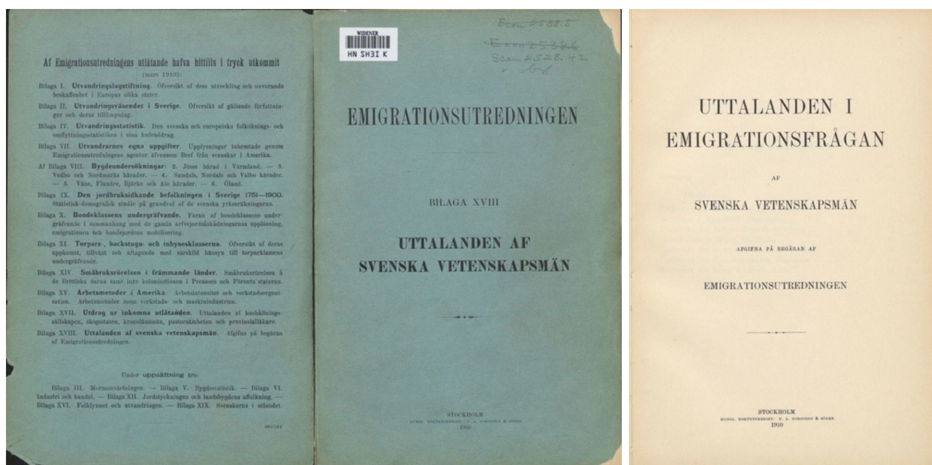

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

———

BILAGA XVIII

UTTALANDEN AF SVENSKA VETENSKAPSMÄN

UTTALANDEN I

EMIGRATIONSFRÅGAN

AF

SVENSKA VETENSKAPSMÄN

AVGIFNA PÅ BEGÄRAN AF

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1910

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna adertonde bilaga till *Emigrationsutredningen* har digitaliserats av Harvard University Library och i april 2013 kopierats till Projekt Runeberg av Ralph E.

Se för övrigt om Emigrationsutredningen under **Betänkandet**!

För Emigrationsutredningens räkning utsändes i oktober 1908 till Sveriges akademiska lärare och öfriga vetenskapsmän inom statskunskapens och nationalekonomiens områden en cirkulärskrifvelse, som med utelämnande af ingress och slutord var af följande lydelse:

»En fråga, som så djupt som emigrationsfrågan sammanhänger med landets ekonomiska, sociala och öfriga samhälleliga förhållanden, kan aldrig erhålla en tillfredsställande belysning utan att jämväl landets vetenskapsmän inom hithörande brancher – af intresse för ett betydelsefullt samhällsändamål – välvilligt lämna arbetet sitt stöd och sitt bistånd.

Då så är, tillåter jag mig härmed vända mig till Eder – liksom till samtliga lärare i nationalekonomi och statskunskap vid Sveriges högskolor och andra dess nationalekonomiska skriftställare – med en vördsam hemställan att Ni ville afgifva *Edert uttalande i emigrationsfrågan*, särskildt med afseende å dess betydelse för vårt, eget land.

Huruvida detta uttalande skall afse frågan i dess helhet eller någon särskild sida af densamma, hvilken Ni företrädesvis önskar göra gällande, ber jag Kder, efter sig företeende omständigheter, själf afgöra.

De yttranden i ämnet, som på detta sätt kunna vinnas, äro afsedda att in extenso återgifvas och bilda ett häfte för sig bland Emigrationsutredningens publikationer.»

Med föranledande häraf har Emigrationsutredningen haft nöjet mottaga uttalanden från sju af våra nationalekonomiska skriftställare, hvilka uttalanden i det följande återgifvas.

Professor Steffens artikel innehåller äfven en monografi öfver den italienska utvandringen, som han benäget åtagit sig att behandla, för hvilket ändamål han af Emigrationsutredningen uppburit ett mindre resebidrag.

Stockholm i januari 1910.

Gustav Sundbärg.

*

Professorn D:r Pontus Fahlbeck,

Lund.

Uti en artikel i *Statsvetenskaplig tidskrift* häftet 4 för 1903 har jag framlagt mina åsikter om den svenska emigrationen, dess orsaker och medlen att motarbeta den. Jag får alltså först hänvisa till nämnda artikel, hvilken med uteslutande af en del sifferuppgifter härmed i aftryck bifogas.

»En iakttagelse, hvartill siffrorna för emigrationens storlek under olika år gifva anledning, är den, att hela denna rörelse förlöper periodiskt i växlande tempo med en mellantid af flera år för hvarje sådan växling. Efter den svaga begynnelsen i början af sextiotalet visa åren 1866—70 en våldsam stegring med både absolut och ännu mer relativt mycket höga tal — vi få nämligen ej förglömma, att folkstocken då var en fjärdedel mindre, än hvad den nu är. Med sjuttiotalets ingång sjunker floden hastigt och förblir vid en låg nivå nära ett årtionde, hvarefter åter följer en häftig stegring under åttio-talet, då utvandringen både absolut och relativt når sitt maximum. Med nittio-talet börjar strömmen så åter sjunka för att under dess senare del gå ned till relativt samma låga ståndpunkt, som den hade 1871—75. Nu [år 1903] äro vi åter midt upp uti en ny flodtid.

Periodiciteten uti denna folkrörelse är alltså klar och tydlig och likaså grunden till den förra. Flod och ebb uti emigrationsströmmen följa omedelbart med växlingarne af dåliga och goda tider. Missväxtåren 1867 och 1868 gåfvo uppslaget till den stora emigrationen vid samma tid; och sedan går det upp och ned, allt eftersom tiderna skifta. Härmed erhålla vi en första inblick uti den svenska emigrationens väsen och de orsaker, som föranleda den, hvilken är af icke ringa betydelse för den rätta uppfattningen af densamma. Den är framför allt en ekonomisk företeelse, som uti ekonomiska, icke politiska och andra därmed liknande förhållanden äger sin hufvudsakliga grund. Men så betydelsefull denna inblick än är, så förslår den dock på intet vis till attförklara denna moderna

folkvandring, hvad Sverige beträffar. Ty hvilka äro de ekonomiska förhållanden, som en sådan verkan äga? Och hvadan kommer det sig, att emigrationen äfven under goda tider och trots den ofantliga stegring af nationalförmögenhet och arbetslöner, som sedan sextiotalet ägt rum, alltjämt fortfar? Äfven tycker man, att sedan de senare nått den höjd, som de faktiskt för närvarande äga i Sverige, flykten från fäderneslandet icke genast vid minsta stockning i affärslifvet åter skulle taga sådan fart. T andra länder, i synnerhet Tyskland, hvarest den senaste depressionen varit starkare än i Sverige, har däraf icke följt någon stegrad emigration. I sistnämnda land utgjorde den transoceaniska utvandringen sålunda 1900/02 i medeltal 25,000 personer eller blott 0·4 $^{\circ}/_{oo}$ af folkmängden mot samtidigt 4·6 $^{\circ}/_{oo}$ i Sverige. Detta bevisar, att särskilda för Sverige egendomliga orsaker härvid måste vara verksamma. Men hvilka dessa särskilda orsaker äro, kunna vi ej se af de summariska siffrorna. Därtill kräfves det att gå djupare in uti företeelsen i fråga och framför allt att specialisera densamma. Ty de orsaker, som framkalla emigrationen, äro icke desamma eller blott delvis desamma för män och för kvinnor, för ungdomen och för de högre åldrarne, för besutne och för obesutne, ej heller för olika yrken. Det fordras en särskild undersökning för hvar och en af de olika befolkningsgrupper, som deltaga uti emigrationen, och slutligen äfven en individual-enquête för att komma rätt underfund med denna företeelse. En sådan kan likväl icke en enskild man utföra, utan borde den på officiell väg verkställas, men icke af en half- eller helpolitisk kommitté utan af Statistiska Centralbyrån. Det är märkvärdigt, att så ej för länge sedan skett. En dylik undersökning skulle — utom hvad den närmast afsåge, att finna orsakerna till emigrationen — i hög grad bidraga till en väl behöflig kännedom oiri våra inre sociala förhållanden. Blott några allmänna synpunkter och därtill knutna anmärkningar rörande emigrationen är allt, som här kan få plats.

För att något förenkla frågan vilja vi blott sysselsätta oss med den manliga emigrationen. Kvinnornas utflyttning är i stort sedt blott en följd af och ett bihang till männens, medan å andra sidan de särskilda orsaker, som kunna förmå unga ogifta kvinnor att lämna landet, äro tämligen självklara. De måste nämligen framför allt sökas uti den oerhördt låga giftermålsfrekvens, som i Sverige är rådande, och som vållar, att en så stor del af både kvinnor och män icke stifta familj och sålunda ej ens i det afseendet få sitt eget. Möjligt är ock, att de ofta mycket låga löner, som betalas det kvinnliga arbetet inom vissa hemindustrier, främst sömmerskornas, utgöra en anledning till missnöje, som

ändar uti beslutet att i Amerika söka sig en bättre utkomst. Dock kan härom intet ined säkerhet sägas utan en närmare undersökning. Lämna vi emellertid kvinnornas utflyttning ii sido, för att uteslutande hålla oss till männens, sn erfara vi genast i detta fallet som så ofta eljest, att det är lättare att säga. hvad som icke är grunden till den ifrågavarande företeelsen, än hvilka dess egentliga orsaker äro.

Redan ofvan antyddes, att icke politiska och andra därmed sammanhängande förhållanden äro orsak till emigrationen i Sverige, såsom fallet är i vissa andra länder (Irland, Ryssland, Finland), om ock erkännas må, att inom ungdomsåldrarne fruktan för värnplikten hos vissa självsvåldiga eller räddhågade sinnen utgör en anledning därtill. Bortsedt, alltså härifrån kunna vi med säkerhet säga, att så ieke är fallet. Vidare kunna vi konstatera — hvad som är viktigast af allt att emigrationen i Sverige icke har sin grund uti öfverbefolkning, såsom fallet synes vara i Italien. Ty det är så långt ifrån, att vårt land lider af ett öfvermätt af mänuiskor med alla däraf följande olyckor, såsom låg lefnadsfot, usla löner och arbetsbrist, stor dödlighet ni. m., att man snarare kan säga, att vi dragas med underbefolkning och dess följd — oförmåga att fullt tillgodogöra sig egna resurser. Sålunda är icke den omständigheten, att de högre och högsta åldrarne tack vare den ständigt växande medellifslängden blifva allt starkare, ett bevis på öfverbefolkning eller en anledning att önska en inskränkning af folkmängden, såsom från visst håll påståtts. Tvärtom är det nödvändigt, att underbyggnaden i samhället — de produktiva och de dem rekryterande ungdomsåldrarne — för närvarande stärkas, på det att de må kunna uppbära den större öfverbyggnad, som de öfverårigas tillväxt nu och en tid framåt medför. Icke heller kan en med den nyss nämnda nära sammanhängande företeelse, låga löner för den kroppsarbetande befolkningen, anföras som orsak till, att så stora massor lämna landet. Ty arbetslönerna för män äro i Sverige allmänt högre än i flertalet europeiska länder och särskildt högre än i Tyskland, hvars emigration är i jämförelse med den svenska försvinnande liten. Äfven är den svenske industriarbetarens lefnadssätt bättre än motsvarande i flertalet andra länder, undantagandes

beträifande bostaden, särskildt i Stockholm. Slutligen kunna ännu mindre än de nu nämnda omständigheterna tryckande skatter anföras som skäl till emigrationen, såsom fallet delvis är i Ryssland och äfven Italien. De personer, som från Sverige utflytta, betala mestadels ingen direkt skatt — den enda som här kunde tänkas verksam — eller, om de äro hemmansägare, en vanligen allt annat än öfverdrifvet stor sådan.

Clar jag från denna mönstring at' förhållanden, hvilka icke eller endast i individuella fall kunna kännas skyldiga till emigrationen en mönstring, som tor öfrigt kunde utsträckas till åtskilligt annat, som utpekats såsom medverkande därtill till en positiv framställning af de verkliga orsakerna, så blir svaret mera ovisst. Ty dessa orsaker äro mångahanda, ofta rent. individuella eller tillfälliga, såsom personliga motgångar och olyckor, i form af betalnincjsinställelse och liknande, arbetstvister m. m. Men vid sidan om dessa finnas andra, allmänna och i stort verkande orsaker; och det är framför allt dem. man skulle vilja känna. Några af dessa äro ock så i ögonen fallande, att man utan en närmare undersökning kan utpeka dem. Be förnämsta synas vara följande tre: 1) den starka uppåtgående strömmen uti det svenska samhället och svårigheten för en stor mängd att, såsom de önska, följa denna drift; 2) den på jorden hvilande skuldbördan; samt 3) dragningskraften från i Amerika bosatta landsmän. Den första af dessa orsaker gäller mest de unga och obesutna, den andra de äldre besutna, den tredje i lika grad alla. Några ord torde vara tillräckligt för att belysa och bestyrka dessa, hvad man kan kalla, objektiva orsaker till emigrationen, hvar och en för sig.

1 hvarje nutida samhälle pågår en strömning nedifrån upp, från lägre klass och lefnadsställning till högre. Genom denna sociala omsättning rekryteras den högsta klassen oafbrutet med uppåtsträfvande nykomlingar från lägre lager. Men vidare pågår en ständig strömning från de egendomslöse till de besutne, från arbetarens och tjänarens klasser till jord- och husägarnes ni. m. Den förstnämnda rörelsen är i Sverige tack vare den kostnadsfria undervisningen större än i något annat land, med den följd att trängseln på alla hithörande banor är utomordentligt stor och giftermålsfrekvensen oerhördt liten. Den andra rörelsen, som gör arbetaren liksom hemmansägarens söner till självfägare, går däremot efter all sannolikhet jämförelsevis trögt och i alla händelser l'ör trögt i förhållande till vederbörandes önskningar i detta fall. Ty det är obestridligt, ott nu mer de nämnda folkelementen allt ovilligare finna sig uti utsikten att aldrig annat bli än arbetare eller tjänare. Framför allt torde detta vara fallet med landsbygdens unge män. Att ständigt tjäna utan utsikt att någonsin kunna få eget hem och en någorlunda självständig ställning — det är detta, 9om drifver sa många af denna klass öfver till Amerika, där de hoppas kunna nå ej blott det utan möjligen ännu mer.

För de små hemmansägarne åter och sannolikt ock för både små och stora hemmansägares söner är den tryckande jordskulden en

väsentlig orsak till deras beslut att lämna gård och grund och därigenom befria sig från en ränta, som de ha svårt att bilra och icke på annat sätt kunna blifva kvitt. Den svenska jordens stora skuldsättning är i främsta rummet en följd af den lika arfsrätten. Denna gör äfven, att skulden blir permanent och samtidigt hålles vid sitt maximum, i det att hvarje artskifte förnyar den upp till skorstenarne, utan att, såsom förhållandena nu ligga, möjlighet finnes för ägaren att i sin tid fullborda dess gäldande. Men en jordskuld, som icke af hvarje generation kan afhetalas, och som är sä hög, att dess förräntning och amortering kräfver en stor del af gårdens afkastning, är en ren olycka. Det är på den olyckan, som cu stor mängd af våra jordbrukare här, och som drifver dem i landsflykt.

Kommer så till dessa här hemma verkande krafter en ständig maning från landet därute i form af bref och penningremisser samt släktingars och vänners besök i hemlandet, så ligger häruti för alla eii stark frestelse att begifva sig dit ut, där lyckan synes bjuda allom handen. Ty de mänga tusen och åter tusen, mot hvilka lyckan aldrig lett därute, utan som blott haft missräkningar — om dem får man intet veta, och deras varnande exempel blifva för alltid okända. De personliga förbindelserna med utevarande landsmän äro tydligen nu mera en af de verksammaste orsakerna till emigrationen och det dess mer, ju lifligare och ju mera omtalade dessa förbindelser blifva. 1 det afseendet äro sålunda de under sista ären gjorda mera offentliga bemödandena att knyta svenskarne i

Amerika samman med hemlandet som ett tveeggadt svärd. Gärna upprätthålla och stärka vi förbindelserna med de utflyttade, men säkerligen bidrager detta i sin mån att göra beslutet att lämna det gamla Sverige för många lättare, än det eljest skulle vara.

Vända vi oss efter detta från emigrationens orsaker till frågan om medlen att stäfja den. så är utan vidare klart, att de senare måste bestå uti undaurödjandet af de förra. Allt annat Ur palliativ. Att äter råda bot på de orsaker, som framkalla emigrationen, ar nog i vissa fall lätt, i andra däremot myckel svårt för att ej säga omöjligt. Sålunda torde det ej vara vanskligt att finna botemedel mot den fruktan för värnplikten, som drifver en del unge män ut. Det torde för öfrigt gä af sig själf i den man, som allt flere fullbordat densamma och kunna intyga, att den icke är sä farlig, som man tror. Och intill dess denna riktiga opinion hinner blifva allmän, kan med skäl ifrågasättas, om ej dessa harhjärtades flykt bör med lämpliga medel förhindras. De många dispenser, som af Kungl. Maj:t nu meddelas i detta fall,, äro möjligen mera välvilliga än välvisa. — Hvad åter beträffar denfi EMIORATIO.NSl TREDXINGKN. HU,AGA XVIII. SVKNSKA VETENSKAPSMÄN".

sista utaf de tre ofvan anförda stora orsakerna till emigrationen, — den dragningskraft, som de ntevarande utöfva, — så ligger den till större delen utanför vår räckvidd. Vi forma intet göra därvid, på sin höjd söka framställa förhållandena sådana de verkligen äro och påvisa de faror, som äro förknippade med en utvandring, och för hvilka många duka under. 1 sammanhang härmed och för öfrigt så fort som möjligt bör det ofog, som bedrifves af emigrant-värfvare, grundligen afstyra». Härvid kan pressen sin uppgift lil<-mätigt göra en god gärning. Men i öfrigt stå vi nog tämligen maktlösa gent emot nu berörda orsak till emigrationen.

Annorlunda är det ined de båda andra ofvan framhållna or-orsakerna — a ena sidan den starka uppströmmen inom samhället och svårigheten att tillfredsställa det växande krafvet på besuten-het och självständig ställning, à andra jordens skuldbelastning. Dessa båda anledningar till utflyttning kunna otvifvelaktigt angripas, men svårigheterna därvid äro ej ringa. Att här djupare ga in på dessa ting förbjuder utrymmet. Hela afhandlingar kunde därom skrifvas, utan att man ändock nådde till bottnen däraf. Blott några antydningar om de olika utvägar och medel, som synas ligga närmast till hands för alt. bäfva de nämnda inre orsakerna till emigrationen, ma bär få plats.

Den uppåtgående rörelsen är i del svenska samhället utomordentligt stark, har ofvan sagts. Detta är en följd af den stora borgerliga frihet, som vårt folk sedan gammalt ägt, samt den genomgående demokratiska anda, som behärskar det och som fått sitt uttryck icke minst uti den för alla öppna och kostnadslösa skolan. Denna lämnar fri utsikt till statens ämbeten och de högsta klasserna för alla och en hvar. Därför befolkas äfven de högre läroverken och universiteten till sä' stor del utaf söner från de lägre lagren i samhället. Naturligen representera dessa blott en helt liten bråkdel af alla till dessa lager hörande; massan måste stanna uti de laga ställningar, uti hvilka den är född. Men blotta möjligheten gör i detta fall, att blicken riktas uppåt och en allmän sträfvan uppstår att na till — om ej den högsta klassen — så dock ett steg högre på samhällsstegen. För så vidt som denna, för öfrigt under ett fritt samhällsskick hell naturliga känsla afser att på studievägen hinna upp I ill ämbeten och höga ställningar, är den, när den nälden böjd. som den redan äger hos oss, snarare ett ondt än ett godt. Det är en ren olycka för ett samhälle, om pä detta sätt öfverbygg-naden uti detsamma hotar att bli för stor. Därför ma man vakta sig för att genom att göra folkskolan till bottenskola underlätta och påskynda denna form af social omsättning. Den är redan nu väl stark i vårt land. Helt annorlunda är det med den sociala ström, som består uti att förvandla de obesutne till besutne och alltså för-PROFESSOR PONTUS FAIILBECK.

7

medla, öfvergången ur arbetarnes och tjänarne* klasser till kapitalisternas och jordegarnes. Denna rörelse uppåt, som alla de, hvilka ej kunna eller vilja klättra hela samhällsstegen uppför, d. v. s. den stora massan, med all makt vilja följa, går ej för sig så raskt och i sådan omfattning, som önskligt vore. Att utfinna medel att underlätta denna sociala omsättning, om hvilken intet annat än godt är att säga, vore att tillstoppa en af de värsta luckorna for emigrationsströmmen. Ty hvad en stor del af emigranterna genom sin utflyttning vilja vinna är just detta — en om ock anspråkslös självständig ställning.

Helt allmänt kan som sådant medel angifvas hvarje form af sparande, hvarigenom den till .r>0 à fiO år hunne arbetaren eller tjänaren kunde förvärfvat sig en egen grund att stå pä antingen i form af en sparpenning (lifränta) eller bättre af ett jordstycke. >Ett eget hem» i betydelsen af hus med jord, antingen så att den senare blott endels förslår för uppehället eller hällre så att den ensam är tillräcklig för familjens utkomst, och det icke blott för de till ären hunne arbetarne utan äfven för yngre. — se där hvad vi i detta fall behöfva. Men huru genomföra ett sådant program och göra denna här och hvar pågående rörelse lika allmän, som den är allmänt åtrådd inom ifrågavarande samhällsklasser? Jord ha vi ännu en tid framåt nog af i vårt land. men på hvad sätt bereda de obesutne tillfälle att förvärfva ett stycke däraf? Som svar på dessa frågor vill jag för närvarande blott hänvisa till den lagstiftning, som man i England sedan några år tillbaka genomfört och som just nu Norge omfattat, hvilken går lit på att åt kommunerna gifva både rätt och skyldighet att inköpa hemman och uppdela dessa i småbruk. hvilka på gynnsamma villkor upplåtas åt obemedlade. Älven andra utvägar finnas. Men hvilka utvägar, som tillgripas för att befordra uppkomsten af ett gårdbrukareständ, såsom det heter i Danmark, så må alltid ihågkommas, att de endast da kunna varaktigt leda till åsyftadt resultat, om man samtidigt kan lära desse småbrukare att bättre sköta sig och sitt, än hvad massan af nuvarande smärre jordbrukare gör. Ty därförut,an skapar man endast ett jordbruksproletariat till olycka både för vederbörande själfva och för landet. Men en bättre och framför allt efter hvarje orts särskilda förhållanden rätt afpassad skötsel af jorden skall sannolikt lättare åstadkommas inom denna nva klass af jordbrukare än med de nuvarande, som åtminstone norr om Skåne helst vilja sköta sina gärdar såsom fäderna gjort utan tanke på något nvtt och bättre.

Ehuru ingalunda lätt att praktiskt genomföra, är dock det nu berörda medlet mot emigrationen i sig själf enkelt och klart. Så är ej fallet med de utvägar, som kunna tillgripas för att råda bot på den sista af de stora orsaker, som drifva till emigration,

nämligen jordens skuldsättning. Tv då det ej är att tänka på att angripa denna kräfta på vårt jordbrukareständ och pä jordbruket i dess rot, den obegränsade lika arfsrätten, så återstå endast medel, som i andra och tredje hand kunna tänkas verksamma. Närmast till hands ligger härvid att sätta en lagstadgad gräns för (utmätningsbar) inteckning i jordegendom, t. ex. vid 40 •» af taxeringsvärdet. Visserligen lär frän privatekonomisk synpunkt detta betraktas som ett, ingrepp i äganderätten. Men högre än denna rätt står statens och det allmännas fordran att i jorden äga ett skatteobjekt, som icke får omintetgöras genom jordräntans totala skiljande från besittningen, hvilket sker, då den förra helt går till skuldräntor och utländska kreditorer. Ett annat mera indirekt «ätt att hindra detta onda torde vara jordens styckning i småbruk, ty efter allt att döma äro de helt små jordbruken relativt minst belastade med intecknad gäld. Och detta sannolikt därför, att de ej i samma grad utsättas för skuldbelastning vid arfskifte som de större gårdarne — hell enkelt emedan de äro mindre lämpliga som pantobjekt. Slutligen är äfven här en bättre skötsel af jord och kreatur m. m. en väg ut ur svårigheterna. Ty därigenom ökas utsikterna för hvarje generation att .afplana den skuld, som den vid gårdens mottagande pålagt densamma. En ständigt fortskridande utveckling och förbättring af jordbruket med allt hvad därtill hör, kreaturs- och trädgårdsskötsel m. m., är den första förutsättningen för att hålla folket kvar på landsbygden och därmed ock att hämma emigrationens värsta flöden.

Utom och jämte nu behandlade objektiva d. v. s. i yttre förhållanden grundade anledningar till emigrationen finnas emellertid äfven rent subjektiva d. v. s. på föreställningar och meningar beroende sådana. För så vidt som dessa äro blott |iersonliga och omfattas endast af en eller annan individ, äro de lika litet som enskilda objektiva orsaker till emigration, såsom betalningsinställelse och liknande, något att fästa sig vid. Men uppträda de såsom mer eller mindre allmänna massföreställningar, sa äro de visserligen att beakta. Och i någon mån synes det verkligen vara fallet här. En sådan, som det tyckes, rätt gängse föreställning hos de unge ogifta männen är förhoppningen att i Amerika kunna fullborda ilen sociala cirkulationen och nå upp till herrskapsklassen. Denna önskan är uppvuxen frän den allmänna grund till emigrationen, som vi ofvan skildrat, sträfvandet hos de obesntne att på äldre dagar få en själfständig ställning. Men den går längre och uppbäres utom af det nämnda allmänna sträfvandet af en viss lust till äfventyr och lek med lyckan. I sådan gestalt har denna åtrå djupa rötter i det förgångna och vårt folks bela skaplynne. Dettorde därför vara svårt att stäfja detta hos mången ungdom

rådande begär att försöka sig i världen och i ett slag gripa lyckan och blifva rik man och herre.

Annorlunda är det med en annan, såsom det tyckes, äfven rätt allmän mening, den nämligen, att det är så illa beställdt i Sverige i jämförelse med hvad det är i andra länder och särskildt i Amerika. Svensken har, som bekant, en mestadels mycket stor beundran och svaghet för allt utländskt. Understödes så denna af föreställningen om, att det i allmänhet är illa vulet här hemma i politiskt och socialt afseende, så sjunker lätt den eljest så naturliga hemkänslan och fosterlandskärleken till nollpunkten, och beslutet att lämna landet växer som mogen frukt af dessa stämningar. Och en dylik föreställning tyckes icke vara ovanlig. Detta är ej heller så underligt, om man betänker den snart sagdt stående termen som Sveriges eftergifvenhet i politiskt och socialt afseende», som inom en del af pressen alltjämt repeteras. Nästan med nödvändighet, kan man säga, måste häraf mängden af okritiska läsare suggereras till ovilja och förakt för det egna landet med häraf följande lust att lämna det. Lyckligtvis kan ändring härutinnan lätt ske. Därtill kräfves blott, att pressen med större känsla af ansvar, än hvad nu ofta är fallet, utöfvar sin kritik af bestående förhållanden. Man kan skarpt angripa hvad man anser behöfva reformeras, och därvid äfven anföra utländska inrättningar till efterföljd, utan att dock lämna den nationella grunden och utan att tillgripa dessa lika orättvisa som osanna allmänt nedsättande omdömen om vårt land. Det förhåller sig nämligen med dessa nedsättande omdömen om det egna landet under samtidigt lofprisande af andra alldeles som med det stundom förekommande förhärligandet af förgångna tider i jämförelse med den närvarande. Det ena som det andra grundar sig uteslutande på — okunnighet. Så är det nu med detta tal om Sveriges eftergifvenhet i politiskt och socialt afseende. Det beror endast på okunnighet å ena sidan om den egenartade utveckling, som vårt folk så i ena som andra afseendet fullbordat, — och som vetenskapligt sedt är långt öfverlägsen den, som flertalet andra folk genomgått, — å andra om totaliteten af inrättningar och lagar i Sverige och i andra länder. Vanligen stirrar sig vederbörande kritiker blind på en detalj, som han finner sämre hos oss än annorstädes, och generaliserar så sitt omdöme. Han må blott skärskåda samtliga institutioner, och omdömet skall bli ett helt annat, ty uti intet land i världen är den enskilde i stort sedt mindre bunden af statens och det allmännas, i form af lagar eller äfven opinioner, makt och välde än i Sverige. Och det är dock i sista hand detta, — att icke för mycket administreras och kommenderas, samt å andra sidan att i administration ochrättskipning hederlighet och opartiskhet råda, — som är den rätta måttstocken på samhällsskicket och den viktigaste förutsättningen for de enskildes trefnad.

Ehuru de nu berörda subjektiva anledningarna till emigrationen på intet sätt ha den betydelse som de först behandlade objektiva, har jag dock velat erinra äfven om dem, emedan de åtminstone delvis lätt kunna häfvas. Ty intet bör försummas, som kan bidraga till att hämma den nu alldeles för starka emigrationsfloden.»

Till hvad jag sålunda tidigare i denna sak anfört har jag endast ett kortare tillägg att göra. Det rör utsikterna att kunna icke blott nu utan äfven framdeles bereda ökade tillfällen till utkomst för den uppväxande ungdomen samt sålunda hejda emigrationen.

Den i sig själf bästa utvägen att förskaffa de unge, särskildt bland landtbefolkningen, ett lefvebröd, som kan motverka lusten att annorstädes söka sin framtid, är nog att skapa småbruk och gifva en hvar som så önskar tillfälle att förvärfva sådant. Den egna torfvan binder så som intet annat och den uppfostrar vidare till flitigt och samvetsgrant arbete — något som är att sätta värde på i denna tid. då kroppsarbetet af arbetarne själfva betraktas snarast som ett ondt. Men alla kunna icke få småbruk, äfven om de så önska. Jorden tål ej i Sverige att så styckas, som redan i Danmark kan ske, utan fara för att ett jordbruksproletariat uppstår. För öfrigt finnas många äfven bland landsens barn, som icke passa för jordbruk och ej önska att bli jordbrukare, därest annat står dem öppet. Slutligen må ej förglömmas, att just småbruket med nödvändighet framkallar en öfverskottsbefolkning, som ej inom jordbruket kan få sin utkomst.

Småbrukaren, som för att lyckas måste äga en duktig hustru och alltså i regeln får en mer eller mindre talrik barnskara, är ännu i sin fulla arbetskraft, när denna vuxit upp. Den ständigt ökade medellifslängden gör detta allt mer till regel. Barnen måste därför, i tur och ordning som de bli arbetsföra, ut för att på egen hand förtjäna sitt bröd. De kunna ej så som på de större gårdarne stanna hemma och där få sysselsättning. Ju mer vi alltså stycka den svenska jorden och ju större antalet småbruk blir, dess större blir därför den inom jordbruket alstrade

öfverskottsbefolkning, som årligen måste beredas utkomst utanför föräldrahemmet. I motsatt fall framkväller häraf en källa till emigration, som blir starkare ju längre denna småbrukarrörelse hinner utvecklas. Huru tillstoppa den? Med andra ord, huru bereda plats för dessa skaror? Den årliga omsättningen utaf småbruk i följd af ägarnes dödförslår ej härtill. Och efter hand ej heller möjligheten att skapa nya småbruk. Det måste då beredas plats inom öfriga näringar.

Öfverskådar man i sådant syfte landets öfriga näringar, så är klart att handel och handtverk icke kanna mottaga någon betydande del af denna från jordbruket kommande människoström. Endast om hemslöjden rätt utvecklas, kan denna form af handtverk bereda utkomstmöjligheter af vidare omfattning. En annan stor näringsgren, kommunikationsväsendet, har under senaste människoålder öppnat många utsikter till bärgning. Men hvad järnvägarne beträffar är däraf för framtiden föga att vänta, sedan byggandet af enskilda järnvägar nu torde få anses hämmadt. De betydligt ökade driftkostnaderna ha så minskat utsikten att förränta, däri nedlagdt kapital, att hädanefter enskilde väl sällan lära inlåta sig på dylika företag och därmed riskera sina penningar. Blott den utrikes sjöfarten erbjuder möjligheter till en fortsatt utveckling, som kan sysselsätta ett större antal armar. Men äfven denna utväg är rätt begränsad. Det är för öfrigt mest skärgårdsbefolkningen, som lär vilja begagna sig däraf.

Återstår industrien som den förvärfskälla, till hvilken vi kunna ställa vårt hopp för beredande af ökade utkomstmöjligheter i större utsträckning. Industrien besitter en förmåga i det afseendet, som är förunderlig. England och Tyskland ha bevisat detta för alla tider. Ty dessa länders starka folkökning beror uteslutande på industriens utveckling. Sverige har äfven stora naturliga betingelser för uppkomsten af en storindustri, oaktadt det saknar en af häfstängerna härvid, kol i tillräcklig mängd. Svårare än bristande tillgång på kol, som för öfrigt efter hand kan afhjälpas tack vare våra vattenfall och torfmossar, äro vissa andra förhållanden landets kapitalfattigdom, fackföreningarnas guerillakrig samt icke minst en inom liberala och radikala kretsar allt starkare opinion emot hvarje större kapitalsamling och alla stora företag.

Mot den ringa kapitaltillgången på enskilda bänder har man kämpat medels aktiebolagsinstitutet samt sammanslagning af smärre bolag till stora. Äfven arbetarerörelsens för industrien farliga öfverdrifter ha fått en motvikt uti arbetsgivareföreningarna. Men mot det nyaste hindret för industriens utveckling i Sverige, den växande fientligheten mot alla stora företag, står denna ganska värnlös. De hänsynslösa utfall mot alla stora företag, med ett falskt namn kallade truster, som allt emellanåt förekomma i riksdagens andra kammare samt i den radikala borgerliga pressen, betaga allmänheten mod och lust att våga egendom och krafter på dessa, i sig själf alltid mer eller mindre riskabla företag. Det råder en förunderlig blindhet härutinnan. Man säger sig önska landetsutveckling och gör helt visst äfven så. Men man vill ej medgifva, att det sker på det enda sätt som kan ske — genom kapitalsamling och jätteföretag. Industrien låter sig emellertid ej påtvingas andra former än dem utvecklingens lag föreskrifver, och som förekomma i öfriga kulturländer. Får den ej i ro utveckla sig till stora företag, så utvecklar den sig icke alls. Och därmed har man tilltäppt den förnämsta utvägen att hejda emigrationen, som öfver hufvud gifves. Ty visserligen är småbruket det medel, man helst vill tillgripa för detta ändamål. Men det förslår icke långt redan nu, och framdeles, när småbruksrörelsen hunnit taga rätt fart, ger den själf upphof till en överskottsbefolkning, som ovillkorligen kommer att söka sig bort från landet, därest ej industrien kan mottaga densamma. Utan att afunden och oviljan mot de stora företagen stäfjas, kan man alltså ej hoppas på en varaktig minskning af emigrationen från detta land.

Djursholm den 24 juni 1909.

Pontus Fahlbeck.

*

Aktuarien I. Flodström,

Stockholm.

I egenskap af ledare för den officiella emigrationsutredningen har Ni i skrifvelse af den 28 sistl. oktober till, bland andra, äfven undertecknad riktat en hemställan om afgifvande af ett uttalande i emigrationsfrågan, särskildt med afseende å dess betydelse för vårt eget land. Ehuru jag icke haft anledning att särskildt studera nämnda fråga och sålunda icke har något bidrag af värde till Eder utredning att lämna, ber jag dock att, med anledning af Eder skrifvelse, i allra största korthet få framhålla ett par synpunkter i ämnet, hvilka mig veterligt icke åtnjuta det beaktande, som enligt min åsikt bör tillkomma dem.

Emigrationsfrågan är ju, så till vida som den åsyftar ett uppdagande af emigrationens orsaker, i själfva verket icke någon fristående fråga, utan endast en sida eller en gren af den allmänna stora kolonisationsfrågan, frågan om driffjädrarna — såväl de ursprungliga som de mera härledda — till folkens vandringar och flyttningar, frågan om hvad som förmått och förmår hela folk eller delar af sådana att uppsöka nya boplatser, nya arbets- och utkomstfält. Att man i sistnämnda fråga så godt som undantagslöst slutligen återföres till i vidsträckt bemärkelse ekonomiska (och sociala) motiv, om än dessa å sin sida i vissa fall kunna hafva afsatt ett slags inneboende, mer eller mindre utpräglade vandringstendenser, utgörande själfständiga eller bidragande vandringsmotiv, torde väl kunna anses konstateradt. Det synes däraf följa, att man äfven med afseende på den nutida emigrationsrörelsen bör söka orsakerna till densamma på det ekonomiska och sociala likasom på det psykiska området.

Om en undersökning af emigrationens verkningar ådagalägger, att dessa äro af sådan art, att emigrationen bör motarbetas, är det naturligtvis af yttersta vikt att få utrönt, i hvilken inbördes proportion dess skilda möjliga orsaker må hafva varit verksamma. Huru detta bör ske genom hvarandra korsande internationellajämförelser. företrädesvis af statistisk art, skall jag ej inlåta mig på, då tillvägagångssättet, i så hög grad är beroende af det undersökningsmaterial, som i hvarje fall står till buds, och därför säkerligen står klarare för Eder, som har tillfälle att intränga i de olika möjligheterna, än för mig. Men särskildt beträffande graderingen af de *ekonomiska* motiven önskade jag få betona en omständighet, som i den allmänna diskussionen mycket litet beaktas och dock ej torde sakna betydelse.

De ekonomiska produktionsfaktorerna äro som bekant jord, kapital och arbete. Om de båda sistnämnda skall jag ej uttala mig, men vill endast påpeka, att de äro tämligen ineffektiva, i händelse den första faktorn, jorden, saknas eller finnes i otillräcklig mängd. Och huru därmed förhåller sig med afseende på vårt land *i jämförelse med andra länder,* har vår vetenskap mycket litet berört. För att komma till ett så tillförlitligt resultat som möjligt med hänsyn till vår emigrationsfråga synes det mig därför vara nödvändigt, att en verkligt vetenskaplig utredning kommer till utförande beträffande nir jord (i nationalekonomisk bemärkelse), d. v. s. sammanfattningen af vårt lands alla s. k. naturliga resurser och förhållanden, till beskaffenhet och myckenhet samt under jämförelse med motsvarande förhållanden i andra länder.

Naturligtvis är det icke min mening att påstå, att en sådan utredning ensam skulle vara tillfyllest för att gifva klarhet åt vårt emigrationsspörsmål. Men den skulle vara af mycket stor betydelse för ifrågavarande spörsmåls fullständiga besvarande. Ty om det skulle visa sig, att i nu påpekade hänseenden något skulle brista, och då det är klart, att föga eller intet kan uträttas för att direkt afhjälpa en sådan brist, så skall nödvändigheten af att så fort som möjligt taga i tu med undanröjandet af andra möjligen befintliga emigrationsanledningar så mycket tydligare framstå. Det skall — om jag i föreställningen får föregripa resultatet — blifva uppenbart, att det är mot missförhållanden af social art som hufvudarbetet för emigrationens hämmande bör rikta sig.

Så länge däremot som man icke blott tolererar utan till och med nitiskt sträfvar att bland folket utbreda föreställningar om naturliga rikedomar och företräden, som vårt land skulle äga, men som måhända icke i verkligheten äro till finnandes, så skall man hos dem, som aldrig se sig i stånd att själfva få någon del af dessa omtalade och omskrifna rikedomar, blott framkalla bitterhet mot de samhällsklasser och de förhållanden, som

hindra det arbetande folket att komma till sin rätt och få sin vederbörliga del af nationens förmögenhet. Men detta är ju icke rätta sättet att hålla landets söner och döttrar kvar vid fädernejorden.

Stockholm den 23 april 1909.*I. Flodström.*

*

Professorn D:r Rudolf Kjellén,

Göteborg.

»Amerikapengarne».

Anmodad af Officiella Emigrationsutredningen att uttala mig öfver emigrationsfrågan »eller någon särskild sida af densamma», skall jag inskränka mig till att göra följande synpunkter gällande.

Emigrationen är i sitt ursprung en rent privatekonomisk företeelse. De som lämna hemlandet göra det utan tanke på annat än sin personliga vantrefnad hemma och sina personliga fördelar af omflyttningen. Enligt gammalliberal åskådning angick saken icke heller det allmänna; den föll helt inom den individuella frihetens sfär.

Senare tider ha icke kunnat underlåta att anlägga äfven en nationalekonomisk synpunkt på saken, och därvid har den framstått som ett ödeläggande ondt. Det har blifvit en allt allmännare mening, att den enskilda friheten i detta fall, då rörelsen växt utöfver en viss gräns, söker sin tillfredsställelse på det allmännas direkta bekostnad och till dess skada. Emigrationen är ur denna synpunkt att jämföra med en annan demografisk företeelse, »tvåbarnssystemet», om hvilket Viktor Rydberg skrifver att det »dödar ett folk, utan att de individer, af hvilka folket består, känna sig lida däraf — de tvärtom finna det främja sitt eget och sina närmaste efterkommandes bästa».Den hvita rasens framtid, inledning till öfvers. af *Kidd.* Den sociala utvecklingen (1895), s. X.

Jag har emellertid trott mig förmärka, att emigrationen äfven ur nationalekonomisk synpunkt icke alldeles saknar försvarare bland politiskt omdömesgilla män. Det hufvudsakliga argumentet är ett — och ett argument med klang — nämligen *Amerikapengarne.* Man framhåller, att vårt land genom emigrationen får sin dåliga utländska betalningsbalans förbättrad med ett tvåsiffrigt milliontal kronor årligen, hemsända från det nya landet af utvandrarne. Emigrationen drar således främmande kapital in i riket, på samma gångden bringar tusende hem en hjälp mot fattigdomen och nöden. Huru känslig för detta argument man är på sina håll på landsbygden, det framgår däraf, att argumentet, ännu i senaste tid kommit till starkt uttryck i riksdagens Andra Kammare.Se debatten den 9 april 1908, Andra Kammarens protokoll n:r 46, s. 41.

Det är icke heller att undra på, om dessa Amerikapengar spela en betydande roll i den allmänna uppfattningen af emigrationen på landet. Icke blott de hem, som själfva njuta välgärningen af denna tribut från de utvandrade, utan hela socknen, som härmed får sin fattigvårdstunga ganska väsentligt lindrad, bli lätt benägna att göra denna goda sak till kärnan i hela emigrationsproblemet. Det är en realitet, som man har rundt omkring sig; gent emot den riskerar talet om nationell »blodförlust» o. d. att i bondens öron förflyktiga till fraser.

Det synes mig pä denna grund, som vore det skäl att underkasta denna tankegång en alldeles speciell pröfning. Och metoden därvid erbjuder sig af sig själf, i en jämförelse med andra Amerikapengar som från Amerikas västra sida strömma öfver världshafvet såsom frukter af en annan emigration.

*

Som bekant har under senare tider en utvandrareström gått ut från Kina och Japan, och en mycket väsentlig del däraf har tagit riktning österut mot Amerika. Enligt officiella uppgifter utvandrade öfver Kinas fyra mest anlitade hamnar under åren 1876—1901 inalles omkring 4,900,000 personer, hvaraf visserligen blott en mindre del till Amerika. Rörelsen i Japan började senare, men växte hastigt till betydelse, och söker sig alldeles öfvervägande till Förenta Staternas område. Åren 1902—1906 ha 30,000 flyttat öfver till Hawaji, åren 1901—1906 gingo 80,000 till Californien, och på det enda fiskalåret juni 1906—juni 1907 öfversteg denna migrationssiffra 30,000. Detta är ju i och för sig icke mycket på de stora folkstockarne ifråga, men det har en bestämd ekonomisk betydelse. Man har beräknat, att Kinas utvandrare årligen hemsända mellan 150 och 380 millioner (i svenskt mynt)Uppgifterna om den kinesiska emigrationen äro företrädesvis hämtade ur *Gottwaldt*, Die überseeische Auswanderung der Chinesen, 1903; jämför *Paul Dehn*, Weltpolitische Neubildungen, afdeln. Die gelbe Frage, 1905 (ss. 174—189), samt *Hj. Cassel,* Det nya Östasien, 1906 (ss. 51 f.)., och att japanerna ensamt från Förenta Staternas fastland år 1906 skickat till Japan 25 millioner, förutom det att de hade 13 mill. stående på bankerna därute.Uppgifterna om den japanska emigrationen äro hämtade ur det utmärkta arbetet af *Louis Aubert*, Américains et japonais, 1908 (ss. 142 f., 158). Man drömmer i Japan om att kunna uppdrifva denna inkomst till hundratals millioner, se citatet fr&n en inhemsk författare hos Aubert, s. 332.Så till vida är det en klar öfverensstämmelse mellan denna »gula» emigrationsrörelse och den svenska. Jag skall nu fästa uppmärksamheten på de lika klara skillnader, som göra rörelsen till ett godt i ena och ett ondt i andra fallet.

Samtidigt med emigrationsströmmen från Östasien till andra länder *går en nästan lika mäktig ström af hemvandrare tillbaka till Östasien.* Årligen komma ett par hundra tusen kineser »åter till fosterjorden» — hvar och en med ett litet kapital på några hundra kronor, förutom det han förut sändt hem. Under den tidrymd då 4,1100,000 kineser vandrade ut från landet, vandrade 4,000,000 kineser hem till landet. Taga vi hänsyn till dödsfall, så kunna vi tryggt säga, att blott *hvar tionde kines går genom emigrationeu förlorad för Kina.* De nio tiondelarna återvända. De slå aldrig rötter därute. Detta sammanhänger med att kineserna icke taga med sina kvinnor på vandringen; endast 5 procent af emigranterna äro kvinnor (och det icke af bästa kvalitet). Ungefär samma förhållande är det med japanerna. Dessa gula emigranter äro i grunden att betrakta som *säsongarbetare* — kineserna äro vanligen borta i 5 år — men föröfrigt af samma slag.

Härtill kommer en annan högst betydelsefull faktor. De gula utvandrarne komma från *öfverbefolkade eller åtminstone starkt befolkade länder*, där arbetskrafterna öfverflöd» men kapitalet tryter och lifsmöjligheterna äro små. De gå till svagt befolkade länder, där kapital och arbete finnas i massa, men arbetaretillgången är knapp. Asiens öfverflödande människomassa flyter åt Amerika, Amerikas öfversvämmande guldflod flyter åt Asien, bägge enligt lagen för minsta motståndet, som passad och antipassad i luften. Denna migration fram och äter är således uttrycket för en social tyngdlag, som kommer västerns kapital att rinna öfver till östern, där de billiga armarne äro färdiga att taga emot det. Det är en enkel utväxling af kapital och arbete mellan Pacifiks bägge stränder. Men för den gula sidan betyder detta icke blott den rent ekonomiska fördelen af nya kontanta nationalinkomster, det betyder också en reglering af öfverbefolkningsproblemet, ett lättande af befolkningsbördan. Det är ett system, som undandrar landet öfverflödiga arbetskrafter på viss kort tid, och på samma gång tillför det behöfligt kapital, så att massornas kamp för tillvaron underlättas. Det förlägger en del af valplatsen för denna kamp utom fäderneslandet.

Under sådana förhållanden kan ju den nationalekonomiska vinsten af Amerikapengar göra sig gällande utan afdrag. Denna emigration ger icke bort med ena handen hvad den vinner med den andra. Den har intet förlustkonto, men dubbla vinstkonton.

Därför betraktas den ock af regeringarna i både Kina och Japan som ett godt, en ren inkomstkälla för folken, en loflig och nyttig näring som bör af staten uppmuntras.

*

Vända vi nu uppmärksamheten tillbaka till vårt eget utvandringsproblem, så torde ett nytt och skarpt ljus falla öfver detsamma. Från närmelsevis lika stor yta som Japan utsänder Sverige närmelsevis ett lika antal emigranter, absolut sedt; men den folkstock, från hvilken vandringen utgår, är i ena fallet omkring 50, i det andra 5½ million. Detta vill säga, att Sverige är nära 10 gånger svagare befolkadt, och att det sålunda i verkligheten har inemot *10 gånger starkare påkänning af folkförlusten* än det andra landet.

Jag torde här få upprepa några sifferberäkningar, som jag framlade i Andra Kammarens debatt d. 9/4 1908Se numera »Ett program, nationella samlingslinjcr», 1908, 8. 217 f.; äfven om själfva siffrorna nu icke äro lika färska, så blir resultatet i stort sedt fullkomligt detsamma. Där bo i vårt land icke mera än 12 människor i medeltal på en kvadratkilometer, medan Europas allmänna tal är 42 och Östeuropas särskilda tal 27. Efter hela världsdelens norm borde vårt land ha 3½ gång mera folk, eller 19 millioner; efter Österns norm — som synes mera berättigad i betraktande af den stora procenten improduktiv mark såväl i Ryssland som i Sverige — skulle vi ändock ha 2¼ gång större folktal, eller mera än 12 millioner. Denna synpunkt är naturligtvis icke rent siffermässigt afgörande, ty här spela många förhållanden in, men den torde dock vara tillräcklig för att visa, att vårt land är *underbefolkadt*. Och med detta enda faktum försvinner själfva förutsättningen för likhet mellan vår utvandring och den öfverbefolkade österns.

Vår kasus är snarare densamma som Amerikas i detta fall. Sverige har stora arbetsmöjligheter och en rikedom af oupptaget utrymme; Sverige borde draga emigration till sig i stället för att med emigration mata andra länder. Allt som ofvan sagts om det mongoliska vandringsproblemet, om reglering af öfverflödande arbetskraft, om naturlig utväxling af kapital och arbetskraft — allt detta, som bildar Östasiens ena stora vinst af emigrationen, berör icke vårt problem. Förhållandena äro i grunden olika, och detta till vår nackdel. Kinas och Japans emigration, det är fulla kärl som rinna öfver efter en sorts tyngdlag, det är alltså en fullt naturlig företeelse: Sveriges emigration pressas ut ur en folkmassa, som icke på långt när fyller ut sitt eget rum.

Det är här platsen att påminna om ett annat förhållande, som gör utvandringen från Sverige till en ännu onaturligare företeelse.Såsom jag redan i den angifna riksdagsdebatten anmärkt, födas i Sverige knappt 26 lif årligen per tusen invånare, medan Europas medeltal är 36 och Västeuropas — dit vi kulturellt höra — är 30. Detta betyder att vi om året borde få ett människotillskott på åtminstone 160,000 lif (efter Västeuropas tal, som ändock är starkt nedtryckt genom Frankrikes abnorma förhållanden); men vi få i verkligheten blott 136,000. Alltså balanserar vårt befolkningskonto en årlig förlust af, efter lägsta beräkningen, 24,000 lif på inkomstsidan. Man måste behålla denna svaga tillförsel i minne, då man tänker på emigrationen, som betecknar en ungefär lika stor förlust på utgiftsidan. Ett folk, som redan laborerar med mindre inkomster till sin fysiska massa än andra, anser sig ändock ha råd att göra större utgifter. Det bränner sitt ljus i bägge ändarne...

Detta är den ena hufvudskillnaden mellan östasiens folk och oss och den ena hufvudfaktoren som gör emigrationen just hos oss till en elakartad företeelse. Den andra förvärrar saken i afgörande grad. *De folkrika österlanden återfå nio af tio utvandrare; det folkfattiga nordanlandet får kanske blott en af tio tillbaka — åtta eller nio gå definitivt förlorade.*

Vår statistik öfver återinvandringen börjar först 1875 och ger öfverhufvud intet direkt positivt svar på frågan, huru många svenskamerikanare vändt åter; men så mycket ser man dock klart, att det icke kunnat vara mera än hvar åttonde emigrant. Detta synes vara en rätt hög beräkning. Det är ju också säkert och allmänt kändt, att det stora flertalet stannar borta. Våra emigranter äro icke bara säsongarbetare, som gå öfver hafvet till en tillfällig förtjänst; det är hela familjer med hustrur och barn, och det är i allmänhet en mycket väsentlig del kvinnor, som bilda vår utvandringsström. Man ämnar slå rötter i det främmande landet, och man gör det också i regeln.

Således — de öfverbefolkade länderna, de som kunde ha råd till och godt af en folkförlust, de få de sina tillbaka efter några års frånvaro: Sverige, det underbefolkade landet, hvars folk icke växer normalt i den naturliga omsättningen, Sverige sänder bort 10 gånger så mycket folk, har gjort det i vida längre tid, och de allra flesta komma aldrig igen. Den asiatiska emigrationen är ett enbart penningfiske åt fosterlandet, den svenska

emigrationen innebär ett ombyte af fosterland. Göres oss något vidare vittne behof angående den olika karaktären i dessa bägge företeelser?

Men under sådana förhållanden komma också våra Amerikapengar i en ny nationalekonomisk belysning. Det är godt och väl att det kommer pengar in i landet, och vi behöfva visserligen anlägga ekonomiska synpunkter på våra mellanhafvanden med andra länder. Men just ur affärssynpunkt måste man göra sig reda förom pengarna äro *full valuta.* Här föreligger nu ett fall, där människor gå ur landet och pengar gå in i landet. Ser man sammanhanget? Amerikapengarne kosta oss våra egna söner och döttrar, förlorade för landet genom emigrationen. De äro de dyraste af alla pengar i landet, ty de köpas med *svenskt kött och blod!* Och huru mycket! I första generationen sända de utvandrade ännu hem något af sina förtjänster; därpå slutar väl i regeln förbindelsen, och den utvandrade släkten tillhör helt sitt nya fosterland, ägnar sitt hela arbete åt dess nationella produktion. Man måste tänka på detta, att emigrationen beröfvar oss icke blott de utvandrades personer utan äfven deras efterkommande. Släkter, som födts i Sverige och varit ämnade att i oräknelig tid bidraga till Sveriges inhemska förkofran, de komma hädanefter ett annat land tillgodo. Hvad är alltså Amerikapengarne? Några kronor i aflösning och ersättning för att en urgammal svensk släkt afvecklar förhållandet med fosterjorden och ställer sig till ett annat lands förfogande . . .

Detta är ingen affär, hvarken ekonomisk eller nationell. Vår emigration är ekonomiskt sedt en utrikeshandel, där exportvaran är människor. Man kan ju kalla äfven den, liksom mongolernas, en näring, eftersom den afkastar dessa Amerikapengar — men om något i världen, så är detta en *röfvarnäring.*

Göteborg den 29 mars 1909.

Rudolf Kjellén.

*

Doktor Adrian Molin,

Sekreterare i Nationalföreningen mot emigrationen, Stockholm.

———

Det finns ju folk som anser, att det sociala missnöjet i Sverige beror egentligen på de socialistiska agitatorernas framfärd. Det finns också folk som tror, att emigrationen är väsentligen ett verk af smarta emigrantagenter och samvetslösa värfvare. I dessa åsikter spårar man i själfva verket en af de djupaste orsakerna både till vårt sociala missnöje och till emigrationen: den ledande svenska öfverklassens belåtenhet med sig själf, dess blindhet för bristerna i sin ledning. Ty både arbetarerörelsen och emigrationen äro utslag af småfolkets revolt mot den härskande klassens styrelse och framför allt mot dess ledning af nationens produktiva arbete.

Jag är naturligtvis medveten om den skarpa tillspetsningen i den anförda satsen, och ingen kan starkare än jag reagera mot en ensidig betraktelse och en falsk generalisering af orsakerna till samhällsmissförhållanden, i hvilka ingå en snärjande mångfald af faktorer med valör ifrån växlingarna i världskonjunkturerna till stämningarna hos ungdomen i en svensk bondsocken. Men jag är lika öfvertygad om, att denna sats markerar sakens kärna.

Men först några korta anmärkningar till emigrationens historik.

Från midten af förra århundradet kan man datera den svenska utvandringen. Vid samma tidpunkt infaller också öfvergången till det moderna näringslifvet i Sverige, ytterligt försvårad genom folkets naturliga tröghet och oföretagsamhet, genom fattigdomen på kapital och genom frihandelssystemet, som utlämnade våra svaga

näringar på nåd och onåd i konkurrensen och under årtionden försenade tillgodogörandet af landets rika naturtillgångar genom en industri i modern mening. Full fart tog utvandringen först under de mångenstädes ytterst svåra missväxtåren på 1860-talet, som förde svält och nöd med sig i de fattigare hemmen och i de mera välmående bragte oreda i ekonomien för lång tid framåt. Från 1880-talet arbetade dessutom jordbruket under i regel dåliga konjunkturer: små afsättningsmöjlighetcr och låga priser, men allt dyrare arbetskraft. Det

sedan länge tunga skattetrycket lilef härunder alltmera besvärande. Slutligen hade jorden redan tidigt börjat belånas i stor skala, dels för genomförande af moderniseringar i driften, inköp af jordbruksmaskiner etc., dels för att lättare komma öfver de besvärliga arf-skiftena, dels och kanske vanligast blott for att kunna hålla affärerna löpande i de dåliga tiderna. Detta lyckades sällan. Lån skola förräntas, och när räntorna icke kunde betalas, fick gården säljas — och ägaren emigrerade.

Det var dylika jordägare, som inledde utvandringen. Det är de, som brutit upp stora sträckor af Amerikas jord, och det är de och deras ättlingar, som slagit sig väl fram därute och nu utgöra kärnan af den svenska befolkningen i Amerika. Men med kommunikationsväsendets snabba utveckling och möjligheten till billigare öfverresor grep rörelsen alltmera omkring sig. Nu kom turen till landtarbe-tarne, till städernas handtverkare och till kvinnorna. Hemmansägarne följdes snart nog af hemmasönerna, som alltjämt utgöra en mycket talrik grupp af utvandrarne. Äfven till deras emigration låg orsaken i jordbrukets tryckta läge och klena utkomstmöjligheter, men dessutom och inte minst i svårigheten för de yngre sönerna i bondehemmet att öfver hufvud erhålla jord att bryta och bruka i hemlandet, sedan gärden icke ytterligare knnde klyfvas och den äldste öfvertagit hemmanet. Statsmakterna försummade att sörja för en normal tillgång på jord, ju, lagstiftningen hade dessutom kringgärdat förvärfvat af jord med senfärdiga och hindrande bestämmelser. Här bjöd åter Amerika öppna möjligheter till nära nog gratisförvärf af jord och ett besittningstagande af jorden utan onödiga formaliteter.

Inte nog därmed. At den. som inte ville eller inte kunde skaffa sig ett eget jordbruk, men som blott ägde ett par friska starka armar, bjöd Amerika arbetslöner, med hvilka den tidens Sverige icke på långt när kunde täfla. Och ju längre tiden led blefvo de höga arbetslönerna därute den kanske främsta lockelsen till utvandring. Den svenske hemmasonen eller drängen kunde som grofarbetare i Amerika på ett tiotal år spara ett kapital, med hvilket han sedan i Sverige kunde köpa en gård, som ban genom arbete här hemma icke sett sig någon möjlighet att förvärfva. Äfven yrkesarbetaren bjöd den amerikanska storindustrien med sin utvecklade teknik och arbetsintensitet långt högre löner än handtverket och småindustrien här hemma. Och slutligen kunde Amerika bjuda äfven åt kvinnorna såsom tjänarinnor i de större städerna en tillvaro, som syntes hemmadottern eller pigan från den aflägsna svenska landsbygden lockande icke blott genom den höga aflöningen utan äfven genom det frestande skimmer som ligger öfver »den stora världen». De genom ilen manliga utvandringen minskade äktenskapstillfällena framkallade dessutom naturligt den kvinnliga emigrationen.

Men det var icke blott ekonomiska och kommunikations teknisk a faktorer, som sålunda spelade med i den tidigare utvandringen. En af de verksammaste var af religiös natur. Många af de solida svenska bondefamiljer, som pä 1850-talet öppnade utvandringen, voro sådana, som gripits af den tidens starka pietistiska rörelser och icke fingo för konventikelplakatet dyrka Vår Herre i fred på sin fason. I statskyrkans namn bröto svärande länsmän in öfver andaktsstunderna, trakasserade och bötfälide — och jagade senfödda ättlingar af dem, som en gång kämpade på tysk jord för religionsfrihetens grundsats, öfver till den nya »frihetens stamort på jorden», som hägrade på andra sidan världshafvet.

Men konventikelplakatet och dess tillämpning var intet isoleradt fenomen i den tidens svenska kyrka och samhälle. Snarare var det typiskt.

Storhetstidens Sverige var ett samhälle af öfvervägande militärisk struktur, ett samhälle, som i sin strama koncentration på statsuppgifterna gick hårdt fram öfver den enskildes lycka, hans önskemål och förhoppningar på lifvet. Sä länge uppoffringarna för rikets kraf verkligen möjliggjorde ett starkt statslif och en yttre

storhetsställning, och framför allt så länge med statstanken förknippades ett religiöst patos, som genomträngde hela folket, så länge bar folket bördorna tåligt, inte minst därför att sä länge bar också det svenska stormansståndet manligt ansvarets börda, och folket följde. Mon ur storhetstidens militärstat utvecklades eller afvecklades frihetstidens och 1800-talets svenska byråkratstat genom den ena förfallsperioden efter den andra. Storhetstidens starka lif med sin grundton af guds-förtröstan och nationell yfverborenhet följdes af den döfva resignationen efter olyckorna, insprängd med epigonernas fras- och teaterbravader. Staten urartade till ett enda stort ämbetsverk för »vederbörlig ordning-, och folket, som förut varit ett ofta hardhändt brukadt medel för stora statsändamål, blef en mjölkko för denna vederbörliga förvaltning, hvilken ju längre tiden gick skötte sitt fögderi allt sämre, och öfver hufvud för en öfverklass, som numera moraliskt lefde väsentligen på gina förfäders meriter. Och nu såg folket inte längre någon mening med det bela, det led inte för någon stor sak, men det fick tala hugg för sina fulla husbönders dåliga lynne, lida orättvisor genom mutbara tjänstemän och betala dryga utskylder till en kyrka, hvars lefvande ande Hämtade, och till »kronan», om hvilken det inte visste stort mer än hvad ryktet hade att säga om dess ovärdiga bärare, och om hvars ovärdiga representanter ute i bygderna det hade blott alltför sorglig erfarenhet. — Jag förbiser icke denna skildrings allsidigt tillspetsade karaktär, men kärnan af sanning bestrider ingen, som känner det svenska småfolkets lif sådant det tett sig ända in emot våra dagar.

De som först möttes af löftena om Amerika hade, liksom de som 30 ar senare nåddes af socialismens evangelium, vuxit upp i små skuld- och skattetyngda bondehem, de hade halfsvält genom sin barndom i torpare- och backstugor, sett sina föräldrar hundsvotteras pä herrgårdarna ocli kanske sett dem, när arbetskraften var slut, auktioneras bort som hjon att svältas ihjäl af den lägst,h j lidande i fattigvårdens namn. De hade misstron och bitterheten i blodet, och de voro mottagliga för lockelserna.

Sä samverkade konjunkturerna ute på världsmarknaden, kommunikationsväsendets utveckling, värt eget lands ekonomiska svaghet och djupgående missförhållanden i det svenska samhällslifvet till att skapa driffjädrarna i den emigration, som pä föga mer än fem årtionden beröfvat vårt land mer än en million människor af folkets i stort sedt företagsammaste, sundaste och lifsdugligaste element.

Och regering och riksdag och landets ledande klass öfver hufvud äsågo förödelsen utan att lägga Ivå strån i kors för att klargöra för sig dess orsaker och om möjligt hämma den. Ja, det kunde hända, att enstaka framsynta män, som sökte mana till besinning, möttes med: »lät packet resiu. Packet» var då »läsare» och uppstudsiga bönder — nu är det »storstrejkäre» och »aftalsbrytare». Klarare har icke den ledande svenska öfverklassen kunnat visa sin oförmaga att leda.

Den svenska emigrationen fortgår också alltjämt, om än icke i fullt samma våldsamma tempo som på ÖO- och SO-talen. De första åren af detta århundrade medförde dock en ny emigrationsvåg af den styrka, att man i de dåvarande högkonjunkturernas Sverige började vakna upp. Man började pä allvar känna bristen på friska armar och hjärnor för landets näringslif, jordbruk såväl som industri.

Detta att utvandringen fortgår, fastän efterfrågan pä arbetskraft inom landet åtminstone tidvis är större än tillgängen, antyder, att de drifvande orsakerna nu måste vara i viss mån andra än under 110-talets missväxtår och 80-talets tryckta tider. Äfven 0111 det i stort sedt alltjämt gäller, att utvecklingen af värt näringslif icke svarar mot en normal folkökning, kunna svårligen orsakerna till den stora utvandringen i samma utsträckning som tidigare ligga i bristen pä utkomstmöjligheter; de måste sökas i att dessa utkomstmöjligheter icke tillfredsställa — och måhända i helt nya faktorer.

1 självfva verket är det nog också så.

Utvandringen har skapat i Amerika en svensk befolkning, som i antal närmar sig en tredjedel af hemlandets. Frän de svenska hemmen därute gå tusentals trådar till gårdar och hem i det gamla landet. Särskildt de som lyckats äro mana om att upprätthålla förbindelsen med anhöriga och vänner i hemlandet. Och de äro, dessa svenskamerikaner, ett belåtet och lilsdiigligt släkte, de äro belåtna med

sig själfva och belåtna med sitt nya land — belåtna med det, nej, stolta öfver det och stolta öfver att vara medborgare i den stora fria republiken. S.i möta hemmasvenskarne i deras tal, i deras bref och skildringar, i deras tidningar något belt annat än de äga eller veta af här hemma: det är tron pä och kärleken till ett stort och mäktigt land. medvetandet om obegränsade möjligheter, trygghet och självtillit.

Det är en stämningsmakt, som förmår gripa ett svenskt sinne. Svensken tränar medvetet eller omedvetet till stora och fria förhållanden. men surnar i små och trånga villkor. Hemmasvensken är ofta grinig, missnöjd och olustig för arbete, det beror af mänga orsaker, men det beror icke minst därpå, att det finns i det svenska samhället ingen behärskande andlig makt, som griper och bär honom, ingenting, som ban känner sig arbeta för mer än födan — i Amerika arbetar han för ett stort folks styrka, välstånd och framtid. Han är icke medveten därom, men han arbetar under intrycket af. drifven af denna makt, som ligger på djupet, som uppehäller folkens lif, och som är af lika lifsalgörande innebörd som den är ogripbar för alla dem — som icke känna den.

Och vår ledande öfverklass känner den icke. Allt sedan den tid, då den gaf vårt folk den rena evangeliska läran, har den icke förmått ge det några idealer att lefva, arbeta och kämpa för. Den har icke gått till folket, icke haft något att bjuda det, och därför har den heller aldrig sedan haft folket med sig — och har det heller icke. Folket har fått gå sina egna vägar, sökt sig idealer, där det kunnat finna dem: i den amerikanska nationalismen och i arbetarrörelsens solidaritetsreligion.

Naturligtvis vet jag, att detta är våra judar en förargelse och våra greker en galenskap — men icke för tv, det är så, och amerikanerna skulle begripa det, om de behöfde göra saken klar för sig. Men ile behöfva det icke.

Låt oss gå tillbaka till :realiteterna».

Det svenska missnöjet är dock en realitet, som väl ingen gitter förneka. I detta missnöje finna också lockelserna därutifrån god genklang. De ofta skrytsamma skildringarna af Amerikas möjligheter, frihet, rika arbetsförtjänster och mera sådant*) träffa svenska arbetare,

» Svenskamerikanerna ha ofta m-ksA ett direkt egoistiskt intresse i att genom skrytsamma Jjusmülningar loeka hemmavarande släktingar (ifver. I)e behöfva deras arbete. Det kraftigaste medlet härtill Ur den gratin hemsitnda resebiljetten, som där den kommer ofelbart väcker aincrikafebern. Men hur mången ung svensk inan tanker ni, att den välvilligt siinda biljetten, som för honom öfver till det n.va landet, för han betala m&nga g&ugcr om med sin unga arbetskraft ute]iä farmen eller på verkstaden hos de frikostiga gifvarne.

^ I samma riktning som svenskamerikanernas lockelser verkar också cmigruntagenter-nas direkta eller indirekta värfning. Det är lätt att inse, hvad det betyder som omigra-tionsorsak, att det iinns en hel kar af driftiga och energiska personer, utplanterade•> 6 EMIG R A T10 N 8 U T RED NIN G E N. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

som icke blott af naturen tiro mottagliga för de storslagna bilderna, utan också lefva i ett kroniskt om ön mer och mindre skarpt utprägladt missnö je med sina lefnadsvilkor ock landets förta Handen, ett missnöje, framvuxet vid rikets van häfd under långa tider och på sistone dessutom närdt af eri energisk och hänsynslös agitation.

Det lider intet tvifvel, att mycket af detta missnöje numera ärobe-fogadt. I den svenska folkkaraktären ligger redan af naturen ett starkt drag af lynnestyngd, sammanhängande med det stränga klimatet,folkets isolering i de aflägsna trakterna och deri ofta hårda kampen för tillvaron. Svensken klagar öfver landets fattigdora, öfver bristande kapital, öfver dåliga tider o. s. v. och vill icke se, att de svara förhållandena i inånga fall äro beroende blott af hans egen oskicklighet och bristande drift i arbetet Han öfverdrifver gärna de svårigheter som möta. På samma gång är ban ofta svag och obeständig i karaktären. Detta visar sig i stort under de nuvarande emigrations-perioderna. Ett svagt jordbruksår och några mer eller mindre tillförlitliga underrättelser om goda tider i Förenta Staterna göra honom genast beredd att i missmod ge sig i väg; det band, som binder honom vid fosterjorden, är icke synnerligen hållfast. Så kan emigrationen stiga från en för våra nuvarande förhållanden jämförelsevis normal siffra till flera tiotusental under ett år.

I många fall beror också småfolkets missnöje på öfverklassens gamla synder — det fortlefver fastän de

ursprungliga orsakerna längesedan äro undanröjda — och på en samhällsvrång propaganda. Så t. ex. när klassmedvetna arbetare klaga öfver bristande personlig frihet, hvilket kunde vara befogadt på 1830-talet, men svårligen sedan samma frihet för länge sedan hunnit slå öfver i groft själfsvåld och öfvervåld på andras frihet.

1 andra fall åter finnas missnöjesanledningar af djupgående reell innebörd. Dessa kunna vara al' social natur. Den mycket omtalade Idasskillnaden är utan tvifvel i realiteten vida större mellan arbetaren och millionären i Amerika än mellan arbetaren och disponenten i Sverige. Men formellt är den en annan, och formen betyder ju här det mesta. Den amerikanske arbetaren blir höfligare bemött än den svenske, han är underklass, men betraktas inte som underklass pä samma sätt som den svenske, man visar honom det icke, bemödar sig inte om att låta honom känna det så som i Sverige, man bemödar sig öfver hufvud om ingenting i den vägen — det är det, som är lättnaden, som gör, att arbetaren på ett belt annat sätt än i Sverige känner sig som sin egen man, solidarisk med samhället — och trifs.

lätt nog i bygderna, lor hvilka (le|i största möjliga utvandring måste vara ett direkt ekonomiskt intresse, och som i sin verksamhet iürloga öfver den med en otrolig framgång verkande rcklainapparat, som de stora transatlantiska àngMtsholagOn skapat och med sina ofantliga ekonomiska resurser alltjämt ytterligare utveckla.

Sä är det den friare passagen uppåt därute som lockar möjligheten att sid sig tram. Ingen kan bestrida, att skickligheten och förtjänsten pä ett vida effektivare sätt tillvaratagas, på ett helt annat sätt äro normen för framgång i Amerika än i Sverige, där platser allt för ofta tillsättas i första rummet efter rekommendationer, släktskapsförbindelser och andra relationer. Det beror t. ex. inte bara pä den svenska industriens mindre och trängre förhållanden och öfver-produktionen af tekniker, att de bästa svenska ingeniörerna finnas icke i Sverige utan i Amerika. Sverige är på samma gång afundsjukans och de beskedliga hänsynens land, som ger huld och skydd åt medelmåttorna och dem, som äro därunder; Amerika är landet för dem, som äro öfver medelmåttan.

Tvenne allmängiltiga faktorer i de utvandrande folklagrens missnöje äro dessutom skattetrycket och värnpliktsbördan. Den förra har, såsom jag redan antydt, allt sedan utvandringens början spelat en betydande roll. Särskildt besvärande är det ytterst ojämna kommunala skattetrycket på landsbygden.

Värnpliktsbördan är såsom emigrationsorsak antingen alldeles underskattad eller också groft öfverskattad. Att värnplikten icke är någon själfständigt drifvande orsak framgår af tvenne fakta: för det första daterar sig den ojämförligt största svenska utvandringen från den tid, då värnpliktsbördan icke öfverskred 42 dagars öfning, under det den i stort sedt minskats under den period värnpliktstiden hastigt steg för steg ökats till sin nuvarande längd. För det andra trycker ju värnpliktsbördan jämnt öfver hela landet; utvandringen äter erbjuder de starkaste växlingar i omfattningen ifrån maxima i Kalmar, Hallands och Älfsborgs län till Mälareprovinserna, t. ex. Södermanland, som knappast har någon utvandring alls.

Värnpliktsbördan är ingen själfständigt verkande, men en mycket kraftigt medverkande faktor i emigrationen. De äro utan tvifvel rätt lätt räknade, som resa till Amerika blott för värnpliktens skull. Men det är klart, att om man har en hcl del andra skäl att resa, sa blir ofta värnplikten så att säga droppen, som kommer kärlet att rinna öfver, och skall man under alla förhållanden resa, sä är det likaledes klart, att man gör det så, att man kommer ifrån värn-pliktsöfnin garna.

Småfolkets afvoghet mot värnplikten beror enligt min mening mindre pä de ekonomiska uppoffringar den ålägger än på den vårdslösa handteringen af den värnpliktiga ungdomen från befälets sida. Denna afvoghet har visserligen numera, efter de reformer lifvet pn, våra lägerplatser genomgått under de allra sista åren, knappast någon djupare grund; men så har den i stället sina rötter så mycket längre tillbaka i tiden — den tid, då skällsord och svordomar, misshandel och orättvisa bestraffningar från befälets sida täf-

lade om att göra de värnpliktiges lif outhärdligt. Det svenska bevä-ringslifvets tragedier äro oskrifna, men de ha

afsatt den djupa misstro mot befälet, i släkt med den allmänna allmogemisstron mot ämbetsmännen. som blifvit vår försvarsfrågas onda öde, och mot hvilken vi ännu kämpa. Återigen alltså öfverklassens gamla synder, som vi alltjämt fä sota för.

Att värnplikten som emigrationsorsak blifvit så ofta öfverskattad har sin säregna anledning. Om man frågar en manlig emigrant hvarför ban utvandrar, så pekar ban mycket ofta på värnplikten. Men detta innebär icke, att den är den afgörande orsaken för honom, det innebär helt enkelt., att ban inte vet något mera påtagligt att peka pä, och han tar hvad han hittar.

En emigrant reser nämligen mera sällan af klara bestämda anledningar. Han reser på grund af en allmän känsla af olust och missbelåtenhet med hemlandets, hemortens och sina personliga förhållanden, en smittosam känsla, den som framkallar »emigrations-febern». Emigrationen är en massföreteelse, som har sin egen psykologi.

.lag har i det föregående sökt klarlägga några af de olika faktorer, som i våra dagar bestämma denna, de som kunna anses vara af mera allmängiltig natur. De påtagligaste och i första haml drifvande återstå ännu: de ekonomiska.

Dessa få än mindre än de förut berörda underkastas en grof generalisering. De växla för olika samhällsklasser och för olika delar af landet. 1 själfva verket ha vi ur ekonomisk synpunkt icke ett emigrationsproblem utan flera. Industriarbetarens är ett, jordbruksarbetarens ett annat. Men dessa i sin ordning ha olika faser. Järn- och metallarbetare resa icke af samma anledning som de öfvertaliga arbetarskaror den stagnerande trävarurörelsen i Norrland icke förmår sysselsätta. Och anledningen till emigration är icke densamma i en öfverbefolkad Dala-socken som i de halft af-folkade trakterna af Dalsland.

Jag skall emellertid söka föra in dessa ekonomiska faktorer under några gemensamma rubriker, och ja<; tar först hänsyn till icke-jordbruksarbetare.

En af de afgörande orsakerna till industriarbetarens emigration är otvifvelaktigt, att ban anser sig få ett större nettoutbyte af sitt arbete i Amerika än i Sverige, d. v. s. förhållandet mellan arbetsförtjänst och lefnadslust,nåder är förmånligare där än här. Man pekar pä, hur en arbetares möjlighet att spara därute icke bar någon motsvarighet här hemma. Hvad särskildt beträffar kvalitetsarbetare är detta också utan tvifvel riktigt.

Ja, svaras det, men arbetaren far också i Amerika lämna en helt annan arbetsprodukt för sin aflöning än i Sverige. Man häfdarDOKTOlt ADRIAN MOLIN.

med andra ord, att arbetsintensiteten i Sverige är för låg, men man erkänner på samma gång, att när den svenske arbetaren kommer till Amerika presterar han en fullgod arbetsprodukt. Men hvarpå beror dä detta? Jo, därpå, att den svenske arbetaren i Amerika kommer in i ett helt nytt system, en organisation af arbetet med en helt annan effektivitet än i Sverige. Hvem har skapat den organisationen? Det har nationens ledande klass, och det är en sådan organisation, som vår ledande klass icke har förmått skapa.

Den svenske arbetaren vinner i Amerika högre arbetsintensitet och stolthet öfver sitt arbete, hvad han saknar i Sverige, och hvad han inte får här sä länge öfverklassen kält.ar öfver att hans arbete är dåligt i stället för att för det. första sopa rent för sin egen dörr och sedan med allvar och kraft ta i tu med att leda hans arbete till större utbyte för både näringslifvet i dess helhet och honom själf.

Jag har understrukit, att den duglige arbetaren har större möjligheter att spara i Amerika än i Sverige. Samtidigt far man emellertid ieke förbise, att han också lägger sig vinn oin den saken pä ett annat sätt där än här hemma. Han lär sig genast därute två ting: att lita på sig själf och på penningens värde för personlig självständighet och trygghet mot konjunkturernas växlingar. Man tjänar sitt bröd, man gnäller sig aldrig till det. Det ligger i luften att värdera penningen, ta vara pä den. Hemma är den till för att rulla. Härtill kommer högfärden, som alltid far i en svensk invandrare — högfärden att kunna visa dem där hemma, hvad han förmår uträtta, tjäna och spara. Det lider intet tvifvel, att just högfärden, eller ambitionen, om man hellre vill, är en af de faktorer, som kraftigast

bidraga till att göra svenskamerikanens lycka.

Man får vidare inte glömma, att tjänar svenskamerikanenpengar,så stå de honom också ofta dyrt. Om i Sverige intensiteten i arbetet är för lag, sa slår den därute öfver i ett utslitande jäkt. som tidigt undergräfver hälsa och krafter. Mänga svenskar lida af klimatet, och den fosterlandslöses, rotlöses hemlängtan fördvstrar lynnet, tür på nervsystemet.

Dessa svårigheter motverkas dock i hög grad af en viktig omständighet: svensken förmår i Amerika så som sällan i Sverige skaffa sig ett hein, hvari han kan finna tillfredsställelse och trefnad. Jag tror, att denna omständighet är alltför mycket förbisedd. Jag går sä långt att jag påstår, att den svenske industriarbetarens emigrationsfråga i väsentlig mån är hans bostadsfråga.

Där en svensk kvalitetsarbetare med efter svenska förhållanden högsta aflöning t. ex. i Stockholm får vara tacksam att kunna hålla sig med ett rum och kök i en hyreskasern oeh slippa inneboende, där bor hans amerikanska kollega i eget hem», med Hera ruin, badrum och öfriga bekvämligheter, hyrdt eller i verklig mening eget.

Äfven där han bor i hyreskasern har han det vida rymligare och bekvämare än den svenske arbetaren. Och detta för motsvarande del af inkomsten i hyra eller kostnader.

Hur är detta möjligt? Genom planmässig organisation, genom ett utveckladt lokalt kommunikations väsen och genom praktisk, affärsmässig förmedling af tomter och hus på lång afbctalning. Man jämföre förhållandena i Sverige, där det på de flesta ställen vid industrisamhällen och bruk o. s. v. intill senaste tid varit och mångenstädes är än i dag sä godt som omöjligt för en arbetare att kunna få köpa en jordbit eller en tomt för att bygga en stuga pä, där det alltjämt i regel är ännu omöjligare för en arbetare att på drägliga villkor få låna pengar t.ill eller på ett eget hem, och där hufvud-summan al' kommunalpolitik mångenstädes gått ut på att stänga in städer och samhällen inom de trängsta möjliga gränser till fromma för kommunens maktägande hus- och tomtägare o. s. v.

Så visar äfven bostadsfrågan, hur emigrationen beror icke blott af begränsade ekonomiska resurser hos landet, utan äfven och icke minst af brist pä företagsamhet och organisation, med andra ord brist på energisk, förtänksam ledning från den ledande klassens sida. En undersökning af frågan om de dyra lifsmedelsprisen i Sverige skulle otvifvelaktigt pä samma sätt komma att visa dessa bero icke så mycket af tullarna, som den partipolitiska agitationen vill hafva det, utan i första rummet af grofva brister i organisationen af lifs-inedelsförsäljningen, framför allt på de talrika mellanhänderna, som fördyra priset t. ex. på en säck potatis, såld i minut i Stockholm,

med bortåt varans värde pa produktionsorten.

* »

*

En granskning af vår utvandringsstatistik visar emellertid, att de arbetare, af hvilka emigrationen företrädesvis rekryteras, äro icke stads- och industriarbetare, utan jordbruksarbetare och i stort sedt de socialt och ekonomiskt vederhäftigaste af dessa, i första rummet hemmasönerna. Från den jordbruksidkande befolkningen utgingo de första emigrantskarorna, det är den, som har gett och ännu ger det största tillskottet till det Sverige emigrationen byggt och alltjämt bygger därute bland främlingarna — därför att den icke får bygga det här hemma.

Därför att den icke får bygga det här hemma — ja, i stort sedt är det verkligen så.

Under emigrationens tidigare skede berodde den jordbrukande befolkningens utvandring på svårigheten lor den att i den tidens Sverige, under dä rådande handelspolitiska och jordbrukstekniska förhållanden, kunna föda sig pä sitt jordbruk. Frihandelssystemet läm-

nåde landet öppet för de stora sädesprodueerande ländernas — Rysslands och Amerikas — massöfverskott. Med

det kunde den hårdbrukade, sugna svenska jordens produkter icke täfla. Detta, så mycket mindre som den svenska jordbrukstekniken vid denna tid stod på en mycket låg ståndpunkt — stalplogen hade ännu icke börjat användas, och jordbruksmaskiner af modern typ saknades ännu fullständigt, — men jordbrukets omkostnader för arbetskraft, skatter och räntor steg för steg ökades.

Det svenska jordbruket var så mycket känsligare i denna konkurrens som det var ensidigt lagdt just på sädesproduktion. En allmän omläggning har ju sedan dess ägt rum. Tyngdpunkten ligger nu på mejerihandteringen. Och tullskyddet har gett äfven sädes-produktionen ett välbehöfligt stöd i konkurrensen. 1 tekniskt afseende har ju också vårt jordbruk ryckt stora steg framåt på de sista årtiondena. Slutligen har genom kommunikationsväsendets utveckling, hvarigenom öppnats vidare afsättningsmöjligheter för jordbrukets produkter, grunderna för jordbrukets ekonomi i hög grad förskjutits.

Det är klart att härunder har också det ekonomiska utbytet af jordbruksdriften blifvit ett annat än för några årtionden sedan. Men ännu befinna vi oss endast i denna utvecklings början, ännu disponeras stora arealer af landets jord af den generation, som fick sitt föreställningssätt bestämdt under tiden för modernäringens djupaste betryck, sora icke förmått mer än undantagsvis följa med tiden och utvecklingen, och som ännu har misstron mot jordbruket i blodet. Ingen modern jordbrukare tviflar dock numera på det svenska jordbrukets bärkraft — under förnuftig teknisk och trygg handelspolitisk ledning.

Det är uppenbart, att under denna utveckling måste orsakerna till den jordbruksidkande befolkningens utvandring ha väsentligen förskjutit sig. Orsaken kan icke i samma utsträckning som på 60-talet vara svårigheten att föda sig på jordbruket. Snarare är den numera den ännu kvarlefvande föreställningen om svårigheten att lefva pä jorden gifvetvis en nästan lika god emigrationsorsak som svårigheten själf, så länge öfvergångsperioden räcker. Särskildt i vissa efterblifna delar af landet, t. ex. Dalsland, Öland, spelar denna psykologiska emigrationsorsak en mycket stor roll. Flerstädes i kommunikationsfattiga karga trakter äro naturligtvis också alltjämt förutsättningarna för ett ekonomiskt bärkraftigt jordbruk mycket små.

Men denna förskjutning har gått ännu ett steg längre. En viktig emigrationsanledning är numera, såsom också tidigare antydts, att söka i svårigheten för det uppväxande manliga släktet inom jordbruksnäringen att i Sverige erhålla lämplig jord af landets stora tillgångar. Detta har visserligen ofta bestridts, men med allt mindrei?2

framgång, och torde snart nog komma att tillhöra de allmänt erkända sanningarna. T v fakta tala. De visa för det första, att emigrationen i regel är störst i de trakter af landet, där jordens uppdelning gått längst, där alltså de ungas behof af jord icke längre kan tillgodoses genom fädernegårdarnas fortsatta klyfning, om nämligen dessa skola kunna kvarhallas vid den storlek, att de under i orten rådande jordbrukstekniska förhållanden förmå föda sina ägare. De visa vidare, att de i ekonomiskt afseende ojämförligt vederhäftigaste elementen af de svenska invandrarne till Förenta Staterna just sökt och funnit hvad de icke fingo i Sverige: jord att bryta och bruka.

Det kan möta stora svårigheter äfven för den bemedlade jordbruksarbetaren att finna lämplig jord i läge som passar honom; ingenting finnes i hemsocknen som lockar, ban är i allmänhet ej nog företagsam att söka sig jord på andra häll, ofta också mindre hågad, och söker ban, så är föga gjordt för att underlätta hans sökande. Vägen till Amerika däremot ligger alltid öppen och inbjudande, den är känd och hvarom icke, sä finnas alltid villiga händer redo att peka ut den.

Det är klart att dessa svårigheter betyda ofantligt mycket mera för den jordbruksarbetare, som vill ha jord, men har litet eller intet att köpa för. Den kategori, som det härvid i första rummet och mest direkt kommer an pä, är hemmasönerna.

De ha vuxit upp i ett litet självständigt jordbrukarehem, och trots dettas vanligen smii villkor och ekonomiska svårigheter är det hos dem, som driften till jorden rör sig kraftigast. Hemmasonen går ogärna till industrien, lian blir ogärna dräng hos en annan bonde — båda delarna betyda för hans instinkt en deklassering, som han endast nödtvången underkastar sig. Idealet för honom är ett eget jordbruk i Sverige. Men hvar skall det tagas! Det finnes

flera bröder i hemmet, men endast en kan fä gården, som är för liten att delas. Hans del i hemmet, nagra hundra kronor vid ett boskifte eller redan i faderns lifstid, räcker inte till något nytt hein. Men den räcker till — en Amerikabiljett. Och öfver till Amerika går hans väg, vanligen i det ärliga uppsåtet att komma hem igen ined en sparad summa att köpa sig en gård för i hemsocknen.

Det är i stor utsträckning dessa hemmasöner, som rekrytera utvandringen, och det, är just dem det, gäller att behålla i Sverige och vid jordbruket. Men hur skall detta ske? Hemmasonen kan icke spara, han arbetar i hemmet utan lön, och hemmet har inga resurser att ekonomiskt träda emellan för honom. Man svarar: hvarför är han för högfärdig att ta tjänst som dräng eller öfver hufvud arbeta för andra, så att han kan spara? Frågan är fullkomligt onyttig. Han tar inte emot några moralkakor. Hans stolthet är också hans

styrka. Får lian inte jord i Sverige, så reser ban till Amerika, och därmed basta.

Och dessa jordbehiifvande äro på samma gång de, som i stort sedt äga de yppersta personliga kvalifikationerna för jordbruket. Uppgiften är att pä ett eller annat sätt vidga möjligheterna för dem att erhålla jord och hem i Sverige.

Det kan sålunda icke frånkommas, att en stor del af de betydande förluster den svenska emigrationen medfört måste tillräknas icke landets fattigdom eller Amerikas fördelar, utan statsmakternas bristande framsynthet och initiativkraft. Detta måste bli klart, innan något framgångsrikt arbete i större skala för emigrationens förebyggande är tänkbart. Det måste bli klart, hur planlös och vanmäktig den svenska jordpolitiken varit eller rättare att vi alldeles ingen jordpolitik ägt under de fem årtionden, som emigrationen dock ställt för våra ögon jordproblemet i allt skarpare belysning.

.Jag har i annat sammanhang tämligen utförligt redogjort för de statsåtgärder, som kunna inställas under rubriken svensk egnahemspolitik — påvisat dessas genomgående torftighet och planlöshet ifrån de tidigare upplåtelserna af diverse lägenheter på kronans domäner till de senaste årens ofullgångna egnahemslanerörelse, och jag tillåter mig hänvisa till denna framställning. *)

Kungsvägen till emigrationens hämmande — om jag så får säga — går enligt min mening genom en regeneration af vårt mindre jordbruk och dettas vidare utveckling via den moderna småbruks-rörelsen. Jag upprepar att härför äger Sverige fullgoda förutsättningar i naturliga förhållanden, i ett intelligent och jordkärt folkmaterial, hvars uppfostran dock måste icke såsom hittills leila det ifrån jorden utan till jorden, och i de trygga afsättningsmöjligheter på hemmarknaden, som vår tillväxande stads- och industribefolkning erbjuder.

Medlet är här soin öfverallt eljest: organisation, ledning från den ledande klassens sida, hvilken nu så godt som helt och hållet saknas.

De uppgifter, som närmast föreligga för vår egnahemspolitik, skulle jag vilja sammanfatta i följande punkter:

1) Jordförmedlingens ordnande i bela landet genom dels en affärsmässig förmedling af redan befintliga brukningsdelar enligt den plan, efter hvilken Nationalföreningen mot emigrationen arbetar, dels där behof föreligger styckning, genom affärsmässigt skötta bolag eller föreningar, af större egendomar till mindre, självständiga brukningsdelar — allt under statens kontroll;

*) Svennlt Cf/nahcmKpölitik i serien *Broschyrer utgifna at' Nationalföreningen mot emigrationen».

2) Styckning af lämpliga kronoegendomar och parcellernas utlämnande till egnahemsbyggare under fria och bekväma former och pa villkor — t. ex. arrende med optionsrätt efter viss tid, — som möjliggöra för lämpliga jordbruksarbetare utan andra tillgångar än medel till kreatur och inventarier, företrädesvis sådana af hemmasönernas kategori, att erhålla jord. Statsinköp af i privat ägo befintliga egendomar och styckning af dessa,

där icke lämpliga kronoegendomar finnas disponibla och behof af mindre brukningsdelar föreligger;

3) En fortgående utveckling af egnahemslånerörelsen, kvantitativt, men framför allt kvalitativt genom en effektiv organisation af densamma. De speciella reformkrafven synas mig vara:

a) För att staten må bli i tillfälle att leda och kontrollera hushållningssällskapens lånerörelse, bör den ekonomiska risken för denna öfvertaga^ af staten. Statens ledning bör åsyfta att fä till stånd en mera folklig, energi sic, planmässigare och äfven sakkunnigare skötsel af sällskapens låneförmedling än den nuvarande;

b) Värdemaximum för jordbrukslägenheter höjes, så att ekonomiskt fullt bärkraftiga och nöjaktigt bebyggda småbruk kunna nybildas i alla delar af Jandet;

c) En på atfärsmässig grund bvggd statsinstitution upprättas för att utöfva staten tillkommande ledning oeli kontroll af egnahemsrörelsen.

Jag måste åter och återigen understryka detta, att det är ledning, som fattas, tekniskt i detalj, likaväl som politiskt i stort.

Men det är mycket, som måste bli annorlunda, innan en effektiv ledning af var egnahemsrörelse är möjlig. Vi måste för det första fa ögonen öppna för all den välmenta ovederhäftighet, som breder sig vidt i egnahomsärcndena, och fa rum för nykter affärsmässighet. Vi ha sa godt om intresserade för egnahemsrörelsen. De kunna falla i entusiasm för saken, men deras intresse är fullkomligt platoniskt, och de ha aldrig tänkt sig, att de realiteter, som skulle ligga bakom fraserna, kräfva ett otroligt arbete och stora uppoffringar. De äro djupt öfvertygade, att kunde man riktigt planta in i vår oroliga och fordrande ungdom förnöjsamhetens dygd och öppna deras ögon för backstugans idealitet, så skulle egnahemsfrågan lösas af sig själf; och emigrationen kan man böta genom att predika Sveriges förträfflighet, med moralkakor om allt hvad man med flit, sparsamhet och försakelse kan skaffa sig här hemma. Denna vanföreställning att, man kan prata bort emigrationen och bygga egna hem med välmenta fraser måste röjas undan, så att det blir rum för ett fruktbart positivt arbete.DOKTOlt ADRIAN MOLIN.

35

Vi iia så godt också om s. k. fackmän, folk, sora ha anspråk på att begripa egnahemsfrågan och äfven tillerkännas omdöme i saken, därför att dc själfva vanskött några hundra tunnland jord en större eller mindre del af sitt lif och sitta i hushållningssällskap. De representera i allmänhet den »nyktra betänksamheten» — den nykterhet, som är hyende under de obotfärdigas förhinder. Men det är inte den vi behöfva.

De representera hvad jag med ett ord skulle vlija kalla patronsynpunkter na. De äro för det första djupt öfvertygade, att folket vill inte ha jord, och till den öfvertygelsen ha de kommit genom sin erfarenhet, att folket vill inte längre med dryg dagsverksskyldighet betala för deras förfallna torp, långt borta från ära och redlighet. De äro vidare öfvertygade om, att när »man» inte kan föda sig på 50, 100, 200 tunnland jord, sä kan man ännu mycket mindre föda sig på 10 tunnland. Men samtidigt äro de lika lifligt öfvertygade, att egnahemsrörelsen liar en vacker fosterländsk uppgift i att skaffa dem arbetskraft i stället för de torpare de inte kunna få — och gärna pa de tor]) de eljest inte få besatta, — och därmed stämmer väl, om också icke deras första öfvertygelse, så deras öfvertygelse n:o 2, att man icke kan lefva på småbruk: småbrukaren behöfver det heller inte, ty det är arbetsförtjänsten på den stora gården, som skall ge fyllnaden i lefvebrödet. Alltså: egnahemsrörelsen är en högre lbrm af det gamla torpareväsendet.

De höra som sagdt till de nyktra och betänksamma, och deras största fruktan är* att »det skalL gä för fort». Det. är ungefär samma folk som ansåg, att det gick för fort. när vi började bygga järnvägar. Och visst ha vi byggt åtskilliga dumma banor, men hade vi lydt dem, hade vi nu inte haft några järnvägar alls. Visst måste vi också, naturnödvändigt, eftersom allt mänskligt är ofullkomligt, få en bel del mindre lyckade hem. Men det är ju knappast skäl att icke bygga några alls. Här gäller det alt våga om man \ ill något vinna.

A nej, faran att något går för fort här i landet är ju inte stor — så länge de gamla, de som ha det bra, regera, och

de unga, de som vilja ha det bra, emigrera.

Det är nog tvärtom så, att vilja vi framåt med vår egnahemsrörelse, så måste vi skaffa den en ledning, som har det rätta perspektivet på frågan, som förstår, att det är inte något storverk att ett år få ett tjog egnahem i ett län, hvarifrån samma år 2,000 människor emigrera, att det inte är något storverk att på ett år göra 200 egnahem i Sverige, när en blott normal ökning af vår jordbruks-idkande befolkning skulle förutsätta bildandet af c:a 4,000 nya brukningsdelar om året.46 EWriillATIONSUTUBDNISHEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

Ha vi hunnit ditrhiin, att det finns hos denna ledning en klar uppfattning om egnahemspolitikens betydelse för emigrationens hämmande oeh i allmänhet för skapande af social trefnad, folkhälsa och sund folkekonomi, så finner nog sedan den goda viljan de tekniska och ekonomiska utvägarna. Jag är också öfvertygad, att vår småbruks-rörelse kommer att i sinom tid bryta sig fram och bryfa sig fram med kraft trots all betänksamhet och allt motstånd. Men jag kan inte neka, att de närmaste utsikterna för en effektiv egnahemspolitik synas mig ganska mörka. A ena sidan står den obotfär-diga uppfattning, som jag ofvan karakteriserat • som patronståndpunkten, å den andra de spekulativa jordreformatorernas, för hvilka nya idéer och former, nya sociala salvor betyda mer än alla realiteter i världen. Det är Scylla och Charybdis. Däremellan måste vägen gä. Om det s. k. samhällsbevarande partiet kunde inför emigrationens och de sociala stridernas erfarenheter fördjupa sitt pä dc flesta häll skäligen platoniska intresse för egnabemssaken till drifkraft i en verklig reformpolitik på detta område, tror jag, att det skulle ha vissa utsikter att kunna lösa egnahemsfrågan p,i jorden — i annat fall fruktar jag, att det blir jordreformatorerna, som ta ledningen och lösa den i skyarna. Det blefve i så fall en ny illustration till den gamla satsen om en trög nation full al' hetsigheter, och en bedröflig sådan. Ty jordpolitiska experiment höra till de farligaste ett folk kan göra. Förvillelser i den vägen äro icke reparerade på en dag.

Svårigheten är densamma som i allmänhet'i vårt offentliga lif och i värt nationella arbete: vår tröghet håller oss i overksamhet i det längsta, sedan när vi kommit i gång, låta vi våra ideal — endast det bästa är godt nog — skena i väg med oss. Vi sakna i högre grad än de Hesta andra nationer det sinne för nykter juste-milieu, som kan synas öfvermänniskan föraktligt, men är en synnerligen förmånlig gåfva för ett folk, icke minst i dess ekonomiska göranden oeh låtanden.

Hvad vi behöfva är en effektiv folklig reformpolitik med nykter affärsmässig läggning och med konservativ hänsyn till de värden, som förtjäna att konserveras. Men den synes i dessa tider af tillspetsad social stridsställning och förbittring mellan samhällsklasserna mer aflägsen än någonsin.

Sä har denna betraktelse om emigrationen glidit ut i den stora frågan om drifkrafterna i det svenska folkets utveckling öfver hufvud. Detta är fullt naturligt. Det kan nämligen aldrig nog starkt understrykas, att emigrationsfrågan är ingen vanlig relativt begränsad och isolerad fråga, den sluter inom sig eller berör alla våra sociala och ekonomiska problem. Folkets svaga växt är ett allmänt symptom på att det inte är bra som det är i vårt land, ett symptompå djupgående brister i folkets ekonomi, i dess sociala lif och i dess karaktär.

Om man kan tro på emigrationens upphörande är detsamma som om man kan tro på en framtid för det svenska folket, en utveckling till sundt realistiskt reformarbete, till kraftig, energisk expansion, till tro på Sveriges lyckliga stjärna — Sveriges storhet. Endast ett starkt Sverige, eller ett Sverige, som vill bli starkt, kan binda sina barn. Det är tungt att tillhöra ett litet folk, det är en förbannelse att tillhöra ett folk, som vill vara litet.

Det kan synas ofruktbart att föra emigrationsdiskussionen upp i dessa höga rymder. Men så är det endast för kortsyntheten. Emigrationsfrågans lösning är i grunden en folkets viljesak. Har det svenska folket viljan till lif och storhet? Med svaret på den frågan är också svaret på emigrationsfrågan gifvet.

Stockholm i januari 1910.

Adrian Molin.

*

Professorn D:r Gustaf F. Steffen,

Göteborg.

Utvandringen och de ekonomiska konjunkturerna i Sverige och Italien.

Detta ämne är af förf. behandladt på begäran af Emigrationsutredningen.

I. Den italienska utvandringen.

Den permanenta och temporära utvandringen efter 1875.

Den italienska emigrationsstatistiken grundar sig fore 1904 enbart på de kommunala myndigheternas uppgifter. Från och med nämnda år har statistiken blifvit afsevärdt noggrannare, därigenom att ett flertal registrerings- och kontrollmetoder samtidigt tillämpas. De af polismyndigheterna utfärdade res- oeh utflyttningspassens antal jämföres med hela utflyttningen till lands och sjös öfver riksgränsen samt med den speciella emigrantstatistiken i de viktigaste hamnstäderna. Dessutom hålles på liknande sätt möjligast noggrann kontroll öfver invandring och återinvandring, hvarjämte uppmärksamhet ägnas åt den inrikes omflyttningen.

Den totala utvandringen uppgick ännu 1876—80 till icke mer än 108,797 individer per år eller 390 på 100,000 invånare, men hade 1901-1905 stigit till 554,050 per år eller 1,683 på 100,000 invånare. Tab. 1 visar hur denna ökning fortskridit från år till år.

En blick på det bifogade diagrammet (diagram I, sid. 42, kurva 1) visar, att utvandringen (beräknad i % af hela befolkningen) stiger upp till högre nivåer 1887 samt efter 1899, men håller sig, utan synnerligt stora fluktuationer, på den 1887 uppnådda nivåen ända fram till 1899. Påfallande starka äro stigningarna åren 1901 och 1905.

För Italien spelar skillnaden mellan temporär och permanent utvandring en betydelsefull roll. Den temporära utvandringen är till stor del periodisk och utgår hufvudsakligen från Norditalien, särskildt »provinserna» Udine, Novara, Belluno, Torino, Como ochPROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN.

39

Tal». 1. Hela utvandringen från Italien.*)

År. 1 'tvan-i! rare. Pä 100.000 iuli. 1876..... 108.771 395 1877...... 99.213 368 1878..... 96.268 345 1879..... 119,831 428 1880..... 119.901 425 1881..... 135.832 479 1882.. .. 161.562 665 1883...... 169,101 588 1884..... 147.1117 507 1885...... 157.193 538 1886..... 167.829 571

Vicenza. Om man följer indelningen i icompaitimenth, komma Vene-tien, Umbrien, Emilien och 1'iemonte samt Markerna och Lombardiet i första rummet. I)et är nämligen dessa delar af Italien, hvars utvandrare företrädesvis hafva europeiska länder (samt de sydliga och östliga medelhafsländerna) till mål. Denna italienska utvandring rekryteras hufvudsakligen af hvarjehanda vandringsarbetare — jord-schaktare, grofarbetare vid väganläggningar, järnvägsbyggen, tunnel-arbeten o. s. v. samt murare, stenhuggare, stuckarbetare och skördearbetare och andra jordbruksarbetare. De vandra till Schweiz, Frankrike, Österrike, Tyskland om vårarna, då arbetet i det fria börjar,

och återvända till sina hemorter om höstarna eller inskränka sig till att i främmande land deltaga i skördearbetet på sensommaren. Trägna och nyktra samt flinka och skickliga i allt handarbete och i många fall, t. ex. tunnelarbete, uthålligare än nordiska kroppsarbetare, äro de omtyckta och flitigt anlitade. Den ekonomiska och sociala betydelsen för hemlandet af denna säsongvandring utöfver landets gränser och tillbaka igen är naturligtvis en belt annan än dä det är fråga om »permanent» utvandring, åtminstone så tillvida som denna verkligen innebär att utvandrarne aldrig återvända till fäderneslandet. En människoförlust uppstår ju icke genom säsongvandringen; och denna innebär i grunden blott att en del af den kroppsarbetande befolkningen förtjänar en del af sitt, uppehälle genom arbete inom främmande folkhushåll och sålunda kompletterar den nationella ekonomien genom internationell privatekonomi.

Den permanenta utvandringen är i hufvudsak liktydig med utvandringen till transoccaniska länder — framför allt Förenta Staterna samt Argentina, Brasilien och Uruguay. De ojämförligt största

li Anniuirio Stntistico Iialian» 1905 1907, Fivac. I, s. 153, samt Statistica <leila Emiyrazione Italiana per Vestero, 1908. s. XI.

1887...........215.665 728

188.8...........290,736 975

188 9.........218.412 727

189 0...........217,214 718

189 1...........293,631 964

189 2...........223.667 729

189 3...........246.751 799

1891 225,323 725

189 5.........293,181 937

189 6..... 1 307,482 976

1897 ....299,855 946

189 8.........283.715 889

189 9...........308.339 960

1900... 352.782 1.091

190 1...........533.245 1,638

190 2...........531.509 1,623

1903... 507.976 1.543

190 4...........471.191 1.122

190 5...........726.331 2.177

190 6.........7*7.977 2,356

1907 ....704.675 2,08640 EM IflRATIONSUTREDNINOEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

bidragen till denna utvandring gifva för närvarande »provinserna» Palermo, ('aserta, Cosenza, Salerno, Catauzaro, Girgenti, Avellino, Campobasso, Messina, Bari ocb ('atania — eller, för att använda indelningen i xcompartimenti», Kalabrien, Basilieata, Abruzzerna, Sicilien och Kampanien.1 Den permanenta utvandringen är sålunda lika utprägladt lokaliserad i det sydligaste Italien som den temporära utvandringen i de nordligaste delarne af landet. i)e mellersta delarna af landet, med undantag för vissa bergstrakter, äro de af emigrationen

minst hemsökta.

Som vi här vilja anställa iakttagelser endast öfver den »permanenta» eller egentliga utvandringen, komma vi att ägna var uppmärksamhet nästan uteslutande At Syditalien samt särskildt at den förnämsta emigrationshärden därstädes: Kalabrien. I)et måste dock betonas, att inga skarpa gränser låta sig uppdragas mellan »temporär» oeh »permanent» utvandring, allra minst hvad Italien beträffar. Den italienske emigranten bär i regel på det slags djuprotad fäderneslandskärlek, som predestinerar honom till hemvandring förr eller senare. La bella ltalia öfverträffas dock icke af något annat land såsom lifsmiljö — blott man kan finna en dräglig utkomst där. Vid sidan af den rena säsong vand ringen öfver riksgränsen, uppvisar Italien talrika utvandrare, som bli borta blott några få år för att tjäna ihop litet kontanta medel som grundval för en bättre ekonomi i hemlandet. Det är icke längre ovanligt att italienska jordbruksarbetare och grofarbetare företaga resan ända till Sydamerika årligen för blott några månaders bortvaro eller för att stanna borta blott ett eller annat ar.2 Likväl har i stort sedt den syditalienska trans-oceaniska utvandringen många grunddrag gemensamma med vår svenska utvandring till Förenta Staterna, hvadan en del jämförelser ingalunda torde vara utan befogenhet ocb intresse.

Ar 1876 begåfvo sig 82 procent af de italienska emigranterna till europeiska länder eller något af de sydliga Medelhafsländerna, och sålunda blott 18 procent till transoceaniska länder. År 1888 omfattade den förra arten af utvandring blott 30 procent och den senare 70 procent. Sedan bar proportionen växlat något. Den uppgick 1906 till ;S". och 65 procent respektive. Tab. 2 visar från år till är utvecklingen af den transoceaniska utvandringen från Italien.

Hvad särskildt utvandringen till Förenta Staterna beträffar, uppvisar den en mycket märklig tillväxt — från omkring ett tusental åren 187(i—77 till 358,569 år 1906 — såsom närmare framgår af Tab. (jmfr kurva 8 å diagram 1), hvarest dock utvandringen till Kanada är medräknad.

1 Jmfr Lamborto 1'aoletti, L'Emigrazione Italiana negli ultimi trent' anni, Rom 1H08. knp V — = Jmfr Enrico Fcrri, VItalia e l'America Mcridionale, üis-corso nella Camera dei Deputati, 22 giugno 1909. Tub. '2. Den transooeaniska utvandringen från Italien.')

Ar.

Trnus-

oeeanisk [-utvandring.-] {+utvan- dring.+}

PA

100,000 inb.3]

Proc. af helt t nt-| vandringen.')

Trnns-ooeanisk utvandring.

P» 100.1 H Ht inli.»)

Proc. af hein utvandringen.8)

1870........................19,84S i 72 i 18

1877........................21.385 j 77 22

187«......................21.203 76 22

187 9........................37,286 133 31

188 0................33,258 118 j 28

1881 41.064 14". 30

188 2......................59.826 209 1 37

188 3........................64,283 224 38

1884 ....56.319 194 : 38

1885 ....73,481 251 47

188 6................82,877 2«S 49

188 7.............130,802 440 60

188 8..................204.700 686 70

188 9..................123,589 411 57

189 0....................114.919 380 53

189 1...........s 187,575 , 616 64

1892............ 114.246 372 51 189:!............ 138.9*2 450 56 1894............ 111.898 360 50 1895............ 184.518 590 63 1.-96............ 194.247 617 63 1S97..... 172.078 543 57 135.912 426 48 1899............ 140.767 438 16 1900............ 166.503 515 47 1901......... 279.674 859 52 1902........ 284.654 869 54 1903....... 1 282.4.35 858 56 1904............ 252.366 762 54 1905............ 447.083 1.340 62 190(5........ 511.935 1.531 65 1907.......... 415.901 1.231 59

Såsom synes vid jämförelse mellan kurvorna 1 och 2 à diagram I fluktuerar den transoceaniska utvandringen noggrannt i liarmoni ined den totala utvandringen, allt. under det att den förras procentiska förhållande till den senare växlar. Kurvan 3 ger intresseväckande klarhet beträffande den transooeaniska utvandringens snabba tillväxt relativt till den totala utvandringen under ären 1876—1888 och särskildt åren 1884—88 samt beträffande frånvaron af djupgående förändringar ofter detta år. Kurvan 8 åskådliggör utvecklingen af den italienska utvandringen till Förenta Staterna — frånvaron af större förändringar mellan 1887 och 18110 samt den utomordentligt snabba tillväxten efter detta år, med afbrottet 1003 och 1004.

Det karaktäristiska för dessa italienska utvandringskurvor är frånvaron af mycket, starka fluktuationer samt en afmattning i stigningen mellan 1888 och 1897 och en utomordentlig ökning af stigningen från 1897 ända fram till 1007. 1 stort sedt svänga dessa kurvor stadigt uppåt, med stor och tilltagande ökning af hastigheten efter 1807.

Som vi skola se, ha de svenska utvandringskurvorna ett helt annat skaplynne. Af intresse att undersöka i detta sammanhang blir frågan, huruvida dessa olika typer af utvandringskurvor uppvisa likheter med andra ekonomiska utvecklingskurvor tör --[Fort», sid. 44.]

') Annuarit) Stntixtico. 1905—1907. I. s. 153. »ch Statistiea delin Emigrazione 1908. s. XI och XVII ") Den transoceaniska utvandringen frän Italien i *• af bela den italienska utvandringen (Tall. 1). 3i Mcdclfolknmngdcu, som är dcu officiella. afviker för vissa år något från den som användes i Bilaga IV

3*—00tS64. EmigrationMUtretlninge». bilagn XVIII.42 KMIGRATIONStyüR ßDN I N'<»BNT. BtLAClA XVIII. SVICNSK A V KT BN S? K A P> Af X N.
2 _____ . ______Don imuKCCeattlHliü. utvandringen (tab. 2).

0.------Troàaoccamak utv. l pioc. af licia ut v. (tab. 2).

•i ----------------------Xnförstla af atoakol och kokö (tab. 6).

o __Hveicforbrn&ningon (tab. 6>.

ß. . . ^ . ». XføjtforbrckmDgön (tab. 0).

7 ---------Taotyürnsforbrukolngcn i Förenta Staterna (tab. fi>

8..IJU'-udnngen fr.vn li&Ucn till Förenta Staterrsn |tab

Do flfcusändc yiornn bctcckna lågkonjunkturer t Italien.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN. 53 **Diagram I. Ekonomiska konjunkturer och utvandring i Italien.**

-ht ut. Ulsarim tonlo k sn. «tt kurvorna pft diajcraiumcnut i liera toll ickc fifo ritade uti samum *kftlu. FOruiinsknlnii: .:(

sUalnlt l]jir invants, dil lin: varit nödvändigt fur ntl in nu knrva tillrMtligt niini in luinau för jilmfSridsiMlem nwn|lan.44 EMIGRATIONSIJTREDNINGEN. BILAGA XVtri. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

Till). 3. Utvandringen från Italien till Förenta Staterna och Canada.')

I —

År: Utvandrare.

1876........................1.441

1877.....................976

187 8........................1,993

187 9......................3,208

188 0........................5,756

188 1........................11.868

1882 ....18.669

188:!......................21.337

1884......................10.847

I 1885........................13.09H

1886......................28.640

samma tidrymd, och huruvida en alhängighet mellan utvandringen och andra ekonomiska företeelser pa grund häraf låter påvisa sig.

Vi skola först se till, hur härmed förhåller sig hvad Italien beträffar.

De ekonomiska konjunkturerna i Italien efter 1870.

Öfver de ekonomiska konjunkturerna i Italien under de sista 30 åren af det l!):e århundradet har Guido Sensini utfört en ganska omfattande och synbarligen värdefull undersökning.3 Enligt denna ägde 1871—73 ett starkt allmänt ekonomiskt uppsving rum i Italien. I>et sistnämnda året (1873) inträffar en våldsam kris, som inleder en depressionsperiod, hvilken varar till mot slutet af 1878. Ar 1870 börjar en ny uppsvingsperiod, hvilken kulminerar i en nv kris 1887. Den härmed inbrytande depressionen varar ända till in i 1897. Från och med 1898 iakttaga vi en stark ekonomisk utveckling, som synes fortskrida åtminstone till 1907. (Sensinis undersökning stannar likväl vid åren 1902 och 1903).

Sensini skiljer mellan indirekta och direkta indicier på de ekonomiska förhållandenas växlingar. Till de indirekta räknar ban de befolkningsstatistiska företeelserna — såsom äktenskaps-, födelse-, dödlighetsfrekvens, kriminalitet o. s. v. Till de direkta höra varuprisernas och produktionens samt omsättningens växlingar. Han anser, att de senare på det hela gifva de säkraste och tydligaste indicierna, men att de förra äro värdefulla som komplementärt bevismaterial.3

' L. c., s. 157 samt Stutistieu delin Emigruziovr. 1908. s. XVII. - 2 Guido Sensini. Le Variazioni dello Stato Economico dltalia nclVultimo trentennio del secolo XIX. Ruin 1904. — » L. c.. Prefazione.

1887 ....38.85:1

188 8....................34.292

1889 ....25.881

189 0........................48.019

189 1....................44,522

1892 ....43.164

1893 ....50.147

189 4................32.473

189 5........................38,634

189 6........................53.888

1897 ....47.139

189 8........................56,703

189 9........................64.177

190 0......................89.400

190 1........................124.636

190 2......................196.723

1903 200,383

190 4....................173.537

190 5....................322.727

190 6..............368,601

1907 ....308,560PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN. 55

Tal». 4-. De italienska sedelntgifvande bankernas diskonteringar och totala uüåniug*rüreUe.') I millioner Lire.

Är. [-Diskonteringen.-] {+Diskon- teringen.+} Hela utlåningen. 1S71...... 1.187 1,549 1872...... 1 ..">67 1.970 1873...... 1,856 2.398 1874 ... . 1.807 2.170 1875...... 1.788 2.077 1876...... 1,559 1,801 1877...... 1,615 1.835 1878...... 1.537 1,731 1879...... 1.794 2.117 1880...... 1,974 2.402 1881...... 2,274 2.543

Inom den ekonomiska statistiken ger han, hvad Italien beträffar, företrädet ät statistiken öfver de sedelutgifvande bankernas ut-låningsrörelse säsorn ett känsligt kriterium på konjunkturväxlingarna. Tab. 1 ger en öfverblick öfver de hithörande förhållandena.

Det behöfs blott en blick pä denna tabell för att konstatera å ena sidan tillbakagången under åren 1*74 78 samt 1888—97 och å andra sidan stigningen ären 1871—73 och 1879—87. Däremot äro dessa indicier uppenbarligen mindre tydliga för tiden efter 1897. Den italienska varuinförseln uppvisar samma grundtyp af växlingar åren 1871—1903 — ehuru i mindre utpräglad grad. Däremot ger en del annan af Sensini anförd ekonomisk statistik inga klara föreställningar om konjunkturväxlingarna.

Det är tydligt att för olika hinder med afvikande ekonomiska och sociala förhallanden belt olika områden af den ekonomiska och sociala statistiken visa sig vara goda vägvisare för studiet af konjunkturväxlingarna.

Hvad befolkningsstatistiken beträffar, gifva födelse- och äktenskapsfrekvensen någon antydan om konjunkturväxlingarna — ehuru ingalunda så tydligt som man ofta föreställer sig, da man förbiser, att befolkningsstatistiken i våra tider anger en utveckling, som i många viktiga afseenden är oafhängig af konjunkturväxlingarna och i stället har sin grund i mera djupgående förändringar uti det ekonomiska och sociala lifvet och de allmänna åskådningssätten. Så t. ex. var den italienska mortaliteten i starkare sjunkande under

depressionsperioden 18.S8—1897 än under uppsvingsperioden 1879— 1887. Äktenskapsfrekvensen sjönk något i de daliga tiderna l«7(i— 78 och steg litet 1881, men höll sig oförändrad under resten af upp-

') G. Sensini, Variazümi. s. 233 och 303.

3** -OHlBtt4. EmigrcUionmtreJningen. liilayn XVIII

1S.S2...........3,388 2.599

1883. 2,344 2,520

18*4...........2,356 2.5J8

188 5..........3,431 3.639

188 6...........4.240 4.438

188 7...........4.951 5.181

1888 .... 4,550 i 4.736

188 9...........4,500 4.671

181)0...........4.171 4,344

189 1...........3.785 . 3.993

189 2...........3,463 | 3.641

189 3..........3,541 3.700

189 4...........2.335 2.544

189 5...........1.827 1.970

189 6..........1.897 2.086

189 7...... 1.849 1.971

189 8...........2.517 2.639

189 9...... 2,807 3,115

190 0...... 2.171 2.505

190 1...........2,299 2.626

190 2...........2.451 2.837

190 3..........2.369 2.716•IG emiorationsi;trei>.\"ini;bn\ bilaiia xvrn. svenska vetenskapsmän. Till). .">. InfOrselu Ull Italien af stenkol och koks. ')

Ar.

Ton.

1897............... 1.259.643 1898............... 4.131.524 4,859,556 1900.............. 4.947.180 1901............... 4.838.994 1902............... 5.406.069 1903 .... 5.546.823 1904............... 5,904,578 1905............... 6.437.539 1906............... 7,673.435

1871...............791.389

1875.'...................1,037.4'19

1873 ....959.532

187 4..............................1,030.816

187 5..............................1.' '59.591

1876.. 1.454.223

187 7...............| 1.329.549

187 8..............................1.325.245

187 9........................1.524.676

188 0............1 1,737.746

188 1..........................2.073.315

1882 ....2.180.020

1883........................2.351.092

1884 2.605,051

1885 .... 2,957.436

1886 ....2.927.092

188 7.............3.583,143

188 8................3.872.905

1889 3.999.117 1890.. 4.354,847

1891 ....3.916,685

1892 ....3.877,571

189 3...........3.724.401

1894 ....4.696.258

189 5..............................4,304,787

189 6..................4.081,218

svingsperioden, d. v. s. 1882—87. Den sjönk litet, då de dåliga tiderna började, särskildt 1889 9(1. men höll sig oförändrad under de dåliga ären 18!ll—95. Liknande förändringar uppvisar födelsefrekvensen — med den skillnaden att ett stadigt sjunkande af densamma synes ha börjat med 1890-talets ingång.

Italiens egen produktion af fossilt bränsle består af antracit, lignit och torf och uppgick 1905 till 824,600 ton och ott värde af 20,697,400 lire. Den varierar föga sedan ett årtionde. Införseln af stenkol och koks, minus utförseln af briketter o. s. v., uppgick år 1905 till 5,656,844 ton, till ett värde af 141,249,522 lire.* Det är sålunda tydligt att införseln af stenkol och koks, utan afdrag för export af kolfabrikater, kan tjäna som en måttstock för Italiens industriella utveckling och därmed också i viss mån för växlingarna i Italiens ekonomiska konjunkturer. Tab. 5 ger en öfverblick öfver växlingarna i denna importsiffra mellan 1871 och 190(1. En tydligare föreställning om tabellens innehåll erhålla vi genom kurvan 4 a diagram I. Vi se där, att införseln af fossilt bränsle till Italien steg jämnt och hastigt 1879—1890 samt 1897—1906, d. v. s. under de allmänna uppsvingsperioderna 1879—87 och 1897—1906. Däremot finna vi stillastående eller återgång under en stor del af de allmänna depressionsperioderna 187;i—79 och 1887—97.

Det bekräftar sig sålunda, att de pä diagrammet angifna konjunktur-perioderna hafva den betydelse vi tillagt dem. En ytterligare bekräftelse erhålla vi genom att på diagrammet registrera de mängder hvete oe.li majs, som hvarje år 1884—1905 funnos disponibla för konsumtionen i Italien. (Jämför Tab. 6.) Af de tvenne ifrågavarande kurvorna (5 och 6 å diagram 1) talar särskildt den förra (hvetekurvan) ett tydligt språk. Den fluktuerar 1887—97 om-

') Ann. Stat. It. 1905-1907. I, 557. 1 Ann. Stat. It 1905-07, I. 419. Konsumtionen af hvete och majs i Italien.1)

Ar.

Hvote förbrukningen*) ini)', kg.

Jlajsförbrukmngcn.*) Deciton.

Arl. pr inb., kg.

188 4..35.042.030 I 28.413#rø I

188 5...36.213.180 ('-' 20.933.200 | "

188 6................38.480.li K) i 21,583,690 |

1S87..39.981.730 20.300,350

188 8......... . .. 32.945,230) 188} 18.957.310) 67.;

188 9..... ....34.555.520 I 21,706,660

189 0............ ....37.083.180 | 18.711.670 |

189 1...... . ...39,000.270 | 18,218,410 I

1X92..37,761.370 17.808.190

189 3.......................................38,628,474 120" 20.151,601 ' 58.'

1894 ....31.587.032 15.606,264 |

189 5.....................................36.790,055 | 18.973.897 |

189 6...89.485.735 | 20.425.157 |

189 7...29.096.885 19.581.717

189 8...37.482,845 ' 117} 22.075.867) 68

189 9...39,280.495 22,501.607

190 0..42.487.855 I 21.082,877 I

190 1....................... ....50.008:sä0 I 26.538.060 |

1908...45.926,820 20.825,410

1903..53.690.340) 152 24.601.880 > 74

1901 ....50.030,578 23,769,430 |

1905 ....' 51.427.040 I 86.009,650 |

kring ett medelläge, som torde motsvara ungefär 120 kilogram hvete per år och invånare, under det ati. vi 1901—05 hafva ett, medeltal på l.r>2 kilogram hvete per år och invånare. 1 >en disponibla niajsmängden uppgår under depressionsåren 1891—95 till blott 58'.» kilogram per invånare, men under uppsvingsåren 1 'JOl—05 till 74 kilogram per inv.

Slutligen vilja vi söka bilda oss någon föreställning om, hur arbetarnes penninglöner och reallön varierat under tidrymden 1871 — 1900. Vi taga för detta ändamål Sensinis arbete äter till hjälp, ehuru det är blott ett ringa fragment af lönestatistik, som erbjudes oss. Tab. 7 ger lönernas medeltal för de vuxna manliga arbetarna uti fem textilfabriker, en stearinljusfabrik och ett pappersbruk

i olika delar af Italien samt jämför dessa med b vetepriset. Vi iakttaga att penninglönerna stego under depressionstiden 1874—79 samt att hvetepriset var utomordentligt högt 1*73 och 1871. men sjönk starkt 1875 och sedan steg långsamt igen till 1879. Lönens köpförmåga var synnerligt låg 1873—74 och relativt hög 1875

men sjönk sedan åter. En helt annan bild ger oss uppsvingsperioden 1879—87. Lönernas köpförmåga stiger ansenligt dock icke pa grund af någon synnerligt stor lönestigning, utan mest på grund at'de billigare

') Aimuario Stnfistieo JMiano, 19o5—1907. I, s. 199 of.li .">00. — Förbrukningen är beräknad såsom skillnaden mellan produktion " införsel samt utsäde + utförsel.48 EMIORATIONSUTREDNINOBN. BII.AliA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN. Tal). 7. Medellönen för vuxna manliga arbetare ocli livetepriset i Italien.1)

hvetepriserna. Denna ökning af reallönen fortfar, ehuru med en del afbrott, under depressionstiden 1888—l«S9(i. Penninglönerna stiga nämligen stadigt och hvetepriserna hålla sig i allmänhet låga. Timlönens förmåga att köpa hvete var sålunda 1897 50 % högre än 1875. och förbättringen hade ägt rum hufvudsakligen mellan lb80 och 1885 — således midt uti uppsvingsperioden 1879—87. Dessvärre ger oss denna statistik icke tillfälle att iakttaga reallönens förändring mellan 1897 och 1907 — under den nya uppsvingsperioden.

År. Timlön. Lire. [-Hvetepris.-] {+Hvete- pris.+} Lire pr dt. [-Arbetstimmar-] {+Arbets- timmar+} fiir ett deciton hvete. 1871............ 0 171 3136 183 1872............ 0-177 32-77 185 1873............ 0 1*3 36-96 202 1874............ 1118» .-17-55 199 1875............ 0194 28-27 116 1876............ 0-199 29-49 148 1877............ 0 207 34-40 166 1878............ 0-20S 32 13 154 1879............ 0-211 32 06 152 1880............ 0-221 32-99 149 1881............ 0-223 27 19 122 1882............ 0-226 26 24 116 1883............ 0-229 23-81 104 1884 . 0-232 22 29 96 1885............ 0'236 22 01 93

Förhållandet mellan konjunkturerna i Italien och Förenta Staterna årh utvandringen i Italien.

Om vi nu betrakta såsom faststäldt, att perioderna 1874—78 och 1888—97 äro depressionstider och perioderna 1879—87 samt 1898—1906 uppsvingstider i Italien, blir det af synnerligt intresse att iakttaga, huru emigrationens variationer förhålla sig till dessa växlingar i landets konjunkturer. En blick pä diagram I ger oss den för mången måhända öfverraskande upplysningen, att de italienska uppsvingsperioderna äro uppsvingsperioder äfven för den italienska utvandringen, samt att de italienska depressionsperioderna karakteriseras af ett hämmande af utvandringens vidare utveckling, d. v. s. af en relativt stabil utvandring. Synnerligt iögonfallande är den enorma utvecklingen af den transoceaniska (permanenta) utvandringen relativt till den öfriga (mest temporära) utvandringen under de goda konjunkturerna 1880—87 (kurvan 3) samt den

) G. ScnSini, Variazioni, « 133.

188 6............: 0-287 22 06 93

188 7........................0288 22 1 1 93

188 8............. 0-242 22-17 92

188 9........................0217 23-59 95

189 0........................0-258 23-20 92

189 1......................0 261 25-29 101

189 2........................0-260 24-81 99

189 3........................0-250 21-53 86

189 4........................0-252 1922 73

189 5........................0-25-.' 20-77 82

189 6........................0-251 22-66 89

189 7........................0255 2600 102

189 8........................0-268 27 01 105

189 9............ • 25-52

190 0............ • 25-70PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN.

lika märkliga absoluta tillväxten af utvandringen till Förenta Staterna under de goda tiderna mellan 1897 och 1907 (kurvan 8).

Det är sålunda icke ide dåliga tiderna», depressionsperioderna i Italiens näringslif, utan tvärt om »de goda tiderna», uppsvingstiderna, som ha den permanenta emigrationens expansion och inriktning mot transoceaniska länder, särskildt Svd- och Nordamerika, på sitt konto.

Häraf kan synas, som om de uti det italienska samhällslifvet befintliga, emigrationen pådrifvande krafterna vore ungefär lika stora i goda som i dåliga tider samt att de goda tiderna ökade förmågan att emigrera, utan att minska behofvet att emigrera.

Vi skola framdeles se. hvad bekräftelse de nyaste forskningarne i Italiens socialekonomiska förhållanden gifvit åt detta antagande. Det är dock tydligt, att vi ej få nöja oss med att studera konjunkturväxlingarna i Italien, utan att vi äfven måste taga konjunkturväxlingarna i immigrationsländerna, i detta fall särskildt Argentina oeh Förenta Staterna, uti betraktande. Om dåliga konjunkturer i hemlandet öka utvandringsbehofvet och goda konjunkturer öka förmågan att betala kostnaderna för utvandringen, sä är å andra sidan tydligt, att goda konjunkturer i immigrationslandet öka och dåliga minska begäret att begifva sig dit —- särskildt om detta begär icke är blott den förtviflades sträfvan att undkomma den yttersta nöd i hemlandet, utan äfven innebär en grnndad förhoppning om ett uppstigande till relativt goda ekonomiska lefnadsvi]lkor. T ju högre grad emigrationen har karaktär af en ekonomisk utvecklings-sträfvan, i stället för att vara blott den ekonomiskt drunknandes sista lifräddningsförsök, i desto högre grad skola de goda kon-jun k t urerna i inimigrationslandet förmå att stimulera och de dåliga att deprimera emigrationen från det ifrågavarande emigrationslandet. Den som utvandrar för att fä det bra, afkyles då konjunkturerna i imiuigrationslandet tillintetgöra utsikterna till ekonomisk framgång.

Ett, annat spörsmål är, i hvilken mån emigrationen befordras af redan emigrerade anförvandter och landsmäns penningsändningar oeh inbjudande skildringar. Äfven dä detta är fallet, skola de goda tiderna i immigrationslandet bli uppsvings- oeh de dåliga depressionstider för emigrationen.

Vår nästa uppgift måste sålunda vara, att jämföra konjunkturväxlingarna i Italien med dein i Förenta Staterna oeh pa världsmarknaden öfver hufvud.

Vi ha, som ofvan visats, att göra med blott tvenne krisår i Italien mellan 1873 oeh 1907, nämligen 1873 oeh 1897, samt med blott två langa depressionsperioder. 1873—7* och 1887 97, och två långa

 1 __Tonkllomctcr il och fruUl^ode K ButaUsgii svensén j&ntvAgnr (tnti. tt)

Ö, _____________R&gpridé]C (löb. 13)

;{.______SoanxardapavèrJiapriö (tal). 13X

•i ....Incöngna äktenskap <tob, 13"

ft. __Transocean i sk utvnnUrlhg (tub. lii.

G. - ... - — Nottoutvajidfific j.4 3.000 .iiv. (tub. III.

Do »nuggude ycornu butecKaa lågkonjunkturer l Svorigu.

Diagram II. Ekonomiska konjunkturer och utvandring i Sverige.
Anm. I.tisaren torde It ca k bi att kurvorna)>& diii/rauniierna i tlern full irke äro litftdp uti samum ^ku]n förminskning r:i hksliui liar iinvaiit», da düt vr-.rit. iiödvàudipt för all |Vi en kurva tillräkligt n;ira un aaøhn för jämförelse dem (-mellan.

uppsvingsperioder, 1871) 87 och 18117 1907. Detta är en iögonfallande afvikelse från förhållandena i England,

Förenta Staterna och på världsmarknaden öfver hufvud. De allmänna världsmarknadskriserna under nämnda tidrymd inträffade 1873, 1882, 1891, 1901 och 1907. Uppsvingsperioderna inföllo 18(58 7,5, 18*0—8:2. 1887—90, 1895- 1900 och 1905- 07. Depressionsperioder voro 1873—79, 1883 80, 1891—94 och 1901—04 samt 1908—09. Hvad Förenta Staterna beträffar iakttaga vi några afvikelser, hvilka bestå dels däri, att krisen stundom inträffar ett par år senare än i Europa, samt dels däri att uppsvingsperioderna äro längre och depressionerna kortare än i Europa. De amerikanska krisåren under ifrågavarande tidrymd voro 1873. 1884, 18113, 1903 och 1907. Uppsvingsperioder voro 1869—73, 1879—84, 1886—93, 1897—1903 och 1905—1907 samt depressionsperioder 1873—78. 1884—86, 1893—97, 1903—04 och 1907—09.

Ekonomiskt uppsving och ekonomisk depression synkronisera salunda icke noggrannt i Italien, Förenta Staterna och det engelskvästeuropeiska hushållningsområdet. Då vi studera konjunkturväxlingarnas inflytande på utvandringen från ett visst land (t. ex. Italien) till ett gifvet land (t. ex. Förenta Staterna), blir det därför nödvändigt att noga observera så väl öfverensstämmelsen som bristen pä öfverensstämmelse mellan konjunkturförlüillandena i ut- och invandringsländerna vid hvarje särskild tidpunkt.

De genom nationalekonomers och statistikers samstämmiga iakttagelser fastställda konjunkturväxlingarna i Förenta Staterna belysas genom Tab. 8, hvilken ger statistiken för bankrutternas och clca-W«<7-transaktionernas samt tackjärnkonsumtionens omfång i För enta Staterna från 1850-talets midt. Dessutom meddelas i Tab. 9 absoluta antalet invandrare af alla nationaliteter till Förenta Staterna frän och med 1860. Innehållet i dessa tabeller är registreradt å diagram 111 (sid. 5(5); och visar det sig att den här medtagna statistiken till fullo bestyrker den i det föregående anförda uppfattningen om konjunkturernas växlingar i Förenta Staterna.

Tackjärnskurvan (1 å diagram III) uppvisar ett tydligt fall efter krisen 1873 och börjar först 1879 en ny, stark stigning, hvilken varar till 1883, hvarefter krisen 1884 och depressionen 1885—8(5 komma till synes uti en ny sänkning af kurvan. Uppsvingsperioden 1887—1)3 karakteriseras genom en stark stigning af tackjärnskurvan till 1891 inklusive. Krisen 1893 och depressionen 1894 -97 visa en ny nedgång i taekjärnsprodnktiönen. Med 1898 stiger tackjärnskurvan snabbare än någonsin i höjden, men hämmas igen al' kris (1903) och depression (1903—05), för att 1906 börja en ny stigning. Det är klart att vi uti den årliga tackjärnskonsumtionen i ett snabbt uppblomstrande industriland som Förenta Staterna besitta ett mycket känsligt kriterium pä »goda» och »dåliga» tider;PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN. 53

Tab. 8. Statistiska data till belysning af konjunkturväxlingarna i Förenta

Staterna.

Ar. [-Bankrutter.')-] {+Bank- rutter.')+} Millioner dollars. Bank clearing*.*) Millioner dollars. [-Tackjärns- förbrukning,-] {+Tackjärns- förbruk- ning,+} tons.3) 1857...... 292 8.333 1858...... 96 4.757 1859..... 64 6,448 1860...... 80 7.231 1861...... 207 5,916 1862...... 23 6.871 186.'!...... 8 14.868 1864...... 9 24.097 1865...... 18 26.032 1866...... 54 28.717 1867...... 97 28.675 186.S...... 61 28,484 1869 75 88 37.407 1870..... 27.804 1*7 i...... 85 29.301 1.839,546 1872...... 121 33.844 1.952,150 1873______ S32S 35.161 2.761.391 1874...... 155 22,866 2.642,853 1875.... 201 25,061 2.4:38,506 1876...... 191 21.597 2,095,946 1877. . . 191 23.289 1.933,323 1878...... 234 22.508 2.115.295 1879...... 98 25,179 2.384,571 1880...... 66 37.182 3.493.903 1881..... 81 48.566 1.246.229 1882...... 101 46,553 4.630,784

ty tackjärnet är ju den materiella grundvalen för all modern industriell verksamhet, och i viss man äfven för den agrariska och kommersiella produktionen.

Kurvan öfver bankrutternas belopp (3) uppvisar ett maximum krisåren 1857, 73, 81, 93, 1903 och 1907 samt liar sina minima inne uti uppsvingsperioderna — t. ex. ären 1880, 92, 99 och 1905. (18(52—(14 torde inbördeskriget hafva i viss män förlamat affärslifvets Hvad slutligen beträffar kurvan öfver bankernas clearingtöiehe (2), har den alla sina maxima i de pà diagrammet utmärkta uppsvingsperioderna samt sina minima i depressionsperioderna.

Iakttaga vi nu ilen kurva, sotn anger växlingarna i den totala invandringen till. Förenta Staterna (4), så märka vi att den, med

l) »Continental failurcs»; talon. soln afse förbindelsernas sammanlagda belopp i millioner dollars, äro hämtade ur Statistical Abstract of the United States. 1907. s. 725. — a) Till och med 1886 afse talen endast New-York. därefter hela Förenta Staterna: de äro hämtade från Statistical Abstract, 1907, s. 689. — Förbrukningen är antagen lika med produktionen med tillägg af importen men med afdrag för exporten: talen afse lånt) tons ià 2,240 pounds eller 1.016 kilogram) oeh äro efter Statistical Abstract, 1907; s. 596. samt årg. 1880 och 1897.

4*—01)1504. Emigratiimsutredningen. Bilaga XVIII.

198.'!............173 40,298 5,051,434

1884 ....226 34,092 4.874.393

188 5............124 25.251 4.244.583

188 6............115 33.375 4.297,986

188 7............168 52.127 6,094,216

188 8............124 48.751 6.732.719

188 9............149 53.501 6,653.030

189 0............190 58,845 7.731.956

189 1............190 57.298 9.270.924

189 2............111 6II.8S4 8.316.662

189 3............317 58.881 | 7.167.270

1894 ....173 45,028 7,123.633

189 5............173 50.975 6.648.930

189 6..........226 51.936 9,503,999

1897... . 154 54.180 8.476.191

189 8............131 65,925 9.111.076

189 9............91 88.829 11.196,868

190 0............138 84.582 13.520.956

190 1..........113 114.S20 13.573.092

1902 .. 117 116.021 15,982,411

1903 . 155 11.1,963 18,357,357

190 4..........144 102,356 18,165,198

190 5............103 110,592 16.561.277

190 6............119 157,681 23.201,501

190 7............197 154.663 25.781,37454 emigrationsutredningen*. bilaga xviii. svenska vetenskapsmän. Tllb. 9. Invandringen till Förenta Staterna åren JS'6'0—1907. ')

År.

Invandrare.

1860........................133,143

18(31......................142.877

186 2............[72.183

186 3....................132.925

186 4......................191.114

186 5........................180,839

186 6...........1 295.158

186 7........................284.976

186 8........................276.816

186 9........................331,651

187 0........................346.792

187 1........................274.268

187 2...........i 364.630

187 3...........i 121,982

1874 ....1 280,379

187 5...........; 203.447

Invandrare.

187 6............147,515

1877 ....119.741

187 8........................112,901

1879 146,558

188 0........................357,551

188 1........................541,040

188 2........................690.697

188 3........................583,081

1881........................458.008

1885 ....357.056

188 6........................334,203

188 7........................490,109

188 8........................546,889

188 9........................144.427

189 0........................455,302

189 1........................560,819

År.

Invandrare.

189 2........................579,663

189 3......................439,730

1894 285,631

189 5........................258,536

1806........................343,267

189 7........................230,833

1898 ....229.299

189 9........................311,715

190 0........................448,572

190 1........................487,918

190 2........................648,743

190 3........................857,046

1904 812,870

190 5........................1.086,499

190 6........................1,100,735

190 7........................1,285,349

en del fluktuationer, stiger mellan 18(i2 oeh 1873. Inbördeskriget hämmade invandringen blott ott eller två är 1862 oeh en del af 1863. De dåliga tiderna i Förenta Staterna efter krisen 1873 utöfva ett utomordentligt starkt deprimerande inflytande på invandringen — oeh de goda tiderna i Amerika efter 187!) hafva en lika tydligt stimulerande verkan på invandringen. Denna kulminerar 1882 och sjunker till ett minimum 1886 och är sålunda ånyo deprimerad under en lågkonjunktur i Förenta. Staterna. Ktt nytt uppsving och en ny depression af invandringen känneteckna ilen amerikanska högkonjunkturen 1887—93 och lågkonjunkturen 1894 - 97. Invandringens depression fortfar 1898 — och det är icke osannolikt att detta är ur en del viktiga synpunkter kan räknas till lågkonjunkturen, ehuru vi icke gjort det på diagrammet. Tackjärnsproduktionen 1898 var större än 1897, men icke större än 1896 samt ären 1893 och 1891.

Invandringens svindlande snabba tillväxt efter 1898, med afbrott blott det amerikanska depressionsåret 1904, är uppenbarligen icke utan vitalt sammanhang med den enastående starka utvecklingen af hela det amerikanska näringslifvet under detta märkliga skede, uti hvilket vi fortfarande lefva.

En jämförelse mellan den totala invandringens oeh de ekonomiska konjunkturernas växlingar i Förenta Staterna visar således, att amerikanska högkonjunkturer och tilltagande invandring samt amerikanska lågkonjunkturer och aftagande invandring summan-

') Kor Ären 1860—1903 enl. Memoranda etc. Board of Traile, 1904 (ed. 2337), s>. 174. År 1860 - juli 1859—juni 1860, <>. s. v. Kör åren' 1866-1885 är» de ärliga vandringarna al kanadier fram och åter öfver gränsen afdragna; för de följande ären infrl dessa, icke i den ursprungliga statistiken. Ären 1904—1907 enl. Stat. Abslract of United States, 1907, s. 726.

falla i tiden. Det ligger därför nära att antaga, att de amerikanska högkonjunkturerna verka invandringens ökning och att de amerikanska lågkonjunkturerna verka invandringens minskning.

Att de ekonomiska konjunkturernas växlingar spela en stor roll som orsaker till emigrationens växlingar är lika obestridligt som att de icke äro de enda orsakerna till att emigrationen öfver hufvud finnes och öfver hufvud tilltager. För att fä en fullständig inblick i konjunkturväxlingarnas förhållande till emigrationens växlingar böra vi komplettera våra iakttagelser öfver den totala invandringen och konjunkturerna i Förenta Staterna, i det vi iakttaga den totala transoceaniska utvandringen och de allmänna konjunkturväxlingarna i Europa.

Om växlingarna i Europas totala transoceaniska utvandring ger Tab. 10 en föreställning. En diagrammatisering af denna tabell och införandet i diagrammet af så väl de allmänna europeiska som (med annan färg) de amerikanska

depressionsperioderna1 underlättar i hög grad verkställandet af de iakttagelser, hvarom här är fråga. Det visar sig nu, att den totala transoceaniska europeiska utvandringen uppvisar minima i de allmänna europeiska lågkonjunkturerna och synnerligast vid sammanfallandet af europeiska och amerikanska lågkonjunkturer, samt att den uppvisar maxima i midten eller slutet af alla europeiska högkonjunkturer samt uti de perioder, då europeiska och amerikanska högkonjunkturer sammanfalla. Under de perioder, då europeiska lågkonjunkturer och amerikanska högkonjunkturer sammanfalla, är emigrationen i regel i tilltagande, om den amerikanska högkonjunkturen räcker längre än den europeiska lågkon: junkturen; men emigrationen aftar i regel, om en amerikansk lågkonjunktur inbryter, innan den europeiska lågkonjunkturen hunnit att sluta. De tillfällen, då lagkonjunktur i Förenta Staterna sammanfallit med högkonjunktur i Europa äro sällsynta.

Yi synas sålunda berättigade till slutsatsen, att de europeiska högkonjunkturerna i stort sedt icke förmått motverka utvandringen lika kraftigt som de amerikanska (eller andra transoceaniska) högkonjunkturerna förmått att egga och stegra densamma. Däremot ha amerikanska lågkonjunkturer visat sig vara en kraftig och ofelbar dämpare på utvandringslusten. Emellertid ha kriserna visserligen varit skarpa, men lågkonjunkturerna aldrig långa i Förenta Staterna — med det enda undantaget för den långa tryckta tiden därstädes 1874 78, då det var mycket dåliga tider äfven i Europa och då emigrationens siffror minskades starkt från är till år.

Det saknas oss här utrymme att underkasta förhållandena i de olika europeiska länderna en närmare granskning med hänsyn till

[Fort». »id. 68.]

1 Diagrammet utelämnas här pl srund af sitt allt för stora omfång.

1. -----------TackjAnmforhrttkningoD j Förenta Staterna (tab. 8).

2 .__——-— Bank RlftRrin^fl . 8j

3. __Bankrutter <tab by.

4. -----------------------lnvandrtnßon till Förent» Statorna (tab 9).

6. -...SVorigeo transocean iak a utvandring itab. il».

6. --Utvandringen från Italien till Förenta Staterna .

Do ökuggado ytorna beieokna lågkonjunkturer i Förenta Staterna

Diagram III. Ekonomiska konjunkturer och invandring i Förenta staterna.

.!»»(. Läsaren torde beakta att kurvorna]ià diagrammcrna i tlera 1'all ieke äro ritade uti samma *kala. J;'8rmidskuing af skalan har använts, dä det varit nödvändigt tur att fà en kurva tillräckligt nära en aimiiii lör jänilVirclse dem emellan.

Tab. 10. Europas transoceaniska utvandring, 'j

År. [-Utvandrare.-] {+Utvan- drare.+} Pl 1.000 inv. 1816...... 20.000 0 10 1817...... 29.000 014 1818...... 36.000 017 1819...... 48,000 020 1820...... 32,000 0 15 1821...... 26.00(1 012 1822...... 28,000 01.1 1823...... 23,000 O-ll 1824...... 22.000 010 1825...... 24,000 011 1826...... 31.000 (114 1827...... 39.000 017 1828...... 13.0IJ0 019 1829...... 38,000 016 1830...... 66.000 0-28 1831...... 92,000 0-39 1832...... 120,000 0-51 1833...... 82.000 034 1834...... 111,000 0-46 1835...... 66.(K K) 0-27 JS36...... 116,000 0-48 1837...... 117.000 0 48 1838...... 61.001) 0 25 1839...... 99.000 040 1840...... 136.000 0-51 1841...... 165.000 0-66 1842...... 184,000 0-78 1843...... 96.000 0-38 1841 117.000 0 45 1845...... 165,000 229, (XX) 0-63 0 87 1846......

emigrationens växlingar och dessas orsaker. Vi kunna dock erinra om, att den tyska emigrationen når ett högt maximum under uppsvingsåren 1871, 1872 och 187.'! men sjunker till ett minimum under depressionstiden 1875—79, för att stiga till ett högt maximum 1880, 1881 och 1882, dä de goda tiderna börjat i Amerika, men ännu

icke i Tyskland. Först med 1891 sjunker den tyska utvandringen till en låg nivå — som den allt sedan bibehållit oförändrad trots kon-junkturväxl ingarna.

Vi återgå nu till spörsmålet om den italienska utvandringens förhållande till konjunkturväxlingarna, särskildt i Förenta Staterna. För att underlätta iakttagelserna har på diagram 1 införts kurvan (8) öfver produktionen af tackjärn i Förenta Staterna, och på diagram 111 har öfverförts kurvan ((i) öfver den italienska utvandringen till Förenta Staterna.

Parallelismen mellan de italienska utvandringskurvorna och den amerikanska tackjärnskurvan är i hög grad iögonfallande. Särskildt

') (1. Sundbärg, Utvandringsitatistik, Tab. 24. (Emigrationsutredningens Bil. IV).

184 7............398,000 | 151

184 8............320,000 1 21

1819.. .. 407,000 1-54

1850... 419.000 158

185 1............409,000 1 7(1

1852 ....525,000 1 90

185 3............496,000 184

1854 ....583,000 2-15

1855 291,1100 1-117

1856 ....277,000 1 02

185 7............354,000 1-28

185 8............184,000 0-66

185 9............17:i,000 . 0-62

186 0............lits,000 0-70

186 1............165,000 0-58

1862 ....194.000 i Of,8

1803............310,000 1 07

1861............327,000 1 12

186 5............352,000 1 20

1866 ....397,000 134

186 7..........403.000 1-35

186 8..........396,000 I 32

186 9............503.000 1-H7

187 0............453,000 1-19

187 1............382,649 1-25

187 2............500,066 1 '63

187."...........491.659 1-5»

187 4............363,089 1 16

187 5............268,927 0-85

187 6............233,351 073

187 7............203,779 063

187 8............229,341 0-71

187 9............327,342 1'00

188 0............535.758 1-62

188 1............698,592 2 10

188 2............751,085 2 24

188 3............733.387 2 16

188 4.......604,155 1-77

188 5............536,967 1-56

188 6..........598,011 1 72

188 7............756,342 2 15

188 8............876,280 2-47

188 9............796.928 2-22

189 0............752,592 2-08

189 1............879,222 2 41

1892 .... 744,236 2 03

189 3............708,375 1S2

189 4............450,075 121

189 5............636,500 1-6»

189 6......i 611.209 1-61

1897 ....492,045 1-28

189 8............471,602 1"21

189 9............582,828 I 48

190 0............712.392 l-7!<

190 1............815.753 2 10

190 2............1,018,539 2 50

1903. ... 1,155.717 2-81

1904 1,090.966 2 68

190 5............1.438,877 343

190 6............1,745.701 4-13

190 7............1.828.962 4-29

190 8............835,054 1-94

fluktuerar utvandringen till Förenta Staterna märkvärdigt lika med tackjärnsproduktionen i dessa (kurvorna 7 och 8 å diagram 1). Under den italienska uppsvingsperioden 1879—87 stiger emigrationskurvan hastigare iin

tackjärn skurvan, men under den italienska depressionsperioden, 1X88 97, stiger den långsammare än tackjärnskurvan — för att under den nya italienska uppsvingsperioden, 1898— 1900, åter stiga hastigare än den amerikanska tackjärnskurvan. 1 variationerna från år till år iakttaga vi däremot de märkligaste öfverensstämmelser — på sin höjd då och då med en förskjutning, som ej öfverstiger ett eller annat år.

Den italienska utvandringen till transoceaniska länder öfver hufvud samt särskildt till Förenta Staterna gick afsevärdt tillbaka 1907 — i följd af den amerikanska krisen detta ar och i stället ökades återvänd ringen till Italien. Denna uppgick 1900 till omkring 100,000, men 1907 till 102,000 individer.1 År 1907 betecknar ett tillfälligt bakslag i Italiens ekonomiska förhållanden, ehuru man näppeligen kan tala oin någon kris af mera allvarlig art.

Det existerar sålunda en samfälld inverkan af konjunkturerna i Italien och i Amerika på den transoceaniska utvandringen från Italien. Att det öfver hufvud finnes ett starkt utvandringsbehof beror uppenbarligen icke på konjunkturerna, utan på djupare liggande och mindre växlande socialekonomiska förhållanden i utvandrings-landet.. Däremot synes utvandringsströmmens stigande och sjunkande vara starkt påverkad af konjunkturerna, särskilt i invandringslandet. Dessa stora folkvandringar äro utvandringar till sina permanenta orsaker, som ligga i utvandringslandet, och äro »»vandringar, hvad beträüår deras temporära orsaker, som till mycket stor del ligga i invandringslandet.

Den italienska utvandringens orsaker och verkningar med särskild hänsyn till Syditalien.

Förenta Staternas Department of Gommercc and Labor uppfordrade 1904 konsulerna, särskildt i Europa, att inlämna redogörelser för emigrationens orsaker och speciella drag i de olika' utvandringsländerna.2 Generalkonsuln i Rom, Hector De Castro, skrifver: »Att de flesta italienska utvandrarne vända sig till Förenta Staterna beror utan tvifvel därpå, att de kunna vara förvissade om god arbetsförtjänst i Förenta Staterna. Emigrationen varierar enligt de ekonomiska konjunkturerna i Förenta Staterna, och de tillämnade italienska emigranterna äro vanligen i förväg underrättade om tillgången

1 Francesco Corridore, Unn nuorti fase de.ll' emigrazioue ilnliana, Turin. 190S. s 32 -33. -' Department of Cowmerce and Labor, vol. XXX. Special Consular Meports, Emigration to United States. Washington. 1904.70

pä arbetstillfällen samt inrätta sina resplaner därefter.» »Orsakerna till ntvandringen ligga i öppen dag. De italienska bönderna och arbetarna utvandra icke blott därför att de tro, utan därför att de med visshet veta, att de därigenom kunna förbättra sitt ekonomiska läge ... Emigrationen pädrifves framför allt af immigrationslandets ekonomiska förhållanden och af de ekonomiska fördelar det erbjuder. Tillämnade emigranter hållas väl underrättade om utkomstmöjligheterna i Förenta Staterna af vänner där samt af de stora arbets-entreprcnörernas förmän och agenter . . . Den italienska immigranten måste i Förenta Staterna såväl som i andra länder, där stora järnvägsarbeten o. dyl. äro i gång, betraktas såsom en oumbärlig importartikel. Entreprenörerna måste hafva arbetare, och de veta huru de skola skaffa sig dem. Då efterfrågan på arbetare minskas, går immigrationen tillbaka, för att åter stiga, då behofvet af arbetare ökas igen.»1

En italiensk grofarbetare i Förenta Staterna förtjänar ofta tillräckligt under våren, sommaren och hösten för att knnna underhålla sig själf i Amerika, sin familj i Italien samt för att, kunna resa hem till Italien vid vinterns början, lefva utan arbete i Italien under vintern och återvända till Förenta Staterna följande vår igen.3 Konsuln i Neapel, A. H. Hyington, anmärker3 att »motiverna till utvandring bli starkare ju längre utvandringen varar». I Italien synes det aldrig kunna bli tal om sådana arbetsförtjänster och sådant uppstigande till välstånd och oberoende, som den italienska arbetaren förmår att förvärfva i Förenta Staterna. Om det till en början är fråga om att genom utvandring rädda sig ur ett verkligt nödläge, blir emigrationen sedan ett medel, och det enda tillgängliga medlet, att vinna allt bättre och bättro ekonomiska villkor. Amerika väcker det förut slumrande förvärfsbegäret och gör så småningom den en gång ekonomiskt slöe eller försumpade proletären till en närig, ekonomiskt ärelysten, kanske till och med vinstliungrig bourgcois — om än i förminskad skala och af primitiv art.

De patrioter, som bekämpa denna, af förvärfsintresse snarare än nöd pådrifna emigration — hvilken i våra dagar blir allt vanligare och betydelsefullare — göra näppeligen klart för sig, att de här komma i konflikt med det moderna ekonomiska samhällslifvets själfva grundprincip: den enskildes rätt och plikt att på egen hand och sä långt krafter och konjunkturer tillstädja sörja för sin största möjliga ekonomiska förkofran. Det är ju en nackdel for alla parter, om fäderneslandet icke erbjuder de bästa ernåbara konjunkturerna för sina ekonomiskt väckta medborgare. Men intet kan väl stå i skarpare konflikt med näringsfrihetens eller den ekonomiska indivi-

' L. c., 8. 80-81. - 5 L. c.. 8. 79-80. - 3 L. c., b. 91-92.

dualismen, än en förkastelsedom öfver dem. som massvis öfverge fäderneslandet för att bli ekonomiskt oberoende oeh bärgade. Far nian icke begära af dem att de af patriotism skola sitta hemma och svälta, så får man väl icke heller, om man skall vara konsekvent mot näringsfrihetens principer, fordra att medborgarne at' patriotism skola sitta kvar hemma och vara fattiga och beroende, då de ha energi och duglighet nog att förvärfva bärgning och oberoende i främmande land med bättre ekonomiska förhållanden.

Den italienska emigrationens utveckling under de sista tio åren står, enligt kompetenta italienska iakttagares samstämmiga vittnesbörd, obestridligt i sammanhang med ett allmänt uppvaknande till ekonomisk själf känsla och framstegslängtan inom den syditalienska landtbefolkningen. Man talar om en contagio psicologico, uti hvilken til desiderio di miglioramcnto material c è predominantet.1 Att Italien vid det 2ü:de århundradets ingång blifvit il paesc classico deWcmi grazione, un grande paesc esportatore di bracciat- (»emigrationens klassiska land, ett stort exportland för arbetskraft») beror i mycket hög grad, men icke ensamt, på de eländiga socialekonomiska förhållandena pä den syditalienska landsbygden. Vi ha här att räkna äfven med den lätthet, hvarmed den syditalienska landtbefolkningen låtit väcka sig till ekonomisk medvetenhet. Landtarbetareländet i Syditalien är mycket gammalt och är i våra dagar icke värre än det länge varit — utan tvärt om. Det nya är tanken, att man kan komma upp ur den ekonomiska dyn i hemlandet — blott man lämnar detta, särskildt om man söker sig ut till den stora arbetsmarknaden bortom Atlanten. Här bekräftar sig ater sanningen, att eländet i sig själft ingalunda alstrar den energi, som lyfter upp de betryckta och försumpade, utan att härtill fordras erfarenheten om förbätt ringsmöjligheter oeh öfvertygelsen att armodet icke är ett nödvändigt eller oundvikligt tillstånd.

Visserligen stanna stora massor af italienska emigranter äfven i Amerika kvar på ett mycket lagt ekonomiskt trappsteg, och de italienska kvinnor och barn, som utvandra för att blifva själfständiga lönarbetare på plantager och i fabriker, blifva ofta offer för den hänsynslösaste behandling af sina arbetsgifvare.3 Likväl uppvisar den italienska emigrationen i stort sedt ett öfverskott af ekonomiska fördelar för de lager af befolkningen, inom hvilka emigrationen gripit mest omkring sig1 - och det är medvetandet härom som spelar den afgörande rollen på emigrationens fortgång.

För uppnåendet af en djupare inblick i emigrationens mångfald af orsaker och verkningar är det icke nog med de allmänna statis-

1 F. Corridorc, l c.. » 14. - - Bernardin» Froscnra, Immlerni problem i delVemi-yraziane ltal'ana. (icnna. 1907. «. 4 ' P. Villnri, Sci itti sulla Kmigrazione. Bologna. 1909, s. 88—89. — * L c... s. 57—&s

tiska (lata, som komma till sj-ncs i de statistiska ämbetsverkens ar-liga publikationer. Det fordras äfven specialundersökningar af skilda slag. En omfattande ocb värdefull dylik, som bar jordbrukets läge och emigrationsförhållandena i Kalabrien till föremål, bar nyligen utförts och publicerats af några unga florentinska akademiker.' Undersökningen bekostades af en florentinsk mecenat, och arbetet är försedt med ett långt, synnerligen innehållsrikt företal af den bekante åldrige historikern och socialpolitikern 1'asquale Yillari.

Kalabrien hade på en yta a 15,076 kvadratkilometer är 1907 1,417,1(56 invånare samt 4(1,184 utvandrare. Utvandrarnes antal var 19(Ki 57,084 och 1905 (12,290 eller 44.4 på tusen invånare. Under de trettio åren 1876—1905 utvandrade 480,000 personer, d. v. s. tredjedelen af hela befolkningssiffran 1907. Om denna utvandrings tillväxt gifva nedanstående tal1 en föreställning:

; Hel» Årl.

utvandringen. medeltal.

1876 1884............................... 40,482 4.498

1885 1892 .... 94,101 11,762

1893 189S.......... ....100,402 16,738

1899,1905 .... 243,167 34.768

Den allmänna ekonomiska depressionsperioden i Italien 1888— 1897 börjar och slutar i Kalabrien med samma utvandringstal, 15,000 emigranter, samt uppvisar 1888 92 en minskning af emigrationen. till 10,000 det sista aret, och därefter en stigning med fluktuationer. Från 1898, dä den ekonomiska uppsvingsperioden börjat, till 1901 stiger emigrationen genast från 15,000 till 34,000.

Utvandringen af kvinnor och barn af kvinnkön har varit i tilltagande. Under perioden 1876—84 öfversteg den ej något år lli procent af bela utvandringen, men 1901 gick den upp till 2.'! procent. Utvandringen af barn (under ijorton år) steg till 1885, du den uppnådde 14 procent, men har sedan hållit sig vid omkring 10 procent. Som medeltal för 1876—1905 kunna uppställas: barn under fjorton år 10 procent, kvinnor Kl procent, män 74 procent. Den kalabriska utvandringen är i hufvudsak en utvandring af ogifta män och af män som lämna hustru och bain efter sig i hemlandet. Afsikten är i regel att, förtjäna i hop ett litet kapital genom några ars arbete i Amerika och att sedan återvända. Man beräknar att bortåt hälften al' alla kalabriska emigranter återvända till hembygden.3

För jämförelses skull kan anföras att i hela Italien 1907 utgjorde utvandrarne af kvinnkön 18.is procent samt utvandrarne under femton ar 10.86 procent. D. v. s. att af de 704,675 individer,

' La questione agraria e trmigrazione in Calabria, natr gtatintiche e cconotnirlie dei dottori 1). Tarnlli'. 1.. lJc Nol.ili e <;. Lori, Florens 1908. 907 sidor, samt talrika tabeller, diagrammcr, illustrationer och kartor. — * L. r, s 701 L. c. s. 739—40.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN".

(len totala utvandringen omfattade, voro 574,432 af mankön och 130,243 af kvinnkön samt 72.237 under femton ars ålder.1

En verkan af utvandringen i Kalabrien, som starkt framhålles af alla iakttagare, iir att fam i I jelifvet i såväl ekonomiskt som moraliskt afseende lidit afbräck. För 11)05 beräknas att minst 50,000 af Kalabriens gifta kvinnor voro gräsänkor,2 hvilkas ekonomiska förhållanden ofta voro ytterst daliga. Kvinno- och barnarbetet har tilltagit, och i mycket hafva lefnadsförhållandena blifvit kaotiska inom denna befolkning, hvars ekonomi till väsentlig del söker sig stöd i en annan världsdel.

Under perioden 1901—05 voro 56.7 procent af Kalabriens utvandrare jordbrukare samt 20.4 procent grofarbetare och 10.a procent handtverkare (inklusive murare af alla slag).3 1 bela Italien utgjorde 1907 jordbrukarne 33.64 procent, handtverkarne ll.r>7 procent och grofarbetarne 41.98 procent af samtliga utvandrare.' Det stora antalet jordbrukare bland de kalabriska utvandrarne visar, att bland de ekonomiska och sociala orsaker, som i hemlandet, pådrifva emigrationen, intaga missförhållandena inom jordbruksnäringen en framstående plats. Det är i Syditalien öfver hufvud vida mindre den egentliga storstadsbefolkningen än den egentliga jordbruksbefolkningen som utvandrar. Det är därstädes icke i de tätast utan i de glesast befolkade områdena, som utvandringen har sina förnämsta härdar. Därför verkar utvandringen i Syditalien ofta en högeligen nedstämmande förtunning af befolkningen i trakter, där (len redan från början måste ha förefallit allt för gles relativt till utrymmet och

jordarealerna — under det att storstäderna, med sin hemska människosammanpackning i fattigkvarteren, fortfara att växa.

Italien, särskildt Syditalien, är af gammalt rikt pä relativt stora städer och stadslika kommuner. Omkring år 1904, då landets hela befolkning uppgick till 33,0*10,000 invånare, lefde nära 10,000,000, eller något öfver 30 procent af befolkningen, i 252 städer med öfver 15,000 invånare-". Bland dessa funnos 11 städer med öfver 100,000 och med sammanlagdt öfver 3,100,000 invånare. Om de minsta städerna, under 15,000, ger statistiken dock ingen klar upplysning. Under det att man i Europas flesta länder befolknings-statistiskt drar upp en bestämd gräns mellan »landsbygd» och stad», t. ex.genom att låta -staden» börja med 2,(HK) invånare, skiljer inan i Italien blott mellan koncentrerad och gles» befolkning (popo-lnzwnc. agglonurata och popolazione sparsà). Den förra bor i orter med husen sammanhopade till gator» och hvarest de kringliggande

' Shitisticn (leila Ewit/ritrionc. 190S. s. XIII. : Ctilabria. A'.VA'VII :1 Calabria. 78SJ. — J Shitisticn ilclla Ètiiigratimir. 1!|(;S. s. XII Kul. The Statenman'8 Year Book. I HO!).(>4 EMIORATIONSljTREDNINOKN. MLAOA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

trakternas befolkning pläga infinna sig i ekonomiska angelägenheter ocb af religiöst och annat intresse».

Befolkningen i de mindre och minsta städerna och stadslika samhällena i Syditalien består till största delen, ofta nästan uteslutande, af jordbrukare — småbönder, arrendatorer oeh jordbruksarbetare. Stadslifvet har traditioner sedan den äldsta antika tiden och befordrades under medeltiden genom den ständiga otryggheten i följd af de otaliga invasionerna af eröfrare och de ändlösa inbördes fäjderna mellan feodalherrar och republiker.

I regel ligga städerna högt uppe på branta kullar och åsar utomordentligt pittoreskt och ined riklig tillgång pa ren luft och starkt solljus, men med länga och mödosamma vägar till de fält och åkrar, som utgöra befolkningens viktigaste näringskälla och arbetsplats-Dä jordbruksarbetet brådskar, stanna de arbetande männen och kvinnorna under veckor oafbrutet nere på slätterna och tillbringa nätterna i provisoriska hyddor. Detta blir emellertid synnerligen hälsovådligt i de af malaria hemsökta trakterna, och då måste arbetarne äfven under den brådaste tiden hvarje morgon och kväll företaga den timslånga vandringen och bergsklättringen frän och till staden uppe på bergshöjden.

En sä koncentreradt boende jordbruksbefolkning far otvifvelaktigt ett belt annat socialt lynne än en i spridda gärdar boende och för intensivt dagligt umgänge med grannar afskuren befolkning. Äro

I Kalabrien äro 82.f>s och i hela Italien 71.76 procent af befolkningen koncentrerad». Proportionen af »koncentrerad» befolkning har emellertid något aftagit i Kalabrien sedan 1872, då den uppgick till 88.74 procent. Detta innebär, att — icke minst i följd af de förhärjande jordbäfningarna — en del af den i städer koncentrerade befolkningen varaktigt flyttat ut sina bostäder till åkrarna oeh fälten i de kringliggande trakterna. Stadens jordbruksarbetsdistrikt har härigenom icke blifvit folkrikare än förut -utan kanske genom emigration folkfattigare — men befolkningen har ändrat sina bo-PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN.

65

stadsförhållanden på ett sätt som kan främja en intensifiering oeh allmän förbättring af självfva jordbruksarbetet.

Om jör dbruksbr folk ningens sammansättning i Kalabrien oeh annorstädes i Italien med afseende på egendoms-oeh yrkes för Ii ållan-dena gifva efterföljande tal en föreställning'.

På 1,000 manliga individer öfver nio års ålder inom jordbruksbefolkningen tillhörde nedanstående yrken:

Piemont. Toscana. Kalabrien. Ilcla Italien. Själfögandc odlare................. 556 150 139 249 Större arrendatorer................ t -1 2 5 Smärre arrendatorer .. .. 62 18 47 73 Ilälftenbruknre................... 66 582 111 198 Lönarbetare med längre aftal. ... 117 38 131 117 Lönarbetare mot daglön......... ... 175 209 4S9 305 Inspektörer och rättare .... Trädgårdsmästare................. 3 8 12 7 10 8 7 10 Skogsarbetare .... 2 15 9 ti Kreatursuppfödare s 18 70 30 Sninnia 1.000 1.000 1.0(10 1.000

Af denna synnerligen intressanta sammanställning, som härrör från Dr. L. de Nobili, framgår på ett slående sätt jordegendomens ojämna fördelning i Kalabrien. Knappt 11 procent af den medräknade manliga befolkningen är upptagen som jordägande i Kalabrien, under det att nära 56 procent tillhöra denna kategori i Piemont. Under del att mer än hälften af Toskanas jordbrukare arrendera sin jord enligt det för italienska förhållandena så fördelaktiga hälften-brukssystemet. (som låter arrendet utgå helt eller till allra största delen in natura samt uti en på förhand bestämd proportion af bela skörden), är det i Kalabrien blott 11 procent som åtnjuta denna fördel. Däremot uppvisar Kalabrien (id procent lönarbetare (47 procent rena daglönare) förutom !• procent skogsarbetare oeh vedsågare — således nära 70 procent lönarbetare af dessa slag, då Toskana uppvisar blott lit! procent och hela Italien 43 procent. Visserligen finnas bland de agrariska lönarbetarne i Kalabrien liksom annorstädes i Italien ett icke närmare kändt antal, som äger smärre jordlappar; men dessa äro så små, att de endast kunna i någon mån komplettera inkomsterna från lönarbetet. Dr. de Nobili uttalar som sin öfvertygelse, att egendomslösheten och lönarbetets utbredning inom den kalabriska jordbruksbefolkningen . utgöra en af de djupaste orsakerna till det närvarande ekonomiska nödläget i Kalabrien samt t.ill den speciella yttringen häraf: massemigration till trancoeeaniska länder».2

I Italien liksom i så många andra länder, om ej i alla, ha de jordägande klasserna förstått att hindra staten att upprätta en tillförlitlig och uttömmande jordegendomsstatistik3. Den af Dr.de

1 Calabria, s. 115. — ' Caldbria, s. 115 -116. — ' Calabria, s. 314.

Taruffi utförda undersökningen af jordegendomsförhållandena i Kala-brien liar i själfva verket gifvit till största delen blott vaga resultater. Med bestämdhet framgår blott, att latifundierna spela en afgörande roll för bela landtbefolkningens olyckliga ekonomiska och sociala läge, samt att de smärre jordägarne ha minskats i antal under de två eller tre sista årtiondena.

Mellan 1881 och 1901 minskades i Kalabrien antalet husägare med 27 procent och antalet jordägare med 25 procent1. Sannolikt har denna minskning ägt rum hufvudsakligen bland de små, kanske i sammanhang med utvandringen särskildt bland de mycket små jordägarne. Ar 1881 hade Kalabrien 224,343 ägare af jordlappar, som icke inbrakte öfver 50 lires värde (omkring 36 kronor) om året. Dessutom funnos 37,585 jordägare, som ej hade mer än 50—200 lires (36—140 kronor) värde frän sin jord samt 13,4.">4 som ej hade mer än 200—500 lires (140—360 kronor). Hela återstoden af jordägare i Kalabrien utgjorde blott 7,910, och af dessa hade blott 95 mer än 7,200 kronors årsinkomst från sin jord.3 Det förefaller som om Kalabriens jord i hufvudsak vore delad mellan mindre än ett 40-tal latifundier och ett antal större och mindre kommunala jordegendomar samt ett relativt fatal medelstora privata egendomar; men någon noggrann kännedom om dessa absolut afgörande och fundamentala socialekonomiska förhållanden står, som sagdt, icke att ernå.

Kalabrien är pä samma gång latifundiernas och jordpareelle-ringens klassiska land. Det är icke nog med sitt den stora massan af smärre jordägare i Kalabrien har för små jordlotter, för att dessa skola kunna höja dem öfver en proletärisk existens. De medelstora jordegendomarne äro i regel splittrade uti smärre, långt åtskiljs belägna stycken, så att en intensiv odling blir en omöjlighet3. En bel rad af förhållanden — jordbrukarnes stadslif, för långt drifven parcellering af den minsta jordegendomen, splittring af medelstor jordegendom i smärre, skingrade ägor samt en extensiv, genom en rad af mellanhänder bedrifven latifundiehushållning — bidraga sålunda i Kalabrien att försvåra eller omöjliggöra jordens lätta ekonomiska och tekniska åtkomst och hindra alltså befolkningen från att i det egna landets jord söka och finna ett stöd för fruktbärande och hoppgifvande ekonomisk verksamhet samt socialt oberoende. I stället har landtbefolkningen under århundraden, icke minst under det spanska väldets tid, med alla feodalis-mens oeh statens maktmedel blifvit nedtvingad uti fattigdomselände, rättslöshet och andligt mörker samt väntar ännu förgäfves på de social-ekonomiska reformer och de förbättringar af folkbildnings-

1 L. c., B. 819. — « L. c., 8. 315. — 9 L. c., s. 316.

väsendet, hvarigenom de sekelgamla missförhållandena och deras följder sknlle knnna bekämpas.

Analfabetismen, ännu relativt stor i hela Italien, när sitt maximum i Kalabrien och andra sydliga landsändar. Pä 10,000 invånare öfver sex års ålder funnos 1901 i Piemont 1,769 analfabeter och i Kalabrien 7,871. Antalet läsbunniga pä 100 invånare var 1901 i hela Italien 51.51 samt i Piemont 82.31, men i Kalabrien blott 21.29 — hvilket visserligen är en förbättring mot 1882, då antalet var blott 15.03 i Kalabrien och 38.o6 i hela Italien. Skolförhållandena äro ofta eländiga. 1 rum, som knappt vore stora nog för 20 barn, sammanpackas ända till 80, af hvilka de flesta få sitta på golfvet eller stå stödda mot väggarna af brist på möbler. Det finnes kommuner som förbjudit öppnandet af aftonskolor, ehuru de icke skulle kostat skattedragarne annat än utgifterna för lyse1. Kommunernas brist på vilja och brist på förmåga att underhålla ordentliga folkskolor äro de omedelbara orsakerna till denna okunnighet inom en befolkning, som af naturen har vida lättare för att inhämta kunskaper och färdigheter än de flesta folk norr om alperna samt genom sina »koncentrerade» boningsförhållanden synes erbjuda särskilda lättnader för folkbildningssträfvanden. På detta liksom på alla andra områden af statens verksamhet i Italien klagas det allmänt och eftertryckligt öfver att Syditalien är styfmoderligt behandladt och att en oproportionerligt stor del af statens resurser användes för att höja de redan från början bättre social- och kulturförhållandena i den nordliga hälften af landet2. Professor Nitti i Neapel har t. o. ni. påvisat att skattebördan faller proportionsvis tyngre på Syditalien, under det att all statsverksamhet är mindre effektiv där än i de nordligare trakterna8.

» » *

»Hvilka äro verkningarna af utvandringen från Kalabrien?» frågar sig Pasquale Villari i sitt märkliga företal till den stora undersökning, som vi i det föregående hufvudsakligen användt.som vår källa. »Svaret», säger han1, »är dess värre i hög grad nedstämmande. Åkrar och fält stå öfvergifna. Det fattas armar att odla dem. Jördbruksarbetarnes löner ha stigit, men de smärre jordägarne, som äro för fattiga att betala dessa högre löner, hemfalla åt elände och försvinna. De stora jordägarna förvandla åkrarna till betesmarker. De tillgripa allt extensivarc odlingsmetoder och öfvergå till lati-ftindiehushållning. Man får se jordägare hugga ned sina en gäng sä värdefulla olivträn på de öde gårdarna för att sälja dem som

1 Calabria, s. XIII . — ! Jmfr Francesco Nitti, Nord e Slid; Prime linee di t»»n inehiesta sulla ripartizione territorialc delle entrate e, delte spene dello slalo In II alin; Turin, 1900. —» /.. c. cap. II, VI och IX. — 1 Calabria s. XII.

ved. Och hvad värre är: de små, i elände nedsjunkna jordägarne blifva nitiska agenter för denna utvandring, som ruinerat dem genom att taga deras arbetare från dem. Det är en blomstrande näring, ty man förtjänar 10 till 20 lire (7 till 14 kronor) per emigrant. Emigrantagonterna öfversvämma landet som gräshoppor. Många bedrifva affären i stort. De skaffa sig respass, med hvilka de lyckas exportera brottslingar, som i Förenta Staterna bli en skamfläck för det italienska namnet; äfven skatteindrifvarne och folkbankernas direktörer utmärka sig såsom emigrantagenter».

>Man får, såsom De Nobili påvisar, icke föreställa sig att lönstigningen betyder ekonomisk uppblomstring. Det är sannt att vissa daglöner ha stigit från 0.60 till l.so lire, och att de nu stiga från 1.50 till 2.5» lire. Men allt har blifvit dyrare. Och dessa löner förtjänas blott tidtals. Jordägarne inskränka arbetet till det yttersta. Jordbruksarbetaren förtjänar knappt så mycket om året att han kan lifnära sig och sin familj. Men om vi blicka tillräckligt långt tillbaka i tiden, påträffa vi ju ännu värre fattigdomselände och måste medge att förbättring ägt rum —------->.

De flesta iakttagare äro ense om, att förbrytelsernas antal minskats i följd af utvandringen. Enligt De Xobili är detta dock en öfverdrift. Morden ha minskats i antal och röfvarväscndet har upphört, men stölderna och inbrotten ha ökats1. Brotten mot de goda sederna ha ökats ofantligt. Äktenskapsbrott, tvegifte, barnamord förekomma

mycket talrikare än förut. Familjelifvet är i upplösning. Kvinno-och barnarbetet har ökats. Syfilis, alkoholism och tuberkulos kräfva långt fler offer än förr».

Jordbrukaren måste alltjämt betala mycket hög ränta på de pengar ban lånar, men de förfärliga ock rareräntor, som voro vanliga för tio eller femton år sedan, förekomma ej mera. De små arrendatorernas ekonomiska slafveri under de små jordägarne har upphört. Emigrationen har befriat landtbefolkningen från de värsta formerna af socialt förtryck och ekonomisk utsugning. >Folket har vaknat; emigrationen har af nedböjda slafvar gjort seende människor», som våga och delvis kunna tillvaratagа sina ekonomiska intressen. Utvandrarne hemsända årligen stora penningsummor. Ar 1876 funnos i Kalabriens postsparkassor blott 61,000 lire. Ar 1905 funnos där, till största delen tack vare emigranternas sändningar, ej mindre än 32 millioner lire.1 Under räkenskapsåret 1903—04 anlände till Kalabrien 467,686 rekommenderade bref samt dessutom 48,6(55 bref, som voro assurerade till ett värde af sammanlagdt 17,263,738 lire.3 Dessa pengar hopa sig i sparkassorna, därför att det saknas ägarne möjligheter att använda dem på ett fruktbringande sätt i jordbruk,

1 Calabria, s. 860—861. — ' Calabria, s. 8.r>3. — 3 Calabria, «. 857.

industri och handel. Kalabriens ekonomiska lif ligger ännu kvar i sin sekellänga dvala.

De hemvändande emigranterna finna lönande användning hvarken för sin arbetskraft eller för sina pengar, men finna i stället att de vant sig vid andra lefnadsförhållanden än hembygden förmår bjuda och att de därför nu ha svart att trifvas där. Efter misslyckade försök att slå sig ned sora små själfägande bönder i hemlandet, återvända många till Förenta Staterna. Andra hemkomna emigranter försöka ieke ens att ekonomiskt slå rot i hemlandet; de nöja sig med att lefva upp sina besparingar, skryta med sin oafhängighet, förakta hemlandets sociala förhållanden och utvandra igen, kanske för alltid.

Dessa hemkomna, emigranter, i Italien kallade americani. bilda en ny social typ, som intar en mellanställning mellan den traditionella öfverklassen, la classe (lei galantuomini, och den gamla underklassen, hl classc (lei villani. Men det finnes ännu inga tecken till att den amerikaniserade kalabresaren känner sig kallad att reformera sitt hemland. Han visar intet intresse för dess offentliga angelägenheter. Han saknar själf i hög grad socialt och kulturellt jämviktsläge. Fäderneslandet har för honom blifvit ett mål för ferieresor och sentimental hemlängtan (un luogo di vavanza, unn villegiatura sentimental/1).

Våra italienska forskare finna det svårt att besvara frågan, huruvida emigrationen måste betraktas som ett godt eller som ett ondt. Problemet är ofantligt kompliceradt och uppvisar drag af sä djupgående betydelse, att den besinningsfull iakttagaren ej kan annat än tveka med sitt slutliga omdöme.

Emigrationen, sådan den utvecklat sig under de sista tio ären i Syditalien, är en social explosion, som sprängt tryckande sociala bojor, hjälpt ut jordproletärerna ur en sekelgammal vana vid fattigdom, halfsvält, okunnighet och förnedrande socialt beroende. Emigrationen har pabörjat en nödvändig social revolution, som hvarken de styrande eller de styrda frivilligt ha satt i gång. »Emigrationen», skrifver den gamle erfarne Villari,2 »är en ödesdiger konsekvens af det sociala slafveri, i hvilket vi hållit landtarbetarne-Detta slafveri hade aldrig blifvit rubbadt genom de härskande klassernas initiativ. Emigrationen är därför en säkerhetsventil. Vi kunna kalla den för ett heroiskt botemedel . . . Men det fordras nu att samhället tar hand om detta 'botemedel',ty]ämnadt åt sig självt kommer det icke att bringa samhällshälsa och samhällskraft, utan snarare ny samhällssjukdom.»

Dr. Nobili framhåller3 pa emigrationens debetkonto i första rummet »befolkningsförhållandenas kvantitativa och kvalitativa de

1 Calabria. s. 870-880. — 2 L. c., s. XYIT.— 3 L. c., s. 881.

pression», hvarigenom en del både ekonomiska och kulturella förhållanden försämrats samt landets allmänna ekonomiska läge förblifvit lika otillfredsställande som tillförne. På emigrationens kreditsida måste främst

anföras, att för landtarbetaren börjat, ien ekonomisk och moralisk emancipation från hans ekonomiska och moraliska underkastelse under de högre klasserna». Otvifvelaktigt äro laudt-arbetarne nu i stånd att lifnära sig något bättre än förut och ha börjat ana att okunnighet och obildning äro hinder i kampen fölen bättre framtid, men det har ännu icke öppnat sig några utsikter för dem att i hemlandet vinna en ekonomisk ställning, som innebär ekonomiskt oberoende och välstånd eller ens hopp om ett stadigt ekonomiskt framåtskridande.

De sociala och ekonomiska förhållanden — hvilka de nu inför en tillräckligt grundlig och oförskräckt forskning må visa sig vara — som beröfvade landtbefolkningen möjligheten att arbeta sig upp ur fattigdomen, innan emigrationen tog fart, de äro synbarligen lika verksamma nu, sedan emigrationen fört bort en tredjedel af befolkningen. Emigrationens yttersta orsaker ha icke berörts af emigrationen — och ha äfven sberörtsi mycket litet af de italienska forskare, som vi här haft tillftllle att följa.

Icke dess mindre gå de framställda reformförslagen*L. c.*, B. 882—888. i hufvudsak ut på att genom statsingripande och statlig saint kommunal organisation göra åtkomsten och uppodlingen åfjord lättare för landtarbetarne än under hittillsvarande förhållanden varit fallet. Man föreslår grundandet af ett Istituto Fondiario Calabresc per gli emigrant i — ett kreditinstitut med ändamål att köpa jord, dela upp den i småbruksiägenheter och utrusta dessa med byggnader och meliorationer samt att sälja lägenheterna företrädesvis till återvändande emigranter på för dessa möjligast fördelaktiga och trygga villkor.

Man synes likväl icke hunnit synnerligen långt med de hithörande ideerna och undersökningarna i Italien. Ràdvillheten är ännu lor-härskande. och det förefaller icke som mod och god vilja funnes tillräckligt för den stora och öfvermåttan betydelsefulla uppgift, som här väntar på att tagas om hand. Det är karaktäristiskt, att den stora undersökningen om »agrarfrågan och emigrationen i Kalabrien» i själfva verket ger oss ganska litet djupare insikt i såväl latifnndie-bushållningens som den medelstora jordegendomens väsen och verkningar i Kalabrien. Problemet om den privata jordegendomens former och ekonomiska verkningssätt är behandladt ur hufvudsakligen rent formella juridiska synpunkter på knappt 100 af verkets 000 sidor, under det att tekniska och ekonomiska företeelser, som ha ganska litet och aflägset med emigrationen att skaffa, fylla mer än hälften af den digra volymen.

II. Den svenska utvandringens likheter och olikheter med den italienska.

Utvandring och konjunkturer i Sverige.

Utvandringen från Sverige efter 18(!0 liar varit underkastad mycket starka fluktuationer. Såsom framgår af Tab. 11 och af kurvorna 5 och 6 å diagram II1 iir det fråga om en våldsam böljegång, uti hvilken skillnaden mellan vågkammarna och vågdalarna är utomordentligt stor. Den transoceaniska utvandringen stiger långsamt mellan 1860 och 1867 samt skjuter plötsligt upp till ett högt maximum 1868—69 för att sjunka ned till en låg nivå 1870—74 och stannar där 1875—78. En ny, ofantlig stigning äger nu rum åren 1879—82. Efter ett fall 1883—85 uppnås 1887—88 de högsta siffrorna för hela skedet 1860—1908.2 Emigrationen håller sig nu på en hög nivå, ehuru med ganska starka fluktuationer, ända till och med år 1893. Åren 1894—99 uppvisa en relativt låg nivå; men 1900—1907 ha vi att göra med en ny bölja, som kulminerar i ett högt läge 1902—03. Aret 1908 är åter nere på samma låga nivå som 1894 och 1898. Vi iakttaga sålunda mellan 1860 och 1908 fem vågkammar — 1869, 1882, 1887 88, 1891—93 och 1902 03 — samt tre låga vågdalar — 1860-66, 1874—78 och 1894—99 — och tre höga dylika, nämligen 1884—85, 1889—90 och 1905—07.

Hvad beträffar nettoemigrationens förhållande till den totala transoceaniska utvandringen, så är det först från och med 1880-talet som en återinvandring i afsevärd utsträckning är att konstatera från de främmande världsdelarna. Nettoutvandringskurvan rör sig likväl alltid i sympati med bruttoutvandringskurvan.

De svenska emigrationskurvorna ha sålunda ett synnerligen egendomligt utseende. De likna alls icke de

italienska (jfr diagram I, 1, 2 och 8). Dessa stiga parallellt med tvenne sådana ekonomiska utvecklingskurvor som Förenta Staternas tackjärnskurva och Italiens införselkurva för stenkol och koks (diagram I, 4 och 7). Däremot har den svenska utvandringskurvan en slående formlikhet med kurvan för den totala invandringen till Förenta Staterna. Detta framgår med stor tydlighet af diagram III, hvarest jag utsatt dessa tvenne kurvor (4 och 5) uti olika skalor, som komma dem att röra

1 Som synes äro kurvorna 5 oeh (i ritade efter helt olika skalor, sä att jäm-

förelser mellan dem lätt kunna vilseleda, om ej skalornas afvikelser noga beaktas.

3 l)å do officiella utvandringssitlroma äro fullständigare efter 1884 än därförut, |äller maximum i verkligheten sannolikt pä året 1882.72 EMIGRATIONSüTREDNINGEN. BILAGA xvni. SVENSKA VETENSKAPSMÄN. Tal». 11. Utvandringen från Sverige.

År. [-Trans-oceanisk utvandring.-] {+Trans- oceanisk utvand- ring.+} ') [-Netto-utvandring-] {+Netto- utvand- ring+} på 1,000 inv. 5) 186U...... 268 O09 1861...... 1.105 0-69 1862...... 1.385 0-64 IS63...... 1.769 0-78 186-1 ... 3.577 1-28 1865. 4.708 1(14 1866. -1.901 1 74 1867...... 6.153 2-23 I86.S...... 21.669 6 41! 1869. ... 32.285 938 1870...... 15.568 4-80 1871...... 13.186 3-18 1872...... 11.9(58 307 1873...... 9,642 2 19 1S71 3,569 111 1875.. 3,689 lf.» 1876 ..... 3.796 1-41

sig liell nära hvarandra på diagrammet, ehuru de representera absoluta talserier af mycket olika storlekar.

Intet kan vara egendomligare och mera intresseväckande än den nästan fullständiga parallellismen mellan de tvenne kurvorna under den länga tidrymden mellan 1873 och 1H03. Rörelserna äro alldeles parallella. Endast en förskjutning med ett par år mellan dem inträffar då och då. Nedgången 1874—78 följes tidigare af en stigning uti den svenska utvandringskurvan än uti den amerikanska totala invandringskurvan. Äfven flera gånger i det följande utför den svenska kurvan sina rörelser ett eller annat år tidigare. Men sammanfallandet af maxima åren 1882, 1888, 1892 och 1903 äro i hög grad märkliga. Det är i självfva verket blott minimiårens något senare inträffande i den amerikanska invandringskurvan, som gör att de båda kurvorna ickc löpa fullständigt parallellt.

Som vi sett i det föregående oeh kunna iakttaga å diagrammet, bar kurvan tör den totala invandringen till Förenta Staterna sina minima titi de amerikanska konjunkturernas depressionsperioder samt sina maxima i det ekonomiska lifvets uppsvingsperioder i Förenta Staterna. Den svenska utvandringskurvans allmänna karaktär tvingar sålunda till antagandet, att konjunkturväxlingarna i

') G. Sundbärg. Utvandringsstatistik, Tab. 25. - 2) <». Sundbärg, Siraten. s. 502: Statistisk Tidxlcrift. 1901», n:r 1, n. 24 samt la- och Utvandringen år 1UOH (Stat. Centralbyrån). Talen i denna kol. afse hela den kända (redovisade) nettoutvandringen, ej blott den transoeeaniska.

1877............2,907 0-97

187S............1.400 1-37

187 9..........12,866 330

188 0............86,398 8'55

188 1............40,762 9M2

1882 ....44.585 1019

188 3..........25,911 5 97

1884... 17,895 4 04

188 5____________18.466 3 80

188 6............28.271 5-89

188 7............46,556 9-77

188 8............45.864 9 59

188 9............29.067 5 85

189 0............30,128 5-90

189 1............558,318 7-64

189 2............41,275 811

189 3............37.50-1 6-9G

1891...... 9,678 I 0'61

189 5...... 15,104 2-18

189 6............15,17» | 2 38

189 7............10,314 V84

189 8...... 8,683 i I la

1H99............12,028 1 T l

190 0............16,431 2-17

190 1............20,464 329

190 2............33.477 ' fm

190 3............35.975 6",:i

190 4...... 18,968 2-50

190 5...... 20,862 2D3

190 6............21,692 2(85

190 7............19,818 2'63

190 8...... 9,246 049

Förenta Staterna utöfvat ett, afgörande inflytande på växlingarna i utvandringen dit från Sverige.

En väsentlig skillnad mellan den svenska och italienska utvandringen synes nu vara tydlig. Den svenska utvandringen efter 18(!0 liar icke tilltagit med folkökningen i Sverige och det ekonomiska lifvets allmänna expansion i Förenta Staterna, utan liar stigit och sjunkit uti omedelbar af häng i gliet af de ekonomiska kon junkturernas växlingar särskildt i Förenta Staterna. Den svenska utvandringen är en konjunlcturutvandring. Detta innebär, att utvandringens motiver snarare äro att söka i en ekonomisk framstegssträfvan och i hemlandets tröghet att bereda mark för denna än uti en känsla af hopplöshet öfver hemlandets förmåga att öfver hufvud lifnära alla sina medborgare. En sådan ekonomisk förtviflan ligger däremot bakom den italienska utvandringen. Den transoceaniska italienska utvandringen är en cvakuationsutvandring — i likhet med deri äldre irländska och den nuvarande rysk-polsk-gali-ziska. Den innebär, att det ekonomiska lifvet i hemlandet hvarken i goda eller dåliga tider uppvisar tillräcklig fortskridande utveckling för att möjliggöra ens en dräglig ekonomisk tillvaro för de fattigaste folkmassorna; och därför stiger och fortgår denna utvandring i harmoni med den allmänna ekonomiska utvecklingen samt uppvisar en blott sekundär afhängighet; af konjunkturväxlingarna.

Det är sålunda icke min mening att påstå att evakuations-utvandringen är alldeles oafhängig af konjunkturväxlingarna och icke häller att konjunkturutvandringen är helt oafhängig af proportionen mellan folkökning och ekonomisk utveckling i hemlandet. Men det är af största vikt att här skilja mellan primära eller hufvudsaklig!, bestämmande inflytelser å ena sidan och sekundära, mindre starka, stundom nästan försvinnande inflytelser å den andra. Att ett land uppvisar en så utpräglad konjunkturutvandring soui Sverige, innebär icke att

det lider brist på tillräckliga ekonomiska framstegskrafter för en växande befolkning, utan innebär att produktionen ännu saknar tillräcklig organisering samt följaktligen är underkastad starka växlingar mellan hög- och lågkonjunkturer. Befolkningens ekonomiska utvecklingsdrifter ha blifvit väckta och kräfva mer spelrum än fäderneslandet erbjuder, åtminstone under dåliga tider. A andra sidan gör denna frarastegsdrift befolkningen mycket känslig för de goda konjunkturernas i immigrationslandet (Förenta Staterna) dragningskraft. De amerikanska högkonjunkturerna konkurrera med de svenska högkonjunkturerna om den svenska bonde-och arbetarungdomen. Ofta är man, tack vare amerikaposten och tack vare bristen på social upplysning och lifaktighet i Sverige, vida bättre underrättad om de amerikanska än de svenska konjunkturförhållandena. Eftersom de amerikanska högkonjunkturerna regel-74 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

mässigt äro vida långvarigare än de svenska, händer det dessutom att amerikansk högkonjunktur och svensk lågkonjunktur delvis sammanfalla, så att Sverige repellerar som starkast samtidigt med att Amerika attraherar soni starkast.

All utvandring är samtidigt påverkad af de ekonomiska förhållandena eller utkomstmöjligheterna i såväl ut- som invandringslandet - hvartill komma de sociala och kulturella förhållandena för arbetarklassen i båda länderna. Dessa senare spela uppenbarligen en mycket ringa roll i den italienska utvandringen, men däremot en högst afsevärd roll i den svenska. De af Emigrationsutredningen offentliggjorda brefven från svenskar i Amerika och andra uttalanden från dessa visa med all tydlighet, att vi, vid sidan af den svenska utvandringens fluktuerande orsaker, de ekonomiska konjunkturerna i Amerika och hemma, hafva att räkna med en konstant orsak: bonde- och arbetarungdomens sociala och kulturella vantrefnad i hemlandet. Där vår senila, framtidslösa bondekultur och förtorkade, förkrympta bondearistokratism ännu härska mest ostörda af nutidsströmningar, där ha amerikabref och påhälsande emigranter haft lättast att väcka uppmärksamheten för skillnaden mellan den kvafva samhällsluften i Sverige och den mer lifgifvande i Amerika.

Dt ekonomiska konjunkturerna i Sverige och i Förenta Staterna.

Bland de tillförlitligaste indicierna på de allmänna ekonomiska konjunkturernas växlingar i Sverige äro utan tvifvel att räkna godstrafiken på samtliga svenska järnvägar. Kurvan 1 å diagram 11 anger absoluta antalet tonkilometer frakt- och ilgods, befordradt à samtliga svenska järn vägar åren 186(5—1906'. Vi iakttaga en snabb stigning 1872—77, 1880-83, 1888—89, 1895—1900 och 1903—190(5 samt: ett stillastående eller en återgång åren 1X78—79, 1884- 87 och 1901—02 och dessutom en relativt långsam stigning åren 1867—71 och 1890—94.

Vi skulle sålunda ha anledning till antagandet att de svenska depressionsperioderna efter 1865 äro följande: 18G7—71, 1878—79, 1884—87, 1890—94, 1901 -02 och 1907—09 — dock med den urskiljningen, att 1X78—79. 1884—87 och 1901—02 synas uppvisa depression af vida allvarligare art än 1867—71 och 1890—94. Uppsvingsperioderna skulle infalla 1872—77, 1880—83, 1888—89, 1895—1900 och 1903—06.»

1 Sundbärg. Siveden. s. 990, och Aperfm, 1908, s. 370—74. — s I frlga oiu äret 1907 ini erinran, att dess torra och större del otvifvelaktigt tillhör högkonjunkturen och att do dåliga tiderna inhröto först mot årets slut.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN". 85

Tab. 12. Statens järnvägar i Sverige. Tonkilometer il- och fraktgods

1862—1900.

År.

Tusental [-tonkilo-•-] {+tonkilo- •+} meter.

Ar.

Tusental [-tonkilo-inctcr.-] {+tonkilo- inctcr.+}

Ar.

Tusental [-toukilo-mcter.-] {+toukilo- mcter.+}

1862 9,258

1868......................I4,:ß3

1864 ....20.727

1865 81,850

1866 89,229

1867 55,198

1868 56,388

1869 ....60.206

1870 72,92-1

1871 ....82.20-1

1872 98,478

187.'! 124,706

1874 ....144.606

1875 168,927

1876 186,144

Stats järn vägarnas godstrafik1, tagen ensam, uppvisar alldeles samma depressions- och uppsvingsperioder, ehuru på ett ännu mer utpräglad sätt, i det att depressionerna 1878—7!), 1884—87 och 1890—94 framträda synnerligen skarpt — såsom Tab. 12 visar.

Variationerna i äktenskapsfrekvensen, arbetslöner och spannmålspris betraktas af gammalt såsom goda indicier på konjunkturväxlingarna. Såsom Tab. 13 och kurvorna 4, 3 och 2 å diagram 11 visa, saknas ingalunda öfverensstämmelser mellan äktenskapsfrekvensens och arbetslönens växlingar och de ofvan angifna konjunkturperioderna. Äktenskapsfrekvensen uppvisar en stark depression 1867—71 samt nya minima 1879 81, 1888—89, 1893—94 och 1903 -05. Den nedgående rörelsen infaller alltid i våra depressionsperioder, men upphör stundom först ett eller annat år efter dessas slut. Arbetslönen (sommardagsverkspriset i jordbruket) är i sjunkande eller stillastående uti samtliga af oss utmärkta depressionsperioder samt, liksom äktenskapsfrekvensen, i stigning uti de mellanliggande, allmänna uppsvingsperioderna. Parallellismen mellan lönekiirvan och äktenskapskurvan är mycket iögonenfallande (med undantag för en ringa afvikelse åren 1891—95). Särdeles märkliga äro stillaståendet och den början de sjunkningen 1874—77, då vi ha anledning att betrakta de allmänna ekonomiska konjunkturerna såsom fortfarande goda. Hvad slutligen rågpriset beträffar, få dettas variationer naturligtvis icke, i likhet med järnvägstrafik, äktenskapsfrekvens och arbetslön, betraktas som en följd af de allmänna ekonomiska konjunkturväxlingarna, utan eventuellt som en bidragande orsak till dessa. Desutom bör rågpriset jämföras med arbetslönerna,

1 Slutens järnvägar 18S6—1906, Stockholm 1906, s. ;)46.

1877 ....! 181,688

1878 ....! 158,784

1879 ....i 154.379

1880 ....179.398

1881 207,219

1882 ....| 219,917

1883 ....282.628

1884 ....223.341

188:') 228,0:S4

1886 ....216.268

1887 ....: 218,519

188* 265,694

1889 ....294.051

1890 ....282.511

1891 288,979

1892 ....294.472

1893 ....308.090

1894 290,371

1895 448,543

1S96 506,222

1897 558,682

1898 659,450

1899 724,756

1900 793,540

1901 ....806.188

1902 827,979

1903 ....981.832

1904 1,049,349

1905 ....1,095,890.7(> EMIGRATIONSUTRBDNINGEX. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

Till». 13. Spannmålspris, arbetslön och giftermålsfrekvens i Sverige.

Å r. [-ßäg-prisct.1)-] {+ßäg- prisct.1)+} Kronor. [-Sommar-dagsvcrkä--] {+Sommar- dagsvcrkä-+} pris i jord bruket fiir man.2) Kronor. Ingångna äktenskap på 1.000 invånare.5) 1860......... 7 80 1S61.. 7-27 1802. 7-or, 1868......... 7-26 1804 6-98 1865......... 7-07 1886......... 12-48 1 25 672 18li7......... 18-90 1-14 609 1868......... 17 31 1-12 546 1809......... 12-48 110 5 01 1870......... 12 11 114 602 1871......... 12-95 1-83 6-49 1872......... 13-75 1-72 6-98 1873..... 15-50 2 01 7-31 1S74 15 35 2-01 7-27 1875........ 13-97 201 7-05 187H 1397 1 98 708 1S77 14 01 1 70 fi-83 1878....... 1216 1-54 6 47 1879......... 18-05 1-45 6 29 1880 14-91 1-40 (i-3 2 1881......... 1578 1-51 Ii-10 1882......... 12-58 1-52 6-33 1883......... 12-26 1-57 <>43 188-1......... 11-86 1-61 6-53

då dessa senares ekonomiska betydelse i hög grad är afhängig af deras förmåga att köpa de viktigaste lifsmedlen. Som synes af diagrammet var den där upptagna arbetslönens förmåga att köpa råg inyeket låg år 1*67 samt ökades sedan starkt till 1873, hvarefter den sjunker till 1882 för att åter stiga till 1887. År 1892 visar ett nytt minimum, hvarefter följer ny stigning. Köpförmågan var visserligen deprimerad vissa år i några af de allmänna depressionsperioderna samt uppvisar stigning under delar af de allmänna uppsvingsperioderna, men någon fullständig öfverensstämmelse mellan denna kop-förniågas växlingar oeh de af oss antagna konjunkturperioderna

finnes ieke.

I följd af Sveriges stora införsel af järn oeh stål och järn- och stålvaror kan den svenska tackjärnsproduktionens växlingar icke bli ett känsligt, kriterium på växlingarna mellan goda och dåliga tider

') Markeeångspri«et för licla Sverige, i kronor pr deciton, efter Sundbärg, Sirrdrn, *. 502, samt Statistisk Tillskrift 1904 nr 1 s. 34 och 190» nr 1 k. 45. efter reduktion uuder antagande att eu hektoliter väger 71 7 kg. — *) Sundbärg. Stceden, s. 502 samt Statistisk Tidskrift. :li Sundbärg, Berölkcrungsstatistik Schwcdens 1750 1'JOO. s. 106, samt Statistisk Tidskrift.

1885..................9-92 1-63 6-68

18St>..................9-46 151 6-41

1887..................801 148 6-25

1S88..................KH2 1-53 5" 9 2

188 9..................110» 1H1 5 98

1890 ....11:10 1 72 5-99

189 1..................15 15 1 75 , 5-88

189 2..................11-88 1-78 569

189 3..................10 47 1-79 5 65

189 4..................8 91 1 80 5-74

189 5..................9-74 180 ! 5 87

18915..................10 11 1-82 fi-95

189 7..................1130 1-9» 6-0fi

189 8..................11-70 208 6-14

189 9..................1301 2-22 (>-24

190 0................12-17 2-23 6-15

190 1..................12-19 2 19 6-07

190 2..................11-88 2 10 5-9«

190 3..................11-73 2*10 5-78

190 4..................12-23 2-24 5 8 5

190 5..................12-57 2-29 6-85

190 6....................12-84 2 17 6 18

190 7..................13-07 2-58 6 21

190 8..................13 16 2H2 6 10

Tall. 14. Sveriges tachjärnsproduktion ') och Hlfiirscl af oarbetade trävaror s).

Å r. [-Tackjärns-produktion. Tusental-] {+Tack- järns- produk- tion. Tusen- tal+} ton. Utförsel af »arbetade trävaror. Millioner kr. 1860...... 185 1861...... 170 1862...... 200 isi>:i. . 1S7 1.S61...... 241 1865... 227 1866...... 230 1867... 254 1868...... 263 : 1869...... 292 1870...... 300 1871...... 299 5778 1872...... 339 80-47 1873...... 346 96 19 1874...... 328 103-98 1875...... 351 85-38

i landet. Af Tab. 14 framgår, att den svenska tackjärnsproduktionen mellan 1800 och närvarande tid uppvisar en tämligen jämn stigning med blott smärre fluktuationer. Stigningen filre 1873 var i det bela något snabbare än

efter detta år. Perioden 1867—70 uppvisar en rask och jämn ökning och perioden 187.'! -79 däremot ett stillastående. För öfrigt iakttaga vi stillastående åren 1886 89,1892 95 ocli 1901 05. Med undantag för perioden 1867—71 oeh perioden 1873—77 sammanfalla våra allmänna depressionsperioder i hufvudsak med stilleståndsperioder för den svenska tackjärnsproduktionen.

(len för Sveriges utländska betalningsbalans och för vår kapitalackumulation så viktiga utförseln af oarbetade trävaror (se Tab. 14) varierar naturligtvis hufvudsakligen i öfverensstämmelse med konjunkturerna i exportländerna och är att betrakta snarare som en orsak till än som en följd af konjunkturväxlingar i Sverige. 1)et är dock af intresse att iakttaga, att denna export, uppvisar minima 1878—79, 1886—87 samt stillastående 1890—95 oeh hämmad utveckling 1901 — d. v. s. i de allmänna svenska depressionsperioderna efter 1873.

Hufvudresultatet af vår undersökning blir, att det bekräftat sig att vi fa betrakta perioderna 1878-79, 1884—87, 1890—94 och 1901—02 samt 1907—09 som lågkonjunkturer i Sverige") samt de

') Sundbärg, Apa-rus. 1908, s. 303. — ») Sundbärg. Swcden, s. 502, och Statistisk Tillskrift 1907, no 1, s. 75. — s; Ang&cndo året 1907, se anm. 2 sid. 7-1.

187K............352 103-95

187 7............345 113-40

187 8............311 68 48

187 9............343 65-98

188 0............4<)6 8978

188 1............430 94-90

188 2............399 104 97

188 3____________423 99-68

188 4............431 90-19

188 5............465 9279

18S6............412 74 91

188 7...... 457 8207

188 8...... 457 10970

188 9...... 121 116-74

189 0...... 45li 108-57

189 1............491 111-88

189 2............486 109 29

189 3............453 113 13

189 4............463 116-90

189 5............463 11143

189 6............494 131 21

189 7............538 15030

189 8......I 532 146 40

189 9............498 14012

190 0............527 153*75

190 1......j 528 131 94

190 2............538 118-59

190 3......I 507 172 90

190 4......I 529 137-90

190 5......I 539 139-50

190 6............605 169-46

190 7............616 162-90mellanliggande skedena som allmänna ekonomiska uppsvingstider i vårt land. Mer tvifvelaktigt blir omdömet om perioden 1867—71. De dåliga skördarna och högre spannmålspriserna 1867—68 spelade otvifvelaktigt en stor roll, såsom äktenskapsfrekvensens utomordentligt låga siffra för 1868 antyder. Äfven är att bemärka, att landets befolkningssiffra stod stilla åren 1867—70. Men äktenskapsfrekvensens raska stigning efter 1868 och produktionens raska utveckling på olika områden efter 1869 göra det tvifvelaktigt, om vi få betrakta åren 1869—71 som verkliga depressionsår i vårt land. Ännu mindre torde vi kunna indraga 1872 i depressionsperioden.

Konjunkturernas verkan på utvandringen.

Af vikt är nu att iakttaga, att de engelsk-västeuropeiska och de amerikanska konjunkturväxlingarna icke sammanfalla fullständigt med de svenska.

I England voro åren 1868—73 en lysande uppsvingstid, likaså 1868—69 i Förenta Staterna. Den svenska utvandringens första stora stigning 1868—69 är otvifvelaktigt pådrifven både af ekonomisk depression i Sverige och af ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna. Utvandringens starka tillbakagång 1870—71 torde stå i sammanhang med depressionen dessa år i Förenta Staterna. Att vår utvandring går ytterligare tillbaka 1872—74 samt förblir ringa 1875—78 hänger säkerligen samman med de ekonomiska konjunkturernas ansenliga förbättring i Sverige under detta skede. Den ekonomiska depressionen i Förenta Staterna 1873—78 har utan tvifvel kraftigt bidragit till utvandringens små dimensioner 1874—78. Äfven i England är 1873—78 en depressionstid. All utvandring från Europa och all invandring till Förenta Staterna äro starkt minskade 1874—78, men visa i stället ett starkt uppsving 1879—82 — alldeles som den svenska utvandringen. Åren 1879—84 äro en tid af högkonjunktur i Förenta Staterna, och 1880—82 i England. Den svenska depressionen 1879 torde ha bidragit att starta den väldiga emigrationsböljan. De goda tiderna hos oss 1880—82 förmådde ej hejda den. Den amerikanska högkonjunkturen lockade vida starkare än den svenska.

Åren 1884—86 äro dåliga tider i Förenta Staterna (och 1882—86 i England), och vi iakttaga att den svenska emigrationen hastigt sjunker 1883—85, i trots af den 1884 inbrytande ekonomiska depressionen i Sverige. I senare hälften af 1886 börjar ett nytt ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna, och det varar ända till 1893. I England räcker högkonjunkturen från 1887 till 1890. Den svenska utvandringen tar ny fart 1886 och håller sig, med mindre afbrott 1889—90, på en hög nivå 1887—94. Liksom 1886—87 inverkade1890—93 svensk lågkonjunktur och amerikansk högkonjunktur samtidigt på den svenska utvandringen och drefvo denna gemensamt i höjden.

Tiderna äro dåliga i Förenta Staterna 1894—97, och all invandring dit aftar starkt under dessa år — äfven den svenska. Samtidigt, 1895—97, äro konjunkturerna goda i Sverige och bidraga till att hålla nere vår utvandring. När sedan, 1898—1903, en ny uppsvingsperiod infaller i Förenta Staterna, fortsätta de goda konjunkturerna i Sverige ännu några år, t. o. m. 1900, och vår utvandring förblir ringa liksom de närmast föregående åren. Men då vi få lågkonjunktur 1901—2 under fortsatt högkonjunktur i Förenta Staterna, springer vår utvandring genast i höjden — för att 1903 hejdas och 1904 tillbakadämmas, då det amerikanska affärslifvet kommer in i tryckta tider, men det svenska just börjar att arbeta sig upp till en ny högkonjunktur. Denna varar till in i 1907 och visar

sig kunna kvarhålla den svenska utvandringssiffran vid den medelhöga nivåen af 1904, i trots af den amerikanska högkonjunkturens lockelser 1905 och 1906. Att den svenska utvandringen sjunker ansenligt 1908, i trots af inbrytande af dåliga tider, torde sammanhänga med det amerikanska affärslifvets starka depression efter krisen 1907.

Det har sålunda visat sig, att den svenska utvandringen till Förenta Staterna ansenligt minskats under alla lågkonjunkturer i Förenta Staterna efter 1869 samt städse nått sina maxima under högkonjunkturer i Förenta Staterna. Å andra sidan har den svenska utvandringen några gånger uppvisat maxima, i trots af goda tider i Sverige och detta alltid då det samtidigt varit mycket goda tider i Förenta Staterna. Den svenska utvandringen har varit minimal under svenska lågkonjunkturer, blott då det samtidigt varit dåliga tider i Förenta Staterna. Extrema maxima och minima i den svenska utvandringen ha infallit i tider, då de svenska och amerikanska konjunkturerna verkat i samma riktning under någon tid — d. v. s. då svensk lågkonjunktur sammanfallit ined amerikansk högkonjunktur och tvärtom.

Utvandringens intensitet och återinvandringcn.

En sådan tendens att, under fluktuationer i enlighet med konjunkturerna, växa oafhängigt af konjunkturerna, som i så hög grad utmärker den italienska utvandringen, är däremot absolut icke att skönja hos den svenska.

Då Irland 1841—50 förlorar 20.97 promille årligen af sin befolkning (i allt 1,622,319 af 8,196,597), och då den årliga folkminskningen uppgår till 19.39 promille 1851—60 samt till 14.97 promille 1861—70 och90 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

till 13.n7 promille 1871—80 och 15.:,2 promille 1881 — 90 samt 10.67 promille 1891—1900', lia vi att göra med en e vakuationsutvandring, som visserligen ej är okänslig för konjunkturväxlingar, men likväl i stort sedt gar sin gång oafhängig af dessa, ty Irland hade aldrig efter 1840-talet några :>goda tiders, som kunde kvarhålla, utan endast en uselt organiserad folkhushållning, som måste bortstöta ett maximum af utvandringsdugliga medborgare.

En partiell evakuation af landet är det mål, som den irländska utvandringen tenderat hän mot, och det förefaller som i viss mån analoga soeialförhållanden i Syditalien efter 1897 gåfve den trans-oceaniska italienska utvandringen en liknande karaktär. En jämförelse mellan denna utvandrings intensitet och den svenska samt allmänna europeiska, bestyrker uppfattningen, att vi i Italien för närvarande ha att göra med en evakuation af delar af landet såsom framgår af nedanstående tal. Utvandringen utgjorde, pr 1,000 inb.:

År. Sverige.*) Italien.3) Hela Europa.*) 1898.... ..... 2 71 4 26 1-21 1899.. . ..... 3 32 4:18 1-48 1900.... :.... 4 04 5'15 1 79 1901.... ..... 4 77 8-59 2 10 1902 ... . 7 15 8-69 2-50 1903.... ..... 7 59 8-58 2-sl 1904.... ..... 4-27 7*62 268 1905... ..... 4 56 13-40 343 1906.... ..... 4'65 15-26 4-13 1907.... ..... 4-2» 12 31 4-29 1908.... ..... 2-31 7-00 1-94

Det är emellertid en betydelsefull skillnad mellan en stor nation som den italienska med sina 33,000,000 invånare och smånationer som Irland och Sverige hvad beträffar inverkan på det helas lifskraft af en mer eller mindre stark folkförlust i vissa landsdelar och inom vissa ålders- och yrkesklasser. En stark allmän kon junkturutvandring kan vara vida menligare för Sverige än en växande, men lokaliserad evakuationsutvandring för Italien, och denna senare behöfver alls icke innebära någon allmän likhet mellan det italienska och t. ex. det irländska folkets öde.

Liksom i Sverige har i Italien àtcrinvandringen varit i tilltagande. Hos oss ha vi sedan 1880-talets början (se tabellen å sid. 72 samt kurvan (i å diagramll) haft en växande àterinvandring, och detta, är äfven fallet med Italien, såsom nedanstående tal utvisa." Den transoceaniska återinvandringen till Italien utgjorde:

1 Sundbärg, Apcrcus. 1908. s. 96-103. In- och ulrandrinn år 190.9 af Siat. Centralbyrån. 1908. Talen afse hela utvandringen — 3 Annuario Statistico, 1905- 1907. s. 153 oeh Statist lea ileila Emigraziotie. 1908, s. XI. Talen

afse den Irmisoceaniska utvandringen. — 4 Sundbärg. Utvavilringsstatistik, Tab. 24. Talen afse den transoceaniska utvandringen. — r' Annuario Statistico, 1905—07, s. 163.

År	Ätcr_ invandrare.
1888	9.887
188 4	15.693
188 5	12,581
188 6	14,650
1887	20,008
1888	28,549
1889	36,455
189 0	-18,075
1891	63.117
1892	56,829
1893	57,356
1894	57,995

År	Åter' invandrare.
189 5	59.594
1896	66,142
189 7	71,069
189 8	77,171
1899	75,832
1900	93,049
1901	103,703
190 2	107,490
190 3	137,163
190 4	173.468
190 5	101,950

Dock torde den svenska återinvandringen vara starkare påverkad at' konjunkturerna än den italienska, hvilken mellan 1885 och 1904 stiger märkvärdigt stadigt. Skillnaden mellan 1904 och 1905 visar likväl, hur ett dåligt affarsår i Förenta Staterna, 1904, ökat och ett godt, 1905, minskat återinvandringens omfång. Den svenska invandringens omfång och växlingar under senare år framgår af efterföljande tab.'

Ar	Invandrare
1898	7.974
1R99	8,196

1900 ....8.017

1901 7,621

190 2..6,784

190 3..7,623 ,

Minskningen 1901 och 1902 torde stå i sammanhang med de då goda konjunkturerna i Förenta Staterna och dåliga konjunkturerna i Sverige. Stegringen i invandringen 1908—1906 beror utan tvifvel delvis pä de goda tiderna i Sverige. De höga talen 1907 och 1908 torde i någon mån ha förorsakats af de tryckta konjunkturerna i Förenta Staterna.

För återvandringen, den svenska såväl som den italienska, måste likväl sökas äfven andra orsaker än konjunkturväxlingarna—kanske främst de så småningom växande möjligheterna att med de i Amerika hopsparade medlen grunda en god utkomst i hemlandet samt dessutom måhända en viss minskning i lättheten att åtkomma jordbruksland och att vinna icke blott en »god» utan en självständig och trygg utkomst i Förenta Staterna.

1 den mån egendom och företagsledning allt mer koncentreras i Förenta Staterna, icke minst genom trustväsendets jättelika utveckling, blir den ekonomiska tillvaron i mycket förändrad och i viss inån försämrad, icke blott för lönarbetare och lönfunktionärer öfver hufvud, utan äfven för smärre jordägare och andra småborgerliga existenser. Det växande penningväldet, särskildt i form af de rikas till -tagande ekonomiska organisationsmakt, lämnar allt mindre rum

1 ln- och utvandringen år 1908 af Stat. Centralbyrån. 6- 091564. Emiffratioriéutredningen Bilaga XVIII.

190 4..9,262

190 5..8,609

190 6..9.581

1907 ....8.913

1908 ....9,818kvar för verklig ekonomisk självständighet och trygghet inom de breda samhällslagren. De västeuropeiska länderna få det därför i en del afseenden allt lättare att »konkurrera» med Förenta Staterna om de mobila folkmassorna.

Denna fördel kan naturligtvis ökas genom en planmässig förbättring af det socialekonomiska tillståndet i Europa. Förbättringen måste bestå i en fortskridande demokratisering af lifvets ekonomiska och sociala betingelser för de breda samhällslagren. Förenta Staternas dragningskraft har legat och kommer väl ännu länge att ligga icke blott uti relativt billig och lättåtkomlig jord och goda arbetslöner samt billigare lefnadskostnader för de arbetande klasserna, utan äfven uti en för dessas självkänsla och utvecklingsbehof tillfredsställande demokratism i vissa grunddrag af samhällslifvets organisering och i umgänget medborgarne emellan. Alla tecken tyda på, att den europeiska arbetarbefolkningen kommer att ställa allt högre anspråk i dessa afseenden och att inga tomma predikningar om fosterlandskärlek och fosterlandets företräden, utan endast fakta — fakta, som bevisa fosterlandets rätt till alla sina medborgares kärlek, och fakta, som bevisa dess företräden äfven för egendomslösa kroppsarbetare — komma att inverka på utvandringens gestaltning i framtiden.

Det land, som verkligen vill behålla sitt folk, får bevisa sin goda vilja genom otvetydiga och tillfyllestgörande gärningar — d. v. s. genom djupgående socialekonomiska och rättsliga reformer af just den art, som emigrationen visat vara mest af nöden.

Hvilka dessa reformer äro, få vi veta genom att, såsom nu sker i Sverige, noga utforska hvilka ekonomiska och sociala förhållanden, som drifvit bort emigranten från Sverige och dragit honom till Förenta Staterna samt kvarhållit honom där.

Göteborg i oktober 1909.

Gustaf F. Steffen.

*

Professorn D:r Gustaf F. Steffen,

Göteborg.

Utvandringen och de ekonomiska konjunkturerna i Sverige och Italien.

Detta ämne är af förf. behandladt på begäran af Emigrationsutredningen.

I. Den italienska utvandringen.

Den permanenta och temporära utvandringen efter 1875.

Den italienska emigrationsstatistiken grundar sig fore 1904 enbart på de kommunala myndigheternas uppgifter. Från och med nämnda år har statistiken blifvit afsevärdt noggrannare, därigenom att ett flertal registrerings- och kontrollmetoder samtidigt tillämpas. De af polismyndigheterna utfärdade res- oeh utflyttningspassens antal jämföres med hela utflyttningen till lands och sjös öfver riksgränsen samt med den speciella emigrantstatistiken i de viktigaste hamnstäderna. Dessutom hålles på liknande sätt möjligast noggrann kontroll öfver invandring och återinvandring, hvarjämte uppmärksamhet ägnas åt den inrikes omflyttningen.

Den totala utvandringen uppgick ännu 1876—80 till icke mer än 108,797 individer per år eller 390 på 100,000 invånare, men hade 1901-1905 stigit till 554,050 per år eller 1,683 på 100,000 invånare. Tab. 1 visar hur denna ökning fortskridit från år till år.

En blick på det bifogade diagrammet (diagram I, sid. 42, kurva 1) visar, att utvandringen (beräknad i % af hela befolkningen) stiger upp till högre nivåer 1887 samt efter 1899, men håller sig, utan synnerligt stora fluktuationer, på den 1887 uppnådda nivåen ända fram till 1899. Påfallande starka äro stigningarna åren 1901 och 1905.

För Italien spelar skillnaden mellan temporär och permanent utvandring en betydelsefull roll. Den temporära utvandringen är till stor del periodisk och utgår hufvudsakligen från Norditalien, särskildt »provinserna» Udine, Novara, Belluno, Torino, Como och

Tal». 1. Hela utvandringen från Italien.*)

År. 1 'tvan-i! rare. Pä 100.000 iuli. 1876..... 108.771 395 1877...... 99.213 368 1878..... 96.268 345 1879..... 119,831 428 1880..... 119.901 425 1881..... 135.832 479 1882.. .. 161.562 665 1883...... 169,101 588 1884..... 147.1117 507 1885...... 157.193 538 1886..... 167.829 571

Vicenza. Om man följer indelningen i icompaitimenth, komma Vene-tien, Umbrien, Emilien och 1'iemonte samt

Markerna och Lombardiet i första rummet. I)et är nämligen dessa delar af Italien, hvars utvandrare företrädesvis hafva europeiska länder (samt de sydliga och östliga medelhafsländerna) till mål. Denna italienska utvandring rekryteras hufvudsakligen af hvarjehanda vandringsarbetare — jord-schaktare, grofarbetare vid väganläggningar, järnvägsbyggen, tunnel-arbeten o. s. v. samt murare, stenhuggare, stuckarbetare och skördearbetare och andra jordbruksarbetare. De vandra till Schweiz, Frankrike, Österrike, Tyskland om vårarna, då arbetet i det fria börjar, och återvända till sina hemorter om höstarna eller inskränka sig till att i främmande land deltaga i skördearbetet på sensommaren. Trägna och nyktra samt flinka och skickliga i allt handarbete och i många fall, t. ex. tunnelarbete, uthålligare än nordiska kroppsarbetare, äro de omtyckta och flitigt anlitade. Den ekonomiska och sociala betydelsen för hemlandet af denna säsongvandring utöfver landets gränser och tillbaka igen är naturligtvis en belt annan än dä det är fråga om »permanent» utvandring, åtminstone så tillvida som denna verkligen innebär att utvandrarne aldrig återvända till fäderneslandet. En människoförlust uppstår ju icke genom säsongvandringen; och denna innebär i grunden blott att en del af den kroppsarbetande befolkningen förtjänar en del af sitt, uppehälle genom arbete inom främmande folkhushåll och sålunda kompletterar den nationella ekonomien genom internationell privatekonomi.

Den permanenta utvandringen är i hufvudsak liktydig med utvandringen till transoccaniska länder — framför allt Förenta Staterna samt Argentina, Brasilien och Uruguay. De ojämförligt största

li Anniuirio Stntistico Iialian» 1905 1907, Fivac. I, s. 153, samt Statistica <leila Emiyrazione Italiana per Vestero, 1908. s. XI.

1887...........215.665 728

188.8...........290,736 975

188 9.........218.412 727

189 0...........217,214 718

189 1...........293,631 964

189 2...........223.667 729

189 3...........246.751 799

1891 225,323 725

189 5.........293,181 937

189 6..... 1 307,482 976

1897 ....299,855 946

189 8.........283.715 889

189 9...........308.339 960

1900... 352.782 1.091

190 1...........533.245 1,638

190 2...........531.509 1,623

1903... 507.976 1.543

190 4...........471.191 1.122

190 5...........726.331 2.177

190 6.........7*7.977 2,356

1907 ....704.675 2,08640 EM IflRATIONSUTREDNINOEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

bidragen till denna utvandring gifva för närvarande »provinserna» Palermo, ('aserta, Cosenza, Salerno, Catauzaro, Girgenti, Avellino, Campobasso, Messina, Bari ocb ('atania — eller, för att använda indelningen i xcompartimenti», Kalabrien, Basilieata, Abruzzerna, Sicilien och Kampanien.1 Den permanenta utvandringen är sålunda lika utprägladt lokaliserad i det sydligaste Italien som den temporära utvandringen i de nordligaste delarne af landet. i)e mellersta delarna af landet, med undantag för vissa bergstrakter, äro de af emigrationen minst hemsökta.

Som vi här vilja anställa iakttagelser endast öfver den »permanenta» eller egentliga utvandringen, komma vi att ägna var uppmärksamhet nästan uteslutande At Syditalien samt särskildt at den förnämsta emigrationshärden därstädes: Kalabrien. I)et måste dock betonas, att inga skarpa gränser låta sig uppdragas mellan »temporär» oeh »permanent» utvandring, allra minst hvad Italien beträffar. Den italienske emigranten bär i regel på det slags djuprotad fäderneslandskärlek, som predestinerar honom till hemvandring förr eller senare. La bella ltalia öfverträffas dock icke af något annat land såsom lifsmiljö — blott man kan finna en dräglig utkomst där. Vid sidan af den rena säsong vand ringen öfver riksgränsen, uppvisar Italien talrika utvandrare, som bli borta blott några få år för att tjäna ihop litet kontanta medel som grundval för en bättre ekonomi i hemlandet. Det är icke längre ovanligt att italienska jordbruksarbetare och grofarbetare företaga resan ända till Sydamerika årligen för blott några månaders bortvaro eller för att stanna borta blott ett eller annat ar.2 Likväl har i stort sedt den syditalienska trans-oceaniska utvandringen många grunddrag gemensamma med vår svenska utvandring till Förenta Staterna, hvadan en del jämförelser ingalunda torde vara utan befogenhet ocb intresse.

Ar 1876 begåfvo sig 82 procent af de italienska emigranterna till europeiska länder eller något af de sydliga Medelhafsländerna, och sålunda blott 18 procent till transoceaniska länder. År 1888 omfattade den förra arten af utvandring blott 30 procent och den senare 70 procent. Sedan bar proportionen växlat något. Den uppgick 1906 till ;S". och 65 procent respektive. Tab. 2 visar från år till är utvecklingen af den transoceaniska utvandringen från Italien.

Hvad särskildt utvandringen till Förenta Staterna beträffar, uppvisar den en mycket märklig tillväxt — från omkring ett tusental åren 187(i—77 till 358,569 år 1906 — såsom närmare framgår af Tab. (jmfr kurva 8 å diagram 1), hvarest dock utvandringen till Kanada är medräknad.

1 Jmfr Lamborto 1'aoletti, L'Emigrazione Italiana negli ultimi trent' anni, Rom 1H08. knp V — = Jmfr Enrico Fcrri, VItalia e l'America Mcridionale, üis-corso nella Camera dei Deputati, 22 giugno 1909.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN. Tub. '2. Den transooeaniska utvandringen från Italien.')

41

Ar.

Trnus-

oeeanisk [-utvandring.-] {+utvan- dring.+}

PA

100,000 inb.3]

Proc. af helt t nt-| vandringen.')

Trnns-ooeanisk utvandring.

P» 100.1 H Ht inli.»)

Proc. af hein utvandringen.8)

1870.......................19,84S i 72 i 18

1877........................21.385 j 77 22

187«......................21.203 76 22

187 9........................37,286 133 31

188 0................33,258 118 j 28

1881 41.064 14". 30

188 2.......................59.826 209 1 37

188 3........................64,283 224 38

1884 ....56.319 194 : 38

1885 ....73,481 251 47

188 6................82,877 2«S 49

188 7.............130,802 440 60

188 8.................204.700 686 70

188 9.................123,589 411 57

189 0....................114.919 380 53

189 1...........s 187,575 , 616 64

1892............ 114.246 372 51 189:!............ 138.9*2 450 56 1894............ 111.898 360 50 1895............ 184.518 590 63 1.-96............ 194.247 617 63 1S97..... 172.078 543 57 135.912 426 48 1899............ 140.767 438 16 1900............ 166.503 515 47 1901......... 279.674 859 52 1902........ 284.654 869 54 1903....... 1 282.4.35 858 56 1904............ 252.366 762 54 1905............ 447.083 1.340 62 190(5........ 511.935 1.531 65 1907.......... 415.901 1.231 59

Såsom synes vid jämförelse mellan kurvorna 1 och 2 à diagram I fluktuerar den transoceaniska utvandringen noggrannt i liarmoni ined den totala utvandringen, allt. under det att den förras procentiska förhållande till den senare växlar. Kurvan 3 ger intresseväckande klarhet beträffande den transooeaniska utvandringens snabba tillväxt relativt till den totala utvandringen under ären 1876—1888 och särskildt åren 1884—88 samt beträffande frånvaron af djupgående förändringar ofter detta år. Kurvan 8 åskådliggör utvecklingen af den italienska utvandringen till Förenta Staterna — frånvaron af större förändringar mellan 1887 och 18110 samt den utomordentligt snabba tillväxten efter detta år, med afbrottet 1003 och 1004.

Det karaktäristiska för dessa italienska utvandringskurvor är frånvaron af mycket, starka fluktuationer samt en afmattning i stigningen mellan 1888 och 1897 och en utomordentlig ökning af stigningen från 1897 ända fram till 1007. 1 stort sedt svänga dessa kurvor stadigt uppåt, med stor och tilltagande ökning af hastigheten efter 1807.

Som vi skola se, ha de svenska utvandringskurvorna ett helt annat skaplynne. Af intresse att undersöka i detta sammanhang blir frågan, huruvida dessa olika typer af utvandringskurvor uppvisa likheter med andra ekonomiska utvecklingskurvor tör --[Fort», sid. 44.]

') Annuarit) Stntixtico. 1905—1907. I. s. 153. »ch Statistiea delin Emigrazione 1908. s. XI och XVII ") Den transoceaniska utvandringen frän Italien i *• af bela den italienska utvandringen (Tall. 1). 3i Mcdclfolknmngdcu, som är dcu officiella. afviker för vissa år något från den som användes i Bilaga IV

 SVICNSK A V KT BN S? K A P> Af X N.

2 _____ . ______Don imuKCCeattlHliü. utvandringen (tab. 2).

0.------Troàaoccamak utv. l pioc. af licia ut v. (tab. 2).

•i ---------------------Xnförstla af atoakol och kokö (tab. 6).

o __Hveicforbrn&ningon (tab. 6>.

ß. . . ^ . ». XføjtforbrckmDgön (tab. 0).

7 ---------Taotyürnsforbrukolngcn i Förenta Staterna (tab. fi>

8...IJU'-udnngen fr.vn li&Ucn till Förenta Staterrsn |tab

Do flfcusändc yiornn bctcckna lågkonjunkturer t Italien.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN. 53 **Diagram I. Ekonomiska konjunkturer och utvandring i Italien.**

-ht ut. Ulsarim tonlo k sn. «tt kurvorna pft diajcraiumcnut i liera toll ickc fifo ritade uti samum *kftlu. FOruiinsknlnii: .:(

sUalnlt l]jir invants, dil lin: varit nödvändigt fur ntl in nu knrva tillrMtligt niini in luinau för jilmfSridsiMlem nwn|lan.44 EMIGRATIONSIJTREDNINGEN. BILAGA XVtri. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

Till). 3. Utvandringen från Italien till Förenta Staterna och Canada.')

I —

År: Utvandrare.

1876........................1.441

1877.....................976

187 8........................1,993

187 9......................3,208

188 0........................5,756

188 1........................11.868

1882 ....18.669

188:!......................21.337

1884......................10.847

I 1885........................13.09H

1886......................28.640

samma tidrymd, och huruvida en alhängighet mellan utvandringen och andra ekonomiska företeelser pa grund häraf låter påvisa sig.

Vi skola först se till, hur härmed förhåller sig hvad Italien beträffar.

De ekonomiska konjunkturerna i Italien efter 1870.

Öfver de ekonomiska konjunkturerna i Italien under de sista 30 åren af det l!):e århundradet har Guido Sensini utfört en ganska omfattande och synbarligen värdefull undersökning.3 Enligt denna ägde 1871—73 ett starkt allmänt ekonomiskt uppsving rum i Italien. I>et sistnämnda året (1873) inträffar en våldsam kris, som inleder en depressionsperiod, hvilken varar till mot slutet af 1878. Ar 1870 börjar en ny uppsvingsperiod, hvilken kulminerar i en nv kris 1887. Den härmed inbrytande depressionen varar ända till in i 1897. Från och med 1898 iakttaga vi en stark ekonomisk utveckling, som synes fortskrida åtminstone till 1907. (Sensinis undersökning stannar likväl vid åren 1902 och 1903).

Sensini skiljer mellan indirekta och direkta indicier på de ekonomiska förhållandenas växlingar. Till de indirekta räknar ban de befolkningsstatistiska företeelserna — såsom äktenskaps-, födelse-, dödlighetsfrekvens, kriminalitet o. s. v. Till de direkta höra varuprisernas och produktionens samt omsättningens växlingar. Han anser, att de senare på det hela gifva de säkraste och tydligaste indicierna, men att de förra äro värdefulla som komplementärt bevismaterial.3

' L. c., s. 157 samt Stutistieu delin Emigruziovr. 1908. s. XVII. - 2 Guido Sensini. Le Variazioni dello Stato Economico dltalia nclVultimo trentennio del secolo XIX. Ruin 1904. — » L. c.. Prefazione.

1887 ....38.85:1

188 8....................34.292

1889 ....25.881

189 0........................48.019

189 1....................44,522

1892 ....43.164

1893 ....50.147

189 4................32.473

189 5........................38,634

189 6........................53.888

1897 ....47.139

189 8........................56,703

189 9........................64.177

190 0......................89.400

190 1........................124.636

190 2......................196.723

1903 200,383

190 4....................173.537

190 5....................322.727

190 6.............368,601

1907 ....308,560PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN. 55

Tal». 4-. De italienska sedelntgifvande bankernas diskonteringar och totala uüåniug*rüreUe.') I millioner Lire.

Är. [-Diskonteringen.-] {+Diskon- teringen.+} Hela utlåningen. 1S71...... 1.187 1,549 1872...... 1 ..">67 1.970 1873...... 1,856 2.398 1874 ... . 1.807 2.170 1875...... 1.788 2.077 1876...... 1,559 1,801 1877...... 1,615 1.835 1878...... 1.537 1,731 1879...... 1.794 2.117 1880...... 1,974 2.402 1881...... 2,274 2.543

Inom den ekonomiska statistiken ger han, hvad Italien beträffar, företrädet ät statistiken öfver de sedelutgifvande bankernas ut-låningsrörelse säsorn ett känsligt kriterium på konjunkturväxlingarna. Tab. 1 ger en öfverblick öfver de hithörande förhållandena.

Det behöfs blott en blick pä denna tabell för att konstatera å ena sidan tillbakagången under åren 1*74 78 samt 1888—97 och å andra sidan stigningen ären 1871—73 och 1879—87. Däremot äro dessa indicier uppenbarligen mindre tydliga för tiden efter 1897. Den italienska varuinförseln uppvisar samma grundtyp af växlingar åren 1871—1903 — ehuru i mindre utpräglad grad. Däremot ger en del annan af Sensini anförd ekonomisk statistik inga klara föreställningar om konjunkturväxlingarna.

Det är tydligt att för olika hinder med afvikande ekonomiska och sociala förhallanden belt olika områden af den ekonomiska och sociala statistiken visa sig vara goda vägvisare för studiet af konjunkturväxlingarna.

Hvad befolkningsstatistiken beträffar, gifva födelse- och äktenskapsfrekvensen någon antydan om

konjunkturväxlingarna — ehuru ingalunda så tydligt som man ofta föreställer sig, da man förbiser, att befolkningsstatistiken i våra tider anger en utveckling, som i många viktiga afseenden är oafhängig af konjunkturväxlingarna och i stället har sin grund i mera djupgående förändringar uti det ekonomiska och sociala lifvet och de allmänna åskådningssätten. Så t. ex. var den italienska mortaliteten i starkare sjunkande under depressionsperioden 18.S8—1897 än under uppsvingsperioden 1879— 1887. Äktenskapsfrekvensen sjönk något i de daliga tiderna l«7(i— 78 och steg litet 1881, men höll sig oförändrad under resten af upp-

') G. Sensini, Variazümi. s. 233 och 303.

3** -OHlBtt4. EmigrcUionmtreJningen. liilayn XVIII

1S.S2............3,388 2.599

1883. 2,344 2,520

18*4............2,356 2.5J8

188 5..........3,431 3.639

188 6............4.240 4.438

188 7............4.951 5.181

1888 .... 4,550 i 4.736

188 9............4,500 4.671

181)0............4.171 4,344

189 1............3.785 . 3.993

189 2............3,463 | 3.641

189 3..........3,541 3.700

189 4............2.335 2.544

189 5............1.827 1.970

189 6..........1.897 2.086

189 7...... 1.849 1.971

189 8............2.517 2.639

189 9...... 2,807 3,115

190 0...... 2.171 2.505

190 1............2,299 2.626

190 2............2.451 2.837

190 3..........2.369 2.716•IG emiorationsi;trei>.\"ini;bn\ bilaiia xvrn. svenska vetenskapsmän. Till). .">. InfOrselu Ull Italien af stenkol och koks. ')

Ar.

Ton.

1897............... 1.259.643 1898............... 4.131.524 4,859,556 1900............. 4.947.180 1901............... 4.838.994 1902............... 5.406.069 1903 .... 5.546.823 1904.............. 5,904,578 1905.............. 6.437.539 1906............... 7,673.435

1871................791.389

1875.'....................1,037.4'19

1873 ....959.532

187 4..............................1,030.816

187 5..............................1.' '59.591

1876.. 1.454.223

187 7..............| 1.329.549

187 8..............................1.325.245

187 9........................1.524.676

188 0............1 1,737.746

188 1..........................2.073.315

1882 ....2.180.020

1883........................2.351.092

1884 2.605,051

1885 .... 2,957.436

1886 ....2.927.092

188 7.............3.583,143

188 8................3.872.905

1889 3.999.117 1890.. 4.354,847

1891 ....3.916,685

1892 ....3.877,571

189 3...........3.724.401

1894 ....4.696.258

189 5..............................4,304,787

189 6.................4.081,218

svingsperioden, d. v. s. 1882—87. Den sjönk litet, då de dåliga tiderna började, särskildt 1889 9(1. men höll sig oförändrad under de dåliga ären 18!ll—95. Liknande förändringar uppvisar födelsefrekvensen — med den skillnaden att ett stadigt sjunkande af densamma synes ha börjat med 1890-talets ingång.

Italiens egen produktion af fossilt bränsle består af antracit, lignit och torf och uppgick 1905 till 824,600 ton och ott värde af 20,697,400 lire. Den varierar föga sedan ett årtionde. Införseln af stenkol och koks, minus utförseln af briketter o. s. v., uppgick år 1905 till 5,656,844 ton, till ett värde af 141,249,522 lire.* Det är sålunda tydligt att införseln af stenkol och koks, utan afdrag för export af kolfabrikater, kan tjäna som en måttstock för Italiens industriella utveckling och därmed också i viss mån för växlingarna i Italiens ekonomiska konjunkturer. Tab. 5 ger en öfverblick öfver växlingarna i denna importsiffra mellan 1871 och 190(1. En tydligare föreställning om tabellens innehåll erhålla vi genom kurvan 4 a diagram I. Vi se där, att införseln af fossilt bränsle till Italien steg jämnt och hastigt 1879—1890 samt 1897—1906, d. v. s. under de allmänna uppsvingsperioderna 1879—87 och 1897—1906. Däremot finna vi stillastående eller återgång under en stor del af de allmänna depressionsperioderna 187;i—79 och 1887—97.

Det bekräftar sig sålunda, att de pä diagrammet angifna konjunktur-perioderna hafva den betydelse vi tillagt dem. En ytterligare bekräftelse erhålla vi genom att på diagrammet registrera de mängder hvete oe.li majs, som hvarje år 1884—1905 funnos disponibla för konsumtionen i Italien. (Jämför Tab. 6.) Af de tvenne ifrågavarande

kurvorna (5 och 6 å diagram 1) talar särskildt den förra (hvetekurvan) ett tydligt språk. Den fluktuerar 1887—97 om-

') Ann. Stat. It. 1905-1907. I, 557. 1 Ann. Stat. It 1905-07, I. 419.PROFESSOR til*STAF F. STEFFEN. 'I ill) Konsumtionen af hvete och majs i Italien.1)

Ar.

Hvote förbrukningen*) ini)', kg.

Jlajsförbrukmngcn.*) Deciton.

Arl. pr inb., kg.

188 4..35.042.030 I 28.413#rø I

188 5..36.213.180 ('-' 20.933.200 | "

188 6................38.480.li K) i 21,583,690 |

1S87...39.981.730 20.300,350

188 8......... . .. 32.945,230) 188} 18.957.310) 67.;

188 9..... ....34.555.520 I 21,706,660

189 0........... ....37.083.180 | 18.711.670 |

189 1...... . ...39,000.270 | 18,218,410 I

1X92...37,761.370 17.808.190

189 3.......................................38,628,474 120" 20.151,601 ' 58.'

1894 ....31.587.032 15.606,264 |

189 5.....................................36.790,055 | 18.973.897 |

189 6..89.485.735 | 20.425.157 |

189 7...29.096.885 19.581.717

189 8...37.482,845 ' 117} 22.075.867) 68

189 9..39,280.495 22,501.607

190 0..42.487.855 I 21.082,877 I

190 1........................ ....50.008:sä0 I 26.538.060 |

1908..45.926,820 20.825,410

1903..53.690.340) 152 24.601.880 > 74

1901 ....50.030,578 23,769,430 |

1905 ....' 51.427.040 I 86.009,650 |

kring ett medelläge, som torde motsvara ungefär 120 kilogram hvete per år och invånare, under det ati. vi 1901—05 hafva ett, medeltal på l.r>2 kilogram hvete per år och invånare. 1 >en disponibla niajsmängden uppgår under depressionsåren 1891—95 till blott 58'.» kilogram per invånare, men under uppsvingsåren 1 'JOl—05 till 74 kilogram per inv.

Slutligen vilja vi söka bilda oss någon föreställning om, hur arbetarnes penninglöner och reallön varierat under tidrymden 1871 — 1900. Vi taga för detta ändamål Sensinis arbete äter till hjälp, ehuru det är blott ett ringa

fragment af lönestatistik, som erbjudes oss. Tab. 7 ger lönernas medeltal för de vuxna manliga arbetarna uti fem textilfabriker, en stearinljusfabrik och ett pappersbruk

i olika delar af Italien samt jämför dessa med b vetepriset. Vi iakttaga att penninglönerna stego under depressionstiden 1874—79 samt att hvetepriset var utomordentligt högt 1*73 och 1871. men sjönk starkt 1875 och sedan steg långsamt igen till 1879. Lönens köpförmåga var synnerligt låg 1873—74 och relativt hög 1875 men sjönk sedan åter. En helt annan bild ger oss uppsvingsperioden 1879—87. Lönernas köpförmåga stiger ansenligt dock icke pa grund af någon synnerligt stor lönestigning, utan mest på grund at'de billigare

') Aimuario Stnfistieo JMiano, 19o5—1907. I, s. 199 of.li .">00. — Förbrukningen är beräknad såsom skillnaden mellan produktion " införsel samt utsäde + utförsel.48 EMIORATIONSUTREDNINOBN. BII.AliA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN. Tal). 7. Medellönen för vuxna manliga arbetare ocli livetepriset i Italien.1)

hvetepriserna. Denna ökning af reallönen fortfar, ehuru med en del afbrott, under depressionstiden 1888—l«S9(i. Penninglönerna stiga nämligen stadigt och hvetepriserna hålla sig i allmänhet låga. Timlönens förmåga att köpa hvete var sålunda 1897 50 % högre än 1875. och förbättringen hade ägt rum hufvudsakligen mellan lb80 och 1885 — således midt uti uppsvingsperioden 1879—87. Dessvärre ger oss denna statistik icke tillfälle att iakttaga reallönens förändring mellan 1897 och 1907 — under den nya uppsvingsperioden.

År. Timlön. Lire. [-Hvetepris.-] {+Hvete- pris.+} Lire pr dt. [-Arbetstimmar-] {+Arbets- timmar+} fiir ett deciton hvete. 1871............ 0 171 3136 183 1872............ 0-177 32-77 185 1873............ 0 1*3 36-96 202 1874............ 1118» .-17-55 199 1875............ 0194 28-27 116 1876............ 0-199 29-49 148 1877............ 0 207 34-40 166 1878............ 0-20S 32 13 154 1879............ 0-211 32 06 152 1880............ 0-221 32-99 149 1881............ 0-223 27 19 122 1882............ 0-226 26 24 116 1883............ 0-229 23-81 104 1884 . 0-232 22 29 96 1885............ 0'236 22 01 93

Förhållandet mellan konjunkturerna i Italien och Förenta Staterna årh utvandringen i Italien.

Om vi nu betrakta såsom fastställdt, att perioderna 1874—78 och 1888—97 äro depressionstider och perioderna 1879—87 samt 1898—1906 uppsvingstider i Italien, blir det af synnerligt intresse att iakttaga, huru emigrationens variationer förhålla sig till dessa växlingar i landets konjunkturer. En blick pä diagram I ger oss den för mången måhända öfverraskande upplysningen, att de italienska uppsvingsperioderna äro uppsvingsperioder äfven för den italienska utvandringen, samt att de italienska depressionsperioderna karakteriseras af ett hämmande af utvandringens vidare utveckling, d. v. s. af en relativt stabil utvandring. Synnerligt iögonfallande är den enorma utvecklingen af den transoceaniska (permanenta) utvandringen relativt till den öfriga (mest temporära) utvandringen under de goda konjunkturerna 1880—87 (kurvan 3) samt den

) G. ScnSini, Variazioni, « 133.

188 6............: 0-287 22 06 93

188 7........................0288 22 1 1 93

188 8............. 0-242 22-17 92

188 9........................0217 23-59 95

189 0........................0-258 23-20 92

189 1......................0 261 25-29 101

189 2........................0-260 24-81 99

189 3........................0-250 21-53 86

189 4........................0-252 1922 73

189 5........................0-25-.' 20-77 82

189 6........................0-251 22-66 89

189 7........................0255 2600 102

189 8........................0-268 27 01 105

189 9............ • 25-52

190 0............ • 25-70PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN.

lika märkliga absoluta tillväxten af utvandringen till Förenta Staterna under de goda tiderna mellan 1897 och 1907 (kurvan 8).

Det är sålunda icke ide dåliga tiderna», depressionsperioderna i Italiens näringslif, utan tvärt om »de goda tiderna», uppsvingstiderna, som ha den permanenta emigrationens expansion och inriktning mot transoceaniska länder, särskildt Svd- och Nordamerika, på sitt konto.

Häraf kan synas, som om de uti det italienska samhällslifvet befintliga, emigrationen pådrifvande krafterna vore ungefär lika stora i goda som i dåliga tider samt att de goda tiderna ökade förmågan att emigrera, utan att minska behofvet att emigrera.

Vi skola framdeles se. hvad bekräftelse de nyaste forskningarne i Italiens socialekonomiska förhållanden gifvit åt detta antagande. Det är dock tydligt, att vi ej få nöja oss med att studera konjunkturväxlingarna i Italien, utan att vi äfven måste taga konjunkturväxlingarna i immigrationsländerna, i detta fall särskildt Argentina oeh Förenta Staterna, uti betraktande. Om dåliga konjunkturer i hemlandet öka utvandringsbehofvet och goda konjunkturer öka förmågan att betala kostnaderna för utvandringen, sä är å andra sidan tydligt, att goda konjunkturer i immigrationslandet öka och dåliga minska begäret att begifva sig dit —- särskildt om detta begär icke är blott den förtviflades sträfvan att undkomma den yttersta nöd i hemlandet, utan äfven innebär en grnndad förhoppning om ett uppstigande till relativt goda ekonomiska lefnadsvi]lkor. T ju högre grad emigrationen har karaktär af en ekonomisk utvecklings-sträfvan, i stället för att vara blott den ekonomiskt drunknandes sista lifräddningsförsök, i desto högre grad skola de goda kon-jun k t urerna i inimigrationslandet förmå att stimulera och de dåliga att deprimera emigrationen från det ifrågavarande emigrationslandet. Den som utvandrar för att fä det bra, afkyles då konjunkturerna i imiuigrationslandet tillintetgöra utsikterna till ekonomisk framgång.

Ett, annat spörsmål är, i hvilken mån emigrationen befordras af redan emigrerade anförvandter och landsmäns penningsändningar oeh inbjudande skildringar. Äfven dä detta är fallet, skola de goda tiderna i immigrationslandet bli uppsvings- oeh de dåliga depressionstider för emigrationen.

Vår nästa uppgift måste sålunda vara, att jämföra konjunkturväxlingarna i Italien med dein i Förenta Staterna oeh pa världsmarknaden öfver hufvud.

Vi ha, som ofvan visats, att göra med blott tvenne krisår i Italien mellan 1873 oeh 1907, nämligen 1873 oeh 1897, samt med blott två langa depressionsperioder. 1873—7* och 1887 97, och två långa

 1 __Tonkllomctcr il och fruUl^ode K ButaUsgii svensén j&ntvAgnr (tnti. tt)

Ö, _____________R&gpridé]C (löb. 13)

;{._______SoanxardapavèrJiapriö (tal). 13X

•i ....Incöngna äktenskap <tob, 13"

ft. __Transocean i sk utvnnUrlhg (tub. lii.

G. - ... - — Nottoutvajidfific j.4 3.000 .iiv. (tub. III.

Do »nuggude ycornu butecKaa lågkonjunkturer l Svorigu.51

Diagram II. Ekonomiska konjunkturer och utvandring i Sverige.
Anm. I.tisaren torde It ca k bi att kurvorna)>& diii/rauniierna i tlern full irke äro litftdp uti samum ^ku]n förminskning r:i hksliui liar iinvaiit», da düt vr-.rit. iiödvàudipt för all |Vi en kurva tillräkligt n;ira un aaøhn för jämförelse dem (-mellan.52 BMININGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

uppsvingsperioder, 1871) 87 och 18117 1907. Detta är en iögonfallande afvikelse från förhållandena i England, Förenta Staterna och på världsmarknaden öfver hufvud. De allmänna världsmarknadskriserna under nämnda tidrymd inträffade 1873, 1882, 1891, 1901 och 1907. Uppsvingsperioderna inföllo 18(58 7,5, 18*0—8:2. 1887—90, 1895- 1900 och 1905- 07. Depressionsperioder voro 1873—79, 1883 80, 1891—94 och 1901—04 samt 1908—09. Hvad Förenta Staterna beträffar iakttaga vi några afvikelser, hvilka bestå dels däri, att krisen stundom inträffar ett par år senare än i Europa, samt dels däri att uppsvingsperioderna äro längre och depressionerna kortare än i Europa. De amerikanska krisåren under ifrågavarande tidrymd voro 1873. 1884, 18113, 1903 och 1907. Uppsvingsperioder voro 1869—73, 1879—84, 1886—93, 1897—1903 och 1905—1907 samt depressionsperioder 1873—78. 1884—86, 1893—97, 1903—04 och 1907—09.

Ekonomiskt uppsving och ekonomisk depression synkronisera salunda icke noggrannt i Italien, Förenta Staterna och det engelskvästeuropeiska hushållningsområdet. Då vi studera konjunkturväxlingarnas inflytande på utvandringen från ett visst land (t. ex. Italien) till ett gifvet land (t. ex. Förenta Staterna), blir det därför nödvändigt att noga observera så väl öfverensstämmelsen som bristen pä öfverensstämmelse mellan konjunkturförlüillandena i ut- och invandringsländerna vid hvarje särskild tidpunkt.

De genom nationalekonomers och statistikers samstämmiga iakttagelser fastställda konjunkturväxlingarna i Förenta Staterna belysas genom Tab. 8, hvilken ger statistiken för bankrutternas och clca-W«<7-transaktionernas samt tackjärnkonsumtionens omfång i För enta Staterna från 1850-talets midt. Dessutom meddelas i Tab. 9 absoluta antalet invandrare af alla nationaliteter till Förenta Staterna frän och med 1860. Innehållet i dessa tabeller är registreradt å diagram 111 (sid. 5(5); och visar det sig att den här medtagna statistiken till fullo bestyrker den i det föregående anförda uppfattningen om konjunkturernas växlingar i Förenta Staterna.

Tackjärnskurvan (1 å diagram III) uppvisar ett tydligt fall efter krisen 1873 och börjar först 1879 en ny, stark stigning, hvilken varar till 1883, hvarefter krisen 1884 och depressionen 1885—8(5 komma till synes uti en ny sänkning af kurvan. Uppsvingsperioden 1887—1)3 karakteriseras genom en stark stigning af tackjärnskurvan till 1891 inklusive. Krisen 1893 och depressionen 1894 -97 visa en ny nedgång i taekjärnsprodnktiönen. Med 1898 stiger tackjärnskurvan snabbare än någonsin i höjden, men hämmas igen al' kris (1903) och depression (1903—05), för att 1906 börja en ny stigning. Det är klart att vi uti den årliga tackjärnskonsumtionen i ett snabbt uppblomstrande industriland som Förenta Staterna besitta ett mycket känsligt kriterium pä »goda» och »dåliga» tider;

Tab. 8. Statistiska data till belysning af konjunkturväxlingarna i Förenta

Staterna.

Ar. [-Bankrutter.')-] {+Bank- rutter.')+} Millioner dollars. Bank clearing*.*) Millioner dollars. [-Tackjärns- förbrukning,-] {+Tackjärns- förbruk- ning,+} tons.3) 1857...... 292 8.333 1858...... 96 4.757 1859..... 64 6,448 1860...... 80 7.231 1861...... 207 5,916 1862...... 23 6.871 186.'!...... 8 14.868 1864...... 9 24.097 1865...... 18 26.032 1866...... 54 28.717 1867...... 97 28.675 186.S...... 61 28,484 1869 75 88 37.407 1870..... 27.804 1*7 i...... 85 29.301 1.839,546 1872...... 121 33.844 1.952,150 1873______ S32S 35.161 2.761.391 1874...... 155 22,866 2.642,853 1875.... 201 25,061 2.4:38,506 1876...... 191 21.597 2,095,946 1877. . . 191 23.289 1.933,323 1878...... 234 22.508 2.115.295 1879...... 98 25,179 2.384,571 1880...... 66 37.182 3.493.903 1881..... 81 48.566 1.246.229 1882...... 101 46,553 4.630,784

ty tackjärnet är ju den materiella grundvalen för all modern industriell verksamhet, och i viss man äfven för den agrariska och kommersiella produktionen.

Kurvan öfver bankrutternas belopp (3) uppvisar ett maximum krisåren 1857, 73, 81, 93, 1903 och 1907 samt liar

sina minima inne uti uppsvingsperioderna — t. ex. ären 1880, 92, 99 och 1905. (18(52—(14 torde inbördeskriget hafva i viss män förlamat affärslifvets Hvad slutligen beträffar kurvan öfver bankernas clearingtöiehe (2), har den alla sina maxima i de pà diagrammet utmärkta uppsvingsperioderna samt sina minima i depressionsperioderna.

Iakttaga vi nu ilen kurva, sotn anger växlingarna i den totala invandringen till. Förenta Staterna (4), så märka vi att den, med

l) »Continental failurcs»; talon. soln afse förbindelsernas sammanlagda belopp i millioner dollars, äro hämtade ur Statistical Abstract of the United States. 1907. s. 725. — a) Till och med 1886 afse talen endast New-York. därefter hela Förenta Staterna: de äro hämtade från Statistical Abstract, 1907, s. 689. — Förbrukningen är antagen lika med produktionen med tillägg af importen men med afdrag för exporten: talen afse lånt) tons ià 2,240 pounds eller 1.016 kilogram) oeh äro efter Statistical Abstract, 1907; s. 596. samt årg. 1880 och 1897.

198.'!............173 40,298 5,051,434

1884 ....226 34,092 4.874.393

188 5............124 25.251 4.244.583

188 6............115 33.375 4.297,986

188 7............168 52.127 6,094,216

188 8............124 48.751 6.732.719

188 9............149 53.501 6,653.030

189 0............190 58,845 7.731.956

189 1............190 57.298 9.270.924

189 2............111 6II.8S4 8.316.662

189 3............317 58.881 | 7.167.270

1894 ....173 45,028 7,123.633

189 5............173 50.975 6.648.930

189 6..........226 51.936 9,503,999

1897... . 154 54.180 8.476.191

189 8............131 65,925 9.111.076

189 9............91 88.829 11.196,868

190 0............138 84.582 13.520.956

190 1..........113 114.S20 13.573.092

1902 .. 117 116.021 15,982,411

1903 . 155 11.1,963 18,357,357

190 4..........144 102,356 18,165,198

190 5............103 110,592 16.561.277

190 6............119 157,681 23.201,501

190 7............197 154.663 25.781,374

Tllb. 9. Invandringen till Förenta Staterna åren JS'6'0—1907. ')

År.

Invandrare.

1860........................133,143

18(31......................142.877

186 2...........[72.183

186 3....................132.925

186 4......................191.114

186 5........................180,839

186 6...........1 295.158

186 7........................284.976

186 8........................276.816

186 9........................331,651

187 0........................346.792

187 1........................274.268

187 2...........i 364.630

187 3...........i 121,982

1874 ....1 280,379

187 5...........; 203.447

Invandrare.

187 6...........147,515

1877 ....119.741

187 8........................112,901

1879 146,558

188 0........................357,551

188 1........................541,040

188 2........................690.697

188 3........................583,081

1881........................458.008

1885 ....357.056

188 6........................334,203

188 7........................490,109

188 8........................546,889

188 9........................144.427

189 0........................455,302

189 1........................560,819

År.

Invandrare.

189 2.......................579,663

189 3.....................439,730

1894 285,631

189 5.......................258,536

1806.......................343,267

189 7.......................230,833

1898 ....229.299

189 9.......................311,715

190 0.......................448,572

190 1.......................487,918

190 2.......................648,743

190 3.......................857,046

1904 812,870

190 5.......................1.086,499

190 6.......................1,100,735

190 7.......................1,285,349

en del fluktuationer, stiger mellan 18(i2 oeh 1873. Inbördeskriget hämmade invandringen blott ott eller två är 1862 oeh en del af 1863. De dåliga tiderna i Förenta Staterna efter krisen 1873 utöfva ett utomordentligt starkt deprimerande inflytande på invandringen — oeh de goda tiderna i Amerika efter 187!) hafva en lika tydligt stimulerande verkan på invandringen. Denna kulminerar 1882 och sjunker till ett minimum 1886 och är sålunda ånyo deprimerad under en lågkonjunktur i Förenta. Staterna. Ktt nytt uppsving och en ny depression af invandringen känneteckna ilen amerikanska högkonjunkturen 1887—93 och lågkonjunkturen 1894 - 97. Invandringens depression fortfar 1898 — och det är icke osannolikt att detta är ur en del viktiga synpunkter kan räknas till lågkonjunkturen, ehuru vi icke gjort det på diagrammet. Tackjärnsproduktionen 1898 var större än 1897, men icke större än 1896 samt ären 1893 och 1891.

Invandringens svindlande snabba tillväxt efter 1898, med afbrott blott det amerikanska depressionsåret 1904, är uppenbarligen icke utan vitalt sammanhang med den enastående starka utvecklingen af hela det amerikanska näringslifvet under detta märkliga skede, uti hvilket vi fortfarande lefva.

En jämförelse mellan den totala invandringens oeh de ekonomiska konjunkturernas växlingar i Förenta Staterna visar således, att amerikanska högkonjunkturer och tilltagande invandring samt amerikanska lågkonjunkturer och aftagande invandring summan-

') Kor Ären 1860—1903 enl. Memoranda etc. Board of Traile, 1904 (ed. 2337), s>. 174. År 1860 - juli 1859—juni 1860, <>. s. v. Kör åren' 1866-1885 är» de ärliga vandringarna al kanadier fram och åter öfver gränsen afdragna; för de följande ären infrl dessa, icke i den ursprungliga statistiken. Ären 1904—1907 enl. Stat. Abslract of United States, 1907, s. 726.

falla i tiden. Det ligger därför nära att antaga, att de amerikanska högkonjunkturerna verka invandringens ökning och att de amerikanska lågkonjunkturerna verka invandringens minskning.

Att de ekonomiska konjunkturernas växlingar spela en stor roll som orsaker till emigrationens växlingar är lika obestridligt som att de icke äro de enda orsakerna till att emigrationen öfver hufvud finnes och öfver hufvud

tilltager. För att få en fullständig inblick i konjunkturväxlingarnas förhållande till emigrationens växlingar böra vi komplettera våra iakttagelser öfver den totala invandringen och konjunkturerna i Förenta Staterna, i det vi iakttaga den totala transoceaniska utvandringen och de allmänna konjunkturväxlingarna i Europa.

Om växlingarna i Europas totala transoceaniska utvandring ger Tab. 10 en föreställning. En diagrammatisering af denna tabell och införandet i diagrammet af så väl de allmänna europeiska som (med annan färg) de amerikanska depressionsperioderna1 underlättar i hög grad verkställandet af de iakttagelser, hvarom här är fråga. Det visar sig nu, att den totala transoceaniska europeiska utvandringen uppvisar minima i de allmänna europeiska lågkonjunkturerna och synnerligast vid sammanfallandet af europeiska och amerikanska lågkonjunkturer, samt att den uppvisar maxima i midten eller slutet af alla europeiska högkonjunkturer samt uti de perioder, då europeiska och amerikanska högkonjunkturer sammanfalla. Under de perioder, då europeiska lågkonjunkturer och amerikanska högkonjunkturer sammanfalla, är emigrationen i regel i tilltagande, om den amerikanska högkonjunkturen räcker längre än den europeiska lågkon: junkturen; men emigrationen aftar i regel, om en amerikansk lågkonjunktur inbryter, innan den europeiska lågkonjunkturen hunnit att sluta. De tillfällen, då lagkonjunktur i Förenta Staterna sammanfallit med högkonjunktur i Europa äro sällsynta.

Yi synas sålunda berättigade till slutsatsen, att de europeiska högkonjunkturerna i stort sedt icke förmått motverka utvandringen lika kraftigt som de amerikanska (eller andra transoceaniska) högkonjunkturerna förmått att egga och stegra densamma. Däremot ha amerikanska lågkonjunkturer visat sig vara en kraftig och ofelbar dämpare på utvandringslusten. Emellertid ha kriserna visserligen varit skarpa, men lågkonjunkturerna aldrig långa i Förenta Staterna — med det enda undantaget för den långa tryckta tiden därstädes 1874 78, då det var mycket dåliga tider äfven i Europa och då emigrationens siffror minskades starkt från är till år.

Det saknas oss här utrymme att underkasta förhållandena i de olika europeiska länderna en närmare granskning med hänsyn till

[Fort». »id. 68.]

1 Diagrammet utelämnas här pl srund af sitt allt för stora omfång.

1. -----------TackjAnmforhrttkningoD j Förenta Staterna (tab. 8).

2 .__——-— Bank RlftRrin^fl . 8j

3. __Bankrutter <tab by.

4. ------------------------lnvandrtnßon till Förent» Statorna (tab 9).

6. -...SVorigeo transocean iak a utvandring itab. il».

6. --Utvandringen från Italien till Förenta Staterna .

Do ökuggado ytorna beieokna lågkonjunkturer i Förenta Staterna

Diagram III. Ekonomiska konjunkturer och invandring i Förenta staterna.

.!»»(. Läsaren torde beakta att kurvorna]ià diagrammcrna i tlera 1'all ieke äro ritade uti samma *kala. J;'8rmidskuing af skalan har använts, dä det varit nödvändigt tur att fà en kurva tillräckligt nära en aimiiii lör jänilVirclse dem emellan.

Tab. 10. Europas transoceaniska utvandring, 'j

År.	Utvandrare.	Utvan- drare. Pl 1.000 inv.
1816......	20.000	0 10
1817......	29.000	014
1818......	36.000	017
1819......	48,000	020
1820......	32,000	0 15
1821......	26.00(1	012
1822......	28,000	01.1
1823......	23,000	O-ll
1824......	22.000	010
1825......	24,000	011
1826......	31.000	(114
1827......	39.000	017
1828......	13.0IJ0	019
1829......	38,000	016
1830......	66.000	0-28
1831......	92,000	0-39
1832......	120,000	0-51
1833......	82.000	034
1834......	111,000	0-46
1835......	66.(K K)	0-27
JS36......	116,000	0-48
1837......	117.000	0 48
1838......	61.001)	0

25 1839...... 99.000 040 1840...... 136.000 0-51 1841...... 165.000 0-66 1842...... 184,000 0-78 1843...... 96.000 0-38 1841 117.000 0 45 1845...... 165,000 229, (XX) 0-63 0 87 1846......

emigrationens växlingar och dessas orsaker. Vi kunna dock erinra om, att den tyska emigrationen når ett högt maximum under uppsvingsåren 1871, 1872 och 187.'! men sjunker till ett minimum under depressionstiden 1875—79, för att stiga till ett högt maximum 1880, 1881 och 1882, dä de goda tiderna börjat i Amerika, men ännu icke i Tyskland. Först med 1891 sjunker den tyska utvandringen till en låg nivå — som den allt sedan bibehållit oförändrad trots kon-junkturväxl ingarna.

Vi återgå nu till spörsmålet om den italienska utvandringens förhållande till konjunkturväxlingarna, särskildt i Förenta Staterna. För att underlätta iakttagelserna har på diagram 1 införts kurvan (8) öfver produktionen af tackjärn i Förenta Staterna, och på diagram 111 har öfverförts kurvan ((i) öfver den italienska utvandringen till Förenta Staterna.

Parallelismen mellan de italienska utvandringskurvorna och den amerikanska tackjärnskurvan är i hög grad iögonfallande. Särskildt

') (1. Sundbärg, Utvandringsitatistik, Tab. 24. (Emigrationsutredningens Bil. IV).

184 7............398,000 | 151

184 8............320,000 1 21

1819.. .. 407,000 1-54

1850... 419.000 158

185 1............409,000 1 7(1

1852 ....525,000 1 90

185 3............496,000 184

1854 ....583,000 2-15

1855 291,1100 1-117

1856 ....277,000 1 02

185 7............354,000 1-28

185 8............184,000 0-66

185 9............17:i,000 . 0-62

186 0............lits,000 0-70

186 1............165,000 0-58

1862 ....194.000 i Of,8

1803............310,000 1 07

1861............327,000 1 12

186 5............352,000 1 20

1866 ....397,000 134

186 7..........403.000 1-35

186 8..........396,000 I 32

186 9............503.000 1-H7

187 0............453,000 1-19

187 1............382,649 1-25

187 2............500,066 1 '63

187."...........491.659 1-5»

187 4............363,089 1 16

187 5............268,927 0-85

187 6............233,351 073

187 7............203,779 063

187 8............229,341 0-71

187 9............327,342 1'00

188 0............535.758 1-62

188 1............698,592 2 10

188 2............751,085 2 24

188 3............733.387 2 16

188 4.......604,155 1-77

188 5............536,967 1-56

188 6..........598,011 1 72

188 7............756,342 2 15

188 8............876,280 2-47

188 9............796.928 2-22

189 0............752,592 2-08

189 1............879,222 2 41

1892 .... 744,236 2 03

189 3............708,375 1S2

189 4............450,075 121

189 5............636,500 1-6»

189 6......i 611.209 1-61

1897 ....492,045 1-28

189 8............471,602 1"21

189 9............582,828 I 48

190 0............712.392 l-7!<

190 1............815.753 2 10

190 2............1,018,539 2 50

1903. ... 1,155.717 2-81

1904 1,090.966 2 68

190 5............1.438,877 343

190 6............1,745.701 4-13

190 7............1.828.962 4-29

190 8............835,054 1-94

fluktuerar utvandringen till Förenta Staterna märkvärdigt lika med tackjärnsproduktionen i dessa (kurvorna 7 och 8 å diagram 1). Under den italienska uppsvingsperioden 1879—87 stiger emigrationskurvan hastigare iin tackjärn skurvan, men under den italienska depressionsperioden, 1X88 97, stiger den långsammare än tackjärnskurvan — för att under den nya italienska uppsvingsperioden, 1898— 1900, åter stiga hastigare än den amerikanska tackjärnskurvan. 1 variationerna från år till år iakttaga vi däremot de märkligaste öfverensstämmelser — på sin höjd då och då med en förskjutning, som ej öfverstiger ett eller annat år.

Den italienska utvandringen till transoceaniska länder öfver hufvud samt särskildt till Förenta Staterna gick afsevärdt tillbaka 1907 — i följd af den amerikanska krisen detta ar och i stället ökades återvänd ringen till Italien. Denna uppgick 1900 till omkring 100,000, men 1907 till 102,000 individer.1 År 1907 betecknar ett tillfälligt bakslag i Italiens ekonomiska förhållanden, ehuru man näppeligen kan tala oin någon kris af mera allvarlig art.

Det existerar sålunda en samfälld inverkan af konjunkturerna i Italien och i Amerika på den transoceaniska utvandringen från Italien. Att det öfver hufvud finnes ett starkt utvandringsbehof beror uppenbarligen icke på konjunkturerna, utan på djupare liggande och mindre växlande socialekonomiska förhållanden i utvandrings-landet.. Däremot synes utvandringsströmmens stigande och sjunkande vara starkt påverkad af konjunkturerna, särskilt i invandringslandet. Dessa stora folkvandringar äro utvandringar till sina permanenta orsaker, som ligga i utvandringslandet, och äro »»vandringar, hvad beträüår deras temporära orsaker, som till mycket stor del ligga i invandringslandet.

Den italienska utvandringens orsaker och verkningar med särskild hänsyn till Syditalien.

Förenta Staternas Department of Gommercc and Labor uppfordrade 1904 konsulerna, särskildt i Europa, att inlämna redogörelser för emigrationens orsaker och speciella drag i de olika' utvandringsländerna.2 Generalkonsuln i Rom, Hector De Castro, skrifver: »Att de flesta italienska utvandrarne vända sig till Förenta Staterna beror utan tvifvel därpå, att de kunna vara förvissade om god arbetsförtjänst i Förenta Staterna. Emigrationen varierar enligt de ekonomiska konjunkturerna i Förenta Staterna, och de tillämnade italienska emigranterna äro vanligen i förväg underrättade om tillgången

1 Francesco Corridore, Unn nuorti fase de.ll' emigrazioue ilnliana, Turin. 190S. s 32 -33. -' Department of Cowmerce and Labor, vol. XXX. Special Consular Meports, Emigration to United States. Washington. 1904.70

pä arbetstillfällen samt inrätta sina resplaner därefter.» »Orsakerna till ntvandringen ligga i öppen dag. De italienska bönderna och arbetarna utvandra icke blott därför att de tro, utan därför att de med visshet veta, att de därigenom kunna förbättra sitt ekonomiska läge ... Emigrationen pädrifves framför allt af immigrationslandets ekonomiska förhållanden och af de ekonomiska fördelar det erbjuder. Tillämnade emigranter hållas väl underrättade om utkomstmöjligheterna i Förenta Staterna af vänner där samt af de stora arbets-entreprcnörernas förmän och agenter . . . Den italienska immigranten måste i Förenta Staterna såväl som i andra länder, där stora järnvägsarbeten o. dyl. äro i gång, betraktas såsom en oumbärlig importartikel. Entreprenörerna måste hafva arbetare, och de veta huru de skola skaffa sig dem. Då efterfrågan på arbetare minskas, går immigrationen tillbaka, för att åter stiga, då behofvet af arbetare ökas igen.»1

En italiensk grofarbetare i Förenta Staterna förtjänar ofta tillräckligt under våren, sommaren och hösten för att knnna underhålla sig själf i Amerika, sin familj i Italien samt för att, kunna resa hem till Italien vid vinterns början, lefva utan arbete i Italien under vintern och återvända till Förenta Staterna följande vår igen.3 Konsuln i Neapel, A. H. Hyington, anmärker3 att »motiverna till utvandring bli starkare ju längre utvandringen varar». I Italien synes det aldrig kunna bli tal om sådana arbetsförtjänster och sådant uppstigande till välstånd och oberoende, som den italienska arbetaren förmår att förvärfva i Förenta Staterna. Om det till en början är fråga om

att genom utvandring rädda sig ur ett verkligt nödläge, blir emigrationen sedan ett medel, och det enda tillgängliga medlet, att vinna allt bättre och bättro ekonomiska villkor. Amerika väcker det förut slumrande förvärfsbegäret och gör så småningom den en gång ekonomiskt slöe eller försumpade proletären till en närig, ekonomiskt ärelysten, kanske till och med vinstliungrig bourgcois — om än i förminskad skala och af primitiv art.

De patrioter, som bekämpa denna, af förvärfsintresse snarare än nöd pådrifna emigration — hvilken i våra dagar blir allt vanligare och betydelsefullare — göra näppeligen klart för sig, att de här komma i konflikt med det moderna ekonomiska samhällslifvets själfva grundprincip: den enskildes rätt och plikt att på egen hand och sä långt krafter och konjunkturer tillstädja sörja för sin största möjliga ekonomiska förkofran. Det är ju en nackdel for alla parter, om fäderneslandet icke erbjuder de bästa ernåbara konjunkturerna för sina ekonomiskt väckta medborgare. Men intet kan väl stå i skarpare konflikt med näringsfrihetens eller den ekonomiska indivi-

' L. c., 8. 80-81. - 5 L. c.. 8. 79-80. - 3 L. c., b. 91-92.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN.

dualismen, än en förkastelsedom öfver dem. som massvis öfverge fäderneslandet för att bli ekonomiskt oberoende oeh bärgade. Far nian icke begära af dem att de af patriotism skola sitta hemma och svälta, så får man väl icke heller, om man skall vara konsekvent mot näringsfrihetens principer, fordra att medborgarne at' patriotism skola sitta kvar hemma och vara fattiga och beroende, då de ha energi och duglighet nog att förvärfva bärgning och oberoende i främmande land med bättre ekonomiska förhållanden.

Den italienska emigrationens utveckling under de sista tio åren står, enligt kompetenta italienska iakttagares samstämmiga vittnesbörd, obestridligt i sammanhang med ett allmänt uppvaknande till ekonomisk själf känsla och framstegslängtan inom den syditalienska landtbefolkningen. Man talar om en contagio psicologico, uti hvilken til desiderio di miglioramcnto material c è predominantet.1 Att Italien vid det 2ü:de århundradets ingång blifvit il paesc classico deWcmi grazione, un grande paesc esportatore di bracciat- (»emigrationens klassiska land, ett stort exportland för arbetskraft») beror i mycket hög grad, men icke ensamt, på de eländiga socialekonomiska förhållandena pä den syditalienska landsbygden. Vi ha här att räkna äfven med den lätthet, hvarmed den syditalienska landtbefolkningen låtit väcka sig till ekonomisk medvetenhet. Landtarbetareländet i Syditalien är mycket gammalt och är i våra dagar icke värre än det länge varit — utan tvärt om. Det nya är tanken, att man kan komma upp ur den ekonomiska dyn i hemlandet — blott man lämnar detta, särskildt om man söker sig ut till den stora arbetsmarknaden bortom Atlanten. Här bekräftar sig ater sanningen, att eländet i sig själft ingalunda alstrar den energi, som lyfter upp de betryckta och försumpade, utan att härtill fordras erfarenheten om förbätt ringsmöjligheter oeh öfvertygelsen att armodet icke är ett nödvändigt eller oundvikligt tillstånd.

Visserligen stanna stora massor af italienska emigranter äfven i Amerika kvar på ett mycket lagt ekonomiskt trappsteg, och de italienska kvinnor och barn, som utvandra för att blifva själfständiga lönarbetare på plantager och i fabriker, blifva ofta offer för den hänsynslösaste behandling af sina arbetsgifvare.3 Likväl uppvisar den italienska emigrationen i stort sedt ett öfverskott af ekonomiska fördelar för de lager af befolkningen, inom hvilka emigrationen gripit mest omkring sig1 - och det är medvetandet härom som spelar den afgörande rollen på emigrationens fortgång.

För uppnåendet af en djupare inblick i emigrationens mångfald af orsaker och verkningar är det icke nog med de allmänna statis-

1 F. Corridorc, l c.. » 14. - - Bernardin» Froscnra, Immlerni problem i delVemi-yraziane ltal'ana. (icnna. 1907. «. 4 ' P. Villnri, Sci itti sulla Kmigrazione. Bologna. 1909, s. 88—89. — * L c... s. 57—&s

tiska (lata, som komma till sj-ncs i de statistiska ämbetsverkens ar-liga publikationer. Det fordras äfven

specialundersökningar af skilda slag. En omfattande ocb värdefull dylik, som bar jordbrukets läge och emigrationsförhållandena i Kalabrien till föremål, bar nyligen utförts och publicerats af några unga florentinska akademiker.' Undersökningen bekostades af en florentinsk mecenat, och arbetet är försedt med ett långt, synnerligen innehållsrikt företal af den bekante åldrige historikern och socialpolitikern 1'asquale Yillari.

Kalabrien hade pà en yta a 15,076 kvadratkilometer är 1907 1,417,1(56 invånare samt 4(1,184 utvandrare. Utvandrarnes antal var 19(Ki 57,084 och 1905 (12,290 eller 44.4 på tusen invånare. Under de trettio åren 1876—1905 utvandrade 480,000 personer, d. v. s. tredjedelen af hela befolkningssiffran 1907. Om denna utvandrings tillväxt gifva nedanstående tal1 en föreställning:

; Hel» Årl.

utvandringen. medeltal.

1876 1884............................... 40,482 4.498

1885 1892 .... 94,101 11,762

1893 189S.......... ....100,402 16,738

1899,1905 .... 243,167 34.768

Den allmänna ekonomiska depressionsperioden i Italien 1888— 1897 börjar och slutar i Kalabrien med samma utvandringstal, 15,000 emigranter, samt uppvisar 1888 92 en minskning af emigrationen. till 10,000 det sista aret, och därefter en stigning med fluktuationer. Från 1898, dä den ekonomiska uppsvingsperioden börjat, till 1901 stiger emigrationen genast från 15,000 till 34,000.

Utvandringen af kvinnor och barn af kvinnkön har varit i tilltagande. Under perioden 1876—84 öfversteg den ej något år lli procent af bela utvandringen, men 1901 gick den upp till 2.'! procent. Utvandringen af barn (under ijorton år) steg till 1885, du den uppnådde 14 procent, men har sedan hållit sig vid omkring 10 procent. Som medeltal för 1876—1905 kunna uppställas: barn under fjorton år 10 procent, kvinnor Kl procent, män 74 procent. Den kalabriska utvandringen är i hufvudsak en utvandring af ogifta män och af män som lämna hustru och bain efter sig i hemlandet. Afsikten är i regel att, förtjäna i hop ett litet kapital genom några ars arbete i Amerika och att sedan återvända. Man beräknar att bortåt hälften al' alla kalabriska emigranter återvända till hembygden.3

För jämförelses skull kan anföras att i hela Italien 1907 utgjorde utvandrarne af kvinnkön 18.is procent samt utvandrarne under femton ar 10.86 procent. D. v. s. att af de 704,675 individer,

' La questione agraria e trmigrazione in Calabria, natr gtatintiche e cconotnirlie dei dottori 1). Tarnlli'. 1.. lJc Nol.ili e <;. Lori, Florens 1908. 907 sidor, samt talrika tabeller, diagrammcr, illustrationer och kartor. — * L. r, s 701 L. c. s. 739—40.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN".

63

(len totala utvandringen omfattade, voro 574,432 af mankön och 130,243 af kvinnkön samt 72.237 under femton ars ålder.1

En verkan af utvandringen i Kalabrien, som starkt framhålles af alla iakttagare, iir att fam i I jelifvet i såväl ekonomiskt som moraliskt afseende lidit afbräck. För 11)05 beräknas att minst 50,000 af Kalabriens gifta kvinnor voro gräsänkor,2 hvilkas ekonomiska förhållanden ofta voro ytterst daliga. Kvinno- och barnarbetet har tilltagit, och i mycket hafva lefnadsförhållandena blifvit kaotiska inom denna befolkning, hvars ekonomi till väsentlig del söker sig stöd i en annan världsdel.

Under perioden 1901—05 voro 56.7 procent af Kalabriens utvandrare jordbrukare samt 20.4 procent grofarbetare och 10.a procent handtverkare (inklusive murare af alla slag).3 1 bela Italien utgjorde 1907 jordbrukarne 33.64 procent, handtverkarne ll.r>7 procent och grofarbetarne 41.98 procent af samtliga utvandrare.' Det stora antalet jordbrukare bland de kalabriska utvandrarne visar, att bland de ekonomiska och sociala orsaker, som i hemlandet, pådrifva emigrationen, intaga missförhållandena inom jordbruksnäringen en framstående plats. Det är i

Syditalien öfver hufvud vida mindre den egentliga storstadsbefolkningen än den egentliga jordbruksbefolkningen som utvandrar. Det är därstädes icke i de tätast utan i de glesast befolkade områdena, som utvandringen har sina förnämsta härdar. Därför verkar utvandringen i Syditalien ofta en högeligen nedstämmande förtunning af befolkningen i trakter, där (len redan från början måste ha förefallit allt för gles relativt till utrymmet och jordarealerna — under det att storstäderna, med sin hemska människosammanpackning i fattigkvarteren, fortfara att växa.

Italien, särskildt Syditalien, är af gammalt rikt pä relativt stora städer och stadslika kommuner. Omkring år 1904, då landets hela befolkning uppgick till 33,0*10,000 invånare, lefde nära 10,000,000, eller något öfver 30 procent af befolkningen, i 252 städer med öfver 15,000 invånare-". Bland dessa funnos 11 städer med öfver 100,000 och med sammanlagdt öfver 3,100,000 invånare. Om de minsta städerna, under 15,000, ger statistiken dock ingen klar upplysning. Under det att man i Europas flesta länder befolknings-statistiskt drar upp en bestämd gräns mellan »landsbygd» och stad», t. ex.genom att låta -staden» börja med 2,(HK) invånare, skiljer inan i Italien blott mellan koncentrerad och gles» befolkning (popo-lnzwnc. agglonurata och popolazione sparsà). Den förra bor i orter med husen sammanhopade till gator» och hvarest de kringliggande

' Shitisticn (leila Ewit/ritrionc. 190S. s. XIII. : Ctilabria. A'.VA'VII :1 Calabria. 78SJ. — J Shitisticn ilclla Ètiiigratimir. 1!|(;S. s. XII Kul. The Statenman'8 Year Book. I HO!).(>4 EMIORATIONSljTREDNINOKN.

trakternas befolkning pläga infinna sig i ekonomiska angelägenheter ocb af religiöst och annat intresse».

Befolkningen i de mindre och minsta städerna och stadslika samhällena i Syditalien består till största delen, ofta nästan uteslutande, af jordbrukare — småbönder, arrendatorer oeh jordbruksarbetare. Stadslifvet har traditioner sedan den äldsta antika tiden och befordrades under medeltiden genom den ständiga otryggheten i följd af de otaliga invasionerna af eröfrare och de ändlösa inbördes fäjderna mellan feodalherrar och republiker.

I regel ligga städerna högt uppe på branta kullar och åsar utomordentligt pittoreskt och ined riklig tillgång pa ren luft och starkt solljus, men med länga och mödosamma vägar till de fält och åkrar, som utgöra befolkningens viktigaste näringskälla och arbetsplats-Dä jordbruksarbetet brådskar, stanna de arbetande männen och kvinnorna under veckor oafbrutet nere på slätterna och tillbringa nätterna i provisoriska hyddor. Detta blir emellertid synnerligen hälsovådligt i de af malaria hemsökta trakterna, och då måste arbetarne äfven under den brådaste tiden hvarje morgon och kväll företaga den timslånga vandringen och bergsklättringen frän och till staden uppe på bergshöjden.

En sä koncentreradt boende jordbruksbefolkning far otvifvelaktigt ett belt annat socialt lynne än en i spridda gärdar boende och för intensivt dagligt umgänge med grannar afskuren befolkning. Äro

I Kalabrien äro 82.f>s och i hela Italien 71.76 procent af befolkningen koncentrerad». Proportionen af »koncentrerad» befolkning har emellertid något aftagit i Kalabrien sedan 1872, då den uppgick till 88.74 procent. Detta innebär, att — icke minst i följd af de förhärjande jordbäfningarna — en del af den i städer koncentrerade befolkningen varaktigt flyttat ut sina bostäder till åkrarna oeh fälten i de kringliggande trakterna. Stadens jordbruksarbetsdistrikt har härigenom icke blifvit folkrikare än förut -utan kanske genom emigration folkfattigare — men befolkningen har ändrat sina bo-

stadsförhållanden på ett sätt som kan främja en intensifiering oeh allmän förbättring af själfva jordbruksarbetet.

Om jör dbruksbr folk ningens sammansättning i Kalabrien oeh annorstädes i Italien med afseende på egendoms- oeh yrkes för Ii ållan-dena gifva efterföljande tal en föreställning'.

På 1,000 manliga individer öfver nio års ålder inom jordbruksbefolkningen tillhörde nedanstående yrken:

Piemont. Toscana. Kalabrien. Ilcla Italien. Själfögandc odlare................. 556 150 139 249 Större arrendatorer................ t -1 2 5 Smärre arrendatorer .. .. 62 18 47 73 Ilälftenbruknre................... 66 582 111

198 Lönarbetare med längre aftal. ... 117 38 131 117 Lönarbetare mot daglön......... ... 175 209 4S9 305 Inspektörer och rättare .... Trädgårdsmästare................. 3 8 12 7 10 8 7 10 Skogsarbetare .... 2 15 9 ti Kreatursuppfödare s 18 70 30 Sninnia 1.000 1.000 1.0(10 1.000

Af denna synnerligen intressanta sammanställning, som härrör från Dr. L. de Nobili, framgår på ett slående sätt jordegendomens ojämna fördelning i Kalabrien. Knappt 11 procent af den medräknade manliga befolkningen är upptagen som jordägande i Kalabrien, under det att nära 56 procent tillhöra denna kategori i Piemont. Under del att mer än hälften af Toskanas jordbrukare arrendera sin jord enligt det för italienska förhållandena så fördelaktiga hälften-brukssystemet. (som låter arrendet utgå helt eller till allra största delen in natura samt uti en på förhand bestämd proportion af bela skörden), är det i Kalabrien blott 11 procent som åtnjuta denna fördel. Däremot uppvisar Kalabrien (id procent lönarbetare (47 procent rena daglönare) förutom !• procent skogsarbetare oeh vedsågare — således nära 70 procent lönarbetare af dessa slag, då Toskana uppvisar blott lit! procent och hela Italien 43 procent. Visserligen finnas bland de agrariska lönarbetarne i Kalabrien liksom annorstädes i Italien ett icke närmare kändt antal, som äger smärre jordlappar; men dessa äro så små, att de endast kunna i någon mån komplettera inkomsterna från lönarbetet. Dr. de Nobili uttalar som sin öfvertygelse, att egendomslösheten och lönarbetets utbredning inom den kalabriska jordbruksbefolkningen . utgöra en af de djupaste orsakerna till det närvarande ekonomiska nödläget i Kalabrien samt t.ill den speciella yttringen häraf: massemigration till trancoeeaniska länder».2

I Italien liksom i så många andra länder, om ej i alla, ha de jordägande klasserna förstått att hindra staten att upprätta en tillförlitlig och uttömmande jordegendomsstatistik3. Den af Dr.de

1 Calabria, s. 115. — ' Caldbria, s. 115 -116. — ' Calabria, s. 314.

Taruffi utförda undersökningen af jordegendomsförhållandena i Kala-brien liar i själfva verket gifvit till största delen blott vaga resultater. Med bestämdhet framgår blott, att latifundierna spela en afgörande roll för bela landtbefolkningens olyckliga ekonomiska och sociala läge, samt att de smärre jordägarne ha minskats i antal under de två eller tre sista årtiondena.

Mellan 1881 och 1901 minskades i Kalabrien antalet husägare med 27 procent och antalet jordägare med 25 procent1. Sannolikt har denna minskning ägt rum hufvudsakligen bland de små, kanske i sammanhang med utvandringen särskildt bland de mycket små jordägarne. Ar 1881 hade Kalabrien 224,343 ägare af jordlappar, som icke inbrakte öfver 50 lires värde (omkring 36 kronor) om året. Dessutom funnos 37,585 jordägare, som ej hade mer än 50—200 lires (36—140 kronor) värde frän sin jord samt 13,4.">4 som ej hade mer än 200—500 lires (140—360 kronor). Hela återstoden af jordägare i Kalabrien utgjorde blott 7,910, och af dessa hade blott 95 mer än 7,200 kronors årsinkomst från sin jord.3 Det förefaller som om Kalabriens jord i hufvudsak vore delad mellan mindre än ett 40-tal latifundier och ett antal större och mindre kommunala jordegendomar samt ett relativt fatal medelstora privata egendomar; men någon noggrann kännedom om dessa absolut afgörande och fundamentala socialekonomiska förhållanden står, som sagdt, icke att ernå.

Kalabrien är pä samma gång latifundiernas och jordpareelle-ringens klassiska land. Det är icke nog med sitt den stora massan af smärre jordägare i Kalabrien har för små jordlotter, för att dessa skola kunna höja dem öfver en proletärisk existens. De medelstora jordegendomarne äro i regel splittrade uti smärre, långt åtskiljs belägna stycken, så att en intensiv odling blir en omöjlighet3. En bel rad af förhållanden — jordbrukarnes stadslif, för långt drifven parcellering af den minsta jordegendomen, splittring af medelstor jordegendom i smärre, skingrade ägor samt en extensiv, genom en rad af mellanhänder bedrifven latifundiehushållning — bidraga sålunda i Kalabrien att försvåra eller omöjliggöra jordens lätta ekonomiska och tekniska åtkomst och hindra alltså befolkningen från att i det egna landets jord söka och finna ett stöd för fruktbärande och hoppgifvande ekonomisk verksamhet samt socialt oberoende. I stället har landtbefolkningen under århundraden, icke minst

under det spanska väldets tid, med alla feodalis-mens oeh statens maktmedel blifvit nedtvingad uti fattigdomselände, rättslöshet och andligt mörker samt väntar ännu förgäfves på de social-ekonomiska reformer och de förbättringar af folkbildnings-

1 L. c., B. 819. — « L. c., 8. 315. — 9 L. c., s. 316.

väsendet, hvarigenom de sekelgamla missförhållandena och deras följder sknlle knnna bekämpas.

Analfabetismen, ännu relativt stor i hela Italien, när sitt maximum i Kalabrien och andra sydliga landsändar. Pä 10,000 invånare öfver sex års ålder funnos 1901 i Piemont 1,769 analfabeter och i Kalabrien 7,871. Antalet läsbunniga pä 100 invånare var 1901 i hela Italien 51.51 samt i Piemont 82.31, men i Kalabrien blott 21.29 — hvilket visserligen är en förbättring mot 1882, då antalet var blott 15.03 i Kalabrien och 38.o6 i hela Italien. Skolförhållandena äro ofta eländiga. 1 rum, som knappt vore stora nog för 20 barn, sammanpackas ända till 80, af hvilka de flesta få sitta på golfvet eller stå stödda mot väggarna af brist på möbler. Det finnes kommuner som förbjudit öppnandet af aftonskolor, ehuru de icke skulle kostat skattedragarne annat än utgifterna för lyse1. Kommunernas brist på vilja och brist på förmåga att underhålla ordentliga folkskolor äro de omedelbara orsakerna till denna okunnighet inom en befolkning, som af naturen har vida lättare för att inhämta kunskaper och färdigheter än de flesta folk norr om alperna samt genom sina »koncentrerade» boningsförhållanden synes erbjuda särskilda lättnader för folkbildningssträfvanden. På detta liksom på alla andra områden af statens verksamhet i Italien klagas det allmänt och eftertryckligt öfver att Syditalien är styfmoderligt behandladt och att en oproportionerligt stor del af statens resurser användes för att höja de redan från början bättre social- och kulturförhållandena i den nordliga hälften af landet2. Professor Nitti i Neapel har t. o. ni. påvisat att skattebördan faller proportionsvis tyngre på Syditalien, under det att all statsverksamhet är mindre effektiv där än i de nordligare trakterna8.

» » *

»Hvilka äro verkningarna af utvandringen från Kalabrien?» frågar sig Pasquale Villari i sitt märkliga företal till den stora undersökning, som vi i det föregående hufvudsakligen användt.som vår källa. »Svaret», säger han1, »är dess värre i hög grad nedstämmande. Åkrar och fält stå öfvergifna. Det fattas armar att odla dem. Jördbruksarbetarnes löner ha stigit, men de smärre jordägarne, som äro för fattiga att betala dessa högre löner, hemfalla åt elände och försvinna. De stora jordägarna förvandla åkrarna till betesmarker. De tillgripa allt extensivarc odlingsmetoder och öfvergå till lati-ftindiehushållning. Man får se jordägare hugga ned sina en gäng sä värdefulla olivträn på de öde gårdarna för att sälja dem som

1 Calabria, s. XIII . — ! Jmfr Francesco Nitti, Nord e Slid; Prime linee di t»»n inehiesta sulla ripartizione territorialc delle entrate e, delte spene dello slalo In II alin; Turin, 1900. —» /.. c. cap. II, VI och IX. — 1 Calabria s. XII.

ved. Och hvad värre är: de små, i elände nedsjunkna jordägarne blifva nitiska agenter för denna utvandring, som ruinerat dem genom att taga deras arbetare från dem. Det är en blomstrande näring, ty man förtjänar 10 till 20 lire (7 till 14 kronor) per emigrant. Emigrantagonterna öfversvämma landet som gräshoppor. Många bedrifva affären i stort. De skaffa sig respass, med hvilka de lyckas exportera brottslingar, som i Förenta Staterna bli en skamfläck för det italienska namnet; äfven skatteindrifvarne och folkbankernas direktörer utmärka sig såsom emigrantagenter».

>Man får, såsom De Nobili påvisar, icke föreställa sig att lönstigningen betyder ekonomisk uppblomstring. Det är sannt att vissa daglöner ha stigit från 0.60 till l.so lire, och att de nu stiga från 1.50 till 2.5» lire. Men allt har blifvit dyrare. Och dessa löner förtjänas blott tidtals. Jordägarne inskränka arbetet till det yttersta. Jordbruksarbetaren förtjänar knappt så mycket om året att han kan lifnära sig och sin familj. Men om vi blicka tillräckligt långt tillbaka i tiden, påträffa vi ju ännu värre fattigdomselände och måste medge att förbättring ägt rum —------>.

De flesta iakttagare äro ense om, att förbrytelsernas antal minskats i följd af utvandringen. Enligt De Xobili är detta dock en öfverdrift. Morden ha minskats i antal och röfvarväscndet har upphört, men stölderna och inbrotten ha ökats1. Brotten mot de goda sederna ha ökats ofantligt. Äktenskapsbrott, tvegifte, barnamord förekomma mycket talrikare än förut. Familjelifvet är i upplösning. Kvinno-och barnarbetet har ökats. Syfilis, alkoholism och tuberkulos kräfva långt fler offer än förr».

Jordbrukaren måste alltjämt betala mycket hög ränta på de pengar ban lånar, men de förfärliga ock rareräntor, som voro vanliga för tio eller femton år sedan, förekomma ej mera. De små arrendatorernas ekonomiska slafveri under de små jordägarne har upphört. Emigrationen har befriat landtbefolkningen från de värsta formerna af socialt förtryck och ekonomisk utsugning. >Folket har vaknat; emigrationen har af nedböjda slafvar gjort seende människor», som våga och delvis kunna tillvarataga sina ekonomiska intressen. Utvandrarne hemsända årligen stora penningsummor. Ar 1876 funnos i Kalabriens postsparkassor blott 61,000 lire. Ar 1905 funnos där, till största delen tack vare emigranternas sändningar, ej mindre än 32 millioner lire.1 Under räkenskapsåret 1903—04 anlände till Kalabrien 467,686 rekommenderade bref samt dessutom 48,6(55 bref, som voro assurerade till ett värde af sammanlagdt 17,263,738 lire.3 Dessa pengar hopa sig i sparkassorna, därför att det saknas ägarne möjligheter att använda dem på ett fruktbringande sätt i jordbruk,

1 Calabria, s. 860—861. — ' Calabria, s. 8.r>3. — 3 Calabria, «. 857.

industri och handel. Kalabriens ekonomiska lif ligger ännu kvar i sin sekellänga dvala.

De hemvändande emigranterna finna lönande användning hvarken för sin arbetskraft eller för sina pengar, men finna i stället att de vant sig vid andra lefnadsförhållanden än hembygden förmår bjuda och att de därför nu ha svart att trifvas där. Efter misslyckade försök att slå sig ned sora små själfägande bönder i hemlandet, återvända många till Förenta Staterna. Andra hemkomna emigranter försöka ieke ens att ekonomiskt slå rot i hemlandet; de nöja sig med att lefva upp sina besparingar, skryta med sin oafhängighet, förakta hemlandets sociala förhållanden och utvandra igen, kanske för alltid.

Dessa hemkomna, emigranter, i Italien kallade americani. bilda en ny social typ, som intar en mellanställning mellan den traditionella öfverklassen, la classe (lei galantuomini, och den gamla underklassen, hl classc (lei villani. Men det finnes ännu inga tecken till att den amerikaniserade kalabresaren känner sig kallad att reformera sitt hemland. Han visar intet intresse för dess offentliga angelägenheter. Han saknar själf i hög grad socialt och kulturellt jämviktsläge. Fäderneslandet har för honom blifvit ett mål för ferieresor och sentimental hemlängtan (un luogo di vavanza, unn villegiatura sentimental/1).

Våra italienska forskare finna det svårt att besvara frågan, huruvida emigrationen måste betraktas som ett godt eller som ett ondt. Problemet är ofantligt kompliceradt och uppvisar drag af sä djupgående betydelse, att den besinningsfull iakttagaren ej kan annat än tveka med sitt slutliga omdöme.

Emigrationen, sådan den utvecklat sig under de sista tio ären i Syditalien, är en social explosion, som sprängt tryckande sociala bojor, hjälpt ut jordproletärerna ur en sekelgammal vana vid fattigdom, halfsvält, okunnighet och förnedrande socialt beroende. Emigrationen har pabörjat en nödvändig social revolution, som hvarken de styrande eller de styrda frivilligt ha satt i gång. »Emigrationen», skrifver den gamle erfarne Villari,2 »är en ödesdiger konsekvens af det sociala slafveri, i hvilket vi hållit landtarbetarne-Detta slafveri hade aldrig blifvit rubbadt genom de härskande klassernas initiativ. Emigrationen är därför en säkerhetsventil. Vi kunna kalla den för ett heroiskt botemedel . . . Men det fordras nu att samhället tar hand om detta 'botemedel',ty]ämnadt åt sig själft kommer det icke att bringa samhällshälsa och samhällskraft, utan snarare ny samhällssjukdom.»

Dr. Nobili framhåller3 pa emigrationens debetkonto i första rummet »befolkningsförhållandenas kvantitativa och kvalitativa de

1 Calabria. s. 870-880. — 2 L. c., s. XYIT.— 3 L. c., s. 881.

pression», hvarigenom en del både ekonomiska och kulturella förhållanden försämrats samt landets allmänna ekonomiska läge förblifvit lika otillfredsställande som tillförne. På emigrationens kreditsida måste främst anföras, att för landtarbetaren börjat, ien ekonomisk och moralisk emancipation från hans ekonomiska och moraliska underkastelse under de högre klasserna». Otvifvelaktigt äro laudt-arbetarne nu i stånd att lifnära sig något bättre än förut och ha börjat ana att okunnighet och obildning äro hinder i kampen fölen bättre framtid, men det har ännu icke öppnat sig några utsikter för dem att i hemlandet vinna en ekonomisk ställning, som innebär ekonomiskt oberoende och välstånd eller ens hopp om ett stadigt ekonomiskt framåtskridande.

De sociala och ekonomiska förhållanden — hvilka de nu inför en tillräckligt grundlig och oförskräckt forskning må visa sig vara — som beröfvade landtbefolkningen möjligheten att arbeta sig upp ur fattigdomen, innan emigrationen tog fart, de äro synbarligen lika verksamma nu, sedan emigrationen fört bort en tredjedel af befolkningen. Emigrationens yttersta orsaker ha icke berörts af emigrationen — och ha äfven sberörtsi mycket litet af de italienska forskare, som vi här haft tillftllle att följa.

Icke dess mindre gå de framställda reformförslagen*L. c.*, B. 882—888. i hufvudsak ut på att genom statsingripande och statlig saint kommunal organisation göra åtkomsten och uppodlingen åfjord lättare för landtarbetarne än under hittillsvarande förhållanden varit fallet. Man föreslår grundandet af ett Istituto Fondiario Calabresc per gli emigrant i — ett kreditinstitut med ändamål att köpa jord, dela upp den i småbruksiägenheter och utrusta dessa med byggnader och meliorationer samt att sälja lägenheterna företrädesvis till återvändande emigranter på för dessa möjligast fördelaktiga och trygga villkor.

Man synes likväl icke hunnit synnerligen långt med de hithörande ideerna och undersökningarna i Italien. Ràdvillheten är ännu lor-härskande. och det förefaller icke som mod och god vilja funnes tillräckligt för den stora och öfvermåttan betydelsefulla uppgift, som här väntar på att tagas om hand. Det är karaktäristiskt, att den stora undersökningen om »agrarfrågan och emigrationen i Kalabrien» i självfva verket ger oss ganska litet djupare insikt i såväl latifnndie-bushållningens som den medelstora jordegendomens väsen och verkningar i Kalabrien. Problemet om den privata jordegendomens former och ekonomiska verkningssätt är behandladt ur hufvudsakligen rent formella juridiska synpunkter på knappt 100 af verkets 000 sidor, under det att tekniska och ekonomiska företeelser, som ha ganska litet och aflägset med emigrationen att skaffa, fylla mer än hälften af den digra volymen.

II. Den svenska utvandringens likheter och olikheter med den italienska.

Utvandring och konjunkturer i Sverige.

Utvandringen från Sverige efter 18(!0 liar varit underkastad mycket starka fluktuationer. Såsom framgår af Tab. 11 och af kurvorna 5 och 6 å diagram II1 iir det fråga om en våldsam böljegång, uti hvilken skillnaden mellan vågkammarna och vågdalarna är utomordentligt stor. Den transoceaniska utvandringen stiger långsamt mellan 1860 och 1867 samt skjuter plötsligt upp till ett högt maximum 1868—69 för att sjunka ned till en låg nivå 1870—74 och stannar där 1875—78. En ny, ofantlig stigning äger nu rum åren 1879—82. Efter ett fall 1883—85 uppnås 1887—88 de högsta siffrorna för hela skedet 1860—1908.2 Emigrationen håller sig nu på en hög nivå, ehuru med ganska starka fluktuationer, ända till och med år 1893. Åren 1894—99 uppvisa en relativt låg nivå; men 1900—1907 ha vi att göra med en ny bölja, som kulminerar i ett högt läge 1902—03. Aret 1908 är åter nere på samma låga nivå som 1894 och 1898. Vi iakttaga sålunda mellan 1860 och 1908 fem vågkammar — 1869, 1882, 1887 88, 1891—93 och 1902 03 — samt tre låga vågdalar — 1860-66, 1874—78 och 1894—99 — och tre höga dylika, nämligen 1884—85, 1889—90 och 1905—07.

Hvad beträffar nettoemigrationens förhållande till den totala transoceaniska utvandringen, så är det först från och med 1880-talet som en återinvandring i afsevärd utsträckning är att konstatera från de främmande världsdelarna. Nettoutvandringskurvan rör sig likväl alltid i sympati med bruttoutvandringskurvan.

De svenska emigrationskurvorna ha sålunda ett synnerligen egendomligt utseende. De likna alls icke de italienska (jfr diagram I, 1, 2 och 8). Dessa stiga parallellt med tvenne sådana ekonomiska utvecklingskurvor som Förenta Staternas tackjärnskurva och Italiens införselkurva för stenkol och koks (diagram I, 4 och 7). Däremot har den svenska utvandringskurvan en slående formlikhet med kurvan för den totala invandringen till Förenta Staterna. Detta framgår med stor tydlighet af diagram III, hvarest jag utsatt dessa tvenne kurvor (4 och 5) uti olika skalor, som komma dem att röra

1 Som synes äro kurvorna 5 oeh (i ritade efter helt olika skalor, sä att jäm-

förelser mellan dem lätt kunna vilseleda, om ej skalornas afvikelser noga beaktas.

3 l)å do officiella utvandringssitlroma äro fullständigare efter 1884 än därförut, |äller maximum i verkligheten sannolikt pä året 1882. Tal». 11. Utvandringen från Sverige.

År. [-Trans-oceanisk utvandring.-] {+Trans- oceanisk utvand- ring.+} ') [-Netto-utvandring-] {+Netto- utvand- ring+} på 1,000 inv. 5) 186U...... 268 O09 1861...... 1.105 0-69 1862...... 1.385 0-64 IS63...... 1.769 0-78 186-1 ... 3.577 1-28 1865. 4.708 1(14 1866. -1.901 1 74 1867...... 6.153 2-23 I86.S...... 21.669 6 41! 1869. ... 32.285 938 1870...... 15.568 4-80 1871...... 13.186 3-18 1872...... 11.9(58 307 1873...... 9,642 2 19 1S71 3,569 111 1875.. 3,689 lf.» 1876 ..... 3.796 1-41

sig liell nära hvarandra på diagrammet, ehuru de representera absoluta talserier af mycket olika storlekar.

Intet kan vara egendomligare och mera intresseväckande än den nästan fullständiga parallellismen mellan de tvenne kurvorna under den länga tidrymden mellan 1873 och 1H03. Rörelserna äro alldeles parallella. Endast en förskjutning med ett par år mellan dem inträffar då och då. Nedgången 1874—78 följes tidigare af en stigning uti den svenska utvandringskurvan än uti den amerikanska totala invandringskurvan. Äfven flera gånger i det följande utför den svenska kurvan sina rörelser ett eller annat år tidigare. Men sammanfallandet af maxima åren 1882, 1888, 1892 och 1903 äro i hög grad märkliga. Det är i själfva verket blott minimiårens något senare inträffande i den amerikanska invandringskurvan, som gör att de båda kurvorna ickc löpa fullständigt parallellt.

Som vi sett i det föregående oeh kunna iakttaga å diagrammet, bar kurvan tör den totala invandringen till Förenta Staterna sina minima titi de amerikanska konjunkturernas depressionsperioder samt sina maxima i det ekonomiska lifvets uppsvingsperioder i Förenta Staterna. Den svenska utvandringskurvans allmänna karaktär tvingar sålunda till antagandet, att konjunkturväxlingarna i

') G. Sundbärg. Utvandringsstatistik, Tab. 25. - 2) <». Sundbärg, Siraten. s. 502: Statistisk Tidxlcrift. 1901», n:r 1, n. 24 samt la- och Utvandringen år 1UOH (Stat. Centralbyrån). Talen i denna kol. afse hela den kända (redovisade) nettoutvandringen, ej blott den transoeeaniska.

1877............2,907 0-97

187S............1.400 1-37

187 9..........12,866 330

188 0............86,398 8'55

188 1............40,762 9M2

1882 ....44.585 1019

188 3..........25,911 5 97

1884... 17,895 4 04

188 5____________18.466 3 80

188 6............28.271 5-89

188 7...........46,556 9-77

188 8...........45.864 9 59

188 9...........29.067 5 85

189 0...........30,128 5-90

189 1...........558,318 7-64

189 2...........41,275 811

189 3...........37.50-1 6-9G

1891...... 9,678 I 0'61

189 5...... 15,104 2-18

189 6...........15,17» | 2 38

189 7...........10,314 V84

189 8...... 8,683 i I la

1H99...........12,028 1 T l

190 0...........16,431 2-17

190 1...........20,464 329

190 2...........33.477 ' fm

190 3...........35.975 6",:i

190 4...... 18,968 2-50

190 5...... 20,862 2D3

190 6...........21,692 2(85

190 7...........19,818 2'63

190 8...... 9,246 049

Förenta Staterna utöfvat ett, afgörande inflytande på växlingarna i utvandringen dit från Sverige.

En väsentlig skillnad mellan den svenska och italienska utvandringen synes nu vara tydlig. Den svenska utvandringen efter 18(!0 liar icke tilltagit med folkökningen i Sverige och det ekonomiska lifvets allmänna expansion i Förenta Staterna, utan liar stigit och sjunkit uti omedelbar af häng i gliet af de ekonomiska kon junkturernas växlingar särskildt i Förenta Staterna. Den svenska utvandringen är en konjunlcturutvandring. Detta innebär, att utvandringens motiver snarare äro att söka i en ekonomisk framstegssträfvan och i hemlandets tröghet att bereda mark för denna än uti en känsla af hopplöshet öfver hemlandets förmåga att öfver hufvud lifnära alla sina medborgare. En sådan ekonomisk förtviflan ligger däremot bakom den italienska utvandringen. Den transoceaniska italienska utvandringen är en cvakuationsutvandring — i likhet med deri äldre irländska och den nuvarande rysk-polsk-gali-ziska. Den innebär, att det ekonomiska lifvet i hemlandet hvarken i goda eller dåliga tider uppvisar tillräcklig fortskridande utveckling för att möjliggöra ens en dräglig ekonomisk tillvaro för de fattigaste folkmassorna; och därför stiger och fortgår denna utvandring i harmoni med den allmänna ekonomiska utvecklingen samt uppvisar en blott sekundär afhängighet; af konjunkturväxlingarna.

Det är sålunda icke min mening att påstå att evakuations-utvandringen är alldeles oafhängig af konjunkturväxlingarna och icke häller att konjunkturutvandringen är helt oafhängig af proportionen mellan folkökning och ekonomisk utveckling i hemlandet. Men det är af största vikt att här skilja mellan primära eller

hufvudsaklig!, bestämmande inflytelser å ena sidan och sekundära, mindre starka, stundom nästan försvinnande inflytelser å den andra. Att ett land uppvisar en så utpräglad konjunkturutvandring soui Sverige, innebär icke att det lider brist på tillräckliga ekonomiska framstegskrafter för en växande befolkning, utan innebär att produktionen ännu saknar tillräcklig organisering samt följaktligen är underkastad starka växlingar mellan hög- och lågkonjunkturer. Befolkningens ekonomiska utvecklingsdrifter ha blifvit väckta och kräfva mer spelrum än fäderneslandet erbjuder, åtminstone under dåliga tider. A andra sidan gör denna frarastegsdrift befolkningen mycket känslig för de goda konjunkturernas i immigrationslandet (Förenta Staterna) dragningskraft. De amerikanska högkonjunkturerna konkurrera med de svenska högkonjunkturerna om den svenska bonde-och arbetarungdomen. Ofta är man, tack vare amerikaposten och tack vare bristen på social upplysning och lifaktighet i Sverige, vida bättre underrättad om de amerikanska än de svenska konjunkturförhållandena. Eftersom de amerikanska högkonjunkturerna regel-74 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

mässigt äro vida långvarigare än de svenska, händer det dessutom att amerikansk högkonjunktur och svensk lågkonjunktur delvis sammanfalla, så att Sverige repellerar som starkast samtidigt med att Amerika attraherar soni starkast.

All utvandring är samtidigt påverkad af de ekonomiska förhållandena eller utkomstmöjligheterna i såväl ut- som invandringslandet - hvartill komma de sociala och kulturella förhållandena för arbetarklassen i båda länderna. Dessa senare spela uppenbarligen en mycket ringa roll i den italienska utvandringen, men däremot en högst afsevärd roll i den svenska. De af Emigrationsutredningen offentliggjorda brefven från svenskar i Amerika och andra uttalanden från dessa visa med all tydlighet, att vi, vid sidan af den svenska utvandringens fluktuerande orsaker, de ekonomiska konjunkturerna i Amerika och hemma, hafva att räkna med en konstant orsak: bonde- och arbetarungdomens sociala och kulturella vantrefnad i hemlandet. Där vår senila, framtidslösa bondekultur och förtorkade, förkrympta bondearistokratism ännu härska mest ostörda af nutidsströmningar, där ha amerikabref och påhälsande emigranter haft lättast att väcka uppmärksamheten för skillnaden mellan den kvafva samhällsluften i Sverige och den mer lifgifvande i Amerika.

Dt ekonomiska konjunkturerna i Sverige och i Förenta Staterna.

Bland de tillförlitligaste indicierna på de allmänna ekonomiska konjunkturernas växlingar i Sverige äro utan tvifvel att räkna godstrafiken på samtliga svenska järnvägar. Kurvan 1 å diagram 11 anger absoluta antalet tonkilometer frakt- och ilgods, befordradt à samtliga svenska järn vägar åren 186(5—1906'. Vi iakttaga en snabb stigning 1872—77, 1880-83, 1888—89, 1895—1900 och 1903—190(5 samt: ett stillastående eller en återgång åren 1X78—79, 1884- 87 och 1901—02 och dessutom en relativt långsam stigning åren 1867—71 och 1890—94.

Vi skulle sålunda ha anledning till antagandet att de svenska depressionsperioderna efter 1865 äro följande: 18G7—71, 1878—79, 1884—87, 1890—94, 1901 -02 och 1907—09 — dock med den urskiljningen, att 1X78 —79. 1884—87 och 1901—02 synas uppvisa depression af vida allvarligare art än 1867—71 och 1890—94. Uppsvingsperioderna skulle infalla 1872—77, 1880—83, 1888—89, 1895—1900 och 1903—06.»

1 Sundbärg. Siveden. s. 990, och Aperfm, 1908, s. 370—74. — s I frlga oiu äret 1907 ini erinran, att dess torra och större del otvifvelaktigt tillhör högkonjunkturen och att do dåliga tiderna inhröto först mot årets slut.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN". 85

Tab. 12. Statens järnvägar i Sverige. Tonkilometer il- och fraktgods

1862—1900.

År.

Tusental [-tonkilo-•-] {+tonkilo- •+} meter.

Ar.

Tusental [-tonkilo-inctcr.-] {+tonkilo- inctcr.+}

Ar.

Tusental [-toukilo-mcter.-] {+toukilo- mcter.+}

1862 9,258

1868......................I4,:ß3

1864 ....20.727

1865 81,850

1866 89,229

1867 55,198

1868 56,388

1869 ....60.206

1870 72,92-1

1871 ....82.20-1

1872 98,478

187.'! 124,706

1874 ....144.606

1875 168,927

1876 186,144

Stats järn vägarnas godstrafik1, tagen ensam, uppvisar alldeles samma depressions- och uppsvingsperioder, ehuru på ett ännu mer utprägladt sätt, i det att depressionerna 1878—7!), 1884—87 och 1890—94 framträda synnerligen skarpt — såsom Tab. 12 visar.

Variationerna i äktenskapsfrekvensen, arbetslöner och spannmålspris betraktas af gammalt såsom goda indicier på konjunkturväxlingarna. Såsom Tab. 13 och kurvorna 4, 3 och 2 å diagram 11 visa, saknas ingalunda öfverensstämmelser mellan äktenskapsfrekvensens och arbetslönens växlingar och de ofvan angifna konjunkturperioderna. Äktenskapsfrekvensen uppvisar en stark depression 1867—71 samt nya minima 1879 81, 1888—89, 1893—94 och 1903 -05. Den nedgående rörelsen infaller alltid i våra depressionsperioder, men upphör stundom först ett eller annat år efter dessas slut. Arbetslönen (sommardagsverkspriset i jordbruket) är i sjunkande eller stillastående uti samtliga af oss utmärkta depressionsperioder samt, liksom äktenskapsfrekvensen, i stigning uti de mellanliggande, allmänna uppsvingsperioderna. Parallellismen mellan lönekiirvan och äktenskapskurvan är mycket iögonenfallande (med undantag för en ringa afvikelse åren 1891—95). Särdeles märkliga äro stillaståendet och den början de sjunkningen 1874—77, då vi ha anledning att betrakta de allmänna ekonomiska konjunkturerna såsom fortfarande goda. Hvad slutligen rågpriset beträffar, få dettas variationer naturligtvis icke, i likhet med järnvägstrafik, äktenskapsfrekvens och arbetslön, betraktas som en följd af de allmänna ekonomiska konjunkturväxlingarna, utan eventuellt som en bidragande orsak till dessa. Desutom bör rågpriset jämföras med arbetslönerna,

1 Slutens järnvägar 18S6—1906, Stockholm 1906, s. ;)46.

1877 ....! 181,688

1878 ....! 158,784

1879 ....i 154.379

1880 ....179.398

1881 207,219

1882 ....| 219,917

1883 ....282.628

1884 ....223.341

188:') 228,0:S4

1886 ....216.268

1887 ....: 218,519

188* 265,694

1889 ....294.051

1890 ....282.511

1891 288,979

1892 ....294.472

1893 ....308.090

1894 290,371

1895 448,543

1S96 506,222

1897 558,682

1898 659,450

1899 724,756

1900 793,540

1901 ....806.188

1902 827,979

1903 ....981.832

1904 1,049,349

1905 ....1,095,890.7(> EMIGRATIONSUTRBDNINGEX. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

Till». 13. Spannmålspris, arbetslön och giftermålsfrekvens i Sverige.

Å r. [-ßäg-prisct.1)-] {+ßäg- prisct.1)+} Kronor. [-Sommar-dagsvcrkä--] {+Sommar- dagsvcrkä-+} pris i jord bruket fiir man.2) Kronor. Ingångna äktenskap på 1.000 invånare.5) 1860......... 7 80 1S61.. 7-27 1802. 7-or, 1868......... 7-26 1804 6-98 1865......... 7-07 1886......... 12-48 1 25 672 18li7......... 18-90 1-14 609 1868......... 17 31 1-12 546 1809......... 12-48 110 5 01 1870......... 12 11 114 602 1871......... 12-95 1-83 6-49 1872......... 13-75 1-72 6-98 1873..... 15-50 2 01 7-31 1S74 15 35 2-01 7-27 1875........ 13-97 201 7-05 187H 1397 1 98 708 1S77 14 01 1 70 fi-83 1878....... 1216 1-54 6 47 1879......... 18-05 1-45 6 29 1880 14-91 1-40 (i-3 2 1881......... 1578 1-51 Ii-10 1882......... 12-58 1-52 6-33 1883......... 12-26 1-57 <>43 188-1......... 11-86 1-61 6-53

då dessa senares ekonomiska betydelse i hög grad är afhängig af deras förmåga att köpa de viktigaste lifsmedlen. Som synes af diagrammet var den där upptagna arbetslönens förmåga att köpa råg inyeket låg år 1*67 samt ökades sedan starkt till 1873, hvarefter den sjunker till 1882 för att åter stiga till 1887. År 1892 visar ett nytt minimum, hvarefter följer ny stigning. Köpförmågan var visserligen deprimerad vissa år i några af de allmänna

depressionsperioderna samt uppvisar stigning under delar af de allmänna uppsvingsperioderna, men någon fullständig öfverensstämmelse mellan denna kop-förniågas växlingar oeh de af oss antagna konjunkturperioderna finnes ieke.

I följd af Sveriges stora införsel af järn oeh stål och järn- och stålvaror kan den svenska tackjärnsproduktionens växlingar icke bli ett känsligt, kriterium på växlingarna mellan goda och dåliga tider

') Markeeångspri«et för licla Sverige, i kronor pr deciton, efter Sundbärg, Sirrdrn, *. 502, samt Statistisk Tillskrift 1904 nr 1 s. 34 och 190» nr 1 k. 45. efter reduktion uuder antagande att eu hektoliter väger 71 7 kg. — *) Sundbärg. Stceden, s. 502 samt Statistisk Tidskrift. :li Sundbärg, Berölkcrungsstatistik Schwcdens 1750 1'JOO. s. 106, samt Statistisk Tidskrift.

1885..................9-92 1-63 6-68

18St>..................9-46 151 6-41

1887..................801 148 6-25

1S88..................KH2 1-53 5" 9 2

188 9..................110» 1H1 5 98

1890 ....11:10 1 72 5-99

189 1..................15 15 1 75 , 5-88

189 2..................11-88 1-78 569

189 3..................10 47 1-79 5 65

189 4..................8 91 1 80 5-74

189 5..................9-74 180 ! 5 87

18915..................10 11 1-82 fi-95

189 7..................1130 1-9» 6-0fi

189 8..................11-70 208 6-14

189 9..................1301 2-22 (>-24

190 0................12-17 2-23 6-15

190 1..................12-19 2 19 6-07

190 2..................11-88 2 10 5-9«

190 3..................11-73 2*10 5-78

190 4..................12-23 2-24 5 8 5

190 5..................12-57 2-29 6-85

190 6....................12-84 2 17 6 18

190 7..................13-07 2-58 6 21

190 8..................13 16 2H2 6 10

Tall. 14. Sveriges tachjärnsproduktion ') och Hlfiirscl af oarbetade trävaror s).

Å r. [-Tackjärns-produktion. Tusental-] {+Tack- järns- produk- tion. Tusen- tal+} ton. Utförsel af »arbetade trävaror. Millioner kr. 1860...... 185 1861...... 170 1862...... 200 isi>:i. . 1S7 1.S61...... 241 1865... 227 1866...... 230 1867... 254 1868...... 263 : 1869...... 292 1870...... 300 1871...... 299 5778 1872...... 339 80-47 1873...... 346 96 19 1874...... 328 103-98 1875...... 351 85-38

i landet. Af Tab. 14 framgår, att den svenska tackjärnsproduktionen mellan 1800 och närvarande tid uppvisar en tämligen jämn stigning med blott smärre fluktuationer. Stigningen filre 1873 var i det bela något snabbare än efter detta år. Perioden 1867—70 uppvisar en rask och jämn ökning och perioden 187.'! -79 däremot ett stillastående. För öfrigt iakttaga vi stillastående åren 1886 89,1892 95 ocli 1901 05. Med undantag för perioden 1867—71 oeh perioden 1873—77 sammanfalla våra allmänna depressionsperioder i hufvudsak med stilleståndsperioder för den svenska tackjärnsproduktionen.

(len för Sveriges utländska betalningsbalans och för vår kapitalackumulation så viktiga utförseln af oarbetade trävaror (se Tab. 14) varierar naturligtvis hufvudsakligen i öfverensstämmelse med konjunkturerna i exportländerna och är att betrakta snarare som en orsak till än som en följd af konjunkturväxlingar i Sverige. 1)et är dock af intresse att iakttaga, att denna export, uppvisar minima 1878—79, 1886—87 samt stillastående 1890—95 oeh hämmad utveckling 1901 — d. v. s. i de allmänna svenska depressionsperioderna efter 1873.

Hufvudresultatet af vår undersökning blir, att det bekräftat sig att vi fa betrakta perioderna 1878-79, 1884—87, 1890—94 och 1901—02 samt 1907—09 som lågkonjunkturer i Sverige") samt de

') Sundbärg, Apa-rus. 1908, s. 303. — ») Sundbärg. Swcden, s. 502, och Statistisk Tillskrift 1907, no 1, s. 75. — s; Ang&cndo året 1907, se anm. 2 sid. 7-1.

187K............352 103-95

187 7............345 113-40

187 8............311 68 48

187 9............343 65-98

188 0............4<)6 8978

188 1............430 94-90

188 2............399 104 97

188 3____________423 99-68

188 4............431 90-19

188 5............465 9279

18S6............412 74 91

188 7...... 457 8207

188 8...... 457 10970

188 9...... 121 116-74

189 0...... 45li 108-57

189 1............491 111-88

189 2............486 109 29

189 3............453 113 13

189 4............463 116-90

189 5............463 11143

189 6............494 131 21

189 7............538 15030

189 8......I 532 146 40

189 9............498 14012

190 0............527 153*75

190 1......j 528 131 94

190 2............538 118-59

190 3......I 507 172 90

190 4......I 529 137-90

190 5......I 539 139-50

190 6............605 169-46

190 7............616 162-90mellanliggande skedena som allmänna ekonomiska uppsvingstider i vårt land. Mer tvifvelaktigt blir omdömet om perioden 1867—71. De dåliga skördarna och högre spannmålspriserna 1867—68 spelade otvifvelaktigt en stor roll, såsom äktenskapsfrekvensens utomordentligt låga siffra för 1868 antyder. Äfven är att bemärka, att landets befolkningssiffra stod stilla åren 1867—70. Men äktenskapsfrekvensens raska stigning efter 1868 och produktionens raska utveckling på olika områden efter 1869 göra det tvifvelaktigt, om vi få betrakta åren 1869—71 som verkliga depressionsår i vårt land. Ännu mindre torde vi kunna indraga 1872 i depressionsperioden.

Konjunkturernas verkan på utvandringen.

Af vikt är nu att iakttaga, att de engelsk-västeuropeiska och de amerikanska konjunkturväxlingarna icke sammanfalla fullständigt med de svenska.

I England voro åren 1868—73 en lysande uppsvingstid, likaså 1868—69 i Förenta Staterna. Den svenska utvandringens första stora stigning 1868—69 är otvifvelaktigt pådrifven både af ekonomisk depression i Sverige och af ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna. Utvandringens starka tillbakagång 1870—71 torde stå i sammanhang med depressionen dessa år i Förenta Staterna. Att vår utvandring går ytterligare tillbaka 1872—74 samt förblir ringa 1875—78 hänger säkerligen samman med de ekonomiska konjunkturernas ansenliga förbättring i Sverige under detta skede. Den ekonomiska depressionen i Förenta Staterna 1873—78 har utan tvifvel kraftigt bidragit till utvandringens små dimensioner 1874—78. Äfven i England är 1873—78 en depressionstid. All utvandring från Europa och all invandring till Förenta Staterna äro starkt minskade 1874—78, men visa i stället ett starkt uppsving 1879—82 — alldeles som den svenska utvandringen. Åren 1879—84 äro en tid af högkonjunktur i Förenta Staterna, och 1880—82 i England. Den svenska depressionen 1879 torde ha bidragit att starta den väldiga emigrationsböljan. De goda tiderna hos oss 1880—82 förmådde ej hejda den. Den amerikanska högkonjunkturen lockade vida starkare än den svenska.

Åren 1884—86 äro dåliga tider i Förenta Staterna (och 1882—86 i England), och vi iakttaga att den svenska emigrationen hastigt sjunker 1883—85, i trots af den 1884 inbrytande ekonomiska depressionen i Sverige. I senare hälften af 1886 börjar ett nytt ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna, och det varar ända till 1893. I England räcker högkonjunkturen från 1887 till 1890. Den svenska utvandringen tar ny fart 1886 och håller sig, med mindre afbrott 1889—90, på en hög nivå 1887—94. Liksom 1886—87 inverkade1890—93 svensk lågkonjunktur och amerikansk högkonjunktur samtidigt på den svenska utvandringen och drefvo denna gemensamt i höjden.

Tiderna äro dåliga i Förenta Staterna 1894—97, och all invandring dit aftar starkt under dessa år — äfven den svenska. Samtidigt, 1895—97, äro konjunkturerna goda i Sverige och bidraga till att hålla nere vår utvandring. När sedan, 1898—1903, en ny uppsvingsperiod infaller i Förenta Staterna, fortsätta de goda konjunkturerna i Sverige ännu några år, t. o. m. 1900, och vår utvandring förblir ringa liksom de närmast föregående åren. Men då vi få lågkonjunktur 1901—2 under fortsatt högkonjunktur i Förenta Staterna, springer vår utvandring genast i

höjden — för att 1903 hejdas och 1904 tillbakadämmas, då det amerikanska affärslifvet kommer in i tryckta tider, men det svenska just börjar att arbeta sig upp till en ny högkonjunktur. Denna varar till in i 1907 och visar sig kunna kvarhålla den svenska utvandringssiffran vid den medelhöga nivåen af 1904, i trots af den amerikanska högkonjunkturens lockelser 1905 och 1906. Att den svenska utvandringen sjunker ansenligt 1908, i trots af inbrytande af dåliga tider, torde sammanhänga med det amerikanska affärslifvets starka depression efter krisen 1907.

Det har sålunda visat sig, att den svenska utvandringen till Förenta Staterna ansenligt minskats under alla lågkonjunkturer i Förenta Staterna efter 1869 samt städse nått sina maxima under högkonjunkturer i Förenta Staterna. Å andra sidan har den svenska utvandringen några gånger uppvisat maxima, i trots af goda tider i Sverige och detta alltid då det samtidigt varit mycket goda tider i Förenta Staterna. Den svenska utvandringen har varit minimal under svenska lågkonjunkturer, blott då det samtidigt varit dåliga tider i Förenta Staterna. Extrema maxima och minima i den svenska utvandringen ha infallit i tider, då de svenska och amerikanska konjunkturerna verkat i samma riktning under någon tid — d. v. s. då svensk lågkonjunktur sammanfallit ined amerikansk högkonjunktur och tvärtom.

Utvandringens intensitet och återinvandringcn.

En sådan tendens att, under fluktuationer i enlighet med konjunkturerna, växa oafhängigt af konjunkturerna, som i så hög grad utmärker den italienska utvandringen, är däremot absolut icke att skönja hos den svenska.

Då Irland 1841—50 förlorar 20.97 promille årligen af sin befolkning (i allt 1,622,319 af 8,196,597), och då den årliga folkminskningen uppgår till 19.39 promille 1851—60 samt till 14.97 promille 1861—70 och90 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

till 13.n7 promille 1871—80 och 15.:,2 promille 1881 — 90 samt 10.67 promille 1891—1900', lia vi att göra med en e vakuationsutvandring, som visserligen ej är okänslig för konjunkturväxlingar, men likväl i stort sedt gar sin gång oafhängig af dessa, ty Irland hade aldrig efter 1840-talet några :>goda tiders, som kunde kvarhålla, utan endast en uselt organiserad folkhushållning, som måste bortstöta ett maximum af utvandringsdugliga medborgare.

En partiell evakuation af landet är det mål, som den irländska utvandringen tenderat hän mot, och det förefaller som i viss mån analoga soeialförhållanden i Syditalien efter 1897 gåfve den trans-oceaniska italienska utvandringen en liknande karaktär. En jämförelse mellan denna utvandrings intensitet och den svenska samt allmänna europeiska, bestyrker uppfattningen, att vi i Italien för närvarande ha att göra med en evakuation af delar af landet såsom framgår af nedanstående tal. Utvandringen utgjorde, pr 1,000 inb.:

År. Sverige.*) Italien.3) Hela Europa.*) 1898.... ..... 2 71 4 26 1-21 1899.. . ..... 3 32 4:18 1-48 1900.... :.... 4 04 5'15 1 79 1901.... ..... 4 77 8-59 2 10 1902 ... . 7 15 8-69 2-50 1903.... ..... 7 59 8-58 2-sl 1904.... ..... 4-27 7*62 268 1905... ..... 4 56 13-40 343 1906.... ..... 4'65 15-26 4-13 1907.... ..... 4-2» 12 31 4-29 1908.... ..... 2-31 7-00 1-94

Det är emellertid en betydelsefull skillnad mellan en stor nation som den italienska med sina 33,000,000 invånare och smånationer som Irland och Sverige hvad beträffar inverkan på det helas lifskraft af en mer eller mindre stark folkförlust i vissa landsdelar och inom vissa ålders- och yrkesklasser. En stark allmän kon junkturutvandring kan vara vida menligare för Sverige än en växande, men lokaliserad evakuationsutvandring för Italien, och denna senare behöfver alls icke innebära någon allmän likhet mellan det italienska och t. ex. det irländska folkets öde.

Liksom i Sverige har i Italien àtcrinvandringen varit i tilltagande. Hos oss ha vi sedan 1880-talets början (se tabellen å sid. 72 samt kurvan (i å diagramll) haft en växande àterinvandring, och detta, är äfven fallet med Italien, såsom nedanstående tal utvisa." Den transoceaniska återinvandringen till Italien utgjorde:

1 Sundbärg, Apcrcus. 1908. s. 96-103. In- och ulrandrinn år 190.9 af Siat. Centralbyrån. 1908. Talen afse hela utvandringen — 3 Annuario Statistico, 1905- 1907. s. 153 oeh Statist lea ileila Emigraziotie. 1908, s. XI. Talen afse den Irmisoceaniska utvandringen. — 4 Sundbärg. Utvavilringsstatistik, Tab. 24. Talen afse den transoceaniska utvandringen. — r' Annuario Statistico, 1905—07, s. 163.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN.

År	Ätcr_ invandrare.
1888	9.887
188 4	15.693
188 5	12,581
188 6	14,650
1887	20,008
1888	28,549
1889	36,455
189 0	-18,075
1891	63.117
1892	56,829
1893	57,356
1894	57,995

År	Åter' invandrare.
189 5	59.594
1896	66,142
189 7	71,069
189 8	77,171
1899	75,832
1900	93,049
1901	103,703
190 2	107,490
190 3	137,163
190 4	173.468
190 5	101,950

Dock torde den svenska återinvandringen vara starkare påverkad at' konjunkturerna än den italienska, hvilken mellan 1885 och 1904 stiger märkvärdigt stadigt. Skillnaden mellan 1904 och 1905 visar likväl, hur ett dåligt affarsår i Förenta Staterna, 1904, ökat och ett godt, 1905, minskat återinvandringens omfång. Den svenska invandringens omfång och växlingar under senare år framgår af efterföljande tab.'

Ar Invandrare

1898 ....7.974

1R99..8,196

1900 ....8.017

1901 7,621

190 2..6,784

190 3..7,623 ,

Minskningen 1901 och 1902 torde stå i sammanhang med de då goda konjunkturerna i Förenta Staterna och dåliga konjunkturerna i Sverige. Stegringen i invandringen 1908—1906 beror utan tvifvel delvis pä de goda tiderna i Sverige. De höga talen 1907 och 1908 torde i någon mån ha förorsakats af de tryckta konjunkturerna i Förenta Staterna.

För återvandringen, den svenska såväl som den italienska, måste likväl sökas äfven andra orsaker än konjunkturväxlingarna—kanske främst de så småningom växande möjligheterna att med de i Amerika hopsparade medlen grunda en god utkomst i hemlandet samt dessutom måhända en viss minskning i lättheten att åtkomma jordbruksland och att vinna icke blott en »god» utan en självständig och trygg utkomst i Förenta Staterna.

1 den mån egendom och företagsledning allt mer koncentreras i Förenta Staterna, icke minst genom trustväsendets jättelika utveckling, blir den ekonomiska tillvaron i mycket förändrad och i viss inån försämrad, icke blott för lönarbetare och lönfunktionärer öfver hufvud, utan äfven för smärre jordägare och andra småborgerliga existenser. Det växande penningväldet, särskildt i form af de rikas till -tagande ekonomiska organisationsmakt, lämnar allt mindre rum

1 ln- och utvandringen år 1908 af Stat. Centralbyrån. 6- 091564. Emiffratioriéutredningen Bilaga XVIII.

190 4..9,262

190 5..8,609

190 6..9.581

1907 ....8.913

1908 ....9,818kvar för verklig ekonomisk självständighet och trygghet inom de breda samhällslagren. De västeuropeiska länderna få det därför i en del afseenden allt lättare att »konkurrera» med Förenta Staterna om de mobila folkmassorna.

Denna fördel kan naturligtvis ökas genom en planmässig förbättring af det socialekonomiska tillståndet i Europa. Förbättringen måste bestå i en fortskridande demokratisering af lifvets ekonomiska och sociala betingelser för de breda samhällslagren. Förenta Staternas dragningskraft har legat och kommer väl ännu länge att ligga icke blott uti relativt billig och lättåtkomlig jord och goda arbetslöner samt billigare lefnadskostnader för de arbetande klasserna, utan äfven uti en för dessas självkänsla och utvecklingsbehof tillfredsställande demokratism i vissa grunddrag af samhällslifvets organisering och i umgänget medborgarne emellan. Alla tecken tyda på, att den europeiska arbetarbefolkningen kommer att ställa allt högre anspråk i dessa afseenden och att inga tomma predikningar om fosterlandskärlek och fosterlandets företräden, utan endast fakta — fakta, som bevisa fosterlandets rätt till alla sina medborgares kärlek, och fakta, som bevisa dess företräden äfven för egendomslösa kroppsarbetare — komma att inverka på utvandringens gestaltning i framtiden.

Det land, som verkligen vill behålla sitt folk, får bevisa sin goda vilja genom otvetydiga och tillfyllestgörande gärningar — d. v. s. genom djupgående socialekonomiska och rättsliga reformer af just den art, som emigrationen visat vara mest af nöden.

Hvilka dessa reformer äro, få vi veta genom att, såsom nu sker i Sverige, noga utforska hvilka ekonomiska och

sociala förhållanden, som drifvit bort emigranten från Sverige och dragit honom till Förenta Staterna samt kvarhållit honom där.

Göteborg i oktober 1909.

Gustaf F. Steffen.

*

II. Den svenska utvandringens likheter och olikheter med den italienska.

Utvandring och konjunkturer i Sverige.

Utvandringen från Sverige efter 18(!0 liar varit underkastad mycket starka fluktuationer. Såsom framgår af Tab. 11 och af kurvorna 5 och 6 å diagram II1 iir det fråga om en våldsam böljegång, uti hvilken skillnaden mellan vågkammarna och vågdalarna är utomordentligt stor. Den transoceaniska utvandringen stiger långsamt mellan 1860 och 1867 samt skjuter plötsligt upp till ett högt maximum 1868—69 för att sjunka ned till en låg nivå 1870—74 och stannar där 1875—78. En ny, ofantlig stigning äger nu rum åren 1879—82. Efter ett fall 1883—85 uppnås 1887—88 de högsta siffrorna för hela skedet 1860—1908.2 Emigrationen håller sig nu på en hög nivå, ehuru med ganska starka fluktuationer, ända till och med år 1893. Åren 1894—99 uppvisa en relativt låg nivå; men 1900—1907 ha vi att göra med en ny bölja, som kulminerar i ett högt läge 1902—03. Aret 1908 är åter nere på samma låga nivå som 1894 och 1898. Vi iakttaga sålunda mellan 1860 och 1908 fem vågkammar — 1869, 1882, 1887 88, 1891—93 och 1902 03 — samt tre låga vågdalar — 1860-66, 1874—78 och 1894—99 — och tre höga dylika, nämligen 1884—85, 1889—90 och 1905—07.

Hvad beträffar nettoemigrationens förhållande till den totala transoceaniska utvandringen, så är det först från och med 1880-talet som en återinvandring i afsevärd utsträckning är att konstatera från de främmande världsdelarna. Nettoutvandringskurvan rör sig likväl alltid i sympati med bruttoutvandringskurvan.

De svenska emigrationskurvorna ha sålunda ett synnerligen egendomligt utseende. De likna alls icke de italienska (jfr diagram I, 1, 2 och 8). Dessa stiga parallellt med tvenne sådana ekonomiska utvecklingskurvor som Förenta Staternas tackjärnskurva och Italiens införselkurva för stenkol och koks (diagram I, 4 och 7). Däremot har den svenska utvandringskurvan en slående formlikhet med kurvan för den totala invandringen till Förenta Staterna. Detta framgår med stor tydlighet af diagram III, hvarest jag utsatt dessa tvenne kurvor (4 och 5) uti olika skalor, som komma dem att röra

1 Som synes äro kurvorna 5 oeh (i ritade efter helt olika skalor, sä att jäm-

förelser mellan dem lätt kunna vilseleda, om ej skalornas afvikelser noga beaktas.

3 l)å do officiella utvandringssitlroma äro fullständigare efter 1884 än därförut, |äller maximum i verkligheten sannolikt pä året 1882.72 EMIGRATIONSüTREDNINGEN. BILAGA xvni. SVENSKA VETENSKAPSMÄN. Tal». 11. Utvandringen från Sverige.

År. [-Trans-oceanisk utvandring.-] {+Trans- oceanisk utvand- ring.+} ') [-Netto-utvandring-] {+Netto- utvand- ring+} på 1,000 inv. 5) 186U...... 268 O09 1861...... 1.105 0-69 1862...... 1.385 0-64 IS63...... 1.769 0-78 186-1 ... 3.577 1-28 1865. 4.708 1(14 1866. -1.901 1 74 1867...... 6.153 2-23 I86.S...... 21.669 6 41! 1869. ... 32.285 938 1870...... 15.568 4-80 1871...... 13.186 3-18 1872...... 11.9(58 307 1873...... 9,642 2 19 1S71 3,569 111 1875.. 3,689 lf.» 1876 ..... 3.796 1-41

sig liell nära hvarandra på diagrammet, ehuru de representera absoluta talserier af mycket olika storlekar.

Intet kan vara egendomligare och mera intresseväckande än den nästan fullständiga parallellismen mellan de tvenne kurvorna under den länga tidrymden mellan 1873 och 1H03. Rörelserna äro alldeles parallella. Endast en

förskjutning med ett par år mellan dem inträffar då och då. Nedgången 1874—78 följes tidigare af en stigning uti den svenska utvandringskurvan än uti den amerikanska totala invandringskurvan. Äfven flera gånger i det följande utför den svenska kurvan sina rörelser ett eller annat år tidigare. Men sammanfallandet af maxima åren 1882, 1888, 1892 och 1903 äro i hög grad märkliga. Det är i själfva verket blott minimiårens något senare inträffande i den amerikanska invandringskurvan, som gör att de båda kurvorna ickc löpa fullständigt parallellt.

Som vi sett i det föregående oeh kunna iakttaga å diagrammet, bar kurvan tör den totala invandringen till Förenta Staterna sina minima titi de amerikanska konjunkturernas depressionsperioder samt sina maxima i det ekonomiska lifvets uppsvingsperioder i Förenta Staterna. Den svenska utvandringskurvans allmänna karaktär tvingar sålunda till antagandet, att konjunkturväxlingarna i

') G. Sundbärg. Utvandringsstatistik, Tab. 25. - 2) <». Sundbärg, Siraten. s. 502: Statistisk Tidxlcrift. 1901», n:r 1, n. 24 samt la- och Utvandringen år 1UOH (Stat. Centralbyrån). Talen i denna kol. afse hela den kända (redovisade) nettoutvandringen, ej blott den transoeeaniska.

1877...........2,907 0-97

187S...........1.400 1-37

187 9.........12,866 330

188 0...........86,398 8'55

188 1...........40,762 9M2

1882 ....44.585 1019

188 3.........25,911 5 97

1884... 17,895 4 04

188 5____________18.466 3 80

188 6...........28.271 5-89

188 7...........46,556 9-77

188 8...........45.864 9 59

188 9...........29.067 5 85

189 0...........30,128 5-90

189 1...........558,318 7-64

189 2...........41,275 811

189 3...........37.50-1 6-9G

1891...... 9,678 I 0'61

189 5...... 15,104 2-18

189 6...........15,17» | 2 38

189 7...........10,314 V84

189 8...... 8,683 i I la

1H99...........12,028 1 T l

190 0...........16,431 2-17

190 1...........20,464 329

190 2...........33.477 ' fm

190 3...........35.975 6",:i

190 4...... 18,968 2-50

190 5...... 20,862 2D3

190 6...........21,692 2(85

190 7...........19,818 2'63

190 8...... 9,246 049

Förenta Staterna utöfvat ett, afgörande inflytande på växlingarna i utvandringen dit från Sverige.

En väsentlig skillnad mellan den svenska och italienska utvandringen synes nu vara tydlig. Den svenska utvandringen efter 18(!0 liar icke tilltagit med folkökningen i Sverige och det ekonomiska lifvets allmänna expansion i Förenta Staterna, utan liar stigit och sjunkit uti omedelbar af häng i gliet af de ekonomiska kon junkturernas växlingar särskildt i Förenta Staterna. Den svenska utvandringen är en konjunlcturutvandring. Detta innebär, att utvandringens motiver snarare äro att söka i en ekonomisk framstegssträfvan och i hemlandets tröghet att bereda mark för denna än uti en känsla af hopplöshet öfver hemlandets förmåga att öfver hufvud lifnära alla sina medborgare. En sådan ekonomisk förtviflan ligger däremot bakom den italienska utvandringen. Den transoceaniska italienska utvandringen är en cvakuationsutvandring — i likhet med deri äldre irländska och den nuvarande rysk-polsk-gali-ziska. Den innebär, att det ekonomiska lifvet i hemlandet hvarken i goda eller dåliga tider uppvisar tillräcklig fortskridande utveckling för att möjliggöra ens en dräglig ekonomisk tillvaro för de fattigaste folkmassorna; och därför stiger och fortgår denna utvandring i harmoni med den allmänna ekonomiska utvecklingen samt uppvisar en blott sekundär afhängighet; af konjunkturväxlingarna.

Det är sålunda icke min mening att påstå att evakuations-utvandringen är alldeles oafhängig af konjunkturväxlingarna och icke häller att konjunkturutvandringen är helt oafhängig af proportionen mellan folkökning och ekonomisk utveckling i hemlandet. Men det är af största vikt att här skilja mellan primära eller hufvudsaklig!, bestämmande inflytelser å ena sidan och sekundära, mindre starka, stundom nästan försvinnande inflytelser å den andra. Att ett land uppvisar en så utpräglad konjunkturutvandring soui Sverige, innebär icke att det lider brist på tillräckliga ekonomiska framstegskrafter för en växande befolkning, utan innebär att produktionen ännu saknar tillräcklig organisering samt följaktligen är underkastad starka växlingar mellan hög-och lågkonjunkturer. Befolkningens ekonomiska utvecklingsdrifter ha blifvit väckta och kräfva mer spelrum än fäderneslandet erbjuder, åtminstone under dåliga tider. A andra sidan gör denna frarastegsdrift befolkningen mycket känslig för de goda konjunkturernas i immigrationslandet (Förenta Staterna) dragningskraft. De amerikanska högkonjunkturerna konkurrera med de svenska högkonjunkturerna om den svenska bonde-och arbetarungdomen. Ofta är man, tack vare amerikaposten och tack vare bristen på social upplysning och lifaktighet i Sverige, vida bättre underrättad om de amerikanska än de svenska konjunkturförhållandena. Eftersom de amerikanska högkonjunkturerna regel-

mässigt äro vida långvarigare än de svenska, händer det dessutom att amerikansk högkonjunktur och svensk lågkonjunktur delvis sammanfalla, så att Sverige repellerar som starkast samtidigt med att Amerika attraherar soni starkast.

All utvandring är samtidigt påverkad af de ekonomiska förhållandena eller utkomstmöjligheterna i såväl ut- som invandringslandet - hvartill komma de sociala och kulturella förhållandena för arbetarklassen i båda länderna. Dessa senare spela uppenbarligen en mycket ringa roll i den italienska utvandringen, men däremot en högst afsevärd roll i den svenska. De af Emigrationsutredningen offentliggjorda brefven från svenskar i Amerika och andra uttalanden från dessa visa med all tydlighet, att vi, vid sidan af den svenska utvandringens fluktuerande orsaker, de ekonomiska konjunkturerna i Amerika och hemma, hafva att räkna med en konstant orsak: bonde-

och arbetarungdomens sociala och kulturella vantrefnad i hemlandet. Där vår senila, framtidslösa bondekultur och förtorkade, förkrympta bondearistokratism ännu härska mest ostörda af nutidsströmningar, där ha amerikabref och påhälsande emigranter haft lättast att väcka uppmärksamheten för skillnaden mellan den kvafva samhällsluften i Sverige och den mer lifgifvande i Amerika.

Dt ekonomiska konjunkturerna i Sverige och i Förenta Staterna.

Bland de tillförlitligaste indicierna på de allmänna ekonomiska konjunkturernas växlingar i Sverige äro utan tvifvel att räkna godstrafiken på samtliga svenska järnvägar. Kurvan 1 å diagram 11 anger absoluta antalet tonkilometer frakt- och ilgods, befordradt à samtliga svenska järn vägar åren 186(5—1906'. Vi iakttaga en snabb stigning 1872—77, 1880-83, 1888—89, 1895—1900 och 1903—190(5 samt: ett stillastående eller en återgång åren 1X78—79, 1884- 87 och 1901—02 och dessutom en relativt långsam stigning åren 1867—71 och 1890—94.

Vi skulle sålunda ha anledning till antagandet att de svenska depressionsperioderna efter 1865 äro följande: 18G7—71, 1878—79, 1884—87, 1890—94, 1901 -02 och 1907—09 — dock med den urskiljningen, att 1X78—79. 1884—87 och 1901—02 synas uppvisa depression af vida allvarligare art än 1867—71 och 1890—94. Uppsvingsperioderna skulle infalla 1872—77, 1880—83, 1888—89, 1895—1900 och 1903—06.»

1 Sundbärg. Siveden. s. 990, och Aperfm, 1908, s. 370—74. — s I frlga oiu äret 1907 ini erinran, att dess torra och större del otvifvelaktigt tillhör högkonjunkturen och att do dåliga tiderna inhröto först mot årets slut.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN". 85

Tab. 12. Statens järnvägar i Sverige. Tonkilometer il- och fraktgods

1862—1900.

År.

Tusental [-tonkilo-•-] {+tonkilo- •+} meter.

Ar.

Tusental [-tonkilo-inctcr.-] {+tonkilo- inctcr.+}

Ar.

Tusental [-toukilo-mcter.-] {+toukilo- mcter.+}

1862 9,258

1868......................I4,:ß3

1864 ....20.727

1865 81,850

1866 89,229

1867 55,198

1868 56,388

1869 ....60.206

1870 72,92-1

1871 ....82.20-1

1872 98,478

187.'! 124,706

1874 ....144.606

1875 168,927

1876 186,144

Stats järn vägarnas godstrafik1, tagen ensam, uppvisar alldeles samma depressions- och uppsvingsperioder, ehuru på ett ännu mer utprägladt sätt, i det att depressionerna 1878—7!), 1884—87 och 1890—94 framträda synnerligen skarpt — såsom Tab. 12 visar.

Variationerna i äktenskapsfrekvensen, arbetslöner och spannmålspris betraktas af gammalt såsom goda indicier på konjunkturväxlingarna. Såsom Tab. 13 och kurvorna 4, 3 och 2 å diagram 11 visa, saknas ingalunda öfverensstämmelser mellan äktenskapsfrekvensens och arbetslönens växlingar och de ofvan angifna konjunkturperioderna. Äktenskapsfrekvensen uppvisar en stark depression 1867—71 samt nya minima 1879 81, 1888—89, 1893—94 och 1903 -05. Den nedgående rörelsen infaller alltid i våra depressionsperioder, men upphör stundom först ett eller annat år efter dessas slut. Arbetslönen (sommardagsverkspriset i jordbruket) är i sjunkande eller stillastående uti samtliga af oss utmärkta depressionsperioder samt, liksom äktenskapsfrekvensen, i stigning uti de mellanliggande, allmänna uppsvingsperioderna. Parallellismen mellan lönekiirvan och äktenskapskurvan är mycket iögonenfallande (med undantag för en ringa afvikelse åren 1891—95). Särdeles märkliga äro stillaståendet och den börjande sjunkningen 1874—77, då vi ha anledning att betrakta de allmänna ekonomiska konjunkturerna såsom fortfarande goda. Hvad slutligen rågpriset beträffar, få dettas variationer naturligtvis icke, i likhet med järnvägstrafik, äktenskapsfrekvens och arbetslön, betraktas som en följd af de allmänna ekonomiska konjunkturväxlingarna, utan eventuellt som en bidragande orsak till dessa. Desutom bör rågpriset jämföras med arbetslönerna,

1 Slutens järnvägar 18S6—1906, Stockholm 1906, s. ;)46.

1877 ....! 181,688

1878 ....! 158,784

1879 ....i 154.379

1880 ....179.398

1881 207,219

1882 ....| 219,917

1883 ....282.628

1884 ....223.341

188:') 228,0:S4

1886 ....216.268

1887 ....: 218,519

188* 265,694

1889 ....294.051

1890 ....282.511

1891 288,979

1892 ....294.472

1893 ....308.090

1894 290,371

1895 448,543

1S96 506,222

1897 558,682

1898 659,450

1899 724,756

1900 793,540

1901 ....806.188

1902 827,979

1903 ....981.832

1904 1,049,349

1905 ....1,095,890.7(> EMIGRATIONSUTRBDNINGEX. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

Till». 13. Spannmålspris, arbetslön och giftermålsfrekvens i Sverige.

Å r. [-ßäg-prisct.1)-] {+ßäg- prisct.1)+} Kronor. [-Sommar-dagsvcrkä--] {+Sommar- dagsvcrkä-+} pris i jord bruket fiir man.2) Kronor. Ingångna äktenskap på 1.000 invånare.5) 1860......... 7 80 1S61.. 7-27 1802. 7-or, 1868......... 7-26 1804 6-98 1865......... 7-07 1886......... 12-48 1 25 672 18li7......... 18-90 1-14 609 1868......... 17 31 1-12 546 1809......... 12-48 110 5 01 1870......... 12 11 114 602 1871......... 12-95 1-83 6-49 1872......... 13-75 1-72 6-98 1873..... 15-50 2 01 7-31 1S74 15 35 2-01 7-27 1875........ 13-97 201 7-05 187H 1397 1 98 708 1S77 14 01 1 70 fi-83 1878....... 1216 1-54 6 47 1879......... 18-05 1-45 6 29 1880 14-91 1-40 (i-3 2 1881......... 1578 1-51 Ii-10 1882......... 12-58 1-52 6-33 1883......... 12-26 1-57 <>43 188-1......... 11-86 1-61 6-53

då dessa senares ekonomiska betydelse i hög grad är afhängig af deras förmåga att köpa de viktigaste lifsmedlen. Som synes af diagrammet var den där upptagna arbetslönens förmåga att köpa råg inyeket låg år 1*67 samt ökades sedan starkt till 1873, hvarefter den sjunker till 1882 för att åter stiga till 1887. År 1892 visar ett nytt minimum, hvarefter följer ny stigning. Köpförmågan var visserligen deprimerad vissa år i några af de allmänna depressionsperioderna samt uppvisar stigning under delar af de allmänna uppsvingsperioderna, men någon fullständig öfverensstämmelse mellan denna kop-förniågas växlingar oeh de af oss antagna konjunkturperioderna finnes ieke.

I följd af Sveriges stora införsel af järn oeh stål och järn- och stålvaror kan den svenska tackjärnsproduktionens växlingar icke bli ett känsligt, kriterium på växlingarna mellan goda och dåliga tider

') Markeeångspri«et för licla Sverige, i kronor pr deciton, efter Sundbärg, Sirrdrn, *. 502, samt Statistisk Tillskrift 1904 nr 1 s. 34 och 190» nr 1 k. 45. efter reduktion uuder antagande att eu hektoliter väger 71 7 kg. — *) Sundbärg. Stceden, s. 502 samt Statistisk Tidskrift. :li Sundbärg, Berölkcrungsstatistik Schwcdens 1750 1'JOO. s. 106, samt Statistisk Tidskrift.

1885..................9-92 1-63 6-68

18St>..................9-46 151 6-41

1887..................801 148 6-25

1S88..................KH2 1-53 5" 9 2

188 9..................110» 1H1 5 98

1890 ....11:10 1 72 5-99

189 1..................15 15 1 75 , 5-88

189 2..................11-88 1-78 569

189 3..................10 47 1-79 5 65

189 4..................8 91 1 80 5-74

189 5..................9-74 180 ! 5 87

18915..................10 11 1-82 fi-95

189 7..................1130 1-9» 6-0fi

189 8..................11-70 208 6-14

189 9..................1301 2-22 (>-24

190 0................12-17 2-23 6-15

190 1..................12-19 2 19 6-07

190 2..................11-88 2 10 5-9«

190 3..................11-73 2*10 5-78

190 4..................12-23 2-24 5 8 5

190 5..................12-57 2-29 6-85

190 6....................12-84 2 17 6 18

190 7..................13-07 2-58 6 21

190 8..................13 16 2H2 6 10

Tall. 14. Sveriges tachjärnsproduktion ') och Hlfiirscl af oarbetade trävaror s).

Å r. [-Tackjärns-produktion. Tusental-] {+Tack- järns- produk- tion. Tusen- tal+} ton. Utförsel af »arbetade trävaror. Millioner kr. 1860...... 185 1861...... 170 1862...... 200 isi>:i. . 1S7 1.S61...... 241 1865... 227 1866...... 230 1867... 254 1868...... 263 : 1869...... 292 1870...... 300 1871...... 299 5778 1872...... 339 80-47 1873...... 346 96 19 1874...... 328 103-98 1875...... 351 85-38

i landet. Af Tab. 14 framgår, att den svenska tackjärnsproduktionen mellan 1800 och närvarande tid uppvisar en tämligen jämn stigning med blott smärre fluktuationer. Stigningen filre 1873 var i det bela något snabbare än efter detta år. Perioden 1867—70 uppvisar en rask och jämn ökning och perioden 187.'! -79 däremot ett stillastående. För öfrigt iakttaga vi stillastående åren 1886 89,1892 95 ocli 1901 05. Med undantag för perioden 1867—71 oeh perioden 1873—77 sammanfalla våra allmänna depressionsperioder i hufvudsak med stilleståndsperioder för den svenska tackjärnsproduktionen.

(len för Sveriges utländska betalningsbalans och för vår kapitalackumulation så viktiga utförseln af oarbetade trävaror (se Tab. 14) varierar naturligtvis hufvudsakligen i öfverensstämmelse med konjunkturerna i exportländerna och är att betrakta snarare som en orsak till än som en följd af konjunkturväxlingar i Sverige. 1)et är dock af intresse att iakttaga, att denna export, uppvisar minima 1878—79, 1886—87 samt stillastående 1890—95 oeh hämmad utveckling 1901 — d. v. s. i de allmänna svenska depressionsperioderna efter 1873.

Hufvudresultatet af vår undersökning blir, att det bekräftat sig att vi fa betrakta perioderna 1878-79, 1884—87, 1890—94 och 1901—02 samt 1907—09 som lågkonjunkturer i Sverige") samt de

') Sundbärg, Apa-rus. 1908, s. 303. — ») Sundbärg. Swcden, s. 502, och Statistisk Tillskrift 1907, no 1, s. 75. — s; Ang&cndo året 1907, se anm. 2 sid. 7-1.

187K............352 103-95

187 7............345 113-40

187 8............311 68 48

187 9............343 65-98

188 0............4<)6 8978

188 1............430 94-90

188 2............399 104 97

188 3____________423 99-68

188 4............431 90-19

188 5............465 9279

18S6............412 74 91

188 7...... 457 8207

188 8...... 457 10970

188 9...... 121 116-74

189 0...... 45li 108-57

189 1............491 111-88

189 2............486 109 29

189 3............453 113 13

189 4............463 116-90

189 5............463 11143

189 6............494 131 21

189 7............538 15030

189 8......I 532 146 40

189 9............498 14012

190 0............527 153*75

190 1......j 528 131 94

190 2............538 118-59

190 3......I 507 172 90

190 4......I 529 137-90

190 5......I 539 139-50

190 6............605 169-46

190 7............616 162-90mellanliggande skedena som allmänna ekonomiska uppsvingstider i vårt land. Mer tvifvelaktigt blir omdömet om perioden 1867—71. De dåliga skördarna och högre spannmålspriserna 1867—68 spelade otvifvelaktigt en stor roll, såsom äktenskapsfrekvensens utomordentligt låga siffra för 1868 antyder. Äfven är att bemärka, att landets befolkningssiffra stod stilla åren 1867—70. Men äktenskapsfrekvensens raska stigning efter 1868 och produktionens raska utveckling på olika områden efter 1869 göra det tvifvelaktigt, om vi få betrakta åren 1869—71 som verkliga depressionsår i vårt land. Ännu mindre torde vi kunna indraga 1872 i depressionsperioden.

Konjunkturernas verkan på utvandringen.

Af vikt är nu att iakttaga, att de engelsk-västeuropeiska och de amerikanska konjunkturväxlingarna icke

sammanfalla fullständigt med de svenska.

I England voro åren 1868—73 en lysande uppsvingstid, likaså 1868—69 i Förenta Staterna. Den svenska utvandringens första stora stigning 1868—69 är otvifvelaktigt pådrifven både af ekonomisk depression i Sverige och af ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna. Utvandringens starka tillbakagång 1870—71 torde stå i sammanhang med depressionen dessa år i Förenta Staterna. Att vår utvandring går ytterligare tillbaka 1872—74 samt förblir ringa 1875—78 hänger säkerligen samman med de ekonomiska konjunkturernas ansenliga förbättring i Sverige under detta skede. Den ekonomiska depressionen i Förenta Staterna 1873—78 har utan tvifvel kraftigt bidragit till utvandringens små dimensioner 1874—78. Äfven i England är 1873—78 en depressionstid. All utvandring från Europa och all invandring till Förenta Staterna äro starkt minskade 1874—78, men visa i stället ett starkt uppsving 1879—82 — alldeles som den svenska utvandringen. Åren 1879—84 äro en tid af högkonjunktur i Förenta Staterna, och 1880—82 i England. Den svenska depressionen 1879 torde ha bidragit att starta den väldiga emigrationsböljan. De goda tiderna hos oss 1880—82 förmådde ej hejda den. Den amerikanska högkonjunkturen lockade vida starkare än den svenska.

Åren 1884—86 äro dåliga tider i Förenta Staterna (och 1882—86 i England), och vi iakttaga att den svenska emigrationen hastigt sjunker 1883—85, i trots af den 1884 inbrytande ekonomiska depressionen i Sverige. I senare hälften af 1886 börjar ett nytt ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna, och det varar ända till 1893. I England räcker högkonjunkturen från 1887 till 1890. Den svenska utvandringen tar ny fart 1886 och håller sig, med mindre afbrott 1889—90, på en hög nivå 1887—94. Liksom 1886—87 inverkade mellanliggande skedena som allmänna ekonomiska uppsvingstider i vårt land. Mer tvifvelaktigt blir omdömet om perioden 1867—71. De dåliga skördarna och högre spannmålspriserna 1867—68 spelade otvifvelaktigt en stor roll, såsom äktenskapsfrekvensens utomordentligt låga siffra för 1868 antyder. Äfven är att bemärka, att landets befolkningssiffra stod stilla åren 1867—70. Men äktenskapsfrekvensens raska stigning efter 1868 och produktionens raska utveckling på olika områden efter 1869 göra det tvifvelaktigt, om vi få betrakta åren 1869—71 som verkliga depressionsår i vårt land. Ännu mindre torde vi kunna indraga 1872 i depressionsperioden.

Konjunkturernas verkan på utvandringen.

Af vikt är nu att iakttaga, att de engelsk-västeuropeiska och de amerikanska konjunkturväxlingarna icke sammanfalla fullständigt med de svenska.

I England voro åren 1868—73 en lysande uppsvingstid, likaså 1868—69 i Förenta Staterna. Den svenska utvandringens första stora stigning 1868—69 är otvifvelaktigt pådrifven både af ekonomisk depression i Sverige och af ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna. Utvandringens starka tillbakagång 1870—71 torde stå i sammanhang med depressionen dessa år i Förenta Staterna. Att vår utvandring går ytterligare tillbaka 1872—74 samt förblir ringa 1875—78 hänger säkerligen samman med de ekonomiska konjunkturernas ansenliga förbättring i Sverige under detta skede. Den ekonomiska depressionen i Förenta Staterna 1873—78 har utan tvifvel kraftigt bidragit till utvandringens små dimensioner 1874—78. Äfven i England är 1873—78 en depressionstid. All utvandring från Europa och all invandring till Förenta Staterna äro starkt minskade 1874—78, men visa i stället ett starkt uppsving 1879—82 — alldeles som den svenska utvandringen. Åren 1879—84 äro en tid af högkonjunktur i Förenta Staterna, och 1880—82 i England. Den svenska depressionen 1879 torde ha bidragit att starta den väldiga emigrationsböljan. De goda tiderna hos oss 1880—82 förmådde ej hejda den. Den amerikanska högkonjunkturen lockade vida starkare än den svenska.

Åren 1884—86 äro dåliga tider i Förenta Staterna (och 1882—86 i England), och vi iakttaga att den svenska emigrationen hastigt sjunker 1883—85, i trots af den 1884 inbrytande ekonomiska depressionen i Sverige. I senare hälften af 1886 börjar ett nytt ekonomiskt uppsving i Förenta Staterna, och det varar ända till 1893. I England räcker högkonjunkturen från 1887 till 1890. Den svenska utvandringen tar ny fart 1886 och håller sig, med mindre afbrott 1889—90, på en hög nivå 1887—94. Liksom 1886—87 inverkade1890—93 svensk

lågkonjunktur och amerikansk högkonjunktur samtidigt på den svenska utvandringen och drefvo denna gemensamt i höjden.

Tiderna äro dåliga i Förenta Staterna 1894—97, och all invandring dit aftar starkt under dessa år — äfven den svenska. Samtidigt, 1895—97, äro konjunkturerna goda i Sverige och bidraga till att hålla nere vår utvandring. När sedan, 1898—1903, en ny uppsvingsperiod infaller i Förenta Staterna, fortsätta de goda konjunkturerna i Sverige ännu några år, t. o. m. 1900, och vår utvandring förblir ringa liksom de närmast föregående åren. Men då vi få lågkonjunktur 1901—2 under fortsatt högkonjunktur i Förenta Staterna, springer vår utvandring genast i höjden — för att 1903 hejdas och 1904 tillbakadämmas, då det amerikanska affärslifvet kommer in i tryckta tider, men det svenska just börjar att arbeta sig upp till en ny högkonjunktur. Denna varar till in i 1907 och visar sig kunna kvarhålla den svenska utvandringssiffran vid den medelhöga nivåen af 1904, i trots af den amerikanska högkonjunkturens lockelser 1905 och 1906. Att den svenska utvandringen sjunker ansenligt 1908, i trots af inbrytande af dåliga tider, torde sammanhänga med det amerikanska affärslifvets starka depression efter krisen 1907.

Det har sålunda visat sig, att den svenska utvandringen till Förenta Staterna ansenligt minskats under alla lågkonjunkturer i Förenta Staterna efter 1869 samt städse nått sina maxima under högkonjunkturer i Förenta Staterna. Å andra sidan har den svenska utvandringen några gånger uppvisat maxima, i trots af goda tider i Sverige och detta alltid då det samtidigt varit mycket goda tider i Förenta Staterna. Den svenska utvandringen har varit minimal under svenska lågkonjunkturer, blott då det samtidigt varit dåliga tider i Förenta Staterna. Extrema maxima och minima i den svenska utvandringen ha infallit i tider, då de svenska och amerikanska konjunkturerna verkat i samma riktning under någon tid — d. v. s. då svensk lågkonjunktur sammanfallit ined amerikansk högkonjunktur och tvärtom.

Utvandringens intensitet och återinvandringcn.

En sådan tendens att, under fluktuationer i enlighet med konjunkturerna, växa oafhängigt af konjunkturerna, som i så hög grad utmärker den italienska utvandringen, är däremot absolut icke att skönja hos den svenska.

Då Irland 1841—50 förlorar 20.97 promille årligen af sin befolkning (i allt 1,622,319 af 8,196,597), och då den årliga folkminskningen uppgår till 19.39 promille 1851—60 samt till 14.97 promille 1861—70 och 1890—93 svensk lågkonjunktur och amerikansk högkonjunktur samtidigt på den svenska utvandringen och drefvo denna gemensamt i höjden.

Tiderna äro dåliga i Förenta Staterna 1894—97, och all invandring dit aftar starkt under dessa år — äfven den svenska. Samtidigt, 1895—97, äro konjunkturerna goda i Sverige och bidraga till att hålla nere vår utvandring. När sedan, 1898—1903, en ny uppsvingsperiod infaller i Förenta Staterna, fortsätta de goda konjunkturerna i Sverige ännu några år, t. o. m. 1900, och vår utvandring förblir ringa liksom de närmast föregående åren. Men då vi få lågkonjunktur 1901—2 under fortsatt högkonjunktur i Förenta Staterna, springer vår utvandring genast i höjden — för att 1903 hejdas och 1904 tillbakadämmas, då det amerikanska affärslifvet kommer in i tryckta tider, men det svenska just börjar att arbeta sig upp till en ny högkonjunktur. Denna varar till in i 1907 och visar sig kunna kvarhålla den svenska utvandringssiffran vid den medelhöga nivåen af 1904, i trots af den amerikanska högkonjunkturens lockelser 1905 och 1906. Att den svenska utvandringen sjunker ansenligt 1908, i trots af inbrytande af dåliga tider, torde sammanhänga med det amerikanska affärslifvets starka depression efter krisen 1907.

Det har sålunda visat sig, att den svenska utvandringen till Förenta Staterna ansenligt minskats under alla lågkonjunkturer i Förenta Staterna efter 1869 samt städse nått sina maxima under högkonjunkturer i Förenta Staterna. Å andra sidan har den svenska utvandringen några gånger uppvisat maxima, i trots af goda tider i Sverige och detta alltid då det samtidigt varit mycket goda tider i Förenta Staterna. Den svenska utvandringen har varit minimal under svenska lågkonjunkturer, blott då det samtidigt varit dåliga tider i Förenta Staterna.

Extrema maxima och minima i den svenska utvandringen ha infallit i tider, då de svenska och amerikanska konjunkturerna verkat i samma riktning under någon tid — d. v. s. då svensk lågkonjunktur sammanfallit ined amerikansk högkonjunktur och tvärtom.

Utvandringens intensitet och återinvandringcn.

En sådan tendens att, under fluktuationer i enlighet med konjunkturerna, växa oafhängigt af konjunkturerna, som i så hög grad utmärker den italienska utvandringen, är däremot absolut icke att skönja hos den svenska.

Då Irland 1841—50 förlorar 20.97 promille årligen af sin befolkning (i allt 1,622,319 af 8,196,597), och då den årliga folkminskningen uppgår till 19.39 promille 1851—60 samt till 14.97 promille 1861—70 och90 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

till 13.n7 promille 1871—80 och 15.:,2 promille 1881 — 90 samt 10.67 promille 1891—1900', lia vi att göra med en e vakuationsutvandring, som visserligen ej är okänslig för konjunkturväxlingar, men likväl i stort sedt gar sin gång oafhängig af dessa, ty Irland hade aldrig efter 1840-talet några :>goda tiders, som kunde kvarhålla, utan endast en uselt organiserad folkhushållning, som måste bortstöta ett maximum af utvandringsdugliga medborgare.

En partiell evakuation af landet är det mål, som den irländska utvandringen tenderat hän mot, och det förefaller som i viss mån analoga soeialförhållanden i Syditalien efter 1897 gåfve den trans-oceaniska italienska utvandringen en liknande karaktär. En jämförelse mellan denna utvandrings intensitet och den svenska samt allmänna europeiska, bestyrker uppfattningen, att vi i Italien för närvarande ha att göra med en evakuation af delar af landet såsom framgår af nedanstående tal. Utvandringen utgjorde, pr 1,000 inb.:

År. Sverige.*) Italien.3) Hela Europa.*) 1898.... ..... 2 71 4 26 1-21 1899.. . ..... 3 32 4:18 1-48 1900.... :.... 4 04 5'15 1 79 1901.... ..... 4 77 8-59 2 10 1902 ... . 7 15 8-69 2-50 1903.... ..... 7 59 8-58 2-sl 1904.... ..... 4-27 7*62 268 1905... ..... 4 56 13-40 343 1906.... ..... 4'65 15-26 4-13 1907.... ..... 4-2» 12 31 4-29 1908.... ..... 2-31 7-00 1-94

Det är emellertid en betydelsefull skillnad mellan en stor nation som den italienska med sina 33,000,000 invånare och smånationer som Irland och Sverige hvad beträffar inverkan på det helas lifskraft af en mer eller mindre stark folkförlust i vissa landsdelar och inom vissa ålders- och yrkesklasser. En stark allmän kon junkturutvandring kan vara vida menligare för Sverige än en växande, men lokaliserad evakuationsutvandring för Italien, och denna senare behöfver alls icke innebära någon allmän likhet mellan det italienska och t. ex. det irländska folkets öde.

Liksom i Sverige har i Italien àtcrinvandringen varit i tilltagande. Hos oss ha vi sedan 1880-talets början (se tabellen å sid. 72 samt kurvan (i å diagramll) haft en växande àterinvandring, och detta, är äfven fallet med Italien, såsom nedanstående tal utvisa." Den transoceaniska återinvandringen till Italien utgjorde:

1 Sundbärg, Apcrcus. 1908. s. 96-103. In- och ulrandrinn år 190.9 af Siat. Centralbyrån. 1908. Talen afse hela utvandringen — 3 Annuario Statistico, 1905- 1907. s. 153 oeh Statist lea ileila Emigraziotie. 1908, s. XI. Talen afse den Irmisoceaniska utvandringen. — 4 Sundbärg. Utvavilringsstatistik, Tab. 24. Talen afse den transoceaniska utvandringen. — r' Annuario Statistico, 1905—07, s. 163.PROFESSOR GUSTAF F. STEFFEN.

81

År Ätcr_

invandrare.

1888 .... 9.887

188 4............................. 15.693

188 5............................ 12,581

188 6............................ 14,650

1887 20,008

1888 28,549

1889 36,455

189 0............................ -18,075

1891 .... 63.117

1892 56,829

1893 57,356

1894 57,995

År Åter'

invandrare.

189 5...59.594

1896 66,142

189 7...71,069

189 8...77,171

1899 75,832

1900 93,049

1901 103,703

190 2...107,490

190 3...137,163

190 4...173.468

190 5...101,950

Dock torde den svenska återinvandringen vara starkare påverkad at' konjunkturerna än den italienska, hvilken mellan 1885 och 1904 stiger märkvärdigt stadigt. Skillnaden mellan 1904 och 1905 visar likväl, hur ett dåligt affarsår i Förenta Staterna, 1904, ökat och ett godt, 1905, minskat återinvandringens omfång. Den svenska invandringens omfång och växlingar under senare år framgår af efterföljande tab.'

Ar Invandrare

1898 ....7.974

1R99...8,196

1900 ....8.017

1901 7,621

190 2...6,784

190 3...7,623 ,

Minskningen 1901 och 1902 torde stå i sammanhang med de då goda konjunkturerna i Förenta Staterna och dåliga konjunkturerna i Sverige. Stegringen i invandringen 1908—1906 beror utan tvifvel delvis pä de goda tiderna i Sverige. De höga talen 1907 och 1908 torde i någon mån ha förorsakats af de tryckta konjunkturerna i

Förenta Staterna.

För återvandringen, den svenska såväl som den italienska, måste likväl sökas äfven andra orsaker än konjunkturväxlingarna—kanske främst de så småningom växande möjligheterna att med de i Amerika hopsparade medlen grunda en god utkomst i hemlandet samt dessutom måhända en viss minskning i lättheten att åtkomma jordbruksland och att vinna icke blott en »god» utan en självständig och trygg utkomst i Förenta Staterna.

1 den mån egendom och företagsledning allt mer koncentreras i Förenta Staterna, icke minst genom trustväsendets jättelika utveckling, blir den ekonomiska tillvaron i mycket förändrad och i viss inån försämrad, icke blott för lönarbetare och lönfunktionärer öfver hufvud, utan äfven för smärre jordägare och andra småborgerliga existenser. Det växande penningväldet, särskildt i form af de rikas till -tagande ekonomiska organisationsmakt, lämnar allt mindre rum

1 ln- och utvandringen år 1908 af Stat. Centralbyrån. 6- 091564. Emiffratioriéutredningen Bilaga XVIII.

190 4...9,262

190 5...8,609

190 6...9.581

1907 ....8.913

1908 ....9,818kvar för verklig ekonomisk självständighet och trygghet inom de breda samhällslagren. De västeuropeiska länderna få det därför i en del afseenden allt lättare att »konkurrera» med Förenta Staterna om de mobila folkmassorna.

Denna fördel kan naturligtvis ökas genom en planmässig förbättring af det socialekonomiska tillståndet i Europa. Förbättringen måste bestå i en fortskridande demokratisering af lifvets ekonomiska och sociala betingelser för de breda samhällslagren. Förenta Staternas dragningskraft har legat och kommer väl ännu länge att ligga icke blott uti relativt billig och lättåtkomlig jord och goda arbetslöner samt billigare lefnadskostnader för de arbetande klasserna, utan äfven uti en för dessas självkänsla och utvecklingsbehof tillfredsställande demokratism i vissa grunddrag af samhällslifvets organisering och i umgänget medborgarne emellan. Alla tecken tyda på, att den europeiska arbetarbefolkningen kommer att ställa allt högre anspråk i dessa afseenden och att inga tomma predikningar om fosterlandskärlek och fosterlandets företräden, utan endast fakta — fakta, som bevisa fosterlandets rätt till alla sina medborgares kärlek, och fakta, som bevisa dess företräden äfven för egendomslösa kroppsarbetare — komma att inverka på utvandringens gestaltning i framtiden.

Det land, som verkligen vill behålla sitt folk, får bevisa sin goda vilja genom otvetydiga och tillfyllestgörande gärningar — d. v. s. genom djupgående socialekonomiska och rättsliga reformer af just den art, som emigrationen visat vara mest af nöden.

Hvilka dessa reformer äro, få vi veta genom att, såsom nu sker i Sverige, noga utforska hvilka ekonomiska och sociala förhållanden, som drifvit bort emigranten från Sverige och dragit honom till Förenta Staterna samt kvarhållit honom där.

Göteborg i oktober 1909.

Gustaf F. Steffen.

*

Professorn D:r Nils Stjernberg,

Stockholm.

I.

Från nationalekonomiskt håll har som bekant den satsen uppställts, att emigrationen1) i stort sedt är ett godt för vårt land. Därigenom att afsevärda kvantiteter arbetskraft exporteras minskas utbudet däraf på den inhemska marknaden, och härigenom kunna arbetslönerna drifvas upp till en nivå, som bereder hvarje enskild arbetare en relativt större andel i det nationella produktionsresultatet än eljest skulle varit möjligt. Frånsedt det fel, hvartill denna uppfattning gör sig skyldig genom att förväxla ett helt samhälles välfärd med en, låt vara aldrig så talrik, samhällsklass' ökade ekonomiska välstånd, lider denna uppfattning — hvilken emellertid for visso förtjänar större uppmärksamhet än de axelryckningar, som vanligen bestås densamma — af den svagheten, att det ingalunda kan anses bevisadt, att en export af arbetskraft är det enda medlet att i vårt land bereda ax-betareklasscn större andel i produktionsresultatet. Det kan ju tänkas, att denna andel inom vissa gränser stått att höja, äfven om dessa arbetskrafter stannat kvar inom riket samt genom stark organisation förvärfvat sig ökad social och framför allt politisk makt. Det får väl nämligen numera anses oomtvistligt, att frågan om den ekonomiska fördelningen till sitt väsen är en maktfråga, och att särskildt den samhällsklass, som innebar den politiska makten, därigenom äfven sättes i stånd att med utnyttjande af sin makt öfver lagstiftningen förbättra sitt allmänna välfärdsläge. Visserligen kan denna förbättring — åtminstone i den mån den afser en direkt och omedelbar ökning af dessa samhällsklassers konsumtion®) —

') För undvikande af missförstånd meddelas, att här och i dot följnnde med detta uttryck afses endast den del af vår emigration som pågått sedan slutet af 1880-talet, och äfven denna endast i den mån utflyttningen väsentligen öfverstiger inflyttningen Endast i fråga 0111 (leuna låter sig den följande argumenteringen användas. Emigrationen före denna tid är väsontligen att återföra till alldeles särskilda omständigheter af jämförelsevis exceptionell natnr.

"i En höjning af välståndet kan ju älven tänkas åstadkommen på det sätt, att ökningen i ekonomiska förmåner disponeras för en framlida konsumtion genom frivillig eller tvångsvis åstadkommen kapitalbildning, t. ex. i form af bidrag till ålderdoms-pensionering. Jfr härom nedan.icke sträcka sig längre än hänsynen til] landets allmänna ekonomiska utvecklingsmöjligheter medgifver; men detta är ju blott ett uttryck för det nationella krafvet, att ingen vare sig individs eller samhällsklass' välfärdskraf får komma i strid med nationens utvecklingsmöjligheter i det, bela, och betyder blott, att denna väg till välståndets höjande bland de arbetande klasserna från nationell synpunkt är vida att föredraga framför den nyssnämnda — export af arbetskraft för at.t minska utbudet. På den senare vägen löper man uppenbarligen risken att arbetslönerna uppdrifvas till en sådan höjd, att de stå i vägen för skapandet af nya företag d. v. s. för nya ekonomiska utvecklingsmöjligheter inom nationen.

Om också denna uppfattning att emigrationen är ett godt icke ofta direkt uttalas, lärer det emellertid icke kunna påstås, att den saknar all praktisk betydelse. Om man än icke går så långt, att man direkt anser densamma som ett godt, liar dock mångenstädes den uppfattningen existerat, att densamma egentligen icke är något ondt. Inom arbetareklassen har undertecknad icke sällan mött denna uppfattning. Och äfven på den motsatta sidan, bland förmögenhetsintressenas bärare, de i vårt land hittills politiskt maktägande, möter man äfvenledes stundom — ehuru af helt andra grunder — den uppfattningen, att emigrationen egentligen icke är så mj^cket att beklaga. Särskildt höras stundom yttranden af tillfredsställelse öfver att emigrationen underlättar det hittills härskande partiets bibehållande vid den politiska makten. Det får ju ock i själfva verket anses otvifvelaktigt, att ett hämmande af emigrationen, därest det lyckades, i verkligheten vore ägnadt att påskynda den politiska maktens öfverflyttning från de besittande till de blott arbetande klasserna — eftersom det till största delen är ur dessa senares led som emigrationens skaror rekryteras. I båda fallen är det emellertid ett klassintresse och icke ett nationellt intresse, som dikterar uppfattningen.

II.

Från den teoretiska uppfattning, som nu skisserats, är steget icke långt till den uppfattning, som i emigrationen ser, visserligen icke ett godt, men ett ondt soin är nödvändigt och alltså icke kan undvikas. Man medgifver visserligen, att det vore bättre om de exporterade arbetskrafterna stannat inom landet och därstädes kunnat bidraga till en starkare ekonomisk utveckling inom nationen i dess helhet — men, tillägger man, dess värre skulle så icke varit möjligt, emedan vårt lands ekonomiska utvecklingsmöjligheter redan af andra grunder äro mycket begränsade. De naturliga torutsättningarna för en varaktig och betydande ekonomisk utveckling äro hos oss skäligen små. Inom raämnesproduktionen äga vi visserli-PROFESSOR NIT,S STJERNBERG.

85

gen våra malmer och skogstillgångar, at' hvilka dock de senare antagligen redan nu äro mera anlitade än som är förenligt med ett uthålligt bruk och de förra enligt naturens ordning måste spela en endast öfvergående roll. Arealen af den åkerjord, som Öfverhufvud kan med ekonomisk fördel odlas, är äfven relativt liten. Våra handelsmöjligheter äro kringskurna särskildt därigenom, att de flesta at' våra hamnar icke äro isfria året om; och industrien, som, därest den skall kunna blifva en förvärfskälla ägnad att stödja en afsevärd folkökning, främst måste tillverka för export, måste misslyckas i denna sin sträfvan redan på den grund att den saknar det stöd af en stor inhemsk marknad, som står de större ländernas industrier till buds.

Denna uppfattning är ännu mycket vanlig, och den har säkerligen intill senaste tider bohärskat det stora flertalet af vårt folk. På annat sätt kan man icke förklara, att intill senaste tid så godt som ingenting åtgjorts för att hämma emigrationens flöden. Den innehåller ock enligt min uppfattning ett mycket stort mått af sanning. Att de naturliga förutsättningarna för en rikare ekonomisk utveckling hos oss under de sista 100 åren varit och allt jämt äro relativt små, lärer väl — trots alla. optimistiska deklamationer om de »slumrande millionerna» — knappast kunna bestridas. Redan det faktum att dessa slumrande millioner, hvarom det snart en mansålder talats, ännu i stort sedt förblifva »slumrande», talar till en viss grad för denna uppfattnings riktighet. Och i den mån de verkligen blifvit uppväckta, ha de i hvarje fall befunnits långt ifrån tillräckliga för hvad som i ett af naturen gynnadt land väl får anses vara ett normalt utvecklingsresultat, nämligen att bereda utkomst inom landets egna gränser för den naturliga folkökningen.

Likväl synes det mig vara med full rätt, som denna uppfattning är på väg att undanträngas af en annan. Ty först och främst är det icke bevisadt, att emigrationen verkligen helt och hållet har sin rot i landets saknad af de naturliga förutsättningarna för ett ökadt ekonomiskt välstånd. Det föreligger särskildt en annan möjlighet, som äfven måste noga undersökas, den nämligen, att emigrationen åtminstone delvis liar sina rötter i en ogynnsam fördelning af nationalrikedomen d. v. s. i den härskande rättsordningens beskaffenhet, enär det ju ytterst är af dennas innehåll som lordclningsresultatet beror. Det säger sig självt, att under f. ö. lika förhållanden lusten att emigrera måste göra sig gällande i vidare kretsar i ett land, hvarest landets nationalrikedom är starkt koncentrerad på ett fåtal händer, än i ett land där den är mera likformigt fördeladt inom bredare lager. Att nyssnämnda förhållande verkligen kan spela en stor roll för frågan om emigrationens omfattning, därpå erbjuder i nutiden särskildt ett land — Irland — det påtagligaste bevis. Latifundie-7(> EMIGRATIONSUTRBDNINGEX. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

bildning och folktomhet ha städse i historien varit jämnlöpande förteelser. En dylik latifnndiebildning har nu åtminstone på ett hall verkligen försiggått i vårt land, nämligen i Norrland. Det lider väl intet tvifvel att därest rättsordningen i vårt land förhindrat i stället för att gynna de stora skogstillgångarnes hopande pä ett fåtal händer, och i stället sörjt för uppkomsten af en talrik skogsbesittan-de storbondeklass, en sådan som ännu på sina ställen i Norrland är till finnandes, befolkningsfrågan i denna landsdel skulle fått en gynsammare lösning. Att en rättsutveckling, som i stället främjat ödegårdars uppkomst och själfständiga hemmansägares nedsjunkande till osjälfständiga arrendatorer, eller åtminstone deras nedsjunkande i ekonomisk misär, har sin dryga andel i den

ogynnsamma utvecklingen af vår befolkningsfråga, har för mig sedan gammalt framstått såsom en själfklar sak.*) Man ma icke häremot invända, att Norrland alls icke tillhör våra förnämsta emigrationscentra. Är det icke betecknande nog, att älven denna landsända, framtidslandet», som ju delvis upptager folköfverskottet frän det öfriga landet, likväl själf lämnar ett så stort bidrag till emigrationsfloden som det i verkligheten gör?

Den nu anlagda synpunkten kan möjligen göras gällande i ännu allmännare omfattning. Det kan pä goda grunder ifrågasättas, huruvida icke nationalförmögenheten öfver hufvud i vårt land utvisar en starkare koncentrering på ett fåtal händer, än som eljest är det i våra grannländer normala. Visserligen äga vi i värt talrika själf-ägande bondestånd i de södra delarna af landet en motvikt mot allt for stora ytterligheter i detta hänseende; och att med tillhjälp af statistiken verkligen bevisa något på detta område torde vara synnerligen vanskligt. Men symptom i denna riktning saknas likväl icke. Eller huru förhåller det sig med det ofta upprepade påståendet, att Sveriges hufvudstad inom sig rymmer liera millionärer än Köpenhamn, oaktadt nationalförmögenheten i Danmark relativt sedt säkerligen är betydligt större samt detta land icke vid sidan af sin hufvudstad äger något annat centrum för anhopning af det rörliga kapitalet sådant som vi äga i Göteborg?

Icke heller kan det vara likgiltigt för ett. lands förmåga att inom landets gränser bereda näringstillfälle åt den naturliga folkökningen på hvad säll kapitalbildningen inom landet ifråga försiggår. Om t. ex. — såsom hos oss intill senaste tid varit fallet — fastighets-ügarne i landets främsta industristad utnyttja sin kommunala makt till att hålla priset på bostäder pä en onaturligt hög nivå, sä främjas visserligen därigenom kapitalbildningens intressen och förklaras möjligen äfven delvis den relativt talrika förekomsten af millionför-

•) Ett karaktäristiskt exempel på detta samband mellan emisrationcn och vår samhällsordning återfinnes i Emigrationsntrcdningens Bilaga VII s. 162.

mögenheter i Sveriges hufvudstad; ruen samtidigt nndergräfves därigenom industriens utvecklingsmöjligheter, då de höga hyrorna i sin ordning verka höjning i industriarbetarnes löner och alltså bidraga till att fördyra industriens produktionskostnader. Dylika förhållanden inverka naturligen ytterst äfven på befolkningsrörelserna. Den folkström som kommer från den svenska landsbygden har nämligen icke stort mer än tvenne vägar att välja på: antingen till våra storstäder eller öfver Atlanten. Och hvarje omständighet som försvårar dess inslående i den förra riktningen, befrämjar tillika dess utveckling i den senare.

Redan denna möjlighet att den bestående emigrationen icke belt är att förklara ur bristande naturliga förtftsättningar för ekonomiskt uppsving, utan åtminstone delvis ur en för landets befolkningsrörelse ogynnsam fördelning af dess nationalförmögenhet, är ägnad att bryta udden af den gängse uppfattningen att emigrationen är ett nödvändigt ondt. På än svagare fötter visar sig denna uppfattning hvila, om man tager hänsyn till ileu sanning, som redan för ett par tusen år sedan uttalades af Aristoteles och som, ofta glömd eller skjuten at sidan, likväl tillhör det fåtal satser inom samhällslärans område, som kan göra anspråk pä orubblig allmängiltighet, nämligen att ett lands välstånd beror icke blott af dess naturliga företräden ifråga om jordmån, klimat, naturrikedomar o. s. v., utan äfven väsentligen af värdefulla karaktärsegenskaper hos dess invånare, eller — för att tala med Aristoteles — »af medborgarnas dygd».* Därmed är nämligen också utsagdt att äfven orsakerna till en sådan ekonomisk företeelse som emigrationen till en väsentlig del kunna vara att söka i karaktärsegenskaper hos landets invånare. Vid närmare eftersinnande lärer man icke heller kunna förneka detta. Ett par i ögonen fallande egenskaper hos vårt folk äro af den art att de måste anses äga en väsentlig andel i det ogynnsamma resultatet af vår befolk-ningsrörelse. Den ena yttrar sig i de starkt stegrade anspråken på ökad konsumtion inom nationens breda lager. 1 och för sig är detta intet ondt, men i den mån dessa anspråk skynda den ekonomiska utvecklingen inom landet i förväg, måste de bland annat leda till att de företagsammaste och initiativkraftigaste delarna af nationens arbetskraft uppsöka andra länder med gynnsammare naturliga utvecklingsmöjligheter. Och att så är fallet hos oss kan sä mycket mindre betviflas, som samma karaktärsegenskap äfven i ett annat afseende medfört betänkliga resultat med hänsyn till var befolkningsfråga, nämligen minskning af gifterna lsfrekvensen och detta äfven under tid-

* Att äfven i nutiden ett land kan - visserligen nnder stora svårigheter, — trots relativt ogynnsam naturlig utrustning i fråga om naturrikedomar, till fiiljd af bl. a. nationalkaraktärens allmänna beskaffenhet tillkämpa sig högst betydande ekonomiska Utvecklingsresultat,därpå erbjuder framförallt Japans senaste utvecklingsfas ett exempel.88 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

rymder med särskildt gynnsamma konjunkturer — ett säkert teckeu på att stegringen i ekonomiska behof hos folkets stora massa skyndat (len ekonomiska utvecklingen i förväg. Då nu samma egenskap samtidigt äfven är ägnad att genom en ekonomiskt sedt öfverdrifven konsumtion förminska kapitalbildningens hastighet och således fördröja den ekonomiska utvecklingen själf, kan det knappast råda något tvifvel, att vi här påträffat en viktig orsak till vår emigrationsflods aldrig sinande flöden. På denna punkt kommer det individuella anlaget hos vår nation i strid med förutsättningarna för nationens egna utvecklingsmöjligheter - och vill man vara pessimist kan det knappast anses förmätet, om man häraf vill draga den slutsatsen, att nationen öfver hufvud icke äger några framtidsmöjligheter. Inom en sådan nation måste äfven en ojämn förmögenhetsfördelning inverka mera ödesdigert än eljest. Ty de större inkomsttagarnas ökade behofstiilfredsställelse måste därvid med stigande styrka egga till stegring i konsumtionen äfven hos de lägre inkomstklasserna.

En dylik egenskap vore icke så betänklig, därest den kompenserades af ökade möjligheter till produktionens stegring. Att de naturliga förutsättningarna därvid emellertid icke kunna anses ställa vårt land i särskildt gynnsamt läge är ofvan framhållet. Men icke heller i nationalkaraktären finna vi det komplement, som härvid är af nöden. Vi kunna dess värre icke vare sig hos de kroppsarbetande eller de ekonomiskt ledande klasserna i vårt land konstatera det pius af arbetsintensitet, omtänksamhet och företagsamhet i det ekonomiska arbetet, som från denna synpunkt måste uppställas såsom en oundgänglig fordran, därest de stegrade behofvens ogynnsamma inflytande på den ekonomiska utvecklingen skall kunna kompenseras. Ensamt inom vårt jordbruk skulle genom en reformering af nationalkaraktären i dessa stycken enligt sakkunnigas utsago en enorm stegring i produktionen kunna uppnås. Icke minst inom de ekonomiskt ledande klasserna kan frånvaron af detta pius ofta konstateras. I stället för en allmän sträfvan att öka afsättningen och utvidga förut bestående företag möta vi pä detta område ofta en annan för värt folk synnerligen betecknande egenskap, den starka benägenheten att föredraga den mindre och säkrare inkomsten framför en större, men med högre risk förbunden sådan. Hellre än att underkasta sig den risk som kan vara förbunden med ett försök till företagets utvidgning, nöjer man sig med den säkra vinst som detsamma afkastar, drifvet i den dittills bepröfvade omfattningen. Det kan knappast heller annorlunda vara inom ett folk, där den ekonomiska uppfattningen inom de breda lagren — och äfven ganska långt upp på samhällsskalan — under århundraden fått sitt pregnanta uttryck i satsen: »kronans kaka är liten men säker.» Den däraf framlockade periodiskt återkommande öfverfyllnaden på ämbetsmannabanan, som är för svenska förhållanden så karakteristisk,utgör uppenbarligen blott ett af (le sätt, på hvilket den ofvannämnda egenskapen hos vårt folk tager sig uttryck.

En dylik karaktärsläggning hos ett folk sammanhänger säkerligen i större eller mindre grad med frånvaron at' ett i verklig mening nationellt sinnelag hos (less ledande klasser, d. v. s. ett sinnelag, som innefattar vilja att underkasta sig personliga offer och risker af hänsyn till nationens välfärd i det hela. Ett dylikt sinnelag åter alstras knappast därest icke dessa klasser äro genomträngda af känslan att nationen har en bestämd uppgift, närmare eller fjärmare, för sin tillvaro såsom nation. En dylik nationens tankevärld omspännande föreställning kan hos oss icke längre påvisas. Det myckna tal, som i detta sammanhang plägar framföras, om insatser i det allmänna kulturarbetet såsom vår nationella uppgift, är enligt min uppfattning både oklart och vilseledande. Detta redan därför att en dylik uppgift tili bela sin natur icke är nationell, utan kosmopolitisk. Med ett dylikt föreställningsinnehåll knyter man icke samman några nationella hand. De närmast föregående generationerna inom vart folk leddes åtminstone mer eller mindre tydligt af den tanken att åt vårt folk var beskärdt uppgiften att i en eller annan form kring sig samla och ena bela den skandinaviska folkstammen. Sedan detta mal numera förlorats ur sikte, kan man endast konstatera frånvaron af alla dylika föreställningar.

III.

Får det nu anses stå fast, att orsakerna till emigrationen icke helt och hållet äro att söka i en af naturen relativt ogynnsam ekonomisk utrustning hos vårt fädernesland, utan äfven i åtskilliga andra omständigheter, på hvilka de här ofvan nämnda må tjäna som exempel, så är därmed också klart, att det åtminstone är tänkbart att afsiktligt påverka densamma i den ena eller andra riktningen. Redan de naturliga förutsättningarna för ett lands ekonomi utgöra ju visserligen ett i viss mån tänjbart element. De kunna förskjutas under inflytande af den ekonomiska teknikens utveckling. .Men dessa förändringar inträda i stort sedt alldeles oberoende af hänsynen till något visst lands ekonomi, och deras återverkan på ett särskildt lands ekonomiska läge är oftast vansklig att förutse. Så måste t. ex. de spådomar, som numera icke sällan uttalas angående en framtida ekonomisk storhetstid för Sverige, baserad på den elektriska teknikens framsteg, enligt undertecknads mening upptagas med lindrigast sagdt stor försiktighet. Deras riktighet kan högeligen betviflas redan på den grund, att de kraftkällor, hvarom i detta sammanhang är fråga — vattenfallen — äro tillfinnandes i de mest skilda delar af världen; och särskildt förbiser man därvid, att vårt

land allt framgent kommer att få kämpa med de olägenheter, som liärHyta af dess från världsmarknaden afskilda läge, ölägenheter, hvilka med den fortgående förskjutningen af världsmarknadens tyngdpunkter snarare komma att ökas än minskas. När man, såsom ofta sker, särskildt framhåller Englands uppstigande till ekonomisk stormakt såsom ett analogt precedensfall, förbiser man just denna synpunkt. Vid den tid, då England uppsteg till en ekonomisk världsmakt, låg det praktiskt taladt i den dåtida världsmarknadens centrum. Vårt land kommer alltid att ligga i en af världsmarknadens utkanter. Icke minst blir detta fallet, i samma mån som den Stilla oceanen efterträder den Atlantiska såsom världskulturens »eentral-hafV..

Men om också de naturliga förutsättningarna för vårt lands ekonomi icke erbjuda några större utsikter lor en gynnsam vändning i nationens ekonomiska utveckling, så äga vi däremot en med säkerhet påverkbar faktor i folkkaraktären själf. Olyckan är emellertid, att äfven denna faktor är relativt konstant. Folkkaraktären förändras endast jämförelsevis långsamt.1 Och de åtgärder, hvarom det i detta afseende kan bli fråga, kunna därför endast långsamt afsätta några skönjbara resultat. Ytterst utmynna dessa åtgärder i en omläggning af vår folkuppfostran och ändrade föredömen från folkets ledande klasser. Intresset knytes därför naturligen framförallt vid sådana åtgärder, som äro ägnade att mera omedelbart verka i riktning af minskad emigration. Oeh i sä fall finnes knappast mer än ett område att välja på. 'Det är på samhällsordningens område, som åtgärderna ifråga måste vidtagas. Oeh dessa åtgärder mäste innefatta antingen skapande af motiv, som äro ägnade afhålla fräD utflyttning, eller borttagande af motiv, som afhålla de emigrerade från återinflyttning, allt under noggrannt aktgifvande på folkkaraktären i dess helhet.8 Därvid faller tyngdpunkten afgjordt på åtgärder af det förstnämnda slaget. Att hindra en person från att utvandra är otvifvelaktigt en säkrare väg att bevara honom åt fäderneslandet än att sedermera söka återförvärfva honom ät detsamma. Nya förhållanden uppstå under vistelsen i det främmande landet, som i många fall utesluta hvarje tanke på ett återvändande för dem som en gån g emigrerat.

1 Hock under gynnsamma betingelser vida hastigare än man kunde vara höjd att tro. Ett exempel erbjuder den tyska nationen. Låt vara att det äfven där öfvervägande är fråga om förändringar på ytan, förblifver dock frågan >wlc ans Hegels Deutscbland wurde Bismarcks Dculsehland» ett märkligt folkpsykologiskt problem.

s Ånnu en metod att motarbeta emigrationen vore tänkbar, nämligen att förhindra självfva lockelsen till emigration, t. ex. genom att öfva strängare kontroll öfver utvandringsagenternas verksamhet o. d. .lag lämnar denna metod afsiktligen här å sido, enär den synes mig vara af mycket underordnad betydelse, så länge de förnämsta lockelse-medlen, nämligen do större ekonomiska utvecklingsmöjligheterna i det främmande landet saml påverkan från dit redan emigrerade anförvanter, äro för (len svenska lagstiftningen oåtkomliga.

Bland de åtgärder, som afse att skapa motiv, afh&llande frän utflyttning är det — när äldre tiders metod att vid straff förbjuda sàilan får anses utesluten — enligt min uppfattning framförallt en, af hvilken man kan med

någorlunda sannolikhet mera omedelbart vänta nämnvärda resultat. Och det är införande af obligatorisk ålderdomsförsäkring i vart land. Undertecknad har redan tidigare på annat ställe1 gifvit uttryck åt den uppfattningen, att denna åtgärd bör sättas i främsta rummet, när det gäller direkta effektiva åtgärder till emigrationens bekämpande; och jag kan i detta sammanhang endast ytterligare understryka densamma. En liknande uppfattning har äfven uttalats af den officiella emigrationsutredningens chef,2 hvadan man väl har anledning hoppas, att denna åtgärd äfven af hänsyn till intresset att bekämpa emigrationen alltmer skall komma att skjutas fram i förgrunden af vår aktuella politik.

En dylik organisations genomförande betyder för det, första en ökning i de arbetande klassernas andel af produktionens resultat. Att denna ökning pä ett håll skulle belt kompenseras af en motsvarande minskning i den direkta arbetslönen och alltså icke ens delvis blifva definitiv, lärer nämligen knappast kunna antagas. Och då denna ökning åtminstone under tiden för reformens första genomförande väsentligen har karaktären af en af det offentliga framtvun-gen kapitalbildning, möter den icke så stora betänkligheter med hänsyn till nationens ekonomi i det hela. Eränsedt denna höjning af de arbetande klassernas andel i produktionens resultat betyder ock utsikten till ett säkert ekonomiskt stöd på ålderdomen för folkets stora arbetande massa ett från utflyttning afhållande motiv af afsevärd betydelse. Icke minst gäller detta i ett land som vårt, hvarest föreställningen om den lilla, men säkra inkomstens företräden är så pass djupt rotad i folkets allmänna uppfattning. Det är emellertid uppenbart att ålderdomsförsäkringens utnyttjande för detta syfte kräfver, att densamma genomföres inom alla de folkklasser, ur hvilka emigrationen rekryteras, sålunda äfven inom jordbruket. Slutligen märkes, att om försäkringsorganisationen genomföres på grundval af åtminstone partiella bidrag af den försäkrade själf, obehaget att gå förlustig redan inbetalta premier måste inverka i betydlig grad återhållande på dem som hysa tankar på emigration. Bade af undertecknad och af emigrationsutredningens chef3 har äfven framhållits, att uppfattningen i Tyskland synes ha allt mera stadgat sig i den riktningen, att det så godt som fullständiga afstannandet af den under 1880-talet synnerligen betydande tyska emigrationen, hvilket af-

1 Se Höger och Vänster i Rösträttsfrågan, n:r 7 i Skrifter utgifna af Frisinnade l.andsföreninKcn, sid. 9.

* Se särskildt hans yttrande i Emigrationen II (Band II N:o 1 i Föreningen Heimdals Politiska Småskrifter) ss. 31 ff.

3 Se ofvan citcrn.de ställen.

stannande till tiden nära sammanfaller med den Bismarckska riks-fürsäkringens genomförande i detta land, till en icke oväsentlig del är att återföra till de nn nämnda faktorernas inverkan.

Effektiviteten af en dylik åtgärd ur emigrationssynpunkt beror emellertid i liög grad däraf, att pensionsbeloppen icke göras alltför obetydliga och att den försäkrades egna bidrag icke göras alltför höga. Denna organisations genomförande ställer följaktligen stora anspråk på den svenska staten, anspråk om hvilka den stora allmänheten ännu tycks ha en ganska oklar föreställning.* Men dessa medel måste uppbringas. Äfven om endast ett mindretal svenska emigranter därigenom bevaras åt sitt land, är detta resultat, i förening med de allmänna politiska och kulturella fördelar en dylik organisation medför, så betydelsefullt för den svenska statens framtid såsom stat, att den måste genomföras — och det fortast möjligt. Andra statsändamål kunna t. o. m. tänkas för tillfället böra ställas i skuggan för detta. Och ehuru undertecknad alltid varit en energisk förespråkare för ett starkt försvarsväsen, måste jag bestämdt uttala, att med den relativa utveckling vårt försvarsväsen för närvarande nått, det nu nämnda ändamålet bör gä före ytterligare militära anslag. Folk-stockens bevarande och förkofran är dock ur försvarssynpunkt minst lika viktig som de tekniska försvarsmedlens utveckling.

Alderdomsförsäkringens historia hos oss visar emellertid oförtyd-bart, att för ett effektivt genomförande af densamma framför allt tarfvas en omflyttning af den politiska makten i vårt land. Detsamma gäller emellertid äfven om de öfriga positiva åtgärder, som verkligen äro ägnade att afbålla frän emigration. Ty flertalet af dessa åtgärder måste ju ytterst afse en förbättring inom möjliga gränser i de stora massornas lefnadsförhållanden; och dylika förbättringar kunna belt naturligt icke vinnas utan väsentliga ingrepp i de intressen, som hittills varit de

maktägande. Huru skola t. ex. en rimligare fördelning af den kommunala skattebördan, sunda och billiga bostäder för arbetarebefolkningen i våra storstäder eller en förbättring i torpareklassens rättsställning kunna vinnas utan allvarliga ingrepp i de besittande klassernas intressen? I så måtto är äfven vår emigrationsfråga en politisk maktfråga af första ordningen, ett förhållande som allt för ofta förbises vid behandlandet af densamma.

Om ålderdomsförsäkringens genomförande framförallt är af betydelse för industribefolkningen, så är egnahemsfrågan ur emigrationssynpunkt väsentligen af betydelse för jordbruksbefolkningen. Denna sistnämnda fraga anser jag mig här kunna förbigå, enär på

* Under den sista valrörelsen i värt land kunde man t. ex. fà höra riksdags-mannakandidater inför väljarne i samma andedrag uttala sig för statens neil kommunernas frigörande från rusdrycksmedlen, för spannmålstullarnas afskaffande och för ålderdoms försäkringens snara genomförande I Att den ena programpunkten i väsentlig mån slår ihjäl den andra, synes man icke ha haft något sinne för.

senare år åtskilligt uträttats på denna punkt. T>ock förtjänar det måhända att kraftigt understrykas, att vi därvid alltför gärna förlora ur sikte, att det gäller att öppna konkurrens med de gynnsamnia former för markupplåtelse som förefinnas i Amerika. Hvad den ryska staten ansett sig kunna bevilja af förmåner åt de ryska bönder, som kolonisera västra Sibiriens jungfruliga och bördiga jord, för att dvmedels motverka deras utflyttning till Amerika, nämligen så godt som kostnadsfri upplåtelse af jord, rätt till fritt byggnadsvirke från kronans skogar, ett tillräckligt antal frihetsar, billig ränta och låg amortering å byggnads- och odlingslån, ja, t. o. m. fri resa till kolonisationsorten, det måste äfven vi vara beredda att bevilja våra inhemska kolonisatörer. Endast motvilligt och mycket långsamt ha dylika synpukter lyckats vinna terräng i var riksdag, och de ha ännu ingalunda helt slagit igenom. Likväl måste man akta sig för att öfverskatta resultaten af en dylik egnahemspolitik. Tillgången pa ouppodlad jord, som verkligen lämpar sig för jordbruk, är säkerligen icke så stor. Och styckning af redan uppodlad sådan är endast inom vissa gränser möjlig eller ens socialt sedt tillrådlig. Man får vara glad, om på denna väg ersättning kan skapas för de mänga svenska hem, som grusats i samband med trävaruindustriens utveckling i Norrland och i samband med indelningsverkets afskrifvande genom den nya härordningen.

Emigrationsfrågans politiska innebörd kommer äfven i viss mån tillsynes, då fråga blir om åtgärder, ägnade att undanrödja motiv, som afhålla från återinflyttning. Vissa sådana, såsom t. ex. underlättande af medborgarrättens återvinnande och lättnader i värnpliktsbördan för återvändande emigranter, äro visserligen för sitt genomförande någorlunda oberoende af (let politiska maktläget här hemma. Åtminstone den senare tillbör emellertid det slag af botemedel, som äro alltför tveeggade för att kuuna gifva hopp om något verkligt betydande resultat. I samma mån som lättnaderna i värnpliktens fullgörande göras verkligt effektiva för de utflyttade, i samma mån skapas nämligen tillika en ytterligare uppmuntran till emigration för de hemmavarande. En mängd af dem, som tänka på emigration, hysa ju nämligen, åtminstone när de begifva sig i väg, den bestämda föresatsen att sedermera atervända till fäderneslandet. Huru mycket lättare bör det icke för dem vara att besluta sig för resan, om (le kunna räkna nied möjligheten att på denna väg jämväl undgå värnpliktens fullgörande! Om de sedan verkligen återvända till Sverige är i de flesta fall mer än osäkert.

Inom denna grupp af åtgärder synes mig — jämte en klok egnahemspolitik, som ju äfven i detta afseende är af betydelse — framförallt en reform af vår svenska folkskola höra ställas i främsta rummet. Det har redan tidigare varit bekant, genom på enskild väg

föranstaltade enquëter bland svenska emigranter, och bekräftas i viss man äfven genom den af Emigrationsutredningen föranstaltade, att en omständighet, som i mänga fall afh ål ler gifta emigranter från åter-invandring, är de svenska skolornas underlägsenhet i jämförelse med de amerikanska. Man vill icke beröfva sina barn den förmän, som de amerikanska comtnon schools bereda dem i form af en för lifvet bättre afpassad uppfostran. Pä detta område njuter den nordamerikanska republiken frukterna afgångna statsmäns förutseende

verksamhet. Pä de grundsatser som nedlades i Thomas Jeffersons berömda >land-or-dinance» af 1785 hvila det nordamerikanska skolväsendets säkra ekonomiska grundvalar. Enskild offervillighet och ett realistiskt grepp pä de pedagogiska problemen ha ytterligare bidragit till att göra dessa skolor till landets stolthet och framtidshopp. Visserligen är deras kvalitet, såsom naturligt är, väsentligt olika inom olika delar af unionen; men att detta amerikanska skolväsen i jämförelse med vår svenska folkskola representerar en väsentligt högre typ, bestrides numera knappast af fackmän. Och då det numera talas så mycket hos oss om en praktisk omläggning af vår folkskola, böra vi, bland annat af hänsyn till vår emigrationsfråga, icke underlåta att studera dessa amerikanska förebilder. Dessa utmärkas ingalunda däraf att — såsom man hos oss på klerikalt och konservativt håll synes önska — den verkliga skolundervisningen undanträngts till förmän för s. k. yrkesutbildning, utan fastmera däraf, att denna skolundervisning koncentreras på att uppamma förmåga af egen iakttagelse och egen eftertanke samt pa de stycken, som äro för folkets stora arbetande massa samt för landets ekonomiska utveckling viktigast, nämligen kunskapen om naturen och dess lagar. Det förtjänar säkerligen tagas under allvarligt öfvervägande huruvida icke ett dylikt folkskoleprogram är för en nutida stat mera »praktiskt» ur synpunkten att förbereda till en god yrkesutbildning, än det som behärskar vårt foJkskoleväsen, där undervisningen, särskildt religionsundervisningen, behärskas af ett alldeles motsatt pedagogiskt system och där den naturvetenskapliga undervisningen vid månget folkskollärareseminarium ännu ligger fullständigt i lägervall. En dylik reorganisation af vår skola förutsätter emellertid dess frigörande från klerikalt välde. Ty att kyrkan skulle själfmant intressera sig för t. ex. ett höjande af den naturvetenskapliga bildningen inom folkets breda lager, lärer icke kunna förutsättas. I sä måtto bottnar emigrationsproblemet äfven på denna punkt i uppgifter af rent politisk natur.

En mycket underordnad uppmärksamhet förtjänar däremot enligt min tanke de stundom framkomna förslagen att direkt understödja emigrerade landsmäns återresa till fäderneslandet. Visserligen kunde det tänkas, att ett anslag ställdes till de amerikanska konsulatens förfogande att med stor diskretion användas för ett dyliktändamål. Konsulatens befattning med hemsändande af svenska sjömän erbjuder ju i viss mån en anknytningspunkt. Men uppenbarligen måste man på denna väg framgå med stor försiktighet. Kontrollen öfver att det verkligen är fråga om ett definitivt återvändande lärer icke vara lätt att åstadkomma. Och klart är, att det icke kan ligga i svenska statens intresse, att under tider af ekonomisk depression — de enda tillfällen, då några större skaror af svenska emigranter lära söka återvända till hembygden — bekosta återresan till hemlandet för personer, för hvilka det i sä fall torde vara synnerligen svårt att finna sysselsättning äfven här hemma, och som, efter hvad erfarenheten utvisar, redan vid första ryktet om bättre tider ä den amerikanska arbetsmarknaden ånyo angripas af »Amerikafebern.

IV.

Bakom alla åtgärder för emigrationens bekämpande medelst reformer inom samhället reser sig dock i sista hand krafvet på en god ekonomisk politik, d. v. s. en sådan politik, genom hvilken statsmakten på allt möjligt sätt stödjer och underlättar nationens ekonomiska utveckling. Däri ligger på en gång en garanti för att nya närings, tillfällen skola förefinnas för en växande befolkning samt för att staten skall kunna uppbringa de finansiella medel, som äro erforderliga för de sociala nydaningar, hvarom förut talats. Och i samma mån som de enskildes ekonomiska företagsamhet och omtänksamhet äro jämförelsevis litet utvecklade inom ett land, i samma mån äro statsmaktens uppgifter i detta afseende viktigare än eljes. Knappast något folk liar väl lidit så mycket under den ekonomiska liberalismens metoder som just det svenska. Huru mycket som i detta afseende ännu brister bos oss, är här icke stället att närmare utföra. Det är alltför väl bekant. Hinder har mött icke blott från ett föråldradt ekonomiskt uppfattningssätt, utan äfven frän en politiskt maktägande jordägareklass, som icke mäktat höja sig upp till ett allsidigt intresse för landets ekonomiska utveckling. Först i samband med den svenska industriarbetarebefolkningens framträngande till politisk makt ha t. ex. på senare tid statsåtgärder kunnat vidtagas till utveckling af vår sjöfart och utrikeshandel.

Det förnämsta hindret från samhällets sida för vår ekonomiska utveckling ligger dock i saknaden af en god

statsförvaltning. Var förvaltning karaktäriseras — liksom folkkaraktären i dess helhet af »bristande intensitet, omtänksamhet och företagsamhet» i det samhälleliga arbetet. Förhållandet torde vara allmänt erkändt oeh tarfvar i detta sammanhang icke någon belysning. Jag pekar blott såsom ett exempel på frågan om inrättandet af direkta exporttariffer, hvilken fråga hos oss måst föras fram genom enskildt initiativ och trots%

detta energiska initiativ alltjämt ligger oafgjord, ehuru dess snabba lösning vore ägnad att väsentligen förhöja värdet af våra nu upprättade direkta ångbåtsförbindelser med främmande länder samt äfven att stödja dem i deras första kritiska begynnelseperiod.

Emigrationsfrågan, såsom utgörande blott ett moment i frågan om den svenska nationens framtida bestånd och välfärd, bottnar sålunda ytterst i den stora och invecklade politiska frågan: Huru skall man kunna i vårt land åstadkomma en energiskt och målmedvetet verkande förvaltningsapparat? Frågan är viktig i sig själf, men än mera genom det föredöme, som en sådan förvaltning utgör för det arbetande folket i dess helhet. För den frågans lösning finnes naturligen icke något recept till hands. Det är en stor statsmans gärning, och på en sådan väntar Sverige. Den första förutsättningen är naturligen, att bättre utbildning beredas de krafter, som skola arbeta i förvaltningens tjänst. Medan i utlandet krafven på en föregående god och för platsen ifråga så vidt möjligt afpassad teoretisk utbildning äro ganska stora, kan genom de senare löneregleringarna inom statens verk utvecklingen hos oss snarare sägas ha gått i motsatt riktning. För en god teoretisk utbildning förutsattes emellertid, att staten jämväl sörjer för en så god uppsättning af lärarekrafter som möjligt för nationens blifvande ämbetsmän. På denna punkt — och icke på frågan om nya examensstadgar — ligger tyngdpunkten i fråga om ämbctsmannabihlningen i vårt land. Icke heller denna fordran kan för närvarande anses tillgodosedd, då man icke hos oss såsom i främmande länder sökt förebygga, att de bästa lärarkrafterna dragas bort från universiteten. Därjämte förutsattes, att utbildningen specialiseras efter skilda statsuppgifters kraf. För ämbetsmännen själfva kan det visserligen vara bekvämt, att alla möjliga ämbeten äro inom räckhåll, men för staten kan det endast vara en vinst att speciell kompetens uppställes för speciella funktioner. Men härmed är för visso problemet ingalunda löst. Ett, är att veta, och ett är att göra. Ett strängt utkräfvande af ämbetsplikter och ett noggrannt urval vid befordringarna är det viktigaste medlet att skapa en god förvaltning. Själfva uppfattningen om hur långt ämbetsplikten sträcker sig måste skärpas inom vår förvaltning. Sammanblandningen af judiciella och administrativa funktioner har hämnat sig. Våra förvaltningstjänstemän släpa ofta med sig ensidigt juridiska synpunkter från sin föregående verksamhet. Blott man icke öfverskridit föreskrifterna i gällande reglementen, anses tjänsteplikten uppfylld. 1 hvad mån man inom dessa gränser utöfvat de inrymda administrativa befogenheterna till samhällets nytta eller ej, är en underordnad synpunkt. Man kan verkställa förordningar i en anda alldeles motsatt den därmed afsedda, man kan göra sig skyldig till för staten högeligen skadliga försummelser o. s. v., utan att däraf

något större men för framtida befordran uppstår, 1 »lott man icke formellt brutit mot någon reglementarisk föreskrift. l)et skulle icke skada om, såsom undertecknad hört uppgifvas vara fallet inom vissa grenar af den preussiska förvaltningen, i våra ämbetsverk infördes liggare, i hvilken alla, äfven de obetydligaste utslag af bristande energi och omtänksamhet i tjänstens utöfning, äfven sådana som alls icke äro straffbara, registrerades, för att sedan kunna konsultens vid frågor om befordran.

Men skall en dylik strängare anda kunna genomföras inom en förvaltning, så måste den strömma ut uppifrån, från administrationens topp. Det är till toppen, som blickarna därvid främst riktas. Utan skapandet af en öfver ämbetsmannavärlden upphöjd, självständig regering, som häfdar folkets och statens rätt gentemot ämbetsmännens särskilda intressen, kan det svenska förvaltningsproblemet aldrig lösas. Det är en stor statsmans sak att finna vägen dit. Det förutan lärer det förblifva olöst — såsom det i stort sedt varit alltsedan Karl XI:s dagar.

* * *

I den föregående framställningen liar emigrationsproblemet, i öfverensstämmelse med undertecknads hela

grunduppfattning af detsamma, behandlats såsom ett alltigenom ekonomiskt problem. Det som drifver till emigration är enligt denna uppfattning först och sist franvaron af mot befolkningens ansprak svarande ekonomiska utvecklingsmöjligheter. Andra motiv, såsom fruktan för värnplikten, längtan efter större samhällelig jämlikhet, önskan att uppsöka i det främmande landet bosatta anförvandter, hvilka i myckel stor utsträckning af emigranterna själfva uppgifvas såsom orsaker till deras utflyttning, äro i sig icke tillräckliga att framkalla eller underhålla någon nämnvärd emigration. De kunna vara och äro säkerligen äfven i hög grad afgörande för hvilka individer som bidraga till emigrationen, då den ekonomiska expansionen i ett land icke håller jämna steg med befolkningens anspråk på näringsutrymme. Men själfva emigrationens faktum beror väsentligen endast af sistnämnda förhållande. Med all skyldig hänsyn till de olikheter, som fiirefinnas mellan den nutida svenska och tyska folkkaraktären lärer man dock till stöd for nämnda påstående kunna åberopa exemplet från det tyska riket, hvarest emigrationen för 20 år sedan praktiskt taget alldeles afstannade, ehuru den militära tjänstplikten därstädes väsentligen öfverstiger den svenska samt de sociala klasskillnaderna äro minst sagdt lika ntpräglade som hos oss.

Men på samma gång denna emigrationens karaktär af en väsentligen ekonomisk företeelse betonats, har äfven gjorts gällande, att för

7—101564. Emigrationsutrediiingen. Ililagn XVIII.i någon inån effektiva åtgärder till dess bekämpande fordras en väsentlig förändring af bela det hittillsvarande politiska maktläget i vårt land. Utan en dylik lärer ingenting nämnvärdt kunna uträttas i riktning af emigrationens bekämpande. En dylik förändring skall kanske äfven kunna uträtta något i riktning af en större jämlikhetsanda inom det svenska samhället, något som, i trots af hvad nyss sagts, otvifvelaktigt är af en viss betydelse för möjligbeten att återbörda svenska emigranter till fäderneslandet. På denna punkt äro åtminstone deras egna uttalanden i Emigrationsutredningens enquéte så godt som enhälliga. En dylik jämlikhetsanda beror dock icke blott af de politiska maktförhållandena inom ett land. Vi hafva säkerligen äfven på detta område här i Sverige gjort betydligt större framsteg, än hvad de, som för 20 år sedan emigrerade, kunna föreställa sig. Det som brister oss är måhända framför allt en jämnbördig uppskattning af allt nyttigt arbetes ära. På denna punkt äro vi måhända underlägsna till och med det titel- och rangsjuka Tyskland.

Bodanäs den 12 juli 1909.

Nils Stjernberg.

—

Professorn D:r Knut Wicksell,

Lund.

Inledning.

Anmodad af ledaren för den officiella Emigrationsutredningen att uttala mig rörande Sveriges utvandringsfråga, får jag först erinra om, att jag, i synnerhet på senare år, dess värre icke varit i tillfälle att ägna detta ämne från dess statistiska sida något mera ingående studium. Enligt min mening kan en undersökning af utvandringens betydelse för vårt land i närvarande stund icke ens med framgång företagas af en enskild vetenskapsidkare, då de viktigaste statistiska data för frågans bedömande ännu alltjämt fattas. De flesta utvandrare äro ungt, ogift folk af båda könen, hvilka ännu icke vunnit fast anställning eller bosättning i hemlandet, äfvensom, ehuru numer i mindre grad än fordom, föräldrar, medförande sina barn. Betydelsen af, att denna ungdom lämnar landet, samt

den nytta eller eventuellt skada, som skulle ha uppstått, om den stannat hemma, måste da framför allt bli beroende på de ekonomiska framtidsmöjligheter, som vårt land erbjuder det uppväxande släktet, i första rummet alltså omfånget af dess ännu obrakade naturtillgångar; men beträffande denna fråga härskar dess värre, i brist pä noggranna undersökningar, en beklaglig ovisshet. l'å allra sista tiden synas visserligen statsmakterna, ställda inför vissa hotande framtidsutsikter, ha kommit till insikt om, att dylika undersökningar äro af behofvet oundgängligen påkallade, men ännu äro sådana knappast påbörjade, och i lyckligaste fall torde det dröja åratal, innan ett öfversiktlig! resultat af dem föreligger.

Under sådana omständigheter måste ett uttalande öfver vår emi-grationsfräga i dess helhet nödvändigtvis fa öfver sig något i hög grad hypotetiskt; ett omedelbart värde kan det endast äga, för såvidt vissa synpunkter vid dessa frågors bedömande äro af nog elementär och allmängiltig natur att under alla tider och förhållanden göra sig pä samnia sätt gällande; sin egentliga betydelse får dock ett sådant uttalande genom att ånge arten af de spörsmål, som vi tor att vinna klarhet i utvandringens stora problem måste ställa på den ekonomiska statistiken - självfva svaret på dessa spörsmål tillhör emellertid statistikern, icke nationalekonomen.

För omkring tjuguåtta ar sedan, vid en tidpunkt, fia utvandringen, som under större delen af 1870-talet hade varit ganska måttlig, på nytt börjat visa kolossalt höga, sedermera knappast öfverträffade siffror, sökte jag i ett föredrag, som sedan utkom på trycket:.' göra gällande en uppfattning af detta fenomen, hvilken tämligen bjärt afvek från de meningar, som den tiden ännu voro -förherskande bland allmänheten och i pressen. Vanligen betraktades nämligen äfven i s. k. sakkunniga kretsar emigrationen då ännu såsom en tillfällig, snart öfvergående företeelse, >en förvillelse, en folksjukdom, som måst.e rasa ut-, o. s. v. I motsats härtill sökte jag framhålla, att utvandringens allmännaste orsak tvifvelsutan låge i, att värt lands ekonomiska utveckling, trots de redan den tiden betydande framstegen inom såväl jordbruk som industri, helt enkelt icke förmådde hälla jämna steg med den i ännu hastigare tempo framrusande folkökningen. Från ett antal af knappt 4 millioner i början af 1860-talet hade Sverige vid denna tid (nov. 1881) eller på '20 ar ökat sin folkmängd med öfver 600,000 personer, under det att ytter-lig-are 300,000 samtidigt utvandrat. Det låg dä nära till hands att antaga, att den ekonomiska utvecklingen, hur betydande den än varit, icke räckt till för de anspråk, som den naturliga folkökningen ställde på den. Såsom en omedelbar orsak till den dä pågående utvandringen framhöll jag särskildt den stora öfver| al ighet. som gjorde sig gällande inom åldrarna 20—30 är. Hade utvandringen icke kommit emellan, sä skulle nämnda 10-årsgrupp, som vid slutet af ar 1871 utgjorde 630,000 personer, vid slutet af är 1881 ha uppgått till hela 790,000, hvilket utgör en ökning af öfver % på allenast 10 är. Denna abnorma tillväxt var framför allt en frukt af den starka nativiteten pä 1850-talet; då nu äfven den förra hälften af 1860-talet företedde en mycket hög fruktsamhet, trodde jag mig kunna förutsäga, att utvandringen, långt ifrån att, såsom man då allmänt hoppades, snart skola afstanna, tvärtom äfven under de närmast följande ären skulle bli betydande, en förutsägelse, hvilken också som bekant gick i fullbordan, till och med i högre grad, än jag dä förmodade, så att under 1890-talet snarare en relativ minskning af nämnda, för utvandringen sä betydelsefulla åldersgrupp ägde rum.2

1 (Ini utvandringen, dess betydelse oeli orsaker, Stockholm (Alb. Bonnier) 1882

- Den i vår befolkningsstatistik sedvanliga betraktelsen öfver de särskilda åldersgruppernas storlek i förhållande till hela befolkningen vid olika tidpunkter torde emellertid för den här föreliggande frågan äga föga praktisk betydelse. Dm antalet åldringar eller spöda barn är än sä stort, sa medför detta icke några ökade tillfällen till bosättning och lefvebröd lör den uppväxande ungdomen, så vida den själf ökats hastigare än att landets näringskällors utveckling förmått följa med. Den enda verkligt upplysande, om ock naturligtvis ieke alldeles tillfyllesgörande jämförelsen blir därlör, synes mig. den som anställcs mellan tillväxten af den befolkningsgrupp, som år efter år öfverstiger myndighetsåldern, samt ökningen af landets näringskällor — hvarvid visserligen den svåra olägenheten uppstår, att det senare ledet, nf denna jämförelse måste bli en mer eller mindre obekant, kvantitet.

Beträffande utvandringens verkningar ater framhöll jag i den i>ämnda broschyren, att utvandringen, betraktad såsom en konstant företeelse, naturligtvis måste anses medföra en ständig kraftförlust för landet, ml till vida, som det på utvandrarnas uppfostran nedlagda kapitalet i stort sedt icke mera kommer vårt land utan andra länder till godo. Hur högt man vill ansla denna förlust, beror naturligtvis pa omständigheterna. Häknad i pengar uppgår den visserligen till ansenliga belopp, i rundt tal säkerligen numera till lika många millioner kronor, som utvandringen räknar tusental individer. Men härvid måste inan besinna, att det allra mesta af detta uppfostringskapital består af utgifter för föda och kläder in. m. samt den vård soiu föräldrar gifva sina barn, och att »återbetalandet» hufvudsakligen sker därigenom, att dessa barn, när de kommit till vuxna år, i sin ordning pä liknande sätt få sörja för den nästa generationen af barn samt i händelse af behof för sina ålderstigna föräldrar. I intetdera af dessa afseenden kan uppfostringskapitalet tillföljd af utvandringen sägas ha gått helt förloradt; därest man ej ville anlägga den allra mest inskränkta nationalistiska synpunkt — och icke ens alltid då, ty erfarenheten visar, att de utvandrade barnen i regel med samma ömhet och vanligen på ett lungt effektivare sätt vårda sig om sina hemmavarande föräldrar (och syskon), än de tonle ha blifvit i tillfälle till, om de själfva stannat hemma; det ser ofta ut. som om de häri satte sin högsta stolthet.'

Icke dess mindre kan man ju säga. att om dessa föräldrar varit mindre ifriga i att uppföda blifvande emigranter, m. a, o. om de inskränkt sig till ett mindre antal barn, sa skulle de bättre ha kunnat sörja för såväl dessas uppfostran som för sin egen ålderdom; och statens och kommunernas utgifter för undervisningen skulle själf-ia 1 let ha räckt bättre till, om de fördelats pä ett mindre antal barn

detta blir dock endast eu del af den allmänna befolkningssynpunkten, som enligt min åsikt är för utvandringsfrågan den ojämförligt viktigaste, och hvartill jag återkommer.

Ha åter de orsaker faktiskt inträffat, som framtvinga en utvandring, så måste denna, framhöll jag vidare, ur alla synpunkter betraktas såsom en nyttig och god sak, hvilken det vore högst oklokt att vilja genom restriktiva åtgärder, af hvad slag det än ma vara, söka förhindra. Icke blott nämligen måste man antaga, att utvandrarne själfva i stort sedt och i genomsnitt ga en ljusare ekonomisk

1 Utom det talande beviset af hemsända, större och mindre penningsummor kunna liärfür anföras talrika uttalanden bl. a. just i de af Emigrationsutredningen publicerade i dot hclu högeligen intressanta berättelser och bref frän utvandrare, t. ex. de trohjärtade, om än något oslipade uttrycken i brefvet n:r it frän en nyligen utvandrad yngling (Bilaga II s. 157 8) ». . . vell, kära. broder, hälsa mumma, att nu är det hon. som sederar att gä ute i sommar, hon kan be bönderna gå till hell, det är nog att pappa »ch Du slafvar hos dem; jag skall nog sända dera litet, barn hon scderar att ga och knoga hvarje dag» o. s. v.7(> EMIGRATIONSUTRBDNINGEX. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

framtid till mötes — i motsatt fall vore det ju obegripligt,, hvarför ej utvandringen af sig själf skulle afstanna — utan ock, hvad som nr rent nationell synpunkt är än viktigare, de kvarvarandes lott förbättras, icke blott genom de penningunderstöd, som af utvandrarne kunna hemsändas, utan också och framför allt därigenom, att näringsspelrummet för de hemmavarande relativt- vidgas.

Äfven i detta sistnämnda viktiga afseende synes ertarenneten under de sedan förflutna nära tre decennierna hafva helt och hållet bekräftat dessa satser, .lag hänvisar härutinnan tjll de intressanta bygde-undersökningar, som genom Emigrationsutredningens försorg af sakkunniga personer verkställts i de trakter af vårt land, som framför andra »hemsökts» af utvandringen. Ingenstädes talas här om en försämring, utan genomgående om en förbättring i det ekonomiska tillståndet, ett förhallande sa mycket mer trovärdigt, som de ifrågavarande undersökarns ingalunda synas ha varit pä förhand gynnsamt stämda mot emigrationen, utan snarare tvärtom. Synnerligen karakteristisk i detta afseende synes mig den undersökning vara, som verkställts på Öland, och ehuru Emigrationsutredningen förbehållit sig att framdeles lämna en sammanfattande bearbetning al' hela. det insamlade materialet, kan jag ej neka mig tillfredsställelsen att ur denna berättelse anföra några drag. Bland större, sammanhängande områden i vårt land är Öland förmodligen det, som verksammast träffats af utvandringen, i det befolkningen därstädes under åren 1880—1907 nedgått från 38,000 till mindre än 29,<)

invånare. Utvandringen till främmande länder (framför aili Förenta Staterna) i förening med öfverflyttningen till fastlandet ha alltså varit tillräckligt starka att icke blott absorbera hela det under tiden nppståndna födelseöfvcrskottet utan därutöfver närmare I ti,000 personer at' öns befolkning, och själffallet ha här liksom öfverallt de sålunda utflyttade alldeles öfvervägande varit personer i den kraftigaste lefnads åldern, något som också bekräftas af den nuvarande abnorma öfver-taiigheten inom de högre åldersklasserna bland Ölands befolkning.1 Om någonsin det gamla talet om utvandringen såsom »förödande landets märg och musts skulle ha någon tillämpning, så borde det väl då vara här. Icke dess mindre nödgas redogöraren medge, att den ekonomiska ställningen pä Öland »numera kan betecknas som god — i vissa delar af ön (särskildt i sydväst) såsom mycket god — den har helt enkelt aldrig varit bättre än nu». Den alltför starka ägostyckningen, mången gång under besutenhetens gräns, som blef följden af den snabba folkökningen under 1800-talets förra hälft, bar

1 Af 1.000 invånare voro pä Öland enligt 1900 års folkräkning: 0—15 &r 310, 15—50 ar 410 samt. itfvcr 50 iir 2W0 (!). Motsvarande si|fror voro rdr hela Kalmar län 310. 441 och 240. f»r hela riket 324. 471 och 205 samt för Västeuropa i sin helhet 331. 501 och 168 (!).

gått tillbaka, sä att jordbruket numera, åtminstone pa de södra (ledarne af ön, utan svårighet föder sin nian och merendels lämnar ett vackert öfverskott; det fordom pä allmänningarna uppväxta jordbruksproletariatet (backstugusittarne),hvars obeskrifliga elände i lifliga färger skildras af författaren i början af uppsatsen, har till största delen försvunnit. Visserligen klagar författaren mycket öfver det öländska jordbrukets »efterblifna ståndpunkt», hvilken han framför allt tillskrifver »bristen på arbetande annar», men att denna s. k. efterblifven het dock blott är relativ — om ej vid närmare efterseende rent obefintlig tyckes framgå sä väl af de antydningar han själf lämnar om öns betydande export af spannmål, hästar, ungnöt och ladugårdsprodukter in. m. som äfven af hans medgifvande, att afdikning.*- och andra odlingsföretag, trots den för de förra missgynnande jordmånen, »gå framåt» — »det har dikats mer pä de sista tio ären än förut på hundra», heter det från en af socknarna. Skulle en närmare undersökning tilläfventyrs ge vid handen, att Öland i närvarande stund icke blott vida bättre föder sin befolkning än för 25 eller 30 år sedan, hvilket tyckes vara otvifvelaktigt, utan därjämte, trots en minskad befolkning, — eller kanske rättare just i följd däraf — och trots att för närvarande en stor (lei af dess jordbruk måste skötas af icke fullt arbetsföra personer nr de högre åldersklasserna, har ett större, öfverskott af landtmannavaror att afvara för fastlandets behof och därmed också är en större afnämare både relativt och absolut af dess industriprodukter (pä självfva ön förekommer som bekant icke någon nämnvärd industri), så torde det vara svårt att förneka, att utvandringen i detta expressiva fall både ur lokal och ur nationell synpunkt varit till alldeles öfvervägande nytta: hvartill väl såsom ett ytterligare pius torde fä läggas, att de arma backstugusittarne — ur hvilkas usla bostäder med »tilltrampadt lergolf och halmbäddar utan lakan, fattigmansodören på långt håll kunde förnimmas, när stugudörren för ett kort ögonblick ställdes öppen» — nu med sina barn föra en lycklig och hedrad tillvaro i det nya hemlandet, Amerika.

Egna-hemsrörelsen och jordbruket.

Med den uppfattning af emigrationsproblemet, som jag — den tiden en blott dilettant på det ekonomiska eller sociala området — framlade i min ofvannämnda tillfällighetsskrift, men som senare, mera omfattande-studier ingalunda kommit mig att frångå, är det klart, att jag måste ställa mig ganska tveksam gent emot hela den rörelse till emigrationens undertryckande eller motarbetande, som bl. a. föranledt just den föreliggande emigrationsutredningen. Grundtanken i denna rörelse: att då iitvand-

ringens faktum tvifvelsutan pekar på tillvaron af vissa samhälleliga missförhållanden, vi böra låta oss angeläget vara att komma dessa missförhållanden på spåren för att oin möjligt afhjälpa dem, är förvisso all ära värd. Men om man härvid, sä som merendels sker, utan tillräcklig pröfning vidhåller förutsättningen, att dessa missförhållanden äro af en blott tillfällig och öfvergående natur, så förledes man lätt till att tro, att om vi endast med tjänliga medel)iu kunde locka utvandraren att stanna hemma och sålunda för tillfället hämma utvandringen, sä skulle, allt af sig självt sedan bli godt. och väl. Detta är naturligtvis ett ödesdigert misstag, ifall utvandringens

orsaker i verkligheten äro af en långt mera djupgående och varaktig natur, i sådant fall har man endast lyckats något uppskjuta en i alla fall oundviklig påföljd, och behofvet af utvandring, för ögonblicket neutraliseradt, kommer att om några är göra sig blott i dess starkare grad gällande. Det bästa man kan säga om dylika åtgärder blir därför tyvärr, att de vanligtvis äfven för den närvarande tiden visa sig för sitt ändamål otillräckliga.

Jag tänker härvid närmast på den s. k. egna-hemsrörelsen, som, när tanken på den först uppkom och knäsattes af vår riksdag, i allmänhet hälsades med stora förhoppningar — en opinion, som jag för min del aldrig förmått dela. För det första äro de härtill anslagna medlen uppenbarligen alldeles för små. Den naturliga folkökningen i Sverige utgör f. n. något öfver 1 % om året. Tänker man sig denna jämnt fördelad öfver bela folkstocken, så skulle på den vuxna befolkningen öfver 21 år komma en ärlig iilcning af c:a 30,000 personer, män och kvinnor. Då nu två vuxna personer bilda eller åtminstone gemenligen önska bilda ett hem, och helst ett, eget sådant, -a skulle alltsa det årliga behofvet af nya egna hem i värt land utgöra c:a 15,000, och hur blygsamt man än ville beräkna kostnaden för hvart och ett af dessa, sa måste det dock medgifvas, att de af riksdagen beviljade lånesummorna — ursprungligen två, numera hela fem millioner kr. om året, äro på ett nästan groteskt sätt för ändamålet otillräckliga; de täcka för att så säga behofvet af nya egna hem endast för några få veckor under hvarje är.

Men an värre äl', att storleken af dessa lan och i sammanhang härmed de tillärnade egna hemmens maximivärde bestämts, särskildt för jordbrukslägenheter, sä lågt, som om meningen varit att uppamma ett nytt jordbruksproletariat, nya backstugusittare i stället för dem, från hvilka utvandringen befriat oss. Såsom en lycka torde i let därför få betecknas, att, ehuru ansökniugarne om egna-hems-lån f. n. betydligt öfverstiga tillgångarne, dessa lån hufvudsakligen visat sig begärliga för uppbyggande af arbetarbostäder i närheten af industrisamhällena, och hvad jordbrukslåneu beträffar, såsom det tyckes, hufvudsakligen användts till inköp af redan befintliga och

bebygda lägenheter.1 Härigenom har visserligen den egentliga afsigten med dessa lån i det väsentliga förfelats, men detta bör man icke beklaga, ifall, såsom jag tror, självfva planen och grundtanken frän början varit ett misstag, enär den gått ut på något, som enligt sakens natur icke kan uppnäs.

Det faller af sig självt, att i ett gammalt kulturland som värt den till odling tjänliga jorden måste i hufvudsak redan sedan länge vara tagen i bruk. Odlingen kan fortskrida, endast i den mån nya jordbrukstekniska upptäckter och uppfinningar eller ock nya samfärdsmedel förmå omgestalta de förutvarande villkoren för produktion och afsättning inom jordbruksnäringen; men detta sker då också merendels, så att säga, af sig självt under de allmänna ekonomiska krafternas inverkan. I'å hvarje gifven teknisk-ekonomisk ståndpunkt begränsas i ett gammalt land odlingen icke så mycket af brist på kapital eller kredit — ty särskildt kreditanstalternas utveckling lämnar ju i vara dagar föga öfrigt att önska som af brist på jord. Orimligt vore här att åberopa sig på vårt lands eller rättare sagdt dess nordliga delars — i jämförelse med andra, sydligare länders, tunnsådda befolkning. Det är naturligtvis ingen tillfällighet, att t. ex. Malmöhus län har mer än sextio gånger eller, om blott landsbygden medräknas, mer än fyrtio gånger sä tät befolkning som Norrbottens län, utan orsaken ligger i klimatiska förhållanden, som det icke står i vår makt att ändra. Den slitna tidningsfrasen >m Norrland såsom vårt Amerika, vårt »framtidsland» o. s. v. torde därför böra bortläggas. Faktiskt företer Norrland i våra dagar, som bekant, ett betydande ütflyttningsöfverskott, icke blott till främmande länder utan numera, såsom det tyckes, äfven till de öfriga delarne af vart land. Det synes alltså icke vara i stund att pä långt när skaffa uppehälle ens för sin egen naturliga folkökning, sitt kolossalt höga födelseöfverakott — det enda afseende, hvari Norrland fortfarande företer någon likhet med ett kolonialland.

' Enligt hvad hr Juhlin upplyste i siti motion vid arets riksdag lindé inom Sörmlands läns egna-hcnis-iiiiiiind under hela treårsperioden 190")—1907 beviljats lan till sammanlagdt endast 92 jordbrukslägenheter. Med undantag af 20 stycken hade emellertid samtliga dessa mUm förut varit bebyggda, alltså förmodligen bestått i afsöndrade torp '"•Ii dylikt, i hvilka full vinsten ur ren odllngssynpunkt säkerligen varit ganska liten. Men äfven

(lär en större egendom styckas, och delarna livar för sig bebyggas, vore det. myrket oegcntligt att tala oiu dessa såsom lika inånga nytillkomna jordbruk. Brukas jorden på ungefär samma sätt som fornt — Tast nu för ilera personers räkning, så »nr ju ingen ökning alls skett i produktionen eller i de sysselsatta armarncs antal. 'Ikas åter härvid intensiteten i jordbruket, så har visserligen en tillväxt ligt ruin, men endast skillnaden mellan det nya produktionsresultatet och det gamla utgör i så fall mattet för de nyvunna försörjningsmöjligheterna. De fall, d.i med iijälp af cgua-hems-lånen verkligt ny bygd brutits på förutvarande ödemark, torde vara ganska fåtaliga.

- Knligt senaste statistik hade de fem norrläudska länen under årtiondet 1890 — 190') ett årligt födelseofverskott. af från 14'Oti till 19-67 promille, mot 10'68 promille för landet i dess helhet, oeh detta öivertkottstal steg ytterligare under år 19015. Hen samtidigt ökades utnyttningen, sa att den under sistnämnda år utgjorde: till främmande länder nära 4,000 och till »andra orter inom riket» öfver 2,400 personer, allt netto. Un-

Jag kan icke underlåta ätt i detta sammanhang beträffande särskildt vår jordbruksfråga framställa några allmänna anmärkningar

att i detalj utföra oeh, där sä befinnes nödigt, kritisera eller korrigera dessa måste jag öfverlämna at fackmännen. Den första är hvad man i diskussionen öfver dessa ämnen så ofta glömmer — att framsteg af teknisk art icke nödvändigt äro detsamma som ekouomiskt vinstgifvande förbättringar. Det ma vara till full evidens bevisadt, att vissa nya redskap eller metoder inom jordbruket: djup-plöjning, täckdikning, radsåning, ringvältning, ogräsrensning, cementerade gödsel- och urinbehållare o. s. v., bidraga till att öka produktionsresultatet, sn är därmed ännu icke ådagalagdt, att de göra detta i sa hög grad. som motsvarar de ökade kostnaderna, än mindre att sa alltid och under alla förhållanden blir fallet. Och äfven om den väntade produktionsvinsten till sist fullt ersätter kostnaderna, så fordras ju vidare, att den under hela den mellanliggande tiden skall ha förräntat dem i lika hög grad som andra samtidiga användningar af ett. lika stort kapital. 1 motsatt fall blir företaget under radande förhallanden ändå oekonomiskt och kanske ruinerande, ehuru det möjligen kan bli fullt lönande under tider eller i ett land af rikligare kapitaltil Igång och därför lägre utlåningsränta. Icke en. men tusen gånger har det händt, att tekniskt bildade jordbrukare förräknat sig - eller kanske alldeles glömt att räkna — oeh genom införandet af dyrbara, icke fullt lönande förbättringar åsamkat sig de kännbaraste förluster. Man borde därför kanhända vara något mindre hastig i att utan vidare fördöma ett jordbruk, som vid första påseendet icke står fullt i nivå med »nutidens fordringar», som det heter. Icke sällan skulle en närmare undersökning kanhända visa. att jordbrukarens förmenta efterblifvenbet i verkligheten endast innebär en lofvärd försiktighet vid införandet af opröfvade nyheter, eller till och med grundar sig pä en genom erfarenhet vunnen öfvertygelse, att de prisade förbättringarna i det föreliggande fallet tillsvidare icke löna sig.

Den andra anmärkningen, som torde vara än viktigare, rör det intensiva och det rxtensiva jordbrukets inbördes företräden. I)e öfverraskande resultat, som de intensivt skötta småbruken i vissa länder, t. ex. Danmark, framvisa, och de betydande vinster, som i de södra delarna af vart land ärligen inhöstas genom den likaledes högintensiva — dock genom tullagstiftningen artificiellt uppdrifna — socker-

dcr det nämnd» årtiondet hade däremot Norrbotten» län ännu ett så pass betydande i nflyttni ngsäfverskott, att det ungefär uppvägde den inrikes utflyttningen (fast icke utvandringen) från det öfriga Norrland. Under år 1906 åter företer äfven Norrbottens län utHyttningsöfvcrskott, i det emigrationen till främmande länder utgjorde netto 83:! personer eller 55 promille af befolkningen, under det att öfverskottet på dou inrikes omflyttningen nedsjunkit till 3 (säger tre) personer. För ett s. k. framtidsland, därjämte under ett år af goda konjunkturer, förefaller ju detta icke så litet betänkligt.

betsodlingen, ha hos många framkallat den föreställningen, att det intensiva jordbruket skulle ha äfven ett absolut företräde framför det mera extensivt skötta; och om det förra icke i högre grad, än som sker, undantränger det senare, så tillskrifves detta — utom »eftergifvenhet och okunnighet.» — framför allt den förmenta »bristen på

arbetande armar» inom jordbruket; ja man går stundom så långt som att påstå, att industrien delvis skadar jordbruket genom att »draga armar» därifrån. Man föreställer sig med andra ord, att om industriens (jämte utvandringens) dragning på arbetarne upphörde, sa att mer arbetskraft tillfördes jordbruket, så skulle detta blomstra upp och löna sig bättre än nu, så att den allmänna ekonomiska ställningen blefve förbättrad.

Allt detta är enligt min öfvertygelse endast ett missförstånd, ja påståendet innebär noga taget till och med en självmotsägelse. Ingenting kan hindra en jordbrukare, han ma lida än sä stor brist på »arbetskrafter», att slå in på ett hur intensivt brukningssätt af jorden han behagar och finner lönande. Han behöfver ju för detta ändamal endast koncentrera den tillgängliga arbetskraften — t. ex. sin egen och sin familjs på en i motsvarande grad inskränkt del af jordarealen och låta resten ligga eller göra sig af därmed. Om ban i stället föredrar att någorlunda jämnt fördela denna arbetskraft öfver hela egoområdet, så visar ju detta, att ban inser eller i alla händelser anner sig på detta sätt få större afkastning af sitt arbete och af sin jord. Den förlust ban lider genom bristen på eller dyrheten af lejd arbetskraft kan därför endast vara relativ: genom anställande till billigt pris af ett lämpligt antal främmande arbetare skulle ban kunna drifva jordbruket på bela sitt område intensivt, och då såsom jordegare skörda en kanhända betydligt större vinst än nu. Men denna vinst skulle tydligen tillfalla honom på arbetslönernas bekostnad, ty ilet genomsnittliga resultatet per använd arbetskraft blefve ju på detta sätt nödvändigtvis mindre och icke större, än vid det nuvarande, extensiva jordbruket. 1

Skillnaden mellan det intensiva och det extensiva jordbruket är sålunda belt enkelt, att det förra afkastar mera per hektar, det senare åter (cn i öfrigt rationell skötsel af jorden förutsatt) mera per arbetare. Det förra är, med andra ord sagdt, en nödfallsutväg, såsom sådan ytterst viktig och nyttig, för den händelse en redan uppkommen tät befolkning i ett land icke äger någon annan utkomst -

1 Jag vill härmod icke precis pistä. att jordegarnes så allmänna klagau öfver bristande arbetskraft alltid och uteslutande härrör af låga egoistiska motiv. Den skulle göra detta, om egaren alltid hade sin gård skuldfri och själf stode i den arbetsföra åldern. Tryckes han däremot af höga skulder eller på grund af tilltagande ålder ser sin egen arbetskraft försvagad, så kan onekligen cn stegring af arbetslönerna inom jordbruket göra hans ekonomiska ställning så pass bekymmersam, att hans klagan är individuellt mycket förklarlig oeh äfven mediidsväckande. Mon socialt öller nationalekonomiskt sedt blir rosonnomanget ickc dess mindre alldeles oberättigadt.118 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

källa än jordbruket och icke heller har tillfälle att utvandra; men i och för sig är dess tillgripande allt, annat än önskvärdt. Erfarenheten visar också, att där utflyttning är möjlig, föredrages denna af en växande jordbruksbefolkning afgjordt framför jordstyckning. Sådant var fordom fallet i värt eget land, och sa har fallet varit i Amerika, allt sedan dess första kolonisation. Likaså härskar (enligt ett arbete af Sehulze-Gävernitz, som jag för några är sedan refererade i Ekonomisk Tidskrift) bland de tyska kolonisterna pa den syd-ryska stäppen den principen, att. aldrig låta egendomarnes storlek sjunka under 30 desjätiner (omkr. 33 hektar); i allmänhet ha de t. o. m. dubbla denna storlek. Endast en af sönerna öfvertar gården, de öfriga utvandra för att bilda nya kolonier, och för detta ändamål är en särskild självhjälpsfond bildad. I det öfriga Ryssland har denna metod — fränsedt utvandringen till Sibirien samt till främmande länder af påtagliga skäl icke kunnat följas, utan jordlotterna minskas oafbrutet, i den mån befolkningen inom hvarje bykommun växer, men resultatet har också blifvit det, mest sorgliga.

En inskränkning af den för hvarje jordbrukshushåll tillgängliga brukningsdelen innebär därför - äfven om den under gynnsamma förhållanden skulle kunna kompenseras genom jordbrukstekniska framsteg, lättade afsättningsmöjligheter o. s. v. — i och för sig alltid en försämring af produktionsvillkoren och därmed ett sjunkande af den genomsnittliga välståndsnivån, alltså självva motsatsen till det, som väl måste utgöra målet för hvarje sund ekonomisk politik.

Då man i den meromnärunda undersökningen öfver Öland s. 44 läser att, »de långt flesta hemmansägare, som tillfrågats, ha förklarat, att en jordegendom bör vara whist 1 i mantal eller därutöfver för att ge bröd ät en familj pa 5—ti personer» och att »det minsta hemmans författaren »hört uppgifvas kunna lämna full besutenhet har

varit V/s mantal om 18 20 tunnland öppen jord», sa blir inan onekligen något betänksam, när de jordlotter som af staten erbjudas ät kolonister i öfre Norrland uppskattas till »'/m eller högst l,'na mantal?,1 väl till märkandes utan några skogstillgångar utöfver husbehof. Ett steg till i samma riktning, och vi föras ned till »Lars i Kuja's» villkor, hvarom skalden kväder:

1 hemmanet Byn, om jafj; ej tar fel, lie ega, han och hans käring. Ed ctthuwlratrcttiotrcdjedcl» o. s. v.

Det ma vara ett vackert och hjältemodigt drag hos en Lars i Knja och hans mänga olyckskamrater att alltjämt »tro pa bättre dar fast han efter länsmannens upprepade besök »knappt äger skjortan kvar» — men det är tydligen motsatsen till en förnuftig och

1 Yttrande at hr Mörtsell i andra kammaren under dUknnsinncn d. 5 maj d. å.

torutseende statsklokhet att vilja försätta en större del af befolk ningen i dylika förhållanden. Vi begå, fruktar jag, härmed alldeles samma fel, som skedde under förra hälften af 1800-talet, då man i en obegränsad hemmansklyfning och allmänningarnes upplåtande för nyodlingar trodde sig äga ett osvikligt medel att befordra jordbrukets uppblomstring och befolkningens välstånd. Redan år 183."» uttalade dock ingen mindre än Esaias Tegnér såsom preses för Växjö konsistorium häremot några varningens ord:

»Landet üfverfylles af backstugor, bebodda af ett släkte, som icke liar någon annan förmögenhet än sin arbetskraft; och om denna äfven kan lifnära dem i goda är, dä arbetsförtjänst ej saknas, så inträffar med hvarje missväxt, för dem ovillkorligen näringslöshet. och elände. Den vinst för landets odling, som man af denna befolkning tyckes ha påräknat, har äfven för det mesta uteblifvit, ty ilen inskränker sig vanligtvis till upphackning af några kappland för potatisodling och skadar i allmänhet mer skogarna än den för-bättrnr jorden. l';i detta sätt har folkmängden stigit och stiger ärligen, men i samma förhållande och i ett. vida högre stiger äfven armodet, och tabell verket förvandlas efterhand till en fattiglista. Landets immerära styrka tilltar, men dess verkliga, som ej kan tänkas utan välstånd, åtminstone cj utan belåtenhet, undergr&fves därigenom, att. ett. släkte uppväxer, hvars hela bärgning beror på potatisafkastningen för äret; och Sverige är i fara att fä, hvad åtminstone på landsbygden hittills ej funnits, ett proletariat1 betänkligt för hvarje samhälle, men i synnerhet för ett sådant som värt, där lagstiftningen till en väsentlig del hvilar i allmogens händer.* —

Det är härmed ingalunda min mening att förneka, att ju äfven från det allmännas sida åtgärder skulle kunna vidtagas för att höja jordbruksproduktionen i vårt land. I många, kanske de flesta delar af landet lider jordbruket af bristande kalkbalt i jordmånen eller bristfälligt vattenaflopp, eller båda. Det är möjligt, att systematiskt planlagda oeh i stort utförda jordförbättringar här skulle visa sig lönande, ehuru de på grund af befolkningens fattigdom eller bristande företagsamhet icke nu kunna komma till stånd. Är detta fallet-så skulle kostnaderna kunna tänkas bli betäckta därigenom, att det allmänna — staten, länen eller kommunerna — genom hvars försorg förbättringarne i fråga utfördes, finge hålla sig skadeslöst genom upptagandet af en på rättvisa grunder beräknad värdestegringsskatt af de sålunda i högre växtkraft försatta markerna. Att det allmänna och särskildt staten äfven på andra sätt, genom en fortsatt verksamhet för fackundervisningen och genom en klok lagstiftning kan i hög grad gagna jordbruket, lider intet tvifvel. Till åtgärder af sistnämnda slag räknar jag för min del ett under nödvändig försiktighet och skonsamhet verkställdt upphäfvande af jordbruks!nitarna, i det dessa tullar endast kunna bli till gagn for dem, som vid tiden för deras påläggande varit egare af jorden — i själfva verket endast

1 I originalet stär »pöbcl>. hvilket ord dock numera fått cn direkt, moraliskt klandrande betydelse, som det förmodligen ej var författarens mening att uttrycka.för de störrc bland dessa — men till skada för alla andra, ieke blott för konsumenterna af jordbrukets produkter, frän hvilka i detta sammanhang ma bortses, utan äfven för alla dem, som sysselsätta eller vilja sysselsätta sin arbetskraft eller sina ekonomiska resurser i jordbruket, alltså l:o för alla vanliga jordbruksarbetare och 2:o foldern som nu (efter jordbrukstullarnas införande) genom köp eller pä arrendevillkor slå sig ner såsom självständiga jordbrukare. Att utveckla de allmänna ekonomiska principer, af hvilka dessa satser äro korollarier, anser jag här ej lämpligt; mer än teorierna talar f. ö. i ett fall som detta

erfarenheten, t. ex. frän vårt sydvästra grannland. där jordbruket utan, och delvis väl äfven just pä grund af saknaden af, jordbrukstullar, nätt en sä storartad utveckling.

Af flera skäl — bland hvilka några redan antydts och andra längre fram skola anföras — vore det dock säkerligen fåfängt att vänta, att. dylika åtgärder, äfven om de toge i sin tjänst alla fackkunskapens och uppfinnarsnillets hjälpmedel, skulle kunna på något sätt motsvara ett behof, som till själfva sin natur är omätt- Iigt. 1 den män därför öfverskottet af vår jordbruksbefolkning icke kan finna användning inom industrien, borde vi. synes det mig, i stället för att motarbeta, tvärtom tillmötesgå och understödja dess sträfvan att söka sig »egna hem i de trakter af världen där sådana ännu pa rimliga villkor sta att erhålla. Att under eljest lika omständigheter ett jordbruk i Sverige är till större direkt nytta för värt land än ett likadant jordbruk i Amerika, kan naturligtvis icke bestridas, men i valet mellan några tio- eller hundratusental svenska familjer, lyckligt etablerade pa den amerikanska prärien, eller lika många svältande i inhemska backstugor af äldre eller modernare tillsnitt, måste utslaget, synes det mig, ur *alla* synpunkter tillfalla det förstnämnda alternativet. Alen på detta slags egna- hemsrörelse har den svenska staten, såvidt jag vet, aldrig, icke ens under nödår, offrat ett enda öre eller egnat den en tanke — annat än för att kortsynt, lägga hinder i vägen för den.

Den industriella utvecklingen.

De s. k. fysiokraternas åsikt, at.t förädlingsindustrien i motsats till jordbruket och den öfriga råämnesproduktionen är att räkna såsom ini-jiroduktir, i det den icke skulle tillföra landet något öfverskott utöfver det industriella arbetets egna underhållskostnader, har nu för tiden icke mänga anhängare. Så mycket af sanning låg dock i och kvarstår fortfarande af denna lära, att under vanliga, normala förhållanden jordbruket bland ett lands näringskällor alltid måste vara det primära: grundvalenPROFESSOR. KNUT WICKSELL.

för det hela; industrien åter det sekundära: öfverbyggnaden]);i denna grund. Lifsmedelsbehofvets tillfredsställande är ju för människan liksom för alla lefvande varelser det första, i själfva verket det endaabsolut, nödvändiga villkoret för hennes tillvaro; först när detta är uppfylldt, kan det öfver hufvud bli tal om tillfredsställandet af andra, högre behof, ilen ä andra sidan blir just härigenom industriens utveckling måttet pa ett lands eller en befolknings fortskridande i kultur. Långt ifrån, därför, att ängslas öfver, att en växande mängd arbetskraft »drages* från jordbruket för att i stället vända sig till industrien. handeln eller de af ålder s. k. liberala yrkena, borde man tvärtom glädjas häröfver såsom ett tecken, att jordbruket utom sin egen arbetarstam nu förmår underhålla en allt större mängd människor, hvilket ju i stort sedt är likbetydande med, att af det tillgängliga samhälleliga arbetet en allt mindre del är erforderlig för det enkla näringshehofvets tillfredsställande, en allt större del alltså blir öfver till fyllande af de kulturella behofven och uppgifterna.

Tag bortser härvid från de olägenheter, som dess värre äro förknippade med den moderna, ensidigt drifna arbetsfördelningen, samt befolkningens hopande i storstäder och industrisamhällen; dessa olägenheter äro enligt min förmening mycket stora och väl värda, att man söker afhjälpa dem, men denna fråga tillhör en annan serie af betraktelser än den, med hvilken vi här sysselsätta oss.

Jag talar nu närmast om vanliga, normala förhållanden, d. v. s. jag förutsätter, att hvarje land i stort taget förser sig själft med hufvudmassan al' sina såväl jordbruks- som industrialster, och att det mellanfolkliga varubytet endast kommer till stånd, i den mån som, på grund af klimatiska och andra olikheter, det ena landet i öfverskott producerar, hvad det andra behöfver, men icke lämpligen själft kan framställa utan med större fördel förskaffar sig genom byte. Under sådana omständigheter behöfver man säkerligen icke frukta en alltför långt drifven, industriell utveckling; hvarje öfverdrift i detta afseende skulle ju straffa sig själf, och det rätta jämviktsförhållandet snart af sig själft återställas medelst prisbildningen på å ena sidan jordbruksprodukter, å andra sidan industriartiklar, såsom regulator för det hela. Men visserligen skulle då industrien icke heller i någon

väsentligare man kunna tjäna såsom aflopp för en alltjämt tillväxande befolkning. »Öfverbyggnaden» kunde ju endast växa, i den mån grundvalen blefve bredare eller mera solid. Båda skulle i ett land af gammal odling — frånsedt den revolntionering af framställningssätten, som tidtals kan bli en följd af epokgörande upptäckter och uppfinningar — endast förete en ytterst långsam, stegvis skeende utveckling, så att totalbilden i hvarje samhälle, blefve en, visserligen kulturellt framåtskridande, men i rent populationis-tiskt hänseende väsentligen stationär typ.

Denna förutsättning, om den ock i längden nödvändigtvis måste inträffa, gäller doc k icke utan vidare i fråga om den epok, i hvilken vi nu lefva, eller kanske snarare, sedan något mer än ett århundrade tillhaka ha lefvat. Den ännu icke fullt afslutade kolonisationen af de ofantliga områden, som hufvudsakligen genom ångans, elektricitetens oeh öfverhufvud de förbättrade samfärdsinedlens tillhjälp upplåtits för den europeiska civilisationen, har medfört en, om än till sir. natur ovaraktig och öfvergående, sa dock nu faktiskt bestående Mondiol (hela jorden omfattande) arbetsfördelning, i det dessa stora kolonialområden under det första skedet af sin utveckling nödvän digtvis bli öfvervägande jordbrukande1 och försitt behof af industrivaror hänvisade till de gamla ländernas produktion.

Det är denna omständighet, som gjort, att samtliga västeuropeiska länder i våra dagar i större eller mindre grad, men vanligtvis till betydande del. lifnära sig af spnnnmal oeh andra lifsmedel, hämtade från de transoceaniska länderna (samt från Östeuropa), p;i samma gång de i dessa länder funnit en alltjämt växande marknad för sina industriprodukter. Till följd häraf ha också dessa gamla länder under det gångna århundradet kunnat uppvisa en folkökning, som vida öfverstiger, hvad som enbart på grundvalen af det västeuropeiska jordbrukets egen utveckling hade varit möjligt; hur stor artade än framstegen jämväl på det jordbrukstekniska området jordförbättringar, agrikulturkemiska upptäckter, urval af korn-sorter och boskapsraser, förbättrade redskap oeh maskiner o. s. v. — faktiskt varit. Med andra ord: de västeuropeiska ländernas industri har vuxit ut vida öfver de proportioner, hvartill den skulle vara inskränkt, om den fortfarande endast utgjorde en öfverbyggnad p;i det inhemska jordbruket; den för till stor del ett självständigt lif, baseradt pä det omnämnda mondiala utbytet af industrialster mot jordbruksprodukter.

Att detta varit möjligt, oeh att sålunda en betydande, uteslutande industriellt lefvande överskottsbefolkning i dessa länder kunnat uppkomma, beror nu därtill på det bekanta förhållandet, att nämnda industri i mycket hög grad haft sina råvaror (järnmalm och andra mineral samt värdefulla jordarter) äfvensom sin drifkraft (stenkolen) färdigbildade i jordens inre. ur hvilket industrien efter behof kunnat ösa, under det att dess supplementära, från jordbruket hämtade råvaror (ull, bomull, hudar o. s. v., i nyare tid äfven kautschuk) till största deleu hämtats från kolonialländernas hastigt växande förråd.

1 Hvilka resultat man med tillhjälp at' nntida jordbruksmaskiner kan uppnå vid obegränsad tillgäng på jungfrulig jord visar följande uppgift, hämtad ur en artikel i .schmollerg .lahrbue.h för är lTtOS. I Santa Ké eller fordoba i Argentina skall en kolonist med tillhjälp af blott en enda arbetare kunna årligen plöja oeh beså ieke mindre Un 128 hektar och skördar därpå c:a 1 .(XX) deciton hvete. Någon gödsling af jorden förekommer alls icke

Denna utveckling, hur förtrogna vi Ku genom vanan blifvit med den, är dock i grunden allt annat än naturlig och normal': den botas i själfva verket af tvänne faror, hvilka ådagalägga dess rent temporära karaktär, och for hvilka det vore fåfängt att vilja tillsluta våra ögon. Den första oeh närmast till hands liggande faran är den, att kolonialländerna, i den mån de själfva tillväxa i folkmängd och all värdefull jord i dem blir upptagen, mer och mer komma att öfvergå till industri och därmed själfva bli de förnämsta afnämare af sin egen jordbruksproduktion. Erfarenheten visar också, att. kolonialländernas utförselöfverskott af spannmål samt andra lifsmedel och råvaror i början, d. v. s. under kolonisationens första stadium, växer i jämnbredd med eller t. o. m. hastigare än befolkningen, därefter visserligen fortfar att växa, men i långsammare proportion än befolkningen, for att slutligen rent aftaga och till sist alldeles försvinna eller förvandlas till sin motsats: öfverskott af införsel8.

Betecknande i detta hänseende är, att Förenta Staterna, som till för kort tid sedan varit Europas förnämsta kornbod och hufvudsätet för den fruktade »transoceaniska spannmälskonkurrensen», f. n. står nästan stilla i sin spannmålsproduktion, särskildt af hvete, under det att Canada och än mera Argentina samt de likaledes först i nyare tid koloniserade ryska områdena i söder och öster gå raskt framåt.3 Äfven i fråga om utförsel af majs står Argentina numera icke så långt tillbaka tör Förenta Staterna, hvilket land därjämte företer ett betydande införsc/-öfverskott af socker, hudar, ull, silke och kautschuk; endast i fråga om bomull har det fortfarande kvar sin ledarställning bland jordbruksexportländerna.

Att denna utveckling påskyndas genom asättandet af höga tullar på industrivaror från kolonialländernas sida är härvidlag endast en detalj; äfven utan alla sådana åtgärder skulle den visserligen kunna något fördröjas, men aldrig i längden utebli. Men i den mån den fortgår, minskas uppenbarligen såväl de västeuropeiska ländernas afsättningsmöjligbeter för sina egna industrialster som också möjligheten för dem att täcka sitt eget öfverskottsbebof af näringsmedel

1 Jfr Prof. Heinrich Uietzel, Der Strett nm Malthus Lehreii Fcstgabcn ffir Adolph Wagner), ticnt emot 011 F. Oppcnheimer framhåller Dietzel diir (s. 37 ff.), att föreställningen, att näringsspelrummet skulle i framtiden kunna utvidga sig i samma förhållande som under den senaste generationen med dess fullkomligt exceptionella konjunktur, är »naell menschlisehem Krmcsscn nndentbar».

1 1 matematiskt afseende skulle det därför kunna förliknas vid en summa af tvä termer uf hvilka den ena är positiv och försedd med cn stor sitlerkoeflieicut samt för öfrigt åtminstone) proportionell med befolkningens storlek, den andra äter negativ, med relativt liten koefficient, men till gengäld proportionell med cn högre potens af befolkuings-numcrärcn. t. ex. med dess kvadrat. I början omärklig, kommer denna senare term vid cn växande befolkning att småningom i storlek uppnå och slutligen öfvcrHygla den positiva termen.

3 Statißtlsches Jahrbueh für das deutsehc Reich Internationale Uebersichten. Jfr Handwörterbuch der Staatswissensehaften 8:dje uppl., artiklarna Getreldeprodnktion oeh Oetreidehandel.

S—oatnm. Ertigratwiitutrtdningen. Bilagn XVIII.genom tillförsel utifrån. Den närmaste tiden torde komma att visa, huruvida den starka prisstegringen på spannmål oeh andra lifsmedel, som under de senaste åren ägt rum (i den mån den öfverskjuter den allmänna, på ökad gnldtillförsel beroende varuprisstegringen) i detta afseende endast varit sä att säga den »första varningen» eller möjligen rent af »början till slutet», i det kolonialländerna icke längre skulle förmå att fullt motsvara den öfriga världens oupphörligt stegrade behof af jordbruksprodukter.

Den tindra faran, mindre nära liggande, men dock icke så fjärran, att den icke alls behöfde tagas i betraktande, och, där den uppträder, själffallet än mera afgörande, bestar i själfva uttömmandet af de omnämnda förråden af minerala råämnen och fossil drifkraft, som kan bli följden af en forcerad industriell produktion. Detta uttömmande behöfver dock endast fattas relativt, så att stenkolsgrufvornas växande djup eller den nödtvungna öfvergången till malmfattigare mineral o. s. v. lägger stigande hinder i vägen för en lönande industriell produktion, utan att dock helt komma den att upphöra. I längden är denna påföljd naturligtvis oundviklig vid all s. k. extraktivindustri; någon annan bot häremot finnes icke, än om uppfinnaresnillet förmår att i stigande grad öfvervinna och tilläfventyrs mer än kompensera försämringen af de naturliga villkoren; och faran af ett alltför energiskt utnyttjande af naturresurserna ligger dä i. att försämringen kan komma att fortskrida med raskare fart än kompensationen genom de förbättrade tekniska metoderna. Att närmare diskutera denna fråga med afseende pä de stora industriländerna skulle föra mig för långt; däremot återkommer jag till ilen pä tal om vårt eget lands industriella förhållanden, till hvilka vi nu öfvergå. Hvad jag här ansett vara af vikt att inskärpa, är blott det i grunden självklara, men sä ytterst ofta förbisedda sakförhållandet, att den moderna utvecklingen eller snarare revolutioneringen af Europas industri, om den ock faktiskt sträckt sig öfver en tidrymd af flera generationer, nödvändigtvis är af en rent tillfällig karaktär; något som ju för öfrigt, som sagdt, faller af sig självt på grund af de absurda konsekvenser, som uppstå, sä snart man tänker sig densamma fortsatt i samma skala under ytterligare blott några få århundraden framåt.

Sveriges industri.

Gå vi från dessa allmänna betraktelser öfver till att. skärskåda vår egen industriella utveckling och dess betydelse för vårt lands befolkningsfråga, särskildt såsom botemedel eller motvikt mot emigrationen, så möta oss vissa särdrag hos den svenska in-

(lustrieii, af hvilka några äro af hugnande, men andra tvärtom af en i hög grad bekymmersam art. Som vi icke äga några nämnvärda stenkolstillgångar, så behöfva vi icke heller frukta för deras uttömmande, och vårt norrländska järnmalmsförråd skulle förmodligen för långliga tider räcka till för var egen järn förädlingsindustri, äfven om dennas nuvarande utveckling tänktes fortsatt i samma skala <om hittills därest vi blott ägde möjlighet att själfva använda och förarbeta dessa malmer. Dessa tröstegrunder äro alltså af väsentligen negativ art. Viktigare och betydelsefullare är, att den industri, som är och förmodligen ännu länge måste förblifva vår i ekonomiskt afseende mest vägande, nämligen trä varu Ii andteringen, har till sitt råämne en frän naturens hand ständigt förnyad produkt, hvaraf tillgångarne aldrig kunna bli helt uttömda eller ens mera svårtill gängliga, såsom i fråga om stenkolen och malmerna; och detsamma gäller om den naturliga drifkraft, vattenfallen, »de hvita stenkolen», som redan i vår industri fått en så storartad användning, men ännu icke på långt när i sin helhet är tagen i bruk.

Af en fortsatt utveckling torde äfven vår torfanvändning vara mäktig: särskildt det sinnrika system med anläggning af kraftstationer på själfva torfmossarna, då torfven utan annan beredning än vanlig utpressning och lufttorkning direkt inskvffias i ugnarna — hvarpå man bl. a. här i Sk;ine i närheten af Svedala barett vackert prof, — förefaller åtminstone lor lekmannen såsom den tänkbart enklaste lösning af torffrågan. Outtömliga äro dock dess värre icke dessa förråd; där de hittills mest tagits i anspråk, såsom i Skåne, finnes flerstädes numera icke mycket kvar att taga.

Slutligen vill det också förefalla, som om det fortsatta utnyttjandet af våra naturliga vattenvägar, som under järnvägsperioden relativt fått hvila, skulle kunna med fordel på nytt upptagas. Tänker nian sig samtidigt det rinnande vattnet användt som drifkraft för elektrisk drift af tiod- och kanalbåtar och det hela kombineradt med masstransport af kalk och andra jordförbättringsmedel för de af vattendragen berörda markerna samt åt motsatta hållet med utskeppning af de vid vattenfallen anlagda trä- och järnfabrikernas alster, så är det icke svårt att med fantasiens tillhjälp utmala för sig - ungefär efter C. A. Agardh s mönster — ett på rent nationell grund uppväxt, bärkraftigt och inom vissa gränser äfven utvecklingskraftigt ekonomiskt system.1

Någon fara af det i föregående afdelning först nämnda slaget, nämligen bristande afsättning för industriens produkter, torde i

' Det låter kanske t. o. ni. tänka si|r. att Norrland en gång för oss kunde la samma betydelse som för kineserna Mongoliet, dit halfmogna växter om våren pä flodbåtarna föras upp för att mogna ut under den korta men intensiva nordiska sommaren.7(> EMIGRATIONSUTRBDNINGEX. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

vart fall alls icke föreligga; med mindre några hittills oanade kemiska eller tekniska upptäckter skulle kunna skapa ett fullgodt ersättningsmedel för järn och trä i alla deras mangfaldiga användningar, så torde tvärtom den tilltagande knappheten på just dessa ämnen utgöra en horgen för, att hvad vi i den vägen förmå åstadkomma aidrig kommer att sakna en lönande marknad. —

Gå vi emellertid fran dessa, delvis sannolika, delvis dock kanske något fantastiska framtidsvyer öfver till den faktiska verkligheten, sådan den hu föreligger och fråga oss, om den svenska industrien i dess nuvarande utvecklingsgestalt är kapabel att under den närmaste framtiden, såsom hittills, absorbera större delen af vårt ärliga befolkningsöfverskott, så blir svaret, fruktar jag, tvärtom mycket nedslående.

I öfverensstämmelse ined det förut sagda har man här noga att skilja på t va områden eller afdelningar af vår industri — äfven om dessa enligt sakens natur i det yttre icke förete några skarpa skiljegränser — nämligen den industri, som hufvudsakligen arbetar för landets eget behof af industrivaror, antingen direkt eller genom byte med industrivaror från främmande länder, samt den egentliga exportindustrien, genom hvilken vi förskaffa oss vårt behof at' lifsmedel och ramaterial utöfver landets egen produktion al' sådana. Det förstnämnda industriområdet kan, såsom förut påpekats, endast växa i jämbredd med sin naturliga grundval, landets egen livsmedelsproduktion, och äfven därvid skulle den —- ifall dess råvaror, såsom t. ex. vid textilindustrien merendels är fallet, måste hämtas utifrån — komma till korta, därest den ej tinge hjälp af de exporterande industrierna; ensam för sig kan den alltså ej i någon väsentlig män gifva aflopp för landets befolkningsöfverskott eller höja befolkningen öfver den stationära typen. Kndasl den egentliga exportindustrien förmår detta, och till den är det alltså vi sa godt som uteslutande ha att rikta våra förhoppningar, ifall dessa gä ut pa en tillväxt i samma skala som hittills af landets folkmängd och särskildt ett hämmande af emigrationen.

Någon tydligt åtskiljande gräns mellan dessa tvä områden för vår industri kan man, som sagdt, icke vänta sig att finna, de gripa tvärtom in i och understödja hvarandra på manga sätt; deras väsentligt olika karaktär blir dock uppenbar, om man genomgår de uppgifter rörande vår ut- och införsel, hvilka numera med rätt stor utförlighet meddelas äfven i Sammandraget af var officiella statistik. Man finner nämligen däraf, att det bland samtliga större industrigrupper noga taget endast existerar en enda, som har ett verkligt utförselöfverskott att uppvisa. Indelas materialet i smärre grupper, sä äger ett dylikt förhållande visserligen rnm med flera bland dessa. Vår utförsel af malm, framför allt järnmalm, uppgår ju t. ex. numeraPROFESSOR. KNUT WICKSELL.

117

till ett trettiotal millioner kronor om året och någon nämnvärd införsel af malm äger ej rum. Men hela gruppen :»Mineral* företer icke dess mindre, hufvudsakligen på grund af den stora införseln af stenkol oeh koks. ett högst, betydande importöfverskott. Likaså innehåller gruppen »Metaller, oarbetade eller till en del arbetade», flera poster (,järn) med stort exportöfverskott och slutar i det hela till vår favör; men lägges härtill nästa grupp, Metaller: arbeten däraf» så utjämnas skillnaden helt och hållet, och medräknas äfven gruppen Fartyg, vagnar, maskiner* o. s. v., så uppstår afgjordt ett dissaldo, ett införselöfverskott. Härvid bör man visserligen ej glömma, att importvarorna, såsom belastade med frakt, i var liksom i de flesta länders statistik upptagas till relativt högre saluvärden än en motsvarande mängd exportvaror af samma til/ver kning,i eänle; skillnaden utjämnas till stor del genom svenska fartygs fraktförtjänster, d. v. s, denna del af vår transportindustri borde rätteligen medräknas, för att ge en mera exakt bild af vår verkliga s. k. handelsbalans. Icke dess mindre torde bela gruppen af ur mineralriket hämtade alster näppeligen — i den mening, som här afses — ge oss något verkligt öfverskott; och detta är än mindre fallet med de ur djur- och växtriket hämtade industrialstren, hudar och skinn, oljor, textilämnen o. s. v., med undantag blott för en enda grupp unns sed leo nämligen trävaror och arbeten däraf, inbegripet papper oeh pappersarbeten; hvilken grupp som bekant företer de mest storartade utförselsiffror, utan någon nämnvärd motsvarande post pä införsel-sidan. Det är, kan man säga, med vår export af trä och trämassa (samt i mindre grad snickeri varor och papper) som vi nationalekonomiskt sedt betala hela vår öfverskottsinförsel af närings- och njutningsmedel: spannmål, kolonialvaror o. s. v.; och icke blott detta, utan äfven vår industri är till stor del hänvisad på träexporten för anskaffande af sina råvaror, sina maskiner oeh t. o. 111. sin drifkraft. Ingenting kan vara mera vilseledande än att frän bruttosiffrorna öfver tillverkningsvärdet vid våra industriella etablissemang vilja sluta till de ifrågavarande industriernas ekonomiska betydelse för landet. I en mängd fall, där råvaran utgöres af andra industriers eller af jordbrukets produkter, stundom därtill fördyrade genom beskattning, eller där kanske både råmaterial, maskiner och drifkraft hämtats frän utlandet, äro dessa siffror så att säga alldeles ihåliga och kunna »kramas ihop» till en ringa bråkdel af sitt nominella belopp, innan de fa någon motsvarighet i realiteten; hvartill kommer, att de talrika industrier, som endast genom tull-skyddet kallats till lif i värt land, sannolikt aldrig skola komma därhän att få en utländsk marknad för sina produkter. Vår industris betydelse såsom supplementär näringskälla till jordbruket oeh såsom tillflykt för vårt befolkningsöverskott ligger därför118 E M10 RATIONSCT REDNINGEN. BILAGA XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN.

uteslutande i våra naturliga exportnäringar ooli bland dessa i ojämförligt främsta rummet i trävaruindustrien.

Sådan är ställningen för närvarande; och däraf följer utan vidare, att den är i hög grad bekymmersam. Vart skötebarn, trä-handteringen. är]ia väg att förvandlas till vart sorgebarn, om det eljest är riktigt, hvad som frän sakkunnigt håll uppgifves, att den för sitt bestånd, och alltså än mer för sin fortsatta utveckling, kräfver virkesmängder, som vida öfvergå den årliga tillväxten i vara skogar, sa långt denna är känd eller tillnärmelsevis kan uppskattas. En noggrann undersökning beträffande denna högviktiga sak hade naturligtvis redan för länge sedan bort anordnas (för min ringa del har jag i väl tjugo års tid sökt fästa uppmärksamheten på nödvändigheten af en sådan).1 Förmodligen skall den nu ändtligen komma till stånd; pa dess resultat, om den utföres pä ett någotsånär tillförlitligt sätt. kan först ett fullt motiveradt omdöme om var industriella framtid byggas. Endast så mycket kan för närvarande sägas, att den synes hotad. Besannar sig farhågan — och den lär väl icke helt och hållet vara gripen ur luften att kvantiteten at' den arliga träafverkningen nödtvunget måste i betydande grad inskränkas, så blir första uppgiften att söka utbyta den nuvarande utförseln af oarbetade eller haltarbetade trävaror mot en sådan af i högre grad förädlad vara. De naturliga förutsättningarna för en sådan fabrikation sakna vi ju icke; det väsentligaste hindret för dess uppkomst eller utveckling torde ligga i utlandets (med undantag för England) höga tullar pa arbetadt trä äfvensom pä papper-; det går faktiskt så långt, att den sista proceduren vid tillverkningen af var trämassa, består i att genomborra och furstöra de färdiga arken, emedan dessa eljest i utlandet skulle tullbehandlas såsom papp. Om vi nu å vår sida sökte uppväga detta tullmotstånd genom att själfva äsätta en lämplig i(//örsilta\l på den oarbetade eller Ii al (Värdiga varan, sä skulle detta enligt min åsikt just från frihandelssynpunkt väl lata försvara sig, i det vi härigenom blott skulle återställa var egen förädlingsindustris naturliga jämlikhet med utlandets. Att man öfver hufvud genom att lägga an på inhemsk förädling af råvaran kan komma mycket långt äfven med en mindre kvantitet af denna, visar, efter hvad jag tror, Norges exempel, hvilket land trots starkt medtagna skogstillgångar i sin trä-

1 Meit all aktning för d:r K. Kempes sakkunskap kan jag dock ej ansluta mig till haas nyligen uttalade åsikt, att de kostnader, som nedläggas pa ett omsorgsfullt uppskattande al' vira skogstillgångar, skulle bättre kunna använda» pä arbete för själfva skogens förkofran, I. ex. plantering eller skogssådd; och jag skulle iekc lyckönska hr K , om han i sin egen ekonomi löljde en sädan princip. Det viktigaste lör en altars-man är tydligen att veta. hvad lian själf äger. tv endast därigenom kan hatt bedöma, hvilka risker ban kan härå. och i det hela hvilka affärsföretag han liar rätt att inlåta sig pä: och detsamma gallor, blott i äu högre grad. tör ett belt folks ekonomi.

* En glädjande omständighet iir. att. Förenta Staterna nyligen upphäft tullen på papper och pappersmassa, dock nnder villkor, som för oss kanske bli svära att uppfylla.varuindustri (särskildt sulfitfabrikationen) nu sysselsätter ojämförligt flera arbetare än pä den tid, då man, med större tillgångar]ià skog, hufvudsakligen utskeppade träet i form af timmer oeh plankor.

Men om på detta sätt ens en fullgod ersättwiig skall kunna vinnas för en eljest oundviklig tilllxikagihig i denna vår hufvud-industri, torde vara tvifvelaktigt; oeh än mörkare för att icke säga absolut obefintliga lära väl utsikterna vara, att, såsom man ju helst önskar, och som för en fortgående absorption af befolkningsöfver-skottet genom industrien vore erforderligt, fortsättningsvis utvidga den i samma skala som hittills. Härtill kommer ytterligare, att, såsom »Skogsläroverkskommittén» i inledningen till sitt utlåtande på-pekar, en växande folkmängd helt naturligt är från år tager i anspråk en allt större mängd af trä för det inhemska behofvet, hvilket som bekant, rent kvantitativt sedt, redan nu betydligt öfverstiger utskeppningen af trä.

loke heller är det lätt att inse, huru i den närmaste tiden någon annan art af industriell verksamhet skulle kunna vinna en så stark uppblomstring, att deri i blott tillnärmelsevis lika grad som träindustrien kunde bli en stödjepelare för vårt ekonomiska lif. Upp-finnarsnillet kan ju äfven i framtiden ha angenäma öfverraskningar i beredskap at oss den så ifrigt efterlängtade elektriska utsmält-ningen af våra norrländska malmer kan ju en dag bli en glädjande verklighet; — men nyktert bedömd, på basen af allenast föreliggande fakta, är det snarare fara värdt, att äfven vår järnhandtering inom kort skall belinna sig bland de tillbnkaiiànuh industrierna, då ju det mellersta Sveriges järn tillgångar, på hvilka den hittills hufvudsakligen grundats, med nuvarande afverkning

inom relativt helt kort tid kunna väntas vara i det väsentliga uttömda.1 Skall därför ett svar lämnas på frågan, huruvida vår industri under den närmaste tiden torde bli i stånd att upptaga det befolkningsöverskott, soni i motsatt fall måste söka sig väg genom emigrationen, så kan detta svar på grundvalen af nu föreliggande fakta icke gärna bli annat än *nej*.

Den rätta frågoställningen.

Den uppfattning, som i det föregående fatt sitt uttryck, skall förmodligen af mången kallas »pessimistisk»; men de som sa beteckna den, visa därigenom endast, att de icke för sig själfva fullt klargjort det föreliggande problemets verkliga inne-

1 Redan nu kräfva grufvorna à dc äldre malmfälten (Uppsala. Stockholms, Värmlands. Örebro län) tor brytande uf en viss mängd järnmalm 2 a .'I ggr sà mänga dagsverken som dc nyare i Kopparbergs län (lirängesboig) orh I 7 g'xr sä många som dc i Norrbottens län.7(>

börd. Ty hvilken åsikt rörande våra befolkningsförhållanden skulle väl i motsats till den af mig omfattade förtjäna namnet optimistisk-? Förmodligen deras, som på mer och mindre grundade skäl förklara, att vi »ännu» ha godt utrymme för allt vårt folk, blott vi väl använda våra resurser. Men hvad menar inan härvid med ordet ännu? Sveriges naturliga befolkningstillväxt utgör, som redan sagts, för närvarande något öfver 1 procent om året, men detta tal skulle högst betydligt ökas, om alla, som önska det, kunde få sätta 1)0, och särskildt om de, som nu utvandra, och som ju till största delen äro personer i eller nära den giftasvuxna åldern, kunde stanna hemma och här bilda familj. De som anse, att våra resurser ännu räcka till för alla, måste således vara beredda på en naturlig folkökning, åtminstone lika stor som t. ex. den i Danmark, Tyskland eller Nederländerna, alltså e:a l1 -> procent om aret, hvilken vi följaktligen enligt deras mening skulle kunna hålla kvar inom egna landamären. Detta motsvarar emellertid en fördubbling af folkmängden på mindre iin ~iO iii\ Nil lär väl dock ingen förnuftig människa tro, att det skulle gå för sig att med användning af några hittills kända tekniska metoder — vare sig genom afknappning af jordlotternas storlek eller uppródjning af mera jord - hvart femtionde år öka den i jordbruket sysselsatta befolkningen eller dettas produktionssumma till det dubbla: och lika litet att vi med vara strängt begränsade och delvis redan öfver mättet anlitade naturtillgångar skulle kunna öka vårt industriella produktionsresultat till det dubbla hvart femtionde år. För att icke tala om, att vi då redan under de första femtio åren måste allmänt öfvergå till fossilt bränsle, köpt från utlandet, eller till torf-bränsle, i den man detta låter sig användas; i motsatt fall skulle ju befolkningen nödgas frysa ihjäl, t. o. m. om den sluppe att svälta ihjäl. Då alltså ingen omdömesgill person lär kunna föreställa sig en fortsatt ökning af var befolkning i den skala, som i verkligheten förordas af »optimisterna», och vi alltså ända inom kort skulle sta inför samma, och då förmodligen alldeles olösliga, svårigheter, sä ligger alltså bela denna förment ljusare syn på tingen, äfven 0111 den eljest vore grundad, allenast, däri. att vi enligt denna åsikt för ögonblicket skulle kunna slå ifrån oss alla tankar på en inskränkning af folkmängdstillväxten och lämna bekymret därom ät framtiden; och det skrämmande i »pessimisternas» lära blir i själfva verket ingenting värre, än att en konsekvens, som enligt allas medgifvande förr eller senare, ja inom relativt helt kort tid, ändå blir oundviklig, skulle befinnas ligga oss något närmare, än man hittills velat förmoda.

Men icke nog härmed: saken har äfven en annan, än viktigare sida, som under diskussionen rörande dessa frågor vanligen lämnas alldeles oberörd. Om det nämligen medges, att en folkökning efter den måttstock, som nu af de förhoppningsfulla förordas, till sist skulle visa

sig rent omöjlig, ligger icke då den slutsats nära till hands, att den äfven i den nuvarande tidpunkten, om också icke reni omöjlig, dock endast kan köpas till priset af en förnim rinn a' befolkningens ekonomiska och kulturella

nivå: och hvad vore i sådant fall gagnet af en dylik ökning?

Den vise Sokrates brakade säga, atl de som bedja gudarne om rikedom, makt och inflytande handla oförståndigt: de kunde lika gärna, menade han, bedja om tärningskast eller fältslag» — utan någon garanti för resultatet. Med ännu större skäl torde man kunna påstå, att de, som utan närmare pröfning af konsekvenserna söka sitt ideal i en snabb folkökning, handla dåraktigt; de »bedja illa», ty i verkligheten bedja de tilläfventyrs om tyfus och kolerin, rachitis och tuberkulos, fattigdom, okunnighet och prostitution, öfverfyllda fängelser och dito hospital, socialt missnöje och socialistattentat . . . |Öller ligger det något sä utomordentligt godt redan i en folkmängdstillväxt i och för sig, att det skulle kunna uppväga eller göra oss likgiltiga för blott en enda af dessa sannolika påföljder? Att en tät befolkning i några afseenden äger företräde framför en mera gles, inn ju vara sant, men i vår: telefonens, ånghästarnes och velocipedernas tidsålder, hvilken relativt oändligt ringa betydelse ha icke numera afstånden inom hvarje särskildt land. Af något större reell innebörd äro ju de fördelar, som ett .stort antal människor, talande samma språk och styrda af samma lagar, äger framför dem, som tillhöra ett mindre stats- eller språkområde. Men äfven den kulturella betydelsen häraf torde vara i hög grad öfverdrifven. Det finnes i själfva verket ytterst få af civilisationens skatter eller förmåner, som en liten nation på grund af sin litenhet skulle nödgas afsäga sig.

Till och med det aflägsna Island med sitt ålderdomliga språk och en befolkning knappt större än staden Malmö står veterligen icke pa någon väsentligt lägre kulturell nivå än andra civiliserade länder. Holland med sina fem millioner invånare torde i detta afseende icke stå tillbaka för vare sig Tyskland, England eller Frankrike — för att icke tala 0111 hvad samma Holland ined en Hera gånger mindre folkmängd betydde för Europa under 1600-talet, eller hvad de små grekiska staterna betydde för antiken och för alla tider. Hvad de skandinaviska länderna beträffar, sä. om de i något afseende stå tillbaka för de stora kulturländerna, beror detta säkert vida mer pn vår aflägsenhet från stråkvägarne för den allmänna samfärdseln än på fåtaligheten eller tuiinsäddheten af vår befolkning.

Den omständighet härvidlag, som man oftast åberopar sig på, och som väl skulle vara den viktigaste, är den förmenta trygghet mot yttre anfall, som en talrik befolknings större militära resurser anses skänka. Mer och mer bli ju dock lyckligtvis undra metoder än det brutala våldets förhärskande vid slitandet af mellanfolkliga tvister,

och för de nationer, som under alla omständigheter måste förbli dvärgar i jämförelse med sina grannfolk, utgöra dessa fredliga metoder i verkligheten de enda. på hvilka de med någon grad af t.rvgg-het kunna lita. 1 —

Det måste väl emellertid finnas någon grund, hvarför ett fram-atskridandc i folkmängd för de flestas fantasi rent instinktmässigt ställer sig som någonting oskiljaktigt frun begreppet af nationell sundhet oeh lycka. Misstar jag mig icke, sa är det det djupt i människonaturen slumrande cxjmusionsbpgiirct. som härvid är den förnämsta drifkraften; och detta begär är i ocb för sig ingenting onaturligt, bör ej heller undertryckas, det bör allenast på förnuftigt sätl ledas in i de banor, som ensamma äro förenliga med fredliga, ömsesidigt lyckobringande relationer folken emellan. Dit hör allt, som kan befordra nationernas inbördes sammanslutning, ja sammmanväx-ning: gemensam eller ömsesidigt paverkad lagstiftning, handelsfördrag eller, än bättre, full handelsfrihet samt ökad personlig samfärdsel. I detta afseende ha i själfva verket folkens breda lager, eller rättare den industriella arbetarklassen, trots det stora hinder härför, som just för arbetarne frånvaron af all undervisning i främmande språk i folkskolorna utgör, hunnit längre än samhällenas tongifvande klasser. Om arbetarne i våra dagar äro jämförelsevis fria från chauvinistiska böjelser — belt fria frau dem äro de nog dessvärre icke — så beror detta bl. a. därpå, att de med sina internationella kongresser oeh sin frivilliga underkastelse under dessas beslut känna sig såsom en hela världen omspännande brödraring. De bättre situerade samhällsklasserna, som just skulle ha den materiella ocb andliga kulturens främjande till sin uppgift, äro långt ifrån sä långt hunna som de förra; frånsedt den egentliga vetenskapen, och inom denna äter förnämligast naturvetenskapen och läkekonsten, sta de flesta kulturrörelser, på lagstiftningens, kyrkans, skolans m. fi. områden — de rena samfärdsmedlens utveckling icke ens alltid undantagen fortfarande i den nationella afstängdhetens tecken. Må man äfven där söka lämpliga former

för en sammanslutning, uppsöka och odla de gemensamma intressena i stället för att rufva öfver och underblåsa allehanda eländiga småtvister, och det skall visa sig. att det nämnda, vi kunna gärna kalla det, nationella expansionsbegäret har de vidaste och tacksammaste fält för sina uppgifter. De personer åter, för hvilka den egna utvidgningen är likbetydande med andras underkufvande, måste efter hand komma till insikt om. att för deras sträfvanden intet utrymme mera finnes i den civiliserade världen, och snart nog förmodligen ej i världen öfver hufvud.

1 Att (le också kuiiiiii lita på dem. synes er faren |teten visa. då med undantag af Danmark tivir sina tyska provinsers skull) intet enda af de små folken i Nord-eller Västeuropa pl hundra år varit inveckladt i kris med någon stormakt

Jag har med afsikt uppehäHit mig vid denna punkt, som kunde tvekas ligga något pä sidan om ämnet, men som i verkligheten, efter hvad jag tror, är själfva dess kärnpunkt. Sä snart man nämligen gjort klart för sig, att sträfvandet efter ökad och ständigt ökad folkmängd snarare är ett utslag af oklara och missriktade instinkter, än framgånget ur en fullt medveten, pä verkliga sakskäl grundad öfvertygelse, sa förstår man också, att den praktiskt viktigaste befolkningsfrågan icke är den om folktalets möjliga maximum vare sig absolut eller relativt utan fastmer om dess optimum, om den folknumerär, som under gifna förhallanden är bäst afpassad efter de förhandenvarande naturtillgangarne och därför bäst förenlig med uppnåendet af materiell välmåga, hvilken ju är det nödvändiga underlaget för all annan odling.

Att ens tillnärmelsevis riktigt besvara sistnämnda spörsmål, t. ex. för värt eget land, är dock i närvarande stund omöjligt, sa mycket mer som detta problem — hur otroligt detta än kan lata — mig veterligen icke ens blifvit uppkastad! af någon nationalekonom, än mindre gjordt till föremål för verkliga undersökningar. Merendels har man uttömt sig i tämligen ofruktbara spekulationer angående tillvaron eller icke af s. k. öfverbefolkning — d. v. s. en befolkning som öfverhufvud icke längre skulle kunna lifnära sig i ett visst land — och om kriterierna härför, allt saker, som dock endast ha ett teoretiskt intresse och knappast ens detta; under det man varit alldeles blind för den vida närmare till hands liggande frågan: hvad som med hänsyn till befolkningens täthet i ett land vid hvarje gifven tid punkt bör kallas nog, respektive för litet eller för mycket.

Men denna fråga är också svår i sig själf, dess besvarande förutsätter en kännedom om ett lands alla näringsgrenar och deras inbördes ingripande i hvarandra, hvilken långt öfverstiger den nuvarande ekonomiska statistikens resurser. Sa mycket torde dock med tillförsikt kunna påstås, att den för vårt land under nuvarande förhållanden förmånligaste folkmängdssiffran ligger icke ofvanför utan långt under den faktiskt befintliga.1 Utgå vi frän det individuella, medallenastfamiljens egen eller en däremot svarande arbetskraft bedrifna jordbruket såsom det normala och tänka oss i öfverensstämmelse med'det förutsagda, att omkring ett fjärdedels hemman eller i genomsnitt för bela landet

1 llur det i detta afseende förhåller sig med andra länder, tillhör icke denna Ull» uppsats att siika utreda, Men da man alltjämt argumenterar därhän, att hvad andra länder, Tyskland, Danmark etc., i bcfolkningsafseende förmå uträtta, det höra vi också kunna göra, s:i må framhållas: för det första, att detta påstående naturligtvis icke utan vidare är sant, för det andra, att det här irke gäller om, hvad vi möjligen kunna, utan hvad vi börd göra. och för (let tredje, att hvad andra folk göra. icke därför nödvändigtvis är klokt gjordt, ens för dem själfva. En snar framtid skall komma att visa. hvilka folk som handlat klokare, de som i likhet med Frankrike och några auilra länder redan afstått från att vidare öka sin befolkning, eller de. som fortfarande låta denna med ett järnvägstågs hastighet framrusa mot okända ekonomiska öden.

omkring 12—15 hektar åker jämte något äng samt skog till husbehof vore den för utnyttjande af en sådan arbetskraftsenhet fördelaktigaste arealen,' så skulle, om på en »familjs räknas fem personer, äldre oeh yngre, den nuvarande inägojorden i Sverige — 3'« millioner har åker oeh 1*34 millioner har äng, af hvilket senare belopp dock nära hälften kommer pa länen norr om Dalälfven, det hela fördeladt pa c:a (>8,000 hela mantal — räcka till för att väl försörja och sysselsätta en jordbrukande befolkning pa e:a 1,350,000 personer, hvilket är öfver en

million mindre än den del af befolkningen, som nu uppgifves lifnära sig af jordbruk (och fiske).

Som ett sålunda bedrifvet jordbruk borde lämna ett relativt betydligt större öfverskott öfver den egna förbrukningen än det nuvarande, skulle alltså denna »grundval» kunna bära en proportionsvis något större, ehuru i absolut tal naturligtvis i motsvarande grad inskränkt öfverbyggnad af industri för det inhemska behofvet äfven •^om af handel o. s. v., än som nu är förhållandet; och dä våra naturliga exportindustrier självfallet komme att bibehållas i den omfattning naturtillgångarna vid ett ihulligt bruk medgifva, — dock så, att vid ilen arbetslönernas allmänna stegring, som bär förutsättes, i första band inom jordbruket och som följd häraf äfven inom industrien, de minst gifvande grenarne eller företagen komme att öfvergifvas, — sa skulle den i andra yrken än jordbruket sysselsatta befolkningen (inbegripen den stora gruppen af f. <1. yrkesutöfvare samt ej närmare specificerade personer) förmodligen kunna uppgå liksom nu till samma eller något större antal än den jordbrukande gruppen; jag vill antaga, att ilen skulle kunna uppgå till hela 1,700,000 personer, sa att bela antalet af rikets befolkning blefve ungefär 3 millioner — såsom för sjuttio ar sedan var fallet.

Jag lägger naturligtvis ingen vikt vid just dessa siffror, för öfrigt tror jag ingalunda, att det optimum för vår befolkning, hvarom jag talat, i närvarande stund ligger ens pä långt när sä högt; äfven med sagda begränsning skulle den stora massan af befolkningen endast kunna tillvinna sig ett blygsamt, men dock tillräckligt underhall. Xagon egentlig fattigdom skulle alltså endast i rena undantagsfall behöfva förekomma, och framför allt: om befolkningen nedginge

1 Att detta inke kan vara för myckel torde framgå af en jämförelse Äfven med andra länder, hvilkas förhållanden äro snarlika våra egna. >lm ßrandenburgischen rcclinet man. dass normale hänerliehc Besitzungeii unter 100 Morgeti (o:a 25 liar) fant yanz ölme IJcihülfc von Tagelöhnern anskoinnien. lliife von 140 —200 Morgen halten einen Knecht und cinc Magd und hcschäftigcn Tagclühner mcist uur zur Ilen-, Getreidc und llaekfruchternto: erst in Haucruwirtschaftcn von mohr als 240 biB 280 Mor gen pflcgen einzelnc Arbciter währcnd des ganzeii Jahres bcschäftigt und als ständige Tagclöhnrr gehalten zu wcrdcn.» (M. Sohring. |Mr innerc Kolonisation ini östliehen Deutschland. Schriften des Vereins fiir Socialpolitik LVi s. 70). Storleken nf en amerikansk homestead-farm är som bekant. 180 acres eller omkr. 65 har. de tyska kolonisternas gardnr på den sydryska steppen ha likaledes, som sagdt, en omfattning nf i regeln omkr 6(i, någon gång blott. har, o. s. v.till och sedan fasthölles vid denna siffra, skulle våra naturliga tillgångar efter all anledning visa sig outtömliga, våra skogar skulle resa sig på nytt, i samma mån som de skördades af yxan, den inhemska förbrukningen af bränsle och husbehofsvirke skulle ej vara större, än att den ar från àr lämnade ett varaktigt och betydande öfverskott för vår trävaruindustri. Skulle det sedan, såsom väl är troligt, visa sig, att åtminstone några af de tekniska framsteg, som ännu endast befinna sig på löftets och förhoppningarnas stadium, blifvit en verklighet, eller att vetenskapens och uppfinnarsnillets ansträngningar förmått öppna helt nya, hittills okända näringskällor för oss, så kan det ju hända, att denna folkmängd rent af blefve för liten att framgångsrikt utnyttja dessa: den borde då naturligtvis, oeh komme säkerligen också att på nytt ökas. Hvad jag däremot med bestämdhet påstår är, att vägen till ekonomiskt framåtskridande för oss wi icke ligger i en ökning af vårt faktiska befolkningstal utan fastmer i en energisk, under längre tid fortsatt minskning uf detta.

Slutord.

Jag kunde sluta här, ty då detta program står i så skarp strid med hvad i dagligt tal, i pressen och till och med af vetenskapligt bildade personer utgifves för ekonomisk visdom, skall man förmodligen icke vara böjd att höra några flera detaljer däraf. Som jag emellertid anser det öfvervägande sannolikt, att. därest icke omständigheter inträffa, som af ingen nu kunna förutses, en minskning, större eller mindre, af vår nuvarande folkmängd ändå torde komma att af förhållandenas egen makt framtvingas på grund af den omnämnda, hotande tillbakagången af en, om icke två, af våra förnämsta inkomstkällor — anser jag mig böra tillägga ytterligare några ord.

En folkminskning har i Europa under det gångna århundradet endast inträffat i ett enda land. nämligen Irland,

hvars befolkning, som bekant, sedan 1840-talet minskats med inemot hälften och fortfarande befinner sig i ett, om än långsamt sjunkande. Vägen till denna minskning har varit, dels, under första tiden, rent ihjäl-svältande, dels en i största skala företagen emigration, framförallt till Förenta Staterna; därjämte har Irland numera — i motsats mot fordom — näst Frankrike den minsta naturliga folkökningen i Europa, detta dock hufvudsakligen på grund af en ytterst ringa äktenskapsfrekvens, som åter torde ha sin förnämsta orsak i den fortgående starka utvandringen af ungt folk.

Från det förstnämnda af dessa »checks to population» må vi ju innerligt hoppas - mer än vi kanske kunna vänta att bli försko-126 EMIGRATIONS! TREDNINBKN. BILA O A XVIII. SVENSKA VETENSKAPSMÄN

nåde. Det sist nämnda åter kan lika litet anses för en önskvärd eller ens praktiskt möjlig utväg. En minskning af äktenskapsfrekvensen, därest den icke rent af föranledes af de giftasvuxna ars-klassernas undertalighet, är uppenbarligen förenad med så stora vådor i moraliskt hänseende och står så i strid med villkoren för ett lyckligt mänskligt lif och med de flesta människors näst självfuppe-hallelsedriften starkaste böjelse, att man hvarken kan förorda den, om den öfverhufvud taget vore möjlig, eller ens tänka sig densamma utförd i en för ändamålet tillräcklig utsträckning. Föreställa vi oss t. ex., att uppgiften vore att uteslutande genom äktenskaplighetens och nativitetens minskning nedbringa den nuvarande folkmängden af e:a ;')• 4 millioner till samma storlek, som den intog omkring ar 1840, eller 3 millioner, och att vi till detta kunde anslå en tid af omkring sextio dr, sa skulle det (såsom man med tillhjälp af en logaritmtabell lätt kan räkna ut) erfordras att folkstocken under bela denna tidrymd årligen minskades lika mycket, som den nu på grund af fodclseöfverskottet (alltså oafsedt utvandringen) årligen ökas, d. v. s. med e:a 1 % eller 10 °/oo af den befintliga folkmängden. Som nu dödligheten i Sverige endast uppgår till c:a 15 °/ou af folkmängden, sa skulle alltså den tillåtliga nativiteten, åtminstone att börja med, reduceras till allenast 5 °/oo eller 1 '2 % om året, oeh alltsa komma att utgöra allenast en femtedel af den nuvarande. Efterhand skulle den visserligen kunna något ökas, dä dödligheten under sådana omständigheter på grund af de högre åldrarnas öfvertalighet snart måste stiga; men i alla händelser torde häraf klart framgå, att denna plan är sä godt som outförbar. Äfven om verkningarna af en minskad äktenskapsfrekvens understöddes genom minskad fruktsamhet inom äktenskapet, skulle en så orimligt lag nativitet uppenbarligen innebära en så sträng försakelse af vare sig äktenskapets eller föräldra-skapets lycka, att den endast af yttersta nödtvång kunde genomföras. Därjämte skulle en sådan förändring efterhand i betänklig mån reducera de arbetsdngliga åldersklassernas antal relativt till de högre åldrarnas.

Det synes därför självklart, att om en radikal minskning af den nuvarande folkstoeken skall kunna ske — oeh jag upprepar mitt påstående, att en sådan icke blott är nr synpunkten af befolkningens välstånd önskvärd, utan rent af torde bli i en snar framtid oundviklig — sa kan detta pä ett tillfredsställande sätt utföras endast medels en fortgående och t. o. ni. ansenligt ökad emigration. Att genom rationella åtgärder understöd ja och äfven framkalla en sådan, vore enligt min åsikt i närvarande stund den viktigaste och tacksammaste uppgiften ior en förutseende och fördomsfri statsstyrelse. Till och med om de ofvan skildrade ekonomiska framtidssvårigheterna vore i hög grad öfverdrifna, ja alldeles gripna ur luften, skulle enPROFESSOR K.VUT WICKSELL.

sådan politik icke därior vara förfelad, ty att svenska arbetare få se sig om i utlandet och lära känna dess förhållanden kan, såsom dr K. Kempe nyligen med rätta anmärkt, endast bli till nytta, aldrig till skada vare sig för dem självfva eller landet. Vägen hem är för emigranten icke längre än vägen bort, i de flesta fall är den vida lättare, och om utsikterna här hemma bättras, behöfva vi icke tvifla pä, att strömmen af återinvandrare snart komme att ökas, såsom ju äfven erfarenheten i dylika fall visat.

Den bekymmersammaste frågan är i självfva verket hvart en utvandring från vårt land i närvarande stund med framgång skulle kunna ledas. Förenta Staterna torde snart för emigrationen bli ett mindre gynnsamt fält, om än för vissa klasser uf arbetare, framförallt kvinnliga tjänare, utsikterna där fortfarande äro högst lysande. För jordbrukare åter ställa sig förhållandena sämre, då ju så godt som allt fritt land numera är upptaget. Om Canadas lämplighet såsom invandringsland i större skala äro meningarna delade, i alla händelser har invandringen dit

hittills varit ganska ringa, utom från Storbritannien och Irland. De tropiska och subtropiska delarne af Nord- och Sydamerika ägna sig uppenbart ej för nordiska emigranter, icke ens Argentina har hittills erhållit något nämnvärdt folkbidrag från vara trakter. Från vissa delar at' Australien göras i närvarande stund starka ansträngningar för att leda en ökad invandring dit. Oin förhållandena där i allo motsvara de i form af broschyrer och cirkulär utsända blomstermålningarna, är jag dess värre belt, och hållet ur stånd att bedöma.

Möjligen kunde det vara skäl att vända tankarne och blicken öster- i stället för väster- eller söderut. Af böcker och resandes beskrifningar får man det intrycket, att de skogiga trakterna i södra Sibirien skulle genom sina naturförhållanden väl lämpa sig för skandinaviska invandrare, bättre t. o. m. än för de pä slättlandet uppfödda ryska bönderna, som nu så godt som ensamma och i stor skala befolka dessa väldiga områden. Det kan åtminstone sättas i fråga — och borde äfven närmare undersökas — 0111 icke en kolonisation, helst en gemensam sådan från de skandinaviska länderna och Finland (hvilka enligt min åsikt alla äro i ungefär lika stort behof af emigration), kunde med de ryska myndigheternas medgifvande äga rum i dessa trakter. Att. ställa sig under tsarväldets spira kan ju visserligen i närvarande stund i och för sig icke vara synnerligen lockande. Dock är det ju sannolikt, att äfven i Ryssland de inre förhållandena efter hand komma att förbättras, och särskildt bland befolkningen i Sibirien skall, efter hvad det sagts, en långt friare anda härska än i det egentliga Ryssland — där gäller i än högre grad och i bättre mening det ryska ordspråket, att Tsaren är långt borta».

Hvad som i detta och dylika afseenden kan ske, bör emellertid ske snart. Världen är inom kort fullsatt, om också icke »au grand complet», sä dock fran utvandringssynpunkt betraktadt. Med hvarje år som går kommer säkerligen trängseln pa utvandringsmarknaden att bli allt fruktansvärdare. Man hesinne blott, att ensamt Italien nu för tiden bidrager till den transoceaniska utvandringen1 med stundom ända till en half million människor om året (1906). Icke längt efter i utvandrartal komma Österrike-Ungern samt Kyssland, hvilket land dessutom, som sagdt, torde sända en ännu väldigare ut-vandrarkontingent till de östra delarne af tsarriket. Till en formlig katastrof mäste det komma, i samma stund som Tyskland — hvilket land liksom genom ett underverk, på grund af ett snart sagdt feberaktigt uppjagande af sin industri och utnyttjande af sina naturtillgångar (dess produktion af stenkol har pa 20 är mer än fördubblats, af brunkol fyrdubblats, af tack järn tredubblats o. s. v.), under senaste ar förmatt inom landet behålla och sysselsätta nära nog hela sitt kolossala, till c:a 900,000 människor om året uppgående födelseöfver-skott — dock sannolikt inom kort nödgas återtaga sin forna rangplats bland (le utvandrande nationernas led. Alen under alla omständigheter kan en dylik katastrof ej länge utebli. Fortfarande vänder sig det stora flertalet af utvandrare till Förenta Staterna, ehuru detta land, såsom förut framhållits, icke längre kan räknas såsom koloniland i egentlig mening, d. v. s. icke längre är i besittning af fri jord. Af detta sakförhållande torde man kunua draga tvä slutsatser. För det första, att det hufvudsakligen är den amerikanska industrien, som numera absorberar invandringen från Europa, så att emigranterna i stället för att bilda ett nytt »up]|land för den europeiska exportindustrien tvärtom åstadkomma en ödesdiger konkurrens med denna: och för det andra, att eftersom de länder, där jorden ännu icke är fullt upptagen, för närvarande icke i högre grad än som sker förmå konkurrera med det gamla invandringslandet Förenta Sta terna, de näppeligen heller skola bli i stånd att skaffa aflopp för Europas hela folköfverskott, när Förenta Staterna — hvilket rimligtvis icke kan dröja länge — kommer att obönhörligt stänga grinden . För de nationer, som ännu vilja tillförsäkra sig en anpart i den återstående och denna gäng dess värre definitiva delningen af världen, torde det därför framför allt kräfvas att vara snabba pä lbten.

Af allt detta framgår, att äfven utvandringen för oss aldrig kan bli annat än ett palliativ, en nödfallsutväg för tillfället — och för detta enda tillfälle. Är det sålunda också tämligen visst, att vi icke för den närmaste framtiden kunna undvara utvandringen,

' Oberäknadt de hundratusentals människor, som det ärligen sänder till andra delar af Europa.

så är det ännu långt vissare, att vi icke för någon längre eller ens någon afsevärd tid kunna bygga vår befolkningspolitik på denna faktor. Ställa vi oss alltså såsom mål att söka inskränka vårt antal till en för befolkningens ekonomiska trifsel lämpligare siffra än den nuvarande, i afsikt att sedan tills vidare bibehålla den vid dess sålunda reducerade storlek, sa är det alldeles gifvet och klart, att vi därjämte, och hellre i dag än i morgon, måste göra oss förtrogna med tanken på att nedbringa själfva nativiteten till det mått, som motsvarar jämvikt mellan födelser och dödsfall. En sådan inskränkning öfverstiger — i motsats till den förut omtalade — ingalunda det utförbaras gränser, något som ju Frankrikes och flera andra moderna länders exempel visar. Nativitetens storlek behöfde då alltså icke understiga dödlighetens, nej icke ens nedgå till dennas nuvarande relativsiffra, då ju i en stationär befolkning dödsprocenten nödvändigtvis något ökas på grund af de högre åldersklassernas relativt större numerär i förhållande till barnaåldern; förutsatt att (såsom hos oss) någon excessiv barnadödlighet ej äger rum.1 En minskning af nativiteten med omkring en tredjedel eller frun nuvarande omkr. 2(i till 17 eller 18 °/oo torde vara, hvad som behöfdes, men är också tillräckligt. Kunde nu därjämte utvandringen under den närmaste framtiden bringas upp till proportionsvis samma siffror som den italienska, alltså för vårt land till 70 å 80 tusen människor om året. sä skulle på relativt kort tid, omkring 30—4(1 är eller så vid pass, folktalet bringas ner till ett belopp, där vi sedan, stödda helt och hållet på egna resurser, kunde bjuda bela vår befolkning ett, om ock anspråkslöst så dock tillräckligt lifsuppehälle. De tekniska framsteg, som intill den tiden kunna vara gjorda eller sedermera skedde, borde vi använda till att ytterligare befästa och fördjupa det sålunda uppnådda folkvälståndet och först i andra rummet, om sådant utan all fara kunde ske, till en ökning af folkmängden.

Hur olika denna åsikt än må vara till den, som allmänt förkunnas, icke blott i vårt utan i de flesta andra länder, tviflar jag icke på, att den efter hand skall göra sig öfverallt gällande. Bär-för borgar så väl dess egen vetenskapliga beviskraft — mot hvilken från den motsatta sidan egentligen ingenting annat sättes eller kan sättas än förutfattade meningar och oklara känsloyttringar — som äfven erfarenhetens vittnesbörd. Redan börjar, icke blott bland de bildade och ekonomiskt lyckligare lottade samhällsklasserna utan äfven bland folkets breda lager, insikten om nödvändigheten eller önskvärdheten af en begränsning af familjernas storlek i allt

1 ItSrandc denna, ganska invecklade fråga må emellertid hänvisas till Q. Sundbärg, j]lcvölkerungsstatistik Schwedens 175(1—1900>, s. 55.

vidare kretsar klart framträda och i lifvet tillämpas.1 Men dess värre fortgår utbredningen af dessa nya, för en ny och bättre tid afpassade sociala vanor, ännu alltför långsamt för att i socialt och nationalekonomiskt afseende göra tillräcklig verkan, hur gagneliga de än kunna vara i hvarje individuellt fäll. Och därtill kommer, så länge förändringen sker planlöst, ja merendels sä att säga i smyg och i strid mot offentligt förkunnade meningar, den ofta påpekade, ur rashygieniskr- synpunkt betänkliga omständigheten, att släktets fortplantning i relativt hög grad kommer att utgå från de okunniga och sorglösa eller ock de fördomsfulla ocb fanatiska elementen i samhället, med andra ord från dem, åt hvilka man allra minst ville anförtro detta värf.8

Därför borde också bela frågan betraktas och behandlas såsom den stora nationella angelägenhet den i själfva verket är; man borde icke tillåta, att en sak, på hvilken ett helt folks väl och ve i så hög grad är beroende, nedsjunker till rangen af '-privatsak? eller kanske snarare till rangen af frivolitet. Samhällets sjukdomar lik-

1 Ett synnerligen inlrrssant. exempel därpå bildar den redan al' S. oeh]J. Webb llndustrial Democracy, 1903, s (530 IV.) åberopade oeh af Moinbert (Studien »ur Bevöl-kerungsbewegung in Deutschland s. 135 tf.) till oeh med år 1901 meddelade statistiken öfver den engelska understödsföreningen »llearts of oak», den största af de engelska s. k. friendly socictics. Denna förening består uteslutande af medlemmar ur de relativt högre lagren af den engelska arbetarbefolkningen, i det att endast personer af godt anseende och med en veckolön af minst sh. vinna inträde. Bland de lämnade understöden innefattas äfven ett sådant af 30 sh. i veckan, under den tid en medlems hustru ligger i barnsäng.

Det har nu visat sig, att ehuru medlemsantalet under åren 1880—11104 ökats från 92,000 till 272,000. alltså nära tredubblats, sa har däremot antalet barnsängsunderstöd endast vuxit frän 22,740 till 31.752 pr år, så att alltså det procentiska antalet barnsängar minskats från 24 72 till ll'ii5 pr 100 medlemmar, eller till mindre äv hälften. Samtidigt hade födelsetalet för hela befolkningen i England och Wales också nedgått, dock endast från .14 2 promille år 1880 till 28 0 promille år 1904.

Den enda tänkbara felkällan i denna statistik skulle väl vara, om åldersfördelningen bland medlemmarne undergått uågon väsentlig förskjutning uppåt, i det kvarstående medlemmar småningom ryckt upp i do högre åldersklasserna. Till någon del är detta verkligen fallet. Mcdlcmmariics genomsnittsålder hade under nämnda tid ökats från omkr. 33 år till 37T> år och antalet medlemmar ander 45 àr hade samtidigt nedgått från 91 % år 1883 (det första ar då denna si tf ra angifves) till 76-00 % är 1904. Dock är denna ändring för liten att i någon väsentligare mån inverka på hufvudresultatet.

Anmärkningsvärdt är, att procenten af dessa understöd under tidigare år (1866—80) tvärtom varit, i tillväxt. Makarna Webb sätta, såsom nog en hvBr måste göra, den inträdda förändringen, här liksom i hela den engelska nativiteten, i samband med den nymalthnsiauska propagandan, som just vid denna tid tog fart i England, särskildt på grund af rättsförlöljclsen mot Bradlaugh ocli Besant.

* Eu fara af liknande art, sum ej sällan plägar framhållas såsom en invändning, särskildt emot emigrationen, är den. att dc bortdragande emigranterna skulle crsiittns af invandrare från socialt och ekonomiskt lägre ståcude folk. Emot cn sådan fara, om och i den mån den föreligger, erbjuder dock, synes mig, lagstiftningen, rätt handhafd, ett fullgodt skydd. Intet land, allraminst ett sådant af gammal odling, kan anses skyldigt att mottaga inflyttare från andra länder till större antal, än som motsvarar utflyttningen af dess egna invånare till landet i fråga. Så länge vår egen emigration till Österrike-Ungern eller det europeiska Ryssland är lika med noll, ha vi tydligen icke någon internationell förpliktelse att mottaga ön massinvandring af »gali/.ier och polacker» till vårt eget område; hvarje land måste i det väsentliga sköta sin egen befolkningsfråga.som kroppens kunna aldrig botas, om de icke fö omtalas i ett öppet språk, dessa ord af Mill (ursprungligen at' Bacon) borde ingen modern sociolog någonsin glömma.

Men framför allt gäller det dock att komma bort ifrån den fullkomligt ogrundade föreställning, att ett lands utveckling och framåt skridande äro likbetydande med eller på något sätt betingade af en ständig tillväxt af dess folknuinerär. Motsatsen är det riktiga. Folkökning är ett hinder för framåtskridandet, det största och mest afgörande hindret, utom i vissa undantagsfall. Den okunnighet och fördomsfullhet, som i detta afseende gör sig gällande hos dem, som skulle upplysa och vägleda det allmänna omdömet, är törhända vår största sociala fara. Det är ej mänga veckor sedan man i en tidning, som dock räknar sig till de mera upplysta, fiek läsa, att långsamheten af Sveriges ekonomiska utveckling vore ägnad att ingifva oro. enär landet på detta sätt icke skulle kunna upprätthålla sin normala folkökning. Ett dylikt litet ord gör tilläfventyrs mer skada än åratal af vare sig vetenskapligt eller filantropiskt arbete kunna godtgöra Det gifves icke någon normal folkökning! Hvarje folkökning är mer eller mindre abnorm, hvilket icke hindrar, att den under abnorma förhållanden t. ex. efter en föregående folkminskning genom krigiska eller andra ödeläggelse^ eller på grund at' genomgripande tekniska upptäckter och uppfinningar eller än mera., hvilket dock numera icke kan komma i fråga, efter öppnandet af stora nya kontinenter för samfärdseln — kan vara på sin plats. Det normala åter, och i längden det enda möjliga i vårt som i alla andra länder, är en numeriskt stillastående befolkning, och i än högre grad är en sådan det nödvändiga villkoret för, att ett land icke skall förbli stillastående eller rent af gä tillbaka i alla andra afseenden än det rent numeriska. Detta är likaså visst och likaså självklart, som att två gånger två är fyra; och hvarje framtidsberäkning, hvarje ekonomisk politik, som icke bygger på detta enkla faktum såsom sin grundval, tillhör fantasiens och drömmens, icke verklighetens område.

Det må vara fosterlandsvännen inedgifvet att. tänka högt och till och med att drömma stort om sitt lands framtid. Men hans framtidsförhoppningar böra ieke likna barnets, för hvilket diktens och verklighetens regioner flyta samman, utan snarare dem, som en far eller mor våga hysa för sina barn, sedan de gjort allt, hvad i deras förmåga

stått, för att bana och jämna vägen för de unga och tillika genom ett omutligt framdragande af sanningen, äfven när den synes bitter, sökt stålsätta deras sinnen för lifvets kraf.

Lund, september 1909

Knut Wicksell.

—

Af Emigrationsutredningens utlåtande hafva hittills i tryck utkommit

(mars 1910):

Bilaga I. **Utvandringslagstiftning.** Öfversikt af dess utveckling och nuvarande beskaffenhet i Europas olika stater.

Bilaga II. **Utvandringsväsendet i Sverige**. Öfversikt af gällande författningar och deras tillämpning.

Bilaga IV. **Utvandringsstatistik**. Den svenska och europeiska folköknings- och omflyttningsstatistiken i sina hufvuddrag.

Bilaga VII. **Utvandrarnes egna uppgifter**. Upplysningar inhemtade genom Emigrationsutredningens agenter äfvensom Bref från svenskar i Amerika.

Af Bilaga VIII. **Bygdeundersökningar**: 2. Jösse härad i Värmland. – 3. Vedbo och Nordmarks härader. – 4. Sundals, Nordals och Valbo härader. – 5. Väne, Flundre, Bjärke och Ale härader. – 6. Öland.

Bilaga IX. **Den jordbruksidkande befolkningen i Sverige 1751–1900.** Statistisk-demografisk studie på grundval af de svenska yrkesräkningarna.

Bilaga X. **Bondeklassens undergräfvande**. Faran af bondeklassens undergräfvande i sammanhang med de gamla arfvejordsåskådningarnas upplösning, emigrationen och bondejordens mobilisering.

Bilaga XI. **Torpare-, backstugu- och inhysesklasserna**. Öfversikt af deras uppkomst, tillväxt och aftagande med särskild hänsyn till torparklassens undergräfvande.

Bilaga XIV. **Småbruksrörelsen i främmande länder**. Småbruksrörelsen å de Brittiska öarna samt inre kolonisationen i Preussen och Förenta staterna.

Bilaga XV. **Arbetsmetoder i Amerika**. Arbetsintensitet och verkstadsorganisation. Arbetsmetoder inom verkstads- och maskinindustrien.

Bilaga XVII. **Utdrag ur inkomna utlåtanden**. Uttalanden af hushållningssällskapen, skogsstaten, kronolänsmän, pastorsämbeten och provinsialläkare.

Bilaga XVIII. **Uttalanden af svenska vetenskapsmän**. Afgifna på begäran af Emigrationsutredningen.

*

Under **uppsättning** äro:

Bilaga III. Mormonvärfningen. – Bilaga V. Bygdestatistik. – Bilaga VI. Industri och handel. – Bilaga XII. Jordstyckningen och landsbygdens affolkning. – Bilaga XVI. Folklynnet och utvandringen. – Bilaga XIX. Svenskarna i utlandet.

*